

การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง
ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ
THE APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES FOR DEVELOPING POLITICAL
ETHICS OF THE POLITICAL LEADERS IN CHAIYAPHUM PROVINCE

พระมหานรินทร์ สุรพลโยธ (एमพันธ์)

ดุขฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุขฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๓

การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง
ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

พระมหานรินทร์ สุรพลโยธ (एमพันธ์)

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๓

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Application of Buddhist Principles for Developing Political
Ethics of the Political Leaders in Chaiyaphum Province

Phramaha Narin Surapañño (Emphan)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirement for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Political Science)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E.2020

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุขฎิณีพนธ์
เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองใน
จังหวัดชัยภูมิ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุขฎิณีบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุขฎิณีพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์)

.....กรรมการ
(รศ.ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฎฐิติกาล)

.....กรรมการ
(รศ.ดร.วชิรินทร์ ชาญศิลป์)

.....กรรมการ
(รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม)

.....กรรมการ
(ผศ.ดร.ยุธนา ปราณีต)

คณะกรรมการควบคุมดุขฎิณีพนธ์

รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.ยุธนา ปราณีต

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหานรินทร์ สุรพลโย)

ชื่อคุณิพนธ์	: การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ
ผู้วิจัย	: พระมหานรินทร์ สุรปโย (เอมพันธ์)
ปริญญา	: ปรัชญาคุณิบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์	: รศ. ดร.สุรพล สุยะพรหม, พธ.บ. (สังคมวิทยา), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science), ปร.ด. (สื่อสารการเมือง)
	: ผศ. ดร.ยุทธนา ปราณีต, พธ.บ. (การบริหารรัฐกิจ), ร.บ. (ทฤษฎี และเทคนิคทางรัฐศาสตร์), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๔ มีนาคม ๒๕๖๔

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ ๑. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ๒. เพื่อศึกษามาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ และ ๓. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ โดยมีระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน ๒๓ รูปหรือคน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ และการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ๔๐๐ คน จากประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสิทธิ์เลือกตั้งซึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของจังหวัดชัยภูมิแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๕๘๗,๕๕๖ คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองที่มีความสำคัญ ได้แก่ ๑) ยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยการรักษาคุณค่าของสถาบันหลัก การเข้าร่วมในงานรัฐพิธีเนื่องในโอกาสสำคัญ การน้อมนำเอาแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา การแสดงความเคารพสถาบันโดยการติดธงชาติ และธงตราสัญลักษณ์บริเวณหน้าบ้าน ๒) ชื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบหน้าที่ โดยการเข้าร่วมประชุมสภาเห็นชอบร่างข้อบัญญัติงบประมาณด้วยความชื่อสัตย์สุจริต มีการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามข้อบัญญัติงบประมาณ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิต และมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ๓) กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม โดยการติดตามโครงการพัฒนาที่ได้ใช้จ่ายงบประมาณ การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามแผนการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้ทันต่อสถานการณ์ กล้าตัดสินใจ และรู้คุณค่าของเวลา ๔) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ โดยการเข้าร่วมประชุมในการจัดเวทีประชุมประชาคม การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชน เช่น การปลูกต้นไม้ในพื้นที่สาธารณะ

ประโยชน์ การทำความสะอาดรอบบริเวณหมู่บ้านและชุมชน การคัดแยกขยะเพื่อลดปริมาณขยะ ในชุมชน ๕) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน โดยการติดตามการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนการพัฒนา และการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามข้อบัญญัติงบประมาณหรือไม่โดยมุ่งผลประโยชน์ ของประชาชนเป็นสำคัญ การมีเหตุผล และส่งเสริมสนับสนุนการใช้เหตุผลในการบริหารงาน ๖) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ โดยการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกา มารยาทของสังคม การเห็นชอบในการใช้จ่ายงบประมาณอย่างครอบคลุม ไม่ดูแลเฉพาะในพื้นที่ ของตน และ ๗) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ โดยการเป็นผู้นำ ที่ประพฤติตนอยู่ในจริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนในที่สาธารณะ การแต่งกายสุภาพ สนับสนุนและส่งเสริมสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

๒. มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้บริหารการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ๑) ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ($\bar{X} = 3.82$) ๒) ด้านปฏิบัติ หน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.58$) ๓) ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า ประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ($\bar{X} = 3.54$) ๔) ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ($\bar{X} = 3.52$) ๕) ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ($\bar{X} = 3.51$) ๖) ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษา ภาพลักษณ์ของทางราชการ ($\bar{X} = 3.50$) และ ๗) ด้านซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดี ในการรับผิดชอบหน้าที่ ($\bar{X} = 3.49$) ตามลำดับ

๓. การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้บริหารการเมืองในจังหวัดชัยภูมิตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ๑) ปุคคลัญญูตา รู้จักบุคคล โดยการจงรักภักดี รู้คุณค่าของสถาบันหลัก สร้างความรักความสามัคคีให้เกิดมีแก่ประชาชน ($\bar{X} = 3.69$) ๒) อัมมัญญูตา รู้จักเหตุ โดยการเข้าใจกฎเกณฑ์ ปฏิบัติตามหน้าที่ ส่งเสริมให้บุคคลากร ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ($\bar{X} = 3.68$) ๓) อัถถัญญูตา รู้จักผล โดยการมีเหตุผล วางนโยบาย กำหนด เป้าหมายได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 3.64$) ๔) ปริสัจญูตา รู้จักชุมชน โดยการมีจิตสาธารณะประโยชน์ มุ่งมั่นจริงใจ ส่งเสริมประชาชนให้รู้คุณค่าของประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X} = 3.63$) ๕) กาลัญญูตา รู้จักกาล โดยมึกล้าหาญในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาได้ทันที่ สนับสนุนการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ ($\bar{X} = 3.63$) ๖) อัถตัญญูตา รู้จักตน โดยการกระทำตามหน้าที่ของตน ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ส่งเสริมภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ($\bar{X} = 3.63$) และ ๗) มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ โดยการใช้ชีวิตพอเพียง ใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าด้วยความสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 3.58$) ตามลำดับ

Dissertation Title : The Application of Buddhist Principles for Developing Political Ethics of the Political Leaders in Chaiyaphum Province

Researcher : Phramaha Narin Surapañño (Emphan)

Degree : Doctor of Philosophy (Political Science)

Dissertation Supervisory Committee

: Assoc. Prof. Dr.Surapon Suyaprom, B.A. (Sociology), M.A (Politics) Ph.D. (Political Science), Ph.D. (Political Communication)

: Assist. Prof. Dr.Yuttana Praneet, B.A. (Public Administration), B.A. (Political Theory and Technique), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science)

Date of Graduation : March 4, 2021

Abstract

Objectives of this dissertation were: 1. To study the general conditions of political ethics of the political leaders in Chaiyaphum Province, 2. To study the standard of political ethics of the political leaders in Chaiyaphum Province, and 3. To apply Buddhist principles to develop political ethics of the political leaders in Chaiyaphum Province using the mixed methods: The data of qualitative research were collected from 21 key informants by means of in-depth-interviewing and the data were analyzed by descriptive interpretation. . The data of quantitative research were collected from 400 samples derived from 587,556 people aged 18 years upwards in Chaiyaphum Province. The data were analyzed by descriptive statistics: frequency, percentage, mean, and standard deviation.

Findings were as follows:

1. The general conditions of political ethics of the political leaders were as follows: 1) the adherence to the main national institutions-nation, religion and monarch, realizing the values of the institutions, joining the state's ceremonies, applying the philosophy of sufficient economy for livelihood, participating in religious ceremonies, and raising national and symbolic flags at the buildings fences on the special occasions to show loyalty to the institutions, 2) honesty and good consciences to the responsible duties by participating the assembly meeting

approving the budget bills honestly, checking the budget spending in line with the budget bills, behaving as a good model in livelihood, and living sufficiently, 3) dare to make decision correctly and righteously by following-up and monitoring the development projects that used the budget, participating in the committee to follow-up the development projects to solve the problems of the people promptly, daring to make decision and valuing the time value, 4) regarding the public interests more than personal ones and having the public mind, joining public meetings and public activities in the community such as tree planting, cleaning and garbage separating to reduce the garbage in the community, 5) focusing on work success, controlling and following-up the duty performance in line with the development plans emphasizing public interests, being reasonable and promoting to work reasonably, 6) performing duties fairly and impartially, following rules, regulations and social traditions, approving the budget spending in all the areas, not only specific area of one own and 7) behaving as a good model and saving an official image, having the principles, being a public example, dressing properly, promoting the local unique products.

2. The standard of political ethics of the political leaders in Chaiyaphum Province by overall was at high level ($\bar{X}=3.56$), classified according to mean value from high to low as follows: 1) the adherence to the core institutions as nation, religion and monarch ($\bar{X}=3.82$) 2) fair and impartial performance of duties ($\bar{X}=3.58$) 3) regard the public interests more than the personal ones and public mind ($\bar{X}=3.54$) 4) dare to decide the proper and righteous matters ($\bar{X}=3.52$) 5) the focus on work success ($\bar{X}=3.51$) 6) behaving as a good model and saving an official image ($\bar{X}=3.50$) and 7) honesty and good consciences to responsible duties ($\bar{X}=3.49$), respectively.

3. The application of Buddhist principles to develop political ethics of the political leaders in Chaiyaphum Province in accordance with Sappurisa-dhamma or seven qualities of a good man by overall was at high level classified by mean value from high to low as follows: 1) Puggalan-nuta or knowing the individual, being loyal, realizing the national institutions and making harmony among the people ($\bar{X}=3.69$) 2) Dhammannuta or knowing the cause, understanding the rules, following the rules,

and supporting the personnel to abide by the rules ($\bar{X}=3.68$) 3) Atthannuta or knowing the consequence, being reasonable, planning and aiming at the target correctly ($\bar{X}=3.64$) 4) Parisannuta or knowing the society, having public mind, being serious and urging the people to realize the public interests ($\bar{X}=3.63$) 5) Kalannuta or knowing the proper time, daring to decide and solving the problems immediately, stimulating to spend the time worthily ($\bar{X}=3.63$) 6) Attannuta or knowing oneself, doing own duties, behaving properly, supporting an official image ($\bar{X}=3.63$) and 7) Mattannuta or knowing moderation, being honest and sincere, living the sufficient life and spending budget worthily ($\bar{X}=3.58$), respectively.

กิตติกรรมประกาศ

ดุชฎินิพนธ์เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” สำเร็จเสร็จสมบูรณ์ได้เพราะได้รับความเมตตาจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย และคณะกรรมการควบคุมดุชฎินิพนธ์ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ประธานกรรมการ ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต กรรมการ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ รศ.ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ที่เมตตาทำให้การทำดุชฎินิพนธ์ฉบับนี้ลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณคณะกรรมการตรวจสอบดุชฎินิพนธ์ รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์ ประธานกรรมการ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม รศ.ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฎฐิติกาล รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์ กรรมการ และ ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต กรรมการและเลขานุการ ที่ให้คำแนะนำและคำชี้แนะให้ งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์

ขอขอบคุณ รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ รศ.ประณต นันทิยะกุล รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์ รศ.ดร.พัฒนา เรือนใจดี และ รศ.ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฎฐิติกาล ที่เสียสละอันมีค่าเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ขอขอบคุณคณาจารย์คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ที่กรุณาให้ความรู้และประสบการณ์ในการเรียนที่ดี และขอขอบคุณอาจารย์ ดร.กาญจนา ดำจตุ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและคอยชี้แนะในการทำงานวิจัยครั้งนี้ด้วยดี

ขอขอบคุณประชาชนในจังหวัดชัยภูมิทุกท่าน ที่กรุณาตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ที่ให้การช่วยเหลือทั้งกำลังกายและกำลังใจมาโดยตลอด

อนึ่ง คุณค่าอันเป็นประโยชน์ที่จะพึงเกิดขึ้นจากดุชฎินิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอยกคุณความดีนี้บูชาพระคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ เจ้าคณะจังหวัดและรองเจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ บิดามารดา พุทธบริษัทสี่ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

พระมหานรินทร์ สุรพลโย (เอมพันธ์)

๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภาพ	ฐ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฑ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๕
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๕
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรม	๘
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง	๓๗
๒.๓ หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง	๖๓
๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๗๙
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘๓
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๙๔
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๙๕
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๙๕
๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ	๙๕
๓.๒.๑ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๙๕
๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๘
๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๙๙
๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๙๙
๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ	๑๐๐
๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๑๐๐
๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๐๑

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๐๖
๓.๓.๔ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๗
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๑๑
๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำ ทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ	๑๑๒
๔.๒ ผลการวิเคราะห์มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำ ทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ	๑๔๑
๔.๓ ผลการวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนา จริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ	๑๕๒
๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๑๙๖
๔.๕ องค์กรความรู้	๒๐๒
๔.๕.๑ องค์กรความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๒๐๒
๔.๕.๒ องค์กรความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๒๐๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๒๑๑
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๒๑๒
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๒๑๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๒๕
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๒๒๕
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๒๒๕
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๒๒๖
บรรณานุกรม	๒๒๘
ภาคผนวก	๒๓๗
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และหนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	๒๓๘
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์	๒๔๒
ภาคผนวก ค การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC	๒๕๗
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	๒๖๒
ภาคผนวก จ รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ และหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล	๒๖๗
ภาคผนวก ฉ รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ และหนังสือขอความอนุเคราะห์	๒๘๒
ประวัติผู้วิจัย	๒๙๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	แสดงการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม	๑๒
๒.๒	แสดงการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีจริยธรรมทางการเมือง	๑๕
๒.๓	แสดงการสังเคราะห์พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม	๑๘
๒.๔	แสดงการสังเคราะห์ความหมายของจริยธรรม	๒๑
๒.๕	แสดงการสังเคราะห์การเกิดของจริยธรรม	๒๔
๒.๖	แสดงการสังเคราะห์ประเภทของจริยธรรม	๒๖
๒.๗	แสดงการสังเคราะห์บทบาทหน้าที่ของจริยธรรม	๒๗
๒.๘	แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของจริยธรรม	๒๙
๒.๙	แสดงการสังเคราะห์คุณค่าของจริยธรรม	๓๑
๒.๑๐	แสดงการสังเคราะห์วิธีการปลูกฝังจริยธรรม	๓๓
๒.๑๑	แสดงการสังเคราะห์ประโยชน์ของจริยธรรม	๓๖
๒.๑๒	แสดงการสังเคราะห์ความหมายของผู้นำ	๓๙
๒.๑๓	แสดงการสังเคราะห์การเกิดของผู้นำ	๔๑
๒.๑๔	แสดงการสังเคราะห์รูปแบบของผู้นำ	๔๓
๒.๑๕	แสดงการสังเคราะห์บทบาทของผู้นำ	๔๕
๒.๑๖	แสดงการสังเคราะห์หน้าที่ของผู้นำ	๔๘
๒.๑๗	แสดงการสังเคราะห์ลักษณะของผู้นำ	๕๑
๒.๑๘	แสดงการสังเคราะห์ความสำคัญของผู้นำ	๕๔
๒.๑๙	แสดงการสังเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำ	๕๖
๒.๒๐	แสดงการสังเคราะห์อำนาจของผู้นำ	๖๑
๒.๒๑	แสดงการสังเคราะห์ความหมายของหลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง	๖๕
๒.๒๒	แสดงการสังเคราะห์ความเป็นมาของหลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง	๖๗
๒.๒๓	แสดงการสังเคราะห์ความสำคัญของหลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง	๗๑
๒.๒๔	แสดงการสังเคราะห์หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง	๗๗
๒.๒๕	แสดงลักษณะภูมิประเทศและจำนวนพื้นที่ของจังหวัดชัยภูมิ	๘๐
๒.๒๖	แสดงจำนวนประชากรของจังหวัดชัยภูมิจำแนกตามอำเภอ	๘๒
๒.๒๗	แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง	๘๕
๒.๒๘	แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง	๘๙
๒.๓๙	แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง	๙๑
๒.๓๐	แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้นำทางการเมือง	๙๓
๓.๑	แสดงกลุ่มตัวอย่างประชากรของจังหวัดชัยภูมิ	๑๐๑

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑	แสดงสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัด ชัยภูมิ ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	๑๑๖
๔.๒	แสดงสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัด ชัยภูมิ ด้านซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบหน้าที่	๑๒๐
๔.๓	แสดงสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัด ชัยภูมิ ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม	๑๒๔
๔.๔	แสดงสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัด ชัยภูมิ ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิต สาธารณะ	๑๒๘
๔.๕	แสดงสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัด ชัยภูมิ ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน	๑๓๒
๔.๖	แสดงสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัด ชัยภูมิ ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ	๑๓๖
๔.๗	แสดงสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัด ชัยภูมิ ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ	๑๔๐
๔.๘	แสดงจำนวนและคำร้อยละข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบ แบบสอบถาม	๑๔๑
๔.๙	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับมาตรฐาน จริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวม	๑๔๓
๔.๑๐	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับมาตรฐาน จริยธรรมทางการเมือง ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	๑๔๔
๔.๑๑	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับมาตรฐาน จริยธรรมทางการเมือง ด้านซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบ ต่อหน้าที่	๑๔๕
๔.๑๒	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับมาตรฐาน จริยธรรมทางการเมือง ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม	๑๔๖
๔.๑๓	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับมาตรฐาน จริยธรรมทางการเมือง ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ	๑๔๗

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๔	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับมาตรฐาน จริยธรรมทางการเมือง ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน	๑๔๘
๔.๑๕	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับมาตรฐาน จริยธรรมทางการเมือง ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ	๑๔๙
๔.๑๖	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับมาตรฐาน จริยธรรมทางการเมือง ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ ของทางราชการ	๑๕๐
๔.๑๗	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของจริยธรรมของ ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวม	๑๕๒
๔.๑๘	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของจริยธรรมของ ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ข้อว่า ธัมมัญญา รู้จักเหตุ	๑๕๓
๔.๑๙	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของจริยธรรมของ ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ข้อว่า อุตัญญา รู้จักผล	๑๕๔
๔.๒๐	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของจริยธรรมของ ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ข้อว่า อุตัญญา รู้จักตน	๑๕๕
๔.๒๑	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของจริยธรรมของ ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ข้อว่า มัตตัญญา รู้จักประมาณ	๑๕๖
๔.๒๒	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของจริยธรรมของ ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ข้อว่า กาลัญญา รู้จักกาล	๑๕๗
๔.๒๓	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของจริยธรรมของ ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ข้อว่า ปริสัญญา รู้จักชุมชน	๑๕๘
๔.๒๔	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของจริยธรรมของ ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ข้อว่า ปุคคัลัญญา รู้จักบุคคล	๑๕๙
๔.๒๕	แสดงผลวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทาง การเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมข้อว่า ธัมมัญญา รู้จักเหตุ	๑๖๓
๔.๒๖	แสดงผลวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทาง การเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมข้อว่า อุตัญญา รู้จักผล	๑๖๗
๔.๒๗	แสดงผลวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทาง การเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมข้อว่า อุตัญญา รู้จักตน	๑๗๑

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๘	แสดงผลวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมชื่อว่า มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ	๑๗๕
๔.๒๙	แสดงผลวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมชื่อว่า กาลัญญูตา รู้จักกาล	๑๗๙
๔.๓๐	แสดงผลวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมชื่อว่า ปริสัจญูตา รู้จักชุมชน	๑๘๓
๔.๓๑	แสดงผลวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมชื่อว่า ปุคคัลญูตา รู้จักบุคคล	๑๘๗
๔.๓๒	แสดงการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง	๑๘๙
๔.๓๓	แสดงการพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง	๑๙๙

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของจังหวัดชัยภูมิ	๗๙
๒.๒	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	๙๔
๓.๑	แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม	๑๐๙
๓.๒	แสดงแผนงานการวิจัย	๑๑๐
๔.๑	แสดงผลการวิเคราะห์หลักธรรมชื่อว่า ธัมมัญญตา รู้จักเหตุ	๑๖๒
๔.๒	แสดงผลการวิเคราะห์หลักธรรมชื่อว่า อตถัญญตา รู้จักผล	๑๖๖
๔.๓	แสดงผลการวิเคราะห์หลักธรรมชื่อว่า อัตตัญญตา รู้จักตน	๑๗๐
๔.๔	แสดงผลการวิเคราะห์หลักธรรมชื่อว่า มัตตัญญตา รู้จักประมาณ	๑๗๔
๔.๕	แสดงผลการวิเคราะห์หลักธรรมชื่อว่า กาลัญญตา รู้จักกาล	๑๗๘
๔.๖	แสดงผลการวิเคราะห์หลักธรรมชื่อว่า ปริสัจญตา รู้จักชุมชน	๑๘๒
๔.๗	แสดงผลการวิเคราะห์หลักธรรมชื่อว่า บุคคลัญญตา รู้จักบุคคล	๑๘๖
๔.๘	แสดงการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง	๑๘๘
๔.๙	แสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๒๐๒
๔.๑๐	แสดงองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๒๐๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อชื่อคัมภีร์ในดัชนีฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐ และพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ พระบรมราชินีนาถ พุทธศักราช ๒๕๓๙

การอ้างอิงพระไตรปิฎกจะระบุอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เล่ม/ ข้อ/ หน้า ตัวอย่างเช่น วิ. มหา. (บาลี) ๑/๒๓๓/๑๖๖, วิ.มหา. (ไทย) ๑/๒๓๓/๒๔๗ หมายถึง วินัยปิฎก มหาวิภังคปาติ ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๓๓ หน้า ๑๖๖ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐ และ วินัยปิฎก มหาวิภังค ภาษาไทย เล่ม ๑ ข้อ ๒๓๓ หน้า ๒๔๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙ โดยเรียงตามลำดับคัมภีร์ดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระสุตตันตปิฎก

คำย่อ		ชื่อคัมภีร์		ภาษา
ที.สี. (ไทย)	=	ทีฆนิกาย	สีลขุณยวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	=	ทีฆนิกาย	ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณณาสก	(ภาษาไทย)
ม.อุ. (ไทย)	=	มัชฌิมนิกาย	อุปริปณณาสก	(ภาษาไทย)
ส.ส. (ไทย)	=	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
อง.เอก. (ไทย)	=	อังกุตตรนิกาย	เอกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (ไทย)	=	อังกุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก. (ไทย)	=	อังกุตตรนิกาย	ปญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตตก. (ไทย)	=	อังกุตตรนิกาย	สตตกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.อฏฐก. (ไทย)	=	อังกุตตรนิกาย	อฏฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.นวก. (ไทย)	=	อังกุตตรนิกาย	นวกนิบาต	(ภาษาไทย)
ช.ชา. (ไทย)	=	ชุตตนิกาย	ชาดก	(ภาษาไทย)
ช.ชา.เอกก. (ไทย)	=	ชุตตนิกาย	เอกกนิบาตชาดก	(ภาษาไทย)
ช.ชา.นวก. (ไทย)	=	ชุตตนิกาย	นวกนิบาตชาดก	(ภาษาไทย)
ช.ชา.จตุตาลี. (ไทย)	=	ชุตตนิกาย	จตุตาลี.นิบาตชาดก	(ภาษาไทย)
ช.พุทธ. (ไทย)	=	ชุตตนิกาย	พุทธวงศ์	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ความเป็นมา

การพัฒนาการเมืองไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีปัญหามากมายหลายด้านจนกลายมาเป็นปัญหาวิกฤตทางการเมืองเกิดจากตัวบุคคลเป็นสำคัญ เช่น การเขียนกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม การใช้อำนาจทางกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม ผู้นำทางการเมืองมุ่งแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง และพวกพ้อง และการจัดสรรผลประโยชน์ที่ไม่เป็นธรรมจึงทำให้เกิดความขัดแย้ง ขาดความรัก ความสามัคคีในที่สุด การพัฒนาการเมืองควรนำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ ผู้นำทางการเมืองที่ประพฤติปฏิบัติตนได้ดีถูกต้องเหมาะสมย่อมจะเป็นแบบอย่างที่ดีที่ถูกต้องที่เหมาะสมแก่ประชาชน ชุมชน และสังคมเพื่อช่วยกันพัฒนาการเมืองไทย^๑ การพัฒนานั้นต้องมีการวางแผนให้เกิดการพัฒนาพร้อม ๆ กันทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติหรือระดับประเทศ^๒

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเป็นบุคคลที่มีอำนาจสูงสุดในการปกครองแผ่นดินมาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย และการปกครองในปัจจุบันเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยอ้อม (Indirect Democracy) หรือที่เรียกว่า เป็นการปกครองโดยผู้แทน (Representative Democracy) โดยประชาชนจะเลือกคนที่ตนเห็นว่าดีที่สุดในความเหมาะสมที่สุด และสามารถเข้าไปรักษาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองได้ โดยเข้าไปเป็นผู้แทนในการทำหน้าที่เลือกรัฐบาลหรือฝ่ายบริหาร ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้แทนราษฎรกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจึงมีลักษณะเป็นสัญญา ๒ ฝ่าย หรือเป็นสัญญาประชาคม และสัญญาดังกล่าวจะเกิดผลสัมฤทธิ์หรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือตัวแปร ๒ ประการ คือ ผู้แทนที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนมีสติจะวาจาหรือมีคุณธรรมจริยธรรมหรือไม่ และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความตระหนักรู้ทางการเมืองมากน้อยเพียงใด ในประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสนใจกับการเมืองซึ่งมองการเลือกตั้งเป็นเพียงหน้าที่ที่ถูกร้องจากหน่วยงานภาครัฐให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเท่านั้น ส่วนนักการเมืองเมื่อตนเองได้รับความไว้วางใจจากประชาชนก็ทำหน้าที่ทางการเมืองตามอำเภอใจเพราะถือว่าประชาชนให้ความไว้วางใจตนแล้ว ดังนั้นจะทำอะไรก็ได้จึงเป็นเหตุให้ถูกมองว่านักการเมืองไทยจำนวนไม่น้อยที่ขาดคุณธรรมจริยธรรมและขาดความรับผิดชอบทางการเมืองอย่างแท้จริง

^๑ พระครูรัตนสุตากร (ปราโมทย์ ล่องแก้ว) และคณะ, “การพัฒนาการเมืองตามหลักพุทธธรรม”, วารสารมหาจุฬานาครธรรม, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑๐ (ตุลาคม ๒๕๖๓) : ๓๔.

^๒ UN, Development of Economic and Social Affair Community Development and Related Service, (New York: United Nation Republication, 1960), p. 13.

จากสภาพความเป็นจริงของสังคมไทยในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าโดยทฤษฎีแล้วนักการเมืองคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารประเทศชาติ แต่ปรากฏว่านักการเมืองส่วนใหญ่ทั้งระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นยังขาดความรับผิดชอบและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้อย่างทั่วถึง กล่าวคือ ไม่สามารถทำให้เป็นไปตามความหมายของการเมืองที่ว่า “การเมืองเป็นกระบวนการจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้กับทุกคนในสังคมได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม” สาเหตุที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามที่กล่าวข้างต้นก็ด้วยสาเหตุหลายประการ อาทิ นักการเมืองมองว่าการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์และการกอบโกยในเมื่อนักการเมืองในฐานะตัวแทนของประชาชนซึ่งมีหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงและปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน แต่กลับทำตรงกันข้ามกับสิ่งที่ประชาชนคาดหวัง คือ การเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง ครอบครัว และพวกพ้อง ส่วนผลประโยชน์ของประเทศเป็นลำดับสุดท้าย ในที่สุดก็ทำให้ประเทศชาติเสียหายยิ่งไปกว่านั้นผู้ที่ต้องรับผลกระทบก็คือประชาชนนั่นเองจึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าต้นตอของปัญหาเกิดมาจากการบริหารราชการแผ่นดินที่ผิดพลาด เกิดจากความจงใจของนักการเมืองที่หวังกอบโกยผลประโยชน์ในธุรกิจการเมืองทำให้ประชาชนในฐานะเจ้าของประเทศไม่อาจพึ่งพานักการเมืองซึ่งเป็นผู้แทนของตนแต่ขาดความสำนึกทางคุณธรรมและจริยธรรม^๓

จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) เปิดเผยผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง “คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” จากการสำรวจเมื่อถามถึงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ควรมีมากที่สุด พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ ๕๔.๒๔ ระบุว่า เป็นความซื่อสัตย์สุจริตโปร่งใส รองลงมา ร้อยละ ๑๓.๐๔ ระบุว่า เป็นการไม่ใช้อำนาจตำแหน่งหน้าที่เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้อง เช่น การแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ตนเองได้ประโยชน์และการใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ ร้อยละ ๑๒.๕๖ ระบุว่า เป็นการเอาใจใส่และความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อประเทศชาติ ร้อยละ ๖.๘๐ ระบุว่า เป็นการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเคารพกฎหมายระเบียบข้อบังคับของบ้านเมือง ร้อยละ ๖.๖๔ ระบุว่า เป็นการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาประเทศชาติอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติหรือแบ่งแยก ร้อยละ ๒.๐๐ ระบุว่า เป็นการรักษาความเป็นระบอบประชาธิปไตยรับฟังเสียงส่วนน้อยยึดหลักการมีส่วนร่วม ร้อยละ ๑.๘๔ ระบุว่า เป็นการไม่สร้างความแตกแยกในสังคมหรือไม่กล่าวหาฝ่ายตรงข้ามไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง ร้อยละ ๑.๒๘ ระบุว่า มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ทำ ร้อยละ ๑.๒๐ ระบุว่า ยึดหลักความพอเพียงใช้ทรัพย์สินของราชการให้เป็นประโยชน์เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด และร้อยละ ๐.๔๐ ไม่ระบุ/ไม่แน่ใจ ผลการสำรวจนี้แสดงให้เห็นว่าในสังคมไทยประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการใช้อำนาจตำแหน่งหน้าที่เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้องหรือยังไม่ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ทับซ้อนเท่าที่ควร ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในภาพรวม พบว่า ร้อยละ ๔๒.๐๐ ระบุว่า ไม่ค่อยมีจริยธรรม ร้อยละ ๑๐.๔๘ ระบุว่า มีจริยธรรมมาก ร้อยละ ๓๑.๒๘ ระบุว่า มีจริยธรรมค่อนข้างมาก ร้อยละ ๑๑.๒๐ ระบุว่า ไม่มีจริยธรรมเลย และร้อยละ ๕.๐๔ ไม่ระบุ/ไม่แน่ใจ แสดงให้เห็นว่าแม้ในปัจจุบันก็ยังเชื่อว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในภาพรวม

^๓ ธนภัทร จันทรเรือง, “ความคิดเห็นของข้าราชการกรุงเทพมหานครต่อจริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่น”, รายงานวิจัย, (สำนักวิจัยเกษตรศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๖), หน้า ๑-๒.

ไม่ค่อยมีจริยธรรม ซึ่งไม่สอดคล้องกับนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ต้องการเน้นจริยธรรมและการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในการบริหารราชการแผ่นดิน^๔ กล่าวโดยสรุปประชาชนต้องการผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีความซื่อสัตย์สุจริตโปร่งใสแต่ยังไม่ให้ความสำคัญเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนมากนัก อย่างไรก็ตามประชาชนมีความเห็นว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในปัจจุบันไม่ค่อยมีจริยธรรมซึ่งผลการสำรวจนี้ไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่เน้นเรื่องจริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต นอกจากนี้ประชาชนยังทนและยอมรับได้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่เก่งแต่ไม่โกงมากกว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เก่งแต่โกงและประชาชนต้องการให้มีการลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่โกงต้องมีการตรวจสอบที่เข้มข้นและมีการคัดกรองนักการเมืองที่ดี

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาจริยธรรมของผู้นำถือว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะหากผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมจริยธรรมย่อมทำให้ตน ประชาชน สังคมและประเทศชาติเกิดความเสียหายได้มากกว่าบุคคลทั่วไป ปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมของผู้นาย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไปในองค์กรและในสังคม พระพุทธศาสนามีหลักธรรมสำหรับผู้นำในการพัฒนาตน การพัฒนาคน และการพัฒนางานเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนของตน ประชาชน สังคม และประเทศชาติ การพัฒนาสังคมอย่างแท้จริงนั้นจะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาตนเองเสียก่อน โดยการพัฒนาที่จิตใจ จะเห็นได้ว่าการพัฒนานี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อมนุษยโลก ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ฉะนั้นการพัฒนาควรเริ่มต้นจากคนก่อนโดยบูรณาการกับหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำเพราะบุคคลเหล่านี้อยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจ มีหน้าที่ และสามารถกำหนดทิศทางของการพัฒนาได้^๕ จริยธรรมของผู้นำการเมืองจึงถือเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองเนื่องจากเป็นกลไกในการชักนำบุคลากรที่มีศักยภาพคุณธรรมและจริยธรรมเข้าสู่ระบบการเมืองและเป็นการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองที่ดีให้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการจัดระบบการเลือกสรรผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปอย่างชอบธรรม ซึ่งการสร้างผู้นำและนักการเมืองที่มีคุณธรรม มีความสามารถ และมีความรับผิดชอบต่อประชาชนนั้น ต้องมีการกำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำและนักการเมือง^๖

^๔ นิด้าโพล NIDA Pool โพลแห่งแรกในประเทศไทย, คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.nidapoll.nida.ac.th/index.php?op=polls-detail&id=578> [๗ มิถุนายน ๒๕๖๓].

^๕ พระมหานรินทร์ สุรพลโย (เอมพันธ์), “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้นำตามแนวพุทธ”, วารสารชัยภูมิปริทรรศน์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๒) : ๒๘.

^๖ ศิววัฒน์ ชัยวงศ์, “จริยธรรมของนักการเมืองในระบบการเมืองไทย”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๓๑.

ดังนั้น จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ.๒๕๖๒ ขึ้นเพื่อให้หน่วยงานของรัฐได้ใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว ดังนั้น เพื่อให้การจัดทำประมวลจริยธรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีมาตรฐานเดียวกัน สมควรมีกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานทางจริยธรรมใช้เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยมีหลักเกณฑ์การจัดทำประมวลจริยธรรม กระบวนการรักษาจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างให้มีการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม^๗ มาตรฐานทางจริยธรรมให้ใช้เป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับสภาพคุณงามความดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดถือสำหรับการปฏิบัติงาน การตัดสินใจ ความถูกต้อง การปฏิบัติที่ควรกระทำ หรือไม่ควรกระทำ ตลอดจนการดำรงตนในการกระทำความดีและการละเว้นความชั่ว ในจังหวัดชัยภูมิมีหลายสาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในจังหวัด ได้แก่ จุดมุ่งหมายไม่ตรงกัน แบ่งพรรค แบ่งพวก แบ่งชนชั้น ความไม่เท่าเทียมกันในสังคม เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนบุคคลมากกว่าส่วนรวม การต่อสู้ขัดขวางการกระทำของอีกฝ่าย สถานะทางสังคมและรายได้ที่แตกต่างกัน การแสวงหาผลประโยชน์ของนักการเมือง ข้าราชการนิยมวัตถุ ผลกระทบที่เกิดจากความขัดแย้ง ได้แก่ ความวุ่นวาย ไม่มีระเบียบในสังคม ขาดความสามัคคีในหมู่คณะ เกิดความล่าช้าในการพัฒนาด้านต่าง ๆ^๘ ในสังคมไทยมาตรฐานทางจริยธรรมและศีลธรรมรวมทั้งการสร้างแบบอย่างที่ดี นักการเมืองไทยยังไม่มีให้เห็นเป็นรูปธรรมและน่าเชื่อถือหรือจะคาดหวังได้ว่าจะมีความพยายามให้มีขึ้นหรือเกิดขึ้นได้จริงจึงทำให้เราเสาะหามาตรฐานในเชิงจริยธรรมได้ยากยิ่งนัก และเป็นเรื่องยากที่นักการเมืองไทยจะแสดงออกถึงความรับผิดชอบและปฏิบัติตนให้เห็นเป็นแบบอย่างที่ดีให้ปรากฏไว้กับการเมืองไทย ทั้งนี้เพราะมาตรฐานและบรรทัดฐานทางจริยธรรมคุณธรรมและสปิริตทางการเมืองมีคุณค่าต่ำมีมาตรฐานต่ำ แต่กลับพรั่นเพื่อหลอกตัวเองและประชาชนและอวดอ้างในเรื่องของประชาธิปไตย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าทุกวันนี้แม้เราจะอ้างว่ามีความเป็นประชาธิปไตย มีการเลือกตั้ง และมีรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนแล้วก็ตาม แต่ความเป็นประชาธิปไตยในสังคมไทยดำรงอยู่ท่ามกลางมาตรฐานทางการเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ มาตรฐานทางการเมืองกับวัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตยของบ้านเรามีความด้อยค่าและไม่มีมาตรฐานนับตั้งแต่ตั้งอยู่ในความรับผิดชอบ การเปิดใจกว้างเพื่อรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ด้อยในความซื่อสัตย์ และด้อยในเรื่องจริยธรรมคุณธรรม^๙

ผู้วิจัยได้ตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน และการประพฤติมิชอบอย่างกว้างขวางในทุกวงการทุกหย่อมหญ้าซึ่งเป็นตัวปัญหาใหญ่ที่บั่นทอนและทำลายสังคมรวมทั้งการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมในตัวของผู้บริหารทางการเมืองที่ดี

^๗ “พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒”, **ราชกิจจานุเบกษา ๑๓๖** (เมษายน ๒๕๖๒) : ๑๐.

^๘ ณัฐดนัย แก้วโพนงาม, “เศรษฐศาสตร์การเมืองในบริบทสังคมไทยภายใต้สภาวะความขัดแย้งในจังหวัดชัยภูมิ”, **รายงานวิจัย**, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๒.

^๙ อิศระพัฒน์ อธิพัฒน์ศิริ, **บทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://library.senate.go.th/document/Ext3468/3468378_0002.

ให้มีมากขึ้น ผู้นำทางการเมืองจำเป็นจะต้องตระหนักถึงคุณธรรมจริยธรรมและความดีงาม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิโดยมุ่งเน้นศึกษาในเรื่องจริยธรรมที่เหมาะสมที่ผู้นำทางการเมืองควรมี ควรจะเป็น หรือควรประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี ในการพัฒนาตน ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ มีอะไรบ้าง

๑.๒.๓ การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

๑.๓.๒ เพื่อศึกษามาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา งานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” มีการกำหนดขอบเขต ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัย เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ประกอบไปด้วย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการทางจริยธรรม แนวคิดและทฤษฎีจริยธรรมทางการเมือง พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ.๒๕๖๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสิทธิ์เลือกตั้งซึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของจังหวัดชัยภูมิแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมี ๖ เขตเลือกตั้ง ๑๖ อำเภอ

จำนวนทั้งสิ้น ๕๘๗,๕๕๖ คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ๑) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน ๕ รูปหรือคน ๒) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเมือง จำนวน ๙ คน ๓) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนภาคประชาชน จำนวน ๙ คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๓ รูปหรือคน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานวิจัย เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ”

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยในพื้นที่เขตเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง มี ๖ เขตเลือกตั้ง ๑๖ อำเภอ ดังต่อไปนี้ ๑) อำเภอเมืองชัยภูมิ ๒) อำเภอจัตุรัส ๓) อำเภอเนินสง่า ๔) อำเภอบ้านเขว้า ๕) อำเภอหนองบัวระเหว ๖) อำเภอเทพสถิต ๗) อำเภอบำเหน็จณรงค์ ๘) อำเภอภักดีชุมพล ๙) อำเภอซับใหญ่ ๑๐) อำเภอเกษตรสมบูรณ์ ๑๑) อำเภอหนองบัวแดง ๑๒) อำเภอภูเขียว ๑๓) อำเภอกอนสาร ๑๔) อำเภอแก้งคร้อ ๑๕) อำเภอคอนสวรรค์ ๑๖) อำเภอบ้านแท่น^{๑๐}

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลการวิจัย และการเขียนรายงานวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ รวมเป็นระยะเวลา ๑๒ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การประยุกต์ หมายถึง การนำเอาหลักพุทธจริยธรรมคือสัปปุริสธรรมมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง

พุทธจริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมทั้งต่อตนเองผู้อื่นและสังคม อันจะก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ในที่นี้หมายถึง หลักพุทธจริยธรรมที่ใช้ในการพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง ได้แก่ สัปปุริสธรรม^{๑๑} ๗ ประการ ประกอบด้วย

๑. ธรรมัญญาตา รู้จักเหตุ คือ รู้จักหลักการ รู้หน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม
๒. อุตถัญญาตา รู้จักผล คือ รู้จักจุดมุ่งหมาย รู้จักเป้าหมาย รู้ผลแห่งความมุ่งหมาย คือ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

๓. อัตถัญญาตา รู้จักตน คือ รู้จักตนเองว่ามีคุณสมบัติอย่างไร รู้จักพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี

๔. มัตถัญญาตา รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดี ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี

^{๑๐} “ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง”, **ราชกิจจานุเบกษา ๑๓๕** (พฤศจิกายน ๒๕๖๑) : ๓๙-๔๐.

^{๑๑} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๓๐/๓๓๓, อัง.สตตท. (ไทย) ๒๓/๖๘/๑๔๓.

๕. กาลัญญตา รู้จักกาล คือ รู้จักกาลเวลา ทำงานให้ทันกับเวลา กล้าตัดสินใจ และรู้คุณค่าของเวลา

๖. ปริสัญญตา รู้จักชุมชน คือ รู้จักสังคม วัฒนธรรม ประเพณีของสังคมนั้น ๆ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมของสังคม และมีจิตสาธารณะ

๗. บุคคลัญญตา รู้จักบุคคล คือ รู้จักประเภทของบุคคลว่าควรจะทำปฏิบัติต่อเขาอย่างไรให้ถูกต้องเหมาะสม และส่งเสริมบุคคลที่ควรส่งเสริม ยึดมั่นบุคคลที่ควรยึดมั่น

จริยธรรมทางการเมือง หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของผู้นำทางการเมือง ซึ่งจะต้องประกอบด้วย

๑. ยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดีในรับผิดชอบต่อหน้าที่
๓. กล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม
๔. คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ
๕. มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
๖. ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ
๗. ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ^{๑๒}

ผู้นำทางการเมือง หมายถึง บุคคลที่ได้รับเงินเดือนจากงบประมาณรายจ่ายหมวดเงินเดือนเป็นข้าราชการทางการเมือง ในที่นี้หมายถึง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ทราบสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

๑.๖.๒ ทำให้ได้รู้ถึงมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

๑.๖.๓ ทำให้ได้นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

๑.๖.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองต่อไป

^{๑๒} “พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒”, ราชกิจจานุเบกษา ๑๓๖ (เมษายน ๒๕๖๒) : ๒.

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อประกอบการวิจัยเป็นลำดับ ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรม
- ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง
- ๒.๓ หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง
- ๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรม

๒.๑.๑ แนวคิดและทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

นักทฤษฎีจริยธรรมหลายท่านมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน บางคนเชื่อว่าจริยธรรมของมนุษย์แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ พวกหนึ่งเห็นว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลหรืออีกนัยหนึ่งว่าคนเรานั้นมีได้ดีหรือชั่วโดยสิ้นเชิงมาแต่กำเนิด จิตใจอยู่ในสภาวะกลาง ๆ พร้อมทั้งจะได้รับเงื่อนไขปัจจัยผลักดันให้ผู้นั้นเป็นคนดีหรือคนชั่ว แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าความพร้อมที่จะเจริญเติบโตทางจิตใจนั้นอยู่ในตัวบุคคลนั้นมาตั้งแต่เกิด พุดงาย ๆ จิตใจของเขาริสุทธ์มาตั้งแต่กำเนิด เมื่อเติบโตขึ้นลักษณะทางจริยธรรมของเขาจะเริ่มสำแดงอย่างเด่นชัดและพัฒนาการไปตามวิถีทางที่ดีขึ้น จริยธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรมทางสังคม ดังนั้นคำว่า จริยธรรม (Ethics) ตามความหมายทางศาสนา หมายถึง ความดีงาม ความถูกต้อง ความเหมาะสมที่คนในสังคมหนึ่ง ๆ ได้ยอมรับถือปฏิบัติเป็นหลักทางศีลธรรมหรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า จริยธรรมคือเครื่องมือในการวัดความดี ความไม่ดี ความถูก ความผิด ความเหมาะสม ความไม่เหมาะสมแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม จริยธรรมไม่เป็นหลักสากลคือจริยธรรมในสังคมหนึ่งอาจจะไม่ถูกยอมรับในอีกสังคมหนึ่งก็เป็นได้ แต่จริยธรรมที่หมายถึงความดีงาม ความถูกต้อง และความเหมาะสมนั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญดังนี้ คือ

๑. พฤติกรรมนั้นก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนหมู่มากหรือส่วนใหญ่
๒. พฤติกรรมนั้นก่อให้เกิดความพอใจการยอมรับของคนในสังคมนั้นเป็นส่วนใหญ่
๓. พฤติกรรมนั้นทำให้เกิดประโยชน์ทั้งตนและผู้อื่นในสังคม
๔. พฤติกรรมนั้นเหมาะสมกับกาลเวลา สถานที่ และบุคคล เรียกว่า “ถูกกาลเทศะ”

พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นมีการกล่าวถึงทั้งในทฤษฎีทางจิตวิทยาและแนวคิดของนักการศึกษารวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแต่ละทฤษฎีมีพื้นฐานแนวคิดและข้อตกลงเบื้องต้นแตกต่างกันในการนำมาใช้จึงไม่มีทฤษฎีใดที่มีความสมบูรณ์ในการใช้ ทฤษฎีต่าง ๆ นี้เป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติจึงต้องพิจารณาทั้งจุดเด่นและข้อด้อยของทฤษฎีนั้น ๆ และนำมาบูรณาการกับทฤษฎีอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและลดข้อบกพร่องที่จะเกิดขึ้น^๑ แต่ในที่นี้จะขอนำเสนอทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ดังต่อไปนี้ คือ

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ฟรอยด์เชื่อว่าบุคลิกภาพของคนเรามี ๓ องค์ประกอบ คือ อิด (Id) เป็นส่วนที่เห็นแก่ตัวและไม่มีเหตุผล อีโก้ (Ego) เป็นส่วนเหตุผล และซูเปอร์อีโก้ (Superego) เป็นส่วนของจริยธรรมเป็นมโนสำนึกซึ่งมีหน้าที่สำคัญคือการทำให้นึกว่าแผนการที่อีโก้สร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการของอิดนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ฟรอยด์เชื่อว่าทารกและเด็กวัยเตาะแตะยังไม่ซูเปอร์อีโก้ ดังนั้นเด็กในวัยนี้จะทำตามแรงขับที่เห็นแก่ตัวของตน ถ้าพ่อแม่ไม่ควบคุมในช่วงอายุ ๓-๖ ปี ซึ่งเป็นขั้นเพศ (Phallic Stage) ของพัฒนาการทางเพศตามทฤษฎีของฟรอยด์ เป็นช่วงที่ฟรอยด์กล่าวว่าซูเปอร์อีโก้จะก่อตัวขึ้นเพื่อการแก้ไขความขัดแย้งในเรื่องที่ได้รักพ่อแม่ที่มีเพศตรงข้ามกับตน (Oedipus and electra complexes) เด็กชายจะเลียนแบบและยอมรับแบบแผนพฤติกรรมของพ่อ และยังซึมซับรับเอามาตรฐานทางจริยธรรม (Internalize) ของพ่อมาด้วย ส่วนเด็กหญิงจะเทียบเคียงกับแม่ของตนและยอมรับมาตรฐานทางจริยธรรมของแม่มา การที่เรามีซูเปอร์อีโก้ก็เปรียบเสมือนมีพ่อและแม่อยู่ในใจเสมอแม้ว่าจะไม่มีใครมาคอยบอกว่าอะไรถูกอะไรผิดหรือไม่มีใครมากระตุ้นความรู้สึกละเอียดใจหรือความรู้สึกผิดเมื่อคิดจะกระทำผิด ฟรอยด์เป็นผู้ที่ให้ความสำคัญในส่วนอารมณ์ความรู้สึกของจริยธรรม^๒

ทฤษฎีพัฒนาการการรู้คิดของโคลเบอร์กระดับของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์กมี ๓ ระดับแต่ละระดับมี ๒ ชั้น ดังนี้

ระดับที่ ๑ ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional morality) (อายุ ๒-๑๐ ปี) ระดับนี้เด็กยังไม่รับ (Internalize) เอากฎเกณฑ์ภายนอกมาเป็นของตน เด็กยอมทำตามกฎที่ผู้มีอำนาจกำหนดก็เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษหรือเพื่อที่ตนจะได้รับรางวัล ระดับนี้แบ่งเป็น ๒ ชั้นย่อย คือ

ชั้นย่อยที่ ๑ ยึดหลักหลบหลีกการถูกลงโทษทางกาย (๒-๗ ปี) ความดีหรือความเลวของการกระทำอยู่ที่ผลของการกระทำเด็กอาจไม่เห็นว่าการกระทำนั้นผิดถ้าทำแล้วไม่ถูกลงโทษ การกระทำไหนที่ถูกลงโทษรุนแรงมากเด็กจะคิดว่าการกระทำนั้นผิดมาก

ชั้นย่อยที่ ๒ ยึดหลักการแสวงหารางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ (๘-๑๐ ปี) เด็กในขั้นนี้ยอมทำตามกฎเกณฑ์เพื่อได้รับรางวัลหรือเพื่อบรรลุนิติภาวะพึงพอใจส่วนตน

ระดับที่ ๒ ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional morality) (อายุ ๑๐-๑๖ ปี) ระดับนี้เด็กจะรับเอาค่านิยมหลายอย่างทางจริยธรรมมาเป็นของตนจะพยายามเชื่อฟังกฎที่คนอื่นกำหนด

^๑ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, **แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๑), หน้า ๓๘.

^๒ ดวงเดือน พันธุมนาวิณ, “รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ”, **รายงานวิจัย**, (เงินทุนอุดหนุนจากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม : สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้กรมมหชน, ๒๕๕๐), หน้า ๕.

เช่น พ่อ แม่ เพื่อน รัฐบาลเพื่อให้เขายอมรับตนและเห็นความดีของตนหรือเพื่อรักษาระเบียบของสังคม เด็กจะเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่นและนำมาพิจารณาอย่างจริงจัง ระดับนี้แบ่งเป็น ๒ ขั้นย่อย ดังนี้

ขั้นย่อยที่ ๓ ยึดหลักทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (๑๐-๑๓ ปี) สิ่งที่ดี คือ สิ่งที่ทำให้คนอื่นพอใจหรือยอมรับจะตัดสินใจโดยดูที่เจตนาและเห็นว่าการเป็นคนดีเป็นสิ่งสำคัญ

ขั้นย่อยที่ ๔ ยึดหลักทำตามหน้าที่ (๑๓-๑๖ ปี) เคารพกฎหมายปฏิบัติตามกฎระเบียบเหตุผลของการทำตามกฎเกณฑ์ คือ เชื่อว่ากฎและกฎหมายจะรักษาระเบียบของสังคมไว้ได้ การทำหน้าที่ของตนการเคารพกฎหมายและระเบียบเป็นสิ่งที่มีค่า

ระดับที่ ๓ ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional morality) (อายุ ๑๖-ผู้ใหญ่) ระดับนี้บุคคลจะให้ความหมายของความถูกต้องในระดับที่เหนือไปกว่ากฎเกณฑ์ของกลุ่มทางสังคมหรือของผู้มีอำนาจและจะเริ่มให้ความสนใจมุมมองของบุคคลทุกคน ระดับนี้มีขั้นย่อย ๒ ขั้น ดังนี้

ขั้นย่อยที่ ๕ ยึดหลักการควบคุมตนเอง (๑๖ ปีถึงผู้ใหญ่ตอนต้น) บุคคลจะเข้าใจวัตถุประสงค์ของกฎหมายว่ามีเจตนาให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี

ขั้นย่อยที่ ๖ ยึดหลักอุดมคติสากลในขั้นนี้บุคคลให้ความหมายของความถูกต้องบนพื้นฐานของกฎเกณฑ์ที่ตนสร้างขึ้น (Self-formulated principles) ซึ่งกว้างและเป็นสากลในเชิงปฏิบัติ ไม่ใช่เพียงกฎเกณฑ์ที่ตนชอบแต่เป็นกฎเกณฑ์ที่เคารพบุคคลทุกคน เคารพสิทธิของทุกคนทุกศาสนาหรือผู้นำทางจริยธรรม โคลเบอร์กเห็นว่าขั้นที่ ๖ เป็นขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เป็นอุดมคติยากจะพบเห็น^๓

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม อัลเบิร์ต บันดูรา Albert Bandura กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากการสังเกตและการเลียนแบบทั้งนักเรียนและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญเท่า ๆ กัน การเรียนรู้จึงเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับนักเรียน ซึ่งนักเรียนจะรับรู้สิ่งเร้าและสามารถกำหนดสัญลักษณ์ของสิ่งที่สังเกตเก็บไว้ในความจำและเรียกใช้ในขณะที่ต้องการให้เหมือนตัวแบบ โดยให้การเสริมแรงทางบวกแก่ผู้ที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ครูและผู้ปกครองจะเป็นตัวแบบที่ดีที่สุดที่สามารถช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม และการเรียนรู้ยังเกิดจากประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นโดยตนเอง หรือเกิดจากการสังเกตพฤติกรรม และการอ่านสิ่งที่ผู้อื่นบันทึกไว้ด้วยวิธีการเรียนรู้หลายรูปแบบซึ่งทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว^๔

ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งโดยได้ทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่อายุตั้งแต่ ๖-๖๐ ปีว่าพฤติกรรมเหล่านั้นมีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้างและได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมสำหรับคนไทยโดยแบ่งต้นไม้อจริยธรรมออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖-๗.

^๔ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, พฤติกรรมศาสตร์เล่ม ๒ : จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, ๒๕๒๔), หน้า ๑๑๕.

ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ ดอกและผลไม้บนต้นที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานที่ละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวมซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

ส่วนที่สอง ได้แก่ ส่วนลำต้นของต้นไม้แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็งซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ ๕ ด้าน ดังนี้

๑. เหตุผลเชิงจริยธรรม
๒. มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง
๓. ความเชื่ออำนาจในตน
๔. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
๕. ทศนคติคุณธรรมและค่านิยม

ส่วนที่สาม ได้แก่ รากของต้นไม้ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ ๓ ด้าน ดังนี้

๑. สติปัญญา
๒. ประสบการณ์ทางสังคม
๓. สุขภาพจิต

พัฒนาการทางจริยธรรม คือ กระบวนการในการปลูกฝังให้เกิดความเจริญงอกงามทางจริยธรรมแก่บุคคลให้บุคคลมีความประพฤติและการปฏิบัติสอดคล้องกับระเบียบแบบแผน และบรรทัดฐานที่สังคมบัญญัติไว้และให้สอดคล้องกับศีลธรรมอันดีงามทางศาสนาแนวทางการพัฒนาจริยธรรมที่สำคัญที่สุดคือ การพัฒนาจิตใจ ซึ่งเป็นกระบวนการในการสร้างจิตสำนึกที่ดีจิตสำนึกที่รับผิดชอบและรู้จักแยกแยะสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำให้เกิดขึ้นอย่างถาวรในจิตใจของบุคคล^๕

ทฤษฎีพุทธจริยธรรม คือ พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นความสามารถของบุคคลในการดำเนินชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมประกอบด้วยความเข้าใจบทบาทและหน้าที่ที่มีต่อตนเองต่อผู้อื่นและสังคมผลจากการพัฒนาทางจริยธรรมของบุคคลจะทำให้เกิดความสงบสุขและความเจริญทั้งทางวัตถุและจิตใจในสังคมและโลกส่วนรวม ดังทฤษฎีพุทธจริยธรรมของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวสรุปได้ว่า คำว่า จริยะ จริยา ตลอดจน จริยธรรม มีความหมายกว้างกว่านั้น คือ หมายถึง การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ การยังชีวิตให้เป็นไป การครองชีวิต การใช้ชีวิต การเคลื่อนไหวของชีวิต ทุกแง่ทุกด้านทุกระดับทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ แม้แต่การปฏิบัติกรรมฐาน เจริญสมาธิบำเพ็ญสมณะ เจริญวิปัสสนา ก็รวมอยู่ในคำว่า “จริยธรรม”^๖

สรุปได้ว่า ความสามารถของบุคคลในการดำเนินชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วยความเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของคนที่ตนเองต่อผู้อื่นและสังคมในสังคมโลก ส่วนรวมนี้ เรียกว่า พัฒนาการทางจริยธรรมซึ่งโลกปัจจุบันนี้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเมื่อกาลเวลาเปลี่ยนแปลงไปเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ทำให้จิตใจของคนเราเปลี่ยนแปลงไปด้วยทำให้ไม่กล้าบาปอยากทำอะไร

^๕ จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, “คุณธรรมและจริยธรรมคืออะไร”, เอกสารประกอบคำบรรยายรายวิชา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๑), (อัดสำเนา).

^๖ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, (กรุงเทพมหานคร : สื่อตะวัน, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓-๑๔.

ก็ทำตามใจชอบทำเหมือนบ้านเมืองป่าเถื่อนไม่มีกฎหมายทุกคนไร้จริยธรรมเกิดความเดือดร้อนไปทุกหย่อมหญ้า ผลจากพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจะทำให้เกิดความสงบสุขอันเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศชาติเพื่อให้ทุกคนมีศีลธรรมและจริยธรรมอันเป็นเกราะป้องกันมิให้ทำความชั่วทำแต่ความดีเพื่อเป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเองผู้อื่นและสังคมโดยรวมผู้นำจึงต้องปกครองตนเองให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงามจนเป็นแบบอย่างที่ดี

ตารางที่ ๒.๑ แสดงการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๔๑, หน้า ๓๘)	พัฒนาการทางจริยธรรมแต่ละทฤษฎีมีพื้นฐานแนวคิดและข้อตกลงเบื้องต้นแตกต่างกันในการนำมาใช้จึงไม่มีทฤษฎีใดที่มีความสมบูรณ์ ทฤษฎีต่าง ๆ นี้เป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติจึงต้องพิจารณาทั้งจุดเด่นและข้อด้อยแล้วบูรณาการกับทฤษฎีอื่นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
ดวงเดือน พันธมนาวิน (๒๕๕๐, หน้า ๕)	ฟรอยด์เป็นผู้ที่ให้ความสำคัญในส่วนอารมณ์ความรู้สึกโดยแบ่งอารมณ์ความรู้สึกออกเป็น ๓ คือ ๑. อิด (Id) ๒. อีโก้ (Ego) ๓. ซูเปอร์อีโก้ (Superego)
ดวงเดือน พันธมนาวิน (๒๕๕๐, หน้า ๖-๗)	ระดับของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์กมี ๓ ระดับ แต่ละระดับมี ๒ ขั้นตอนการพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นสูงสุด คือ ขั้นที่ ๖ ขั้นของการใช้หลักจริยธรรมสากลแต่น้อยมากยากที่จะพบ
ดวงเดือน พันธมนาวิน (๒๕๒๔, หน้า ๑๑๕)	ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม อัลเบิร์ต บันดูรา กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากการสังเกตและการเลียนแบบ วิธีการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ จึงทำให้เรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว
จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ (๒๕๔๑, อัดสำเนา)	ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมได้แบ่ง ๓ ส่วน ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ ดอกและผลไม้นบนต้นที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานชั่ว ส่วนที่สองและส่วนที่สามแสดงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง

ตารางที่ ๒.๑ แสดงการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (ต่อ)

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (๒๕๔๕, หน้า ๑๓-๑๔)	ทฤษฎีพุทธจริยธรรมของพระธรรมปิฎก หมายถึงการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ การยังชีพให้ เป็นไป การครองชีพ การใช้ชีวิต การเคลื่อนไหวของชีวิตทุกแง่ทุกด้านทุกระดับทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ คือ การใช้ชีวิตอยู่ด้วยความไม่ไปปราศสติ ไม่ทำความชั่ว ทำแต่ความดี พร้อมฝึกหัดจิตใจ

๒.๑.๒ แนวคิดและทฤษฎีจริยธรรมทางการเมือง

จริยธรรมทางการเมืองตามแนวคิดและทฤษฎีของโสเครติส

สำหรับโสเครติสแล้วความดีความมีจริยธรรมจะต้องเกิดจากความรู้ ดังคำที่กล่าวว่าการ จริยธรรมคือความรู้ หมายถึง รู้จักพอประมาณ เช่น ความพอประมาณระหว่างความกล้าหาญ กับความขลาดกลัว ถ้าบุคคลรู้และเข้าใจถึงธรรมชาติของความดีจริง ๆ เขาก็จะไม่กระทำความชั่วหรือกระทำความผิด แต่เนื่องจากบุคคลไม่รู้จึงต้องกระทำชั่ว ดังนั้นความขลาดกลัวจึงเป็นความชั่วร้าย เพราะว่าธรรมชาติของมนุษย์นั้นไม่มีใครที่ตั้งใจทำชั่วหรือกระทำความผิด แต่ที่เขากระทำความผิดนั้นก็เพราะเขาไม่รู้ ความรู้หมายถึงความมีเหตุผลของบุคคลเป็นสิ่งที่รวมจริยธรรมสำคัญ เช่น ความดี ความรอบคอบ การวางแผนล่วงหน้า ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีเมตตา ความกรุณา คุณธรรมต่าง ๆ เกิดมาจากความรู้ ดังนั้นความรู้จึงเป็นรากฐานของจริยธรรมทั้งหมดและความรู้ที่แท้จริงนั้นมีอย่างเดียว คือ ความรู้ชีวิตที่ทำให้เกิดความดีงาม^๗

จริยธรรมทางการเมืองตามแนวคิดและทฤษฎีของเพลโต

เพลโต เห็นว่ามนุษย์ควรมีจริยธรรมหลักอันเป็นพื้นฐานของจริยธรรมอื่น ๆ จริยธรรมหลักนี้มี ๔ ประการ คือ

๑. ปัญญา เป็นการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยเหตุผลเหมาะสมกับสถานการณ์ และสถานที่ที่เกี่ยวข้องซึ่งจะทำให้เรารู้จักการคาดการณ์ล่วงหน้ามีความระมัดระวังมีหลักในการตัดสินใจและมีความสุขรอบคอบ

๒. ความกล้าหาญ เป็นการป้องกันชีวิตให้พ้นจากสิ่งยั่วยวนใจมีความอดทนความกล้าหาญ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้าขาดซึ่งความกล้าหาญก็จะทำให้บุคคลตกเป็นทาสของสิ่งที่ยั่วยวนจิตใจ และหลงไปตามกระแส นั้น ๆ เพลโตถือว่าความอดทนเป็นลักษณะภายในของความกล้าหาญ ความอดทนเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำพาเราฝ่าฟันอุปสรรคไปสู่ความสำเร็จ นอกจากนี้ความกล้าหาญยังรวมไปถึงความขยัน การตัดสินใจ ความหวัง ความเชื่อ

^๗ วิโรจ นาคนชาติรี และคณะ, **ปรัชญาเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๘), หน้า ๑๕๐-๑๕๑.

๓. ความรู้จักประมาณ เป็นการหลีกเลี่ยงจากสิ่งยั่วยวนที่เกิดจากประสาทสัมผัส หรือความเพลิดเพลินทางวุฒิปัญญาด้วยการรู้จักใช้เหตุผลพิจารณาถึงความพอดีไม่ขาดหรือมากเกินไป ความรู้จากการควบคุมการได้มาซึ่งมากเกินไปหรือควบคุมการสูญเสียไม่ให้เกิดขึ้นมากไปกว่านั้นอีก การประมาณนี้จึงเป็นการระงับจิตใจตนเองการเสียสละ

๕. ความยุติธรรม หมายถึง การแบ่งปัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำหน้าที่ของตนเอง โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการของผู้อื่นรวมถึงการมีความรัก ความซื่อสัตย์ ความเคารพ การรักษาสัญญา สติปัญญา ถือว่า ความยุติธรรมเป็นการรวบรวมเอาคุณธรรมทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกันและคุณธรรมนี้มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันคือการเข้าใจตนเอง

หลักการสำหรับการปกครองรัฐในอุดมคติเพลโตจึงได้แบ่งคนเป็น ๓ ชั้น คือ

๑. นักปกครองเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและฉลาด
  ๒. ทหารเป็นผู้ที่มีความกล้าหาญทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายในประเทศและป้องกันประเทศ
  ๓. กรรมาชีพเป็นผู้ที่ขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพของตนและมีระเบียบวินัยในตนเอง
- เพลโตจึงมีทัศนะเกี่ยวกับการปกครองว่า “หากไม่ได้นักปราชญ์เป็นนักปกครองหรือไม่ได้ นักปกครองที่รู้ปรัชญาแล้วจะไม่มีวันสิ้นสุดแห่งความทุกข์ยากของมวลมนุษย์อย่างแน่นอน”^๘

จริยธรรมทางการเมืองตามแนวคิดและทฤษฎีของอริสโตเติล

อริสโตเติลถือว่าจริยธรรมเป็นศาสตร์ที่สูงที่สุดเพราะเป็นเรื่องที่กล่าวถึงความดีสูงสุด ความดีสูงสุดที่ว่าเป็นความสุข หมายถึง ความปลอดภัยและสันติสุข อย่างไรก็ตามอริสโตเติลเห็นว่า จริยศาสตร์ไม่ใช่ศาสตร์ที่มีความแน่นอนตายตัวเหมือนกับคณิตศาสตร์หรือตรรกศาสตร์เนื่องจาก จริยธรรมให้เพียงผลทั่ว ๆ ไปหาความแน่นอนไม่ได้ ดังนั้นจริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ เฉพาะตนและสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตน ได้แก่ สาระ ปริมาณ คุณภาพ ความสัมพันธ์ สถานที่ เวลา ลักษณะ การกระทำ เป็นต้น ความดีนี้ มนุษย์ทุกคนควรแสวงหาความดีที่ว่ามี ๓ ชนิด คือ

๑. ความดีภายนอก คือ ชื่อเสียง เกียรติยศ
๒. ความดีทางร่างกาย คือ การมีสุขภาพดี มีร่างกายสมบูรณ์ มีร่างกายสวยงาม
๓. ความดีทางวิญญาณ คือ สติปัญญา ความสุข คุณธรรม

ความดีทั้ง ๓ ชนิดก่อให้เกิดความสุขขึ้นในชีวิต อริสโตเติลเห็นว่าคนที่มีความสุขที่สุดนั้น คือคนที่มีความรู้ดีทางวิญญาณอย่างไรก็ตามเราไม่ควรที่จะกำจัดตัวเองเพียงแค่ว่าอะไรดีเท่านั้น แต่ต้องรู้วิธีการที่จะทำให้เป็นคนดีด้วยซึ่งการเป็นคนดีต้องมีคุณสมบัติ ๒ ประการคือความฉลาด และศีลธรรมจรรยาโดยความฉลาดได้มาจากการศึกษาส่วนศีลธรรมจรรยาได้มาจากการปฏิบัติตน ในสังคมการที่บุคคลมีทั้งความฉลาดและศีลธรรมจรรยาย่อมทำให้เขาเป็นผู้ที่มีคุณธรรมประจำใจ และรู้จักปฏิบัติตามทางสายกลางหรือการรู้จักการยับยั้ง

นอกจากนี้มนุษย์จะต้องมีจริยธรรมอีก ๔ ประการ คือ

๑. ความรู้จักประมาณ หมายถึง ความพอเหมาะพอดีรู้จักควบคุมอารมณ์ในการแสวงหา ความเพลิดเพลินทางร่างกายอย่าปล่อยให้แรงปรารถนาชักจูงไปแบบสัตว์ชั้นต่ำ
๒. ความกล้าหาญ หมายถึง การกล้าแสดงออกเพื่อปกป้องหรือป้องกันเวลาที่มีภัย

^๘ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๒-๑๕๓.

๓. ความยุติธรรม หมายถึง การให้ความเท่าเทียมแก่บุคคล

๔. มิตรภาพ หมายถึง ความรัก คือ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งอริสโตเติลแบ่งออกเป็น ๓ ชนิดประกอบไปด้วย

๑. มิตรภาพที่เกิดจากความมีประโยชน์

๒. มิตรภาพที่เกิดจากความมีความเพลิดเพลิน

๓. มิตรภาพที่เกิดจากความดี

อย่างไรก็ตามทั้ง ๓ ชนิดนี้มักเกิดขึ้นกับคนที่มีความคิดแบบเดียวกันและมิตรภาพจัดว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ดังคำกล่าวของอริสโตเติลว่า “คนดีเป็นผู้มีเกียรติสูงย่อมจำเป็นต้องมีเพื่อนชีวิต ถ้าหากขาดเพื่อนเสียแล้วก็ขาดความสมบูรณ์ไปส่วนหนึ่ง มิตรภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนที่ปรารถนาจะทำให้ชีวิตของตนสมบูรณ์”^๙

สรุปได้ว่า จริยธรรมทางการเมืองตามแนวคิดทฤษฎีของนักปราชญ์ทั้ง ๓ ท่านนั้นมุ่งเน้นถึงจริยธรรม คือ ความดีที่เกิดจากความรู้ คือ รู้จักความพอประมาณ เช่น หลีกเลียงสิ่งยั่วยวนที่เกิดจากประสาทสัมผัสหรือความเพลิดเพลินทางวุฒิปัญญาด้วยการรู้จักใช้เหตุผลพิจารณาถึงความพอดีไม่ขาดหรือมากเกินไป รู้จักความกล้าหาญ เช่น การกล้าแสดงออกเพื่อปกป้องหรือป้องกันเวลาที่มีภัย รู้จักความยุติธรรม เช่น การแบ่งปันการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การทำหน้าที่ของตนเองโดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการของผู้อื่นรวมถึงการมีความรัก ความซื่อสัตย์ การให้ความเท่าเทียมแก่บุคคล เพราะฉะนั้นผู้นำจึงจำเป็นต้องมีจริยธรรม คือ คุณความดีและความรู้ความสามารถ เรียกว่า ต้องเป็นคนดีและคนเก่ง จึงจะสามารถเป็นแบบอย่างดีให้กับประชาชนและพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้

ตารางที่ ๒.๒ แสดงการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีจริยธรรมทางการเมือง

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
วิโรจ นาคชาตรี และคณะ (๒๕๔๘, หน้า ๑๕๐-๑๕๑)	ตามแนวคิดและทฤษฎีของโสเครตีสนั้น ความดีมีจริยธรรมจะต้องเกิดจากความรู้ จริยธรรมคือความรู้
วิโรจ นาคชาตรี และคณะ (๒๕๔๘, หน้า ๑๕๒-๑๕๓)	เพลโตมีทัศนะปกครองว่า “หากไม่ได้ นักปราชญ์เป็นนักปกครองหรือไม่ได้นักปกครอง ที่รู้ปรัชญาแล้วจะไม่มีวันสิ้นสุดแห่งความทุกข์ยากของมวลมนุษยชนอย่างแน่นอน” เห็นว่ามนุษย์ควรที่จะมีจริยธรรมหลักอันเป็นพื้นฐานอื่น ๆ คือ ๑. ปัญญา ๒. ความกล้าหาญ ๓. ความรู้จักประมาณ ๔. ความยุติธรรม

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๓-๑๕๕.

ตารางที่ ๒.๒ แสดงการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีจริยธรรมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
วีโรจ นาคชาติรี และคณะ (๒๕๔๘, หน้า ๑๕๓-๑๕๕)	อริสโตเติลถือว่าจริยธรรมเป็นศาสตร์ที่สูงที่สุดเพราะเป็นเรื่องที่กล่าวถึงความดีสูงสุด นอกจากนี้มนุษย์จะต้องมีจริยธรรมอีก ๔ ประการ คือ ๑. ความรู้จักประมาณ ๒. ความกล้าหาญ ๓. ความยุติธรรม ๔. มิตรภาพ

๒.๑.๓ พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม

จริยธรรม คือ สิ่งที่พึงประพฤติปฏิบัติมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคมเป็นหลักหรือกรอบที่ทุกคนกำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับสังคมเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามเกิดความสงบร่มเย็นเป็นสุขเกิดความรักสามัคคีเกิดความอบอุ่นมั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต เช่น ศิลธรรม กฎหมาย ธรรมเนียม ในส่วนของจรรยาบรรณวิชาชีพมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าจริยธรรม คือ เป็นแนวประพฤติปฏิบัติที่พึงประสงค์หรือเป็นข้อกำหนดสำหรับพฤติกรรมที่ไม่พึงปฏิบัติแต่มีความแตกต่างในแง่ของบริบททั้งจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพจะครอบคลุมถึงเรื่องความประพฤติปฏิบัติตนโดยทั่วไปไม่เฉพาะเป็นด้านศาสนา ด้านกฎหมายหรือด้านขนบธรรมเนียมประเพณีแต่จรรยาบรรณวิชาชีพจะมีข้อพึงปฏิบัติหรือข้อพึงละเว้นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะ กล่าวคือเมื่อบุคคลประกอบวิชาชีพใด ๆ ก็จะต้องดำรงตนอยู่ในมาตรฐานหรือจริยธรรมของวิชาชีพนั้น ๆ^{๑๐}

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานทางจริยธรรม จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าทีรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

^{๑๐} สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, การสร้างเครื่องมือประเมินเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและความโปร่งใสขององค์กร, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : บริษัท ดี.เค.ปรี้นด์เวิร์ลด์จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๓๘.

ในฝ่ายบริหาร แต่ไม่หมายความรวมถึง หน่วยงานธุรการของรัฐสภา องค์การอิสระ ศาล และองค์กร
อัยการ

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานอื่น
ในหน่วยงานของรัฐ

“องค์กรกลางบริหารงานบุคคล” หมายความว่า คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษา และคณะกรรมการข้าราชการตำรวจตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการประเท
นั้น รวมทั้งคณะกรรมการกลางบริหารงานบุคคลของเจ้าหน้าที่ของรัฐในฝ่ายบริหาร
และคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ
บริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ มาตรฐานทางจริยธรรม คือ หลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม
ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะต้องประกอบด้วย

๑. ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่

๓. กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

๔. คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ

๕. มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

๖. ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

๗. ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ใช้เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวล
จริยธรรม ของหน่วยงานของรัฐที่จะกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
เกี่ยวกับสภาพคุณงามความดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดถือสำหรับการปฏิบัติงาน การตัดสินใจ
ถูกผิด การปฏิบัติที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ ตลอดจนการดำรงตนในการทำความดีและ
ละเว้นความชั่ว^{๑๑}

สรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมากในการกำหนด
ความสงบสุขของสังคมคน ในสังคมจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม
เพื่อความสงบสุขของคนในสังคม ในขณะที่เดียวกันหากคนในสังคมใดมีความบกพร่องทางด้านจิตใจ
ขาดคุณธรรมจริยธรรม แม้สังคมนั้นจะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมก็ย่อมจะหาความสงบสุข
ได้ยาก การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมจึงจำเป็นต้องเริ่มต้นจากผู้นำเป็นสำคัญซึ่งเป็น
หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับสภาพคุณงามความดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ

^{๑๑} “พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒”, ราชกิจจานุเบกษา ๑๓๖ (เมษายน ๒๕๖๒) : ๑-๒.

ต้องยึดถือสำหรับการปฏิบัติงาน การตัดสินความถูกต้อง การปฏิบัติที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ ตลอดจนการดำรงตนในการกระทำความดีและละเว้นความชั่ว

ตารางที่ ๒.๓ แสดงการสังเคราะห์พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (๒๕๕๓, หน้า ๓๘)	จรรยาบรรณวิชาชีพมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าจริยธรรม เมื่อบุคคลประกอบวิชาชีพใด ๆ ก็ตามจะต้องดำรงตนอยู่ในมาตรฐานหรือจริยธรรมของวิชาชีพนั้น ๆ เหมือนการดำรงชีวิตอยู่ในศีลธรรม กฎหมาย และธรรมเนียม
ราชกิจจานุเบกษา (๒๕๖๒, หน้า ๑-๒)	มาตรฐานทางจริยธรรม คือ หลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องประกอบด้วย ๑. ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่ ๓. กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ๔. คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวและมีจิตสาธารณะ ๕. มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ๖. ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ ๗. ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ ประมวลจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐจะกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับสภาพคุณงามความดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดถือสำหรับการปฏิบัติงาน การตัดสินความถูกต้อง การปฏิบัติที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ ตลอดจนการดำรงตนในการกระทำความดีและละเว้นความชั่ว

๒.๑.๔ ความหมายของจริยธรรม

ความหมายของจริยศาสตร์จริยศาสตร์มาจากศัพท์ จริย + ศาสตร์ = วิชาว่าด้วยความประพฤติพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ ๒๕๔๒ ได้ระบุว่าจริยศาสตร์ปรัชญาสาขาหนึ่ง

ว่าด้วยการแสวงหาความดีสูงสุดของชีวิตมนุษย์แสวงหาเกณฑ์ในการตัดสินความประพฤติของมนุษย์ว่า
ยังใญ่ถูกไม่ถูกดีไม่ดีควรไม่ควรและพิจารณาปัญหาเรื่องสถานภาพทางศีลธรรมสรุปความว่าจริยศาสตร์
เป็นวิชาว่าด้วยความประพฤติของมนุษย์ว่าอะไรดีอะไรไม่ดีอะไรถูกอะไรผิดอะไรควรทำอะไรควรเว้น

จริยธรรมมาจากศัพท์ จริย + ธรรม คำว่า จริยะ หมายถึงความประพฤติหรือกิริยาที่ควร
ประพฤติ ส่วนคำว่า ธรรมะ มีความหมายหลายอย่างเช่นคุณความดีหลักคำสอนของศาสนาหลัก
ปฏิบัติเมื่อนำมารวมกันเป็นจริยธรรมจึงหมายถึงหลักแห่งความประพฤติพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน
พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้คำนิยามว่าจริยธรรมคือธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติศีลธรรม กฎศีลธรรมโดยทั่วไป
จะทำมักอยู่กับศาสนาเพราะคำสอนทางศาสนามีส่วนสร้างแบบจริยธรรมให้กับสังคมดังกล่าว
ของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ปราโมชที่ว่า “จริยธรรมของสังคมไทยขึ้นอยู่กับระบบศีลธรรม
ของพระพุทธศาสนาศาสนาพุทธกำหนดหลักในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันไว้อย่างไรนั่นหมายความว่า
ได้กำหนดหลักจริยธรรมไว้ให้ปฏิบัติเช่นนั้น” สรุปจริยศาสตร์มุ่งเสนอทฤษฎีส่วนจริยธรรมมุ่งชี้
วิธีปฏิบัติจริยศาสตร์ให้หลักการจริยธรรมให้วิธีการจริยศาสตร์มุ่งตอบปัญหาว่าความดีคืออะไร
ส่วนจริยธรรมมุ่งประเด็นว่าปฏิบัติอย่างไรจึงจะเข้าถึงความดีกล่าวโดยสรุปจริยศาสตร์และจริยธรรม
เกี่ยวข้องกับความประพฤติความต่างอยู่ตรงที่ว่าจริยศาสตร์เน้นทฤษฎีส่วนจริยธรรมเน้นวิธีปฏิบัติ^{๑๒}

จริยธรรม (Ethics) มาจากภาษากรีกว่า Ethos คือ Habit นั่นคือนิสัย ดังนั้น จริยธรรม
และ จริยศาสตร์จึงเป็นเรื่องของการฝึกนิสัย ตามทฤษฎีของชาวกรีก กล่าวว่า “คนเราเกิดมาเหมือน
ผ้าขาวแล้วมาฝึกกันโดยต้องทำบ่อย ๆ ทำซ้ำ ๆ จนเป็นนิสัยแล้วจะกลายเป็นคุณธรรมเป็นการเริ่มจาก
ภายนอกเข้าไปสู่ภายใน^{๑๓} คำว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น^{๑๔} คำว่า จริยธรรม
หมายถึง คุณธรรม ค่านิยม กฎหมาย กฎระเบียบ หลักศาสนา กฎจรรยาบรรณพื้นฐานของสังคม^{๑๕}

จริยธรรม คือ ประมวลกฎเกณฑ์ความประพฤติหรือมาตรการของความประพฤติซึ่งเป็น
พฤติกรรมที่มีความสำนึกและมีการตัดสินใจ^{๑๖} ซึ่งได้มีความคิดคล้ายกับวิทย์ วิชาแพทย์ ซึ่งระบุว่า
เป็นความประพฤติตามค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยใช้วิชาจริยศาสตร์ศึกษาพฤติกรรมด้านคุณค่า
สามารถวิเคราะห์ค่านิยมที่เป็นคู่กัน (Dichotomy) สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งที่ดีควรกระทำ และสิ่งใด
ควรละเว้น^{๑๗}

จริยธรรมมีทั้งความหมายกว้างและความหมายแคบ ซึ่งกล่าวเฉพาะความหมายที่เห็น
ใกล้ชัดและที่จะนำมาเอาไปปรับใช้ จริยธรรมที่มีความหมายกว้างมากอาจจะรวมไปถึงค่านิยม คือ สภาพ

^{๑๒} ศนจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **ปรัชญาเบื้องต้น**, (พระนครศรีอยุธยา :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๑๒๑-๑๒๒.

^{๑๓} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิ
พุทธธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๗.

^{๑๔} Batten T.R., **Community and Their Development**, (London: Oxford University
Press, 1995), P. 2.

^{๑๕} ดวงเดือน พันธมนาวิน, **ระบบพฤติกรรมไทยเร่งไขปัญหาร่วมพัฒนาเยาวชน**, (ชลบุรี : สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๘), หน้า ๗-๘.

^{๑๖} กิรติ บุญเจือ, **สารานุกรมปรัชญา**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๒), หน้า ๒๑.

^{๑๗} วิทย์ วิชาแพทย์, **จริยศาสตร์เบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๓.

หรือการกระทำบางประการที่เราเชื่อยึดมั่นถือมั่น เพื่อจะได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของสังคมหรือของตัวเราเอง เช่น ความดี ความซื่อสัตย์สุจริต และอื่น ๆ เหล่านี้เป็นค่านิยมฝ่ายดี แต่อาจจะมีค่านิยมฝ่ายชั่ว เช่น การดื่มสุรายาเมา การเป็นชู้กับเมียเขา การแต่งกายนิยมใช้ของที่ผลิตจากต่างประเทศ การใช้ของราคาแพงและอื่น ๆ เป็นต้น ส่วนจริยธรรมที่มีความหมายอย่างแคบ หมายถึง ศีลธรรม คุณธรรม อันเป็นธรรมะที่ควรประพฤติ ฉะนั้นจริยธรรมก็คือค่านิยมในระดับต่าง ๆ ซึ่งสังคมและบุคคลต้องยึดมั่นถือมั่น^{๑๘}

จริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกิจการและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรมชี้ให้เห็นความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ตั้งงามอยู่ในสภาพแวดล้อมที่โน้มนำให้บุคคลมุ่งกระทำความดีละเว้นความชั่ว^{๑๙}

จริยธรรม หมายถึง การนำความรู้ในความจริงหรือกฎธรรมชาติมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่ตั้งงามซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมโดยมีศีล สมาธิ และปัญญา เป็นองค์ประกอบเพื่อพัฒนาตนเองให้มีภาวะของความเป็นผู้เห็นดี เห็นงาม เห็นชอบ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของจริยธรรม จะเห็นว่า สาระสำคัญของจริยธรรมต้องมีปัญญาเป็นตัวกำกับโดยมีปัญญาเกิดขึ้นได้ด้วยความรู้ ความคิด การไตร่ตรอง เหตุผล ประสบการณ์ และความเป็นจริง ฉะนั้นความหมายของจริยธรรมทางศาสนา คือ การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและตัดสินใจเลือกหนทางที่ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมด้วยปัญญา^{๒๐}

จริยธรรม หมายถึง ธรรมชาติหรือหลักธรรมที่บุคคลควรประพฤติจัดว่าเป็นคุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่ตั้งงามถูกต้อง อันเป็นสิ่งที่ประสงค์ของสังคม และจริยธรรมจะมีได้ จำต้องอาศัยหลักคำสอนทางศาสนา อันได้แก่ ศีล อันหมายถึง หลักหรือกฎเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติ เพื่อตัดหรือฝึกหัดกายและวาจาให้เรียบร้อย^{๒๑}

สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เป็นความดี เป็นมโนธรรม เป็นความคิดดีที่กระตุ้นให้มีการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบที่ตั้งงามและสามารถจำแนกความถูกผิดได้มีสติสัมปชัญญะมีความรับผิดชอบชั่วดีมีอุปนิสัยความตั้งใจและเจตนาที่ตั้งงาม ส่วนจริยธรรมหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นเป็นการปฏิบัติดี ปฏิบัติได้ถูกต้องที่เป็นผลมาจากความคิดที่สังคมหรือบุคคลเห็นร่วมกันเป็นสิ่งที่ดีโดยมีกรอบหรือแนวทางอันตั้งงามที่พึงปฏิบัติ ซึ่งกำหนดไว้สำหรับสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยงดงาม ความร่มเย็นเป็นสุข ความรักสามัคคี ความอบอุ่น มั่นคงปลอดภัยในการดำเนินชีวิต จริยธรรม คือ กฎเกณฑ์หรือหลักแห่งการประพฤติปฏิบัติที่แต่ละสังคมสร้างขึ้นและต้องเป็นที่ยอมรับของทุกคนในสังคม พฤติกรรมของบุคคลแต่ละบุคคลที่ต้องการทำ

^{๑๘} วศิน อินทสระ, **พุทธจริยศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมดา, ๒๕๔๙), หน้า ๑๖๙.

^{๑๙} ประภาศรี สีหอำไพ, **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๒๔.

^{๒๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), “แนวทางการพัฒนาจริยธรรม”, **การประชุมเชิงวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรม**, (กรมวิชาการ : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๓). (อัดสำเนา)

^{๒๑} บุญมี แทนแก้ว, **จริยธรรมกับชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๔๑), หน้า ๑.

ความดีสำหรับตนเองและเป็นพฤติกรรมที่ดีที่แต่ละบุคคลแสดงออกมา มีส่วนต่อการจรโลงสังคม คือมีส่วนก่อให้เกิดความสงบสุขต่อสังคมนั่นเอง

ตารางที่ ๒.๔ แสดงการสังเคราะห์ความหมายของจริยธรรม

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (๒๕๖๑, หน้า ๑๒๑-๑๒๒)	จริยศาสตร์นี้มาจาก จริย+ศาสตร์ ส่วนจริยธรรมมาจาก จริย+ธรรม จริยศาสตร์มุ่งเสนอทฤษฎี ส่วนจริยธรรมมุ่งชี้วิธีปฏิบัติ จริยศาสตร์ให้หลักการ จริยธรรมให้วิธีการ จริยศาสตร์มุ่งตอบปัญหาว่าความดีคืออะไร ส่วนจริยธรรมมุ่งประเด็นว่าปฏิบัติอย่างไร จึงจะเข้าถึงความดี จริยศาสตร์เน้นทฤษฎี ส่วนจริยธรรมเน้นวิธีปฏิบัติ
วศิน อินทสระ (๒๕๔๙, หน้า ๑๖๙)	จริยธรรมที่มีความหมายกว้าง คือ ค่านิยม เช่น การดื่มสุราเป็นการสร้างปาป ส่วนความหมาย จริยธรรมที่มีความหมายแคบ คือ ศีลธรรม คุณธรรม เป็นการสร้างบุญสร้างกุศล
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (๒๕๔๑, หน้า ๗)	จริยธรรม หมายถึง ทำจากภายนอก ให้เข้าไปสู่ภายใน จนกลายเป็นนิสัย คือ กลายเป็นคุณธรรมประจำใจจริยธรรมและ จริยศาสตร์จึงเป็นเรื่องของการฝึกนิสัย
Batten T.R. (1995, P. 2)	การพัฒนาจริยธรรมนั้น หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น
ดวงเดือน พันธุนาวิน (๒๕๔๘, หน้า ๗-๘)	จริยธรรม ความหมายในทางจิตวิทยานั้น ยังครอบคลุมไปถึงศัพท์ที่เกี่ยวข้องของจริยธรรม อีกด้วย ซึ่งมีความหมายว่า ระบบการทำความดี ละเว้นความชั่ว
กীরติ บุญเจือ (๒๕๒๒, หน้า ๒๑)	จริยธรรม คือ การประมวลกฎเกณฑ์ ความประพฤติหรือมาตรการของความประพฤติ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญและมีการ ตัดสินใจ
วิทย์ วิศทเวทย์, (๒๕๒๘, หน้า ๑๓)	ความประพฤติตามค่านิยมที่พึงประสงค์ สามารถวิเคราะห์ค่านิยมที่เป็นคู่กันแยกแยะได้ว่า สิ่งที่ดีควรกระทำและสิ่งใดควรละเว้น

ตารางที่ ๒.๔ แสดงการสังเคราะห์ความหมายของจริยธรรม (ต่อ)

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
ประกาศรี สีหอำไพ (๒๕๓๕, หน้า ๒๔)	จริยธรรม หมายถึง คุณค่าที่ชี้ให้เห็น ความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตเป็นลักษณะ บุคคลที่มีจิตใจที่ดีงาม มุ่งทำดีละชั่ว
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (๒๕๒๓, อัดสำเนา)	จริยธรรม หมายถึง การดำเนินชีวิตที่ดี งามโดยมีศีล สมาธิ ปัญญา เน้นการประพฤติ ทางกาย วาจา และใจ เป็นสำคัญ
บุญมี แทนแก้ว (๒๕๔๑, หน้า ๑)	จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติ เพื่อตัดหรือฝึกหัดกายและวาจาให้เรียบร้อย

๒.๑.๕ การเกิดของจริยธรรม

การเกิดของจริยธรรมมี ๔ ชั้น ดังต่อไปนี้ คือ

ชั้นที่ ๑. การเลียนแบบ หมายถึง การเลียนแบบเป็นกระบวนการได้จิตสำนึก
ซึ่งมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก โดยเด็กอาจเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่แวดล้อมตน
อยู่แล้วนำมาปรับใช้กับตนเอง เหมือนกับการเรียนรู้ภาษาพูดเด็ก การเลียนแบบทางจริยธรรม
จึงเกิดขึ้นได้ทั้งจากครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และชุมชน แต่มีบ่อยครั้งที่เด็กเลียนแบบพฤติกรรม
บางอย่างเองโดยที่ผู้ใหญ่ไม่ได้ตั้งใจสอน ดังนั้น ผู้ใหญ่ก็ควรมีจริยธรรมสูงเมื่อใกล้ชิดกับเด็ก

ชั้นที่ ๒. การแนะนำสั่งสอน นอกจากผู้ใหญ่จะกระทำพฤติกรรมทางจริยธรรมที่เป็น
ต้นแบบให้แก่เด็กโดยไม่รู้ตัวของทั้งสองฝ่ายแล้วบ่อยครั้งที่ผู้ใหญ่จะให้คำแนะนำสั่งสอนทั้งโดยตรง
และโดยทางอ้อมแก่เด็กการรับคำแนะนำสั่งสอนจึงเป็นกระบวนการได้จิตสำนึกของเด็กเช่นเดียวกับ
กับการเลียนแบบ และมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเช่นกันเพราะในขณะที่
ที่การเลียนแบบเป็นการดูซึมการกระทำนั้น การแนะนำสั่งสอนก็เป็นการดูซึมทางอารมณ์
และเจตคติของบุคคลอื่นทำให้อารมณ์ของเด็กไม่ได้พัฒนาการมาโดยอิสระแต่ไปอิงอยู่กับกลุ่มซึ่งเป็น
สัญชาตญาณอย่างหนึ่งของฝูงสัตว์และเป็นรากฐานของชีวิตทางสังคม อย่างไรก็ตามคำแนะนำสั่งสอนนี้
เป็นวิธีการที่มีประโยชน์สำหรับบิดา มารดาและครูในการพัฒนาจริยธรรมและได้ผลมากกว่าการสอน
แบบให้เด็กรู้ตัว วิธีการนี้แม้จะมีอิทธิพลต่อการสร้างลักษณะนิสัยแต่เนื่องจากการเรียนรู้
โดยไร้สำนึกจึงเป็นการรับโดยขาดทั้งเหตุผลและการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นบุคคลที่ถูกแนะนำสั่งสอน
มากจนเกินไปจะเกิดปัญหาเป็นความอ่อนแอทั้งทางด้านลักษณะและบุคลิกภาพ วิธีการนี้ใช้ได้ดี
กับเด็กมากกว่าผู้ใหญ่เพราะเมื่อเด็กเติบโตขึ้นจนมีวุฒิภาวะพอที่จะใช้เหตุผลและการวิเคราะห์แล้ว
เด็กก็อาจจะขัดแย้งหรือไม่เชื่อคำแนะนำนั้น อย่างไรก็ตามการที่เด็กสามารถคิดวิเคราะห์จนเกิดจริยธรรม
ด้วยตนเองได้นับเป็นสิ่งที่ดีถือว่าเป็นอุดมการณ์ทางจริยธรรมขั้นสูงสุด

ชั้นที่ ๓. การลอกแบบ ในการเลียนแบบเด็กจะรับเอาพฤติกรรมของผู้ใหญ่ ในชั้น
การแนะนำสั่งสอนเด็กจะรับเจตคติอารมณ์ของผู้ใหญ่และในชั้นการลอกแบบเด็กจะรับเอาบุคลิกภาพ
ทางจริยธรรมของผู้ใหญ่ไว้เป็นของตนเองโดยอาศัยความและความชื่นชมในตัวผู้ใหญ่คนนั้น เช่น

การชื่นชมวีรบุรุษ เป็นต้น การลอกแบบจริยธรรมจึงอาจทำให้เด็กเกิดการลอกแบบจริยธรรมทั้งที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ได้ทั้งสองทาง

ขั้นที่ ๔. การสร้างจริยธรรมด้วยตนเอง เมื่อเด็กได้ผ่านขั้นตอนการลอกแบบมาแล้วเด็กจะสร้างจริยธรรมด้วยตนเองโดยสร้างมาจากการปรับตนเองในสภาพธรรมชาติกับตนเองในสภาพที่มีจริยธรรมเข้าด้วยกัน การปรับจริยธรรมนี้มักจะเกิดในวัยผู้ใหญ่ซึ่งจะได้พบกลุ่มเพื่อนกลุ่มใหม่ ค่านิยมใหม่ที่อาจทำให้เขาละทิ้งจริยธรรมและค่านิยมเก่าที่รับไว้เมื่อตอนเด็ก วัยผู้ใหญ่จึงเป็นวัยของการปรับปรุงจริยธรรมของมนุษย์ซึ่งในกระบวนการปรับปรุงจริยธรรมนี้ มนุษย์ต้องพิจารณาตนเองใน ๓ ประเด็น คือ

๑. ตัวเราที่เรารู้จัก
๒. ตัวเราที่คนอื่นรู้จัก
๓. ตัวเราในอุดมคติภาพพจน์ที่เกี่ยวกับตนเอง

เหล่านี้จะได้รับอิทธิพลจากผู้อาวุโสกว่าที่อยู่รอบตัวเป็นอย่างมาก เช่น มารดา บิดา ครู อาจารย์ ที่จะตัดสินว่าเขาเป็นคนดีหรือคนเลวผู้ใหญ่จึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพลการการมีพัฒนาการทางจริยธรรมของลูกหลานและลูกศิษย์ของตน^{๒๒}

จริยธรรมที่เกิดขึ้นจากภายในตัวของมนุษย์เป็นสำนึกถึงมาตรการที่กระทำความดีทำในสิ่งที่จะต้องเป็นความรู้สึกผิดชอบที่เกิดขึ้นภายในใจของมนุษย์ ซึ่งเรียกว่า มโนธรรม ความรู้สึกดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ ด้วยการที่บุคคลแต่ละคนฝึกคิดในสิ่งที่ถูกต้อง ฝึกใช้เหตุผลในการตัดสินใจ การเลือกการกระทำ และฝึกปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมจนเป็นความเคยชินเป็นนิสัยที่ฝังงม คือ เกิดเป็นมโนธรรมในตัวบุคคลนี้เป็นเรื่องการพัฒนาทางจิตใจ ซึ่งส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับการกล่อมเกล่าจากสิ่งแวดล้อมภายนอก อีกส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของบุคคลนั้น ดังนั้น จะพบว่าบุคคลที่อยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมเดียวกันได้รับการปลูกฝังแบบแผนความประพฤติมาอย่างเดียวกัน อาจจะมีระดับจริยธรรมไม่เท่ากันหมดทุกคนเนื่องจากแต่ละบุคคลมีระดับสติปัญญาที่แตกต่างกันไป^{๒๓}

สรุปได้ว่า จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคน เพราะเป็นเกราะป้องกันของมนุษย์ที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม เพื่อให้เกิดความสันติสุข มีแหล่งการเกิดจากการเลียนแบบ การแนะนำสั่งสอน การลอกแบบ การสร้างจริยธรรมด้วยตนเอง และความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ซึ่งเกิดขึ้นจากมโนธรรมที่อยู่ในความรู้สึกนึกคิด ดังนั้นแหล่งการเกิดของจริยธรรมจึงเป็นคุณภาพของสมองในการคิด และคุณภาพของจิตที่สามารถแยกแยะความถูกความผิดได้เป็นพื้นฐานสภาพของจิตนั้นทำให้บุคคลจดจำสิ่งที่เป็นความเคียดแค้น บาดหมางใจ หรือรู้สึกผิดตลอดเวลากับการตัดสินใจที่พลาดพลั้งไป ดังนั้น สภาพจิตก่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกที่อาจนำไปสู่การมีจริยธรรมและการไร้จริยธรรมได้เท่า ๆ กัน แต่อย่างไรก็ตาม จริยธรรมมีความสัมพันธ์กับสติปัญญา นักบริหารการศึกษาที่มีคุณสมบัติด้านสติปัญญาย่อมได้เปรียบในด้านความคิดและการแสวงหาเหตุผลสามารถพิจารณาผลที่จะบังเกิดขึ้นจากการกระทำของตนได้ นักบริหารที่มีสติปัญญาในระดับสูงจะเป็นผู้ที่สามารถคิดแก้ปัญหาโดยยึดหลักเหตุผลที่ให้ประโยชน์สุขแก่ตนเองและไม่ทำให้ตนเองได้รับความเดือดร้อนในภายหลังได้ ซึ่งกล่าวได้ว่าเกิดเป็นผลประโยชน์ที่ยังความสุมาให้อย่างยั่งยืน

^{๒๒} ดวงเดือน พันธุมานวีน, พุทธิกรรมศาสตร์เล่ม ๒ จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา, หน้า ๑๘-๒๐.

^{๒๓} ประภาศรี สีหอำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, หน้า ๔๐-๔๑.

ตารางที่ ๒.๕ แสดงการสังเคราะห์การเกิดของจริยธรรม

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
ดวงเดือน พันธุนานาวิน (๒๕๒๔, หน้า ๑๗-๒๕)	การเกิดของจริยธรรม ดวงเดือน พันธุนานาวิน กล่าวว่ามี ๔ ขั้นตอน คือ ๑. จริยธรรมที่เกิดจากการเลียนแบบ ๒. การแนะนำสั่งสอน ๓. การลอกแบบ ๔. การสร้างจริยธรรมด้วยตนเอง จริยธรรมเหล่านี้เป็นจริยธรรมที่เกิด จากภายนอกไม่ได้เกิดจากมโนธรรม
ประภาศรี สีหอำไพ (๒๕๔๐, หน้า ๔๐-๔๑)	จริยธรรมที่เกิดขึ้นจากภายในตัว ของมนุษย์เป็นสำนึกถึงมาตรการที่กระทำความดี ซึ่งส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การกล่อมเกล่า จากสิ่งแวดล้อมภายนอก อีกส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ ระดับสติปัญญาของบุคคลนั้นดังนั้นจะพบว่า บุคคลอาจจะมีระดับจริยธรรมไม่เท่ากันหมด

๒.๑.๖ ประเภทของจริยธรรม

ประเภทของจริยธรรมเป็นหลักพฤติกรรมของมวลมนุษย์โดยมีหลักปฏิบัติที่เป็นข้อห้ามเบื้องต้น เพื่อเป็นการเตือนสติก่อนการลงมือปฏิบัติและคำนึงถึงผลของการประพฤติปฏิบัติ ดังนั้นประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อห้าม คือ การละเว้นจากการทำชั่วที่ผิดต่อศีลธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นหลักจริยธรรมที่บรรพบุรุษได้เคยปฏิบัติมาอย่างมีความสุขในสังคมประเภทของจริยธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติ และประเภทของจริยธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากการปฏิบัติที่ถูกต้องตาม ดังนี้

๑. ประเภทของจริยธรรมที่เป็นข้อห้าม

๑.๑ ประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อห้ามทางกาย ๓ ประการ ดังนี้ คือ

- ๑) ห้ามจากการฆ่าสัตว์หรือเบียดเบียนให้ทุกข์ทรมานมีมนุษย์ เป็นต้น
- ๒) ห้ามลักทรัพย์ของผู้อื่นที่ยังหวงแหนอยู่หรือมีเจ้าของครอบครองอยู่
- ๓) ห้ามประพฤตินิดในสามี ภรรยาและเด็กที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

๑.๒ ประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อห้ามทางวาจา ๔ ประการ ดังนี้ คือ

- ๑) ห้ามพูดเท็จจนกระทั่งทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
- ๒) ห้ามพูดจาใส่ร้ายจนทำให้เกิดความรำคาญแก่ผู้อื่น
- ๓) ห้ามการพูดคำหยาบจนกระทั่งไม่มีผู้อื่นคบเป็นมิตร
- ๔) ห้ามการพูดจาเพ้อเจ้อ ไร้สาระ เพราะจะทำให้ตนเป็นคนไม่มีสาระ

๑.๓ ประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อห้ามทางใจ ๓ ประการ ดังนี้ คือ

- ๑) ห้ามคิดอาฆาตพยาบาทผู้อื่น เพราะจะทำให้จิตใจไม่สงบ

๒) ห้ามอิจฉาริษยาผู้อื่นเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ

๓) ห้ามคิดโลภอยากได้ของคนอื่นมาเป็นของตนเอง

๒. ประเภทของจริยธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติ

๒.๑ ประเภทจริยธรรมที่ควรนำไปประพฤติชอบทางกาย ๓ ประการ ดังนี้ คือ

๑) มีความเมตตากรุณาต่อตนเองและผู้อื่น

๒) มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของให้แก่ผู้ที่ยากจนกว่าตน

๓) มีความยินดีในสามี ภรรยาของตนโดยการประพฤติชอบพรหมจรรย์

๒.๒ ประเภทจริยธรรมที่ควรนำไปปฏิบัติทางวาจา ๔ ประการ ดังนี้ คือ

๑) เป็นบุคคลที่ชอบพูดแต่ความจริง มีสัจจะในวาจา

๒) พูดจาสุภาพเรียบร้อย อ่อนหวาน มีอัธยาศัยในการพูดที่มีมโนธรรม

๓) พูดจาไพเราะ มีปิยวาจา พูดในกาลสถานที่

๔) พูดแต่สิ่งที่มีเหตุมีผลที่น่าเชื่อถือได้หรือสัมมาวาจาคือการเจรจาที่ดี

๒.๓ ประเภทจริยธรรมที่ควรนำไปปฏิบัติทางจิตใจ ๓ ประการ ดังนี้ คือ

๑) การมีจิตใจที่รู้จักการเพียงพอไม่โลภอยากได้ของคนอื่นโดยไม่ชอบธรรม

๒) การปล่อยวางอารมณ์ที่มีความอาฆาตพยาบาทรู้จักให้อภัยแก่ผู้อื่นและตนเอง

๓) การมีความคิดเห็นที่เป็นจริง เห็นถูกก็ว่าถูก เห็นผิดก็ว่าผิดตามความเป็นจริง^{๒๔}

ประเภทของจริยธรรมที่ควรนำไปปฏิบัตินี้เป็นหลักการที่ส่งผลในทางปฏิบัติที่มีคุณค่าในทางบวกหรือคุณค่าของชีวิตสำหรับผู้นำไปปฏิบัติและทำให้สังคมสงบสุขและผลของการนำหลักจริยธรรมที่ควรไปประพฤติปฏิบัติ

๓. ประเภทของจริยธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

๓.๑. เป็นผู้มีอายุยืนประสบแต่สิ่งที่เป็นมหากุศล

๓.๒. เป็นผู้ไม่หวาดระแวงเพราะกลัวคนอื่นมาขโมยทรัพย์ของตน

๓.๓. เป็นผู้ไม่หวาดระแวงกลัวคนอื่นโกหก

๓.๔. เป็นผู้ทำให้พระพุทธศาสนาในเจริญ

๓.๕. ประสพกับความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

๓.๖. เป็นผู้ไม่ก่อภัยให้แก่ใคร

๓.๗. เป็นผู้ให้อภัยแก่สรรพสัตว์

๓.๘. ได้ชื่อว่าเป็นผู้ดำเนินตามปฏิปทาของนักปราชญ์

๓.๙. ได้ชื่อว่าเป็นผู้สร้างความเจริญ ความสงบสุขแก่ตนเองและส่วนรวม

๓.๑๐. เป็นผู้สร้างทางมนุษย สวรรค์ พรหม นิพพาน

ประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากการปฏิบัติที่ถูกต้อง^{๒๕}

^{๒๔} กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นตรี, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๑), หน้า ๓๘.

^{๒๕} ดวงเดือน พันธุมนาวิ และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก, “จริยธรรมของเยาวชนไทย”, รายงานวิจัย, (สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๐), หน้า ๓-๔.

สรุปได้ว่า จริยธรรมเป็นเรื่องของหลักธรรมและศีลธรรมที่บุคคลควรยึดถือมาปฏิบัติ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การที่จะวินิจฉัยว่าบุคคลใดมีประกอบคุณงามความดีอะไรบ้าง มีอุปนิสัย และประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร ดำรงตนอยู่ในศีลธรรมเพียงใด คุณธรรมและจริยธรรมดีเด่นมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมต้องพิจารณาโดยรวมว่าบุคคลนั้นประกอบคุณงามความดีอะไรบ้าง มีอุปนิสัย และประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร ดำรงตนอยู่ในศีลธรรมเพียงใด จริยธรรมเครื่องนำทางไปสู่หลัก ในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกหลักศีลธรรมหรือเป็นแนวคิดของการประพฤติที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยบอกได้ว่าพฤติกรรมใดเป็นการกระทำที่มีศีลธรรมหรือไม่มีศีลธรรมและยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์พื้นฐานของมนุษย์ว่าองค์กรหรือบุคคลนั้นคิดและปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างไร ต้องการให้เขาคิดและปฏิบัติต่อเราอย่างไรหรือหมายถึงสิ่งที่พึงปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม หรือเป็นธรรมะที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติเพื่อให้อยู่ในแนวทางของศีลธรรมหรือเป็นหลักความประพฤติที่พึงงาม มีคุณธรรมถูกต้องตามศีลธรรม จริยธรรมก็คือ ค่านิยมในระดับต่าง ๆ ซึ่งสังคมและบุคคลจำเป็นต้องยึดมั่น คือ เว้นจากข้อที่พระพุทธองค์ทรงห้าม ทำตามข้อที่ทรงอนุญาตเท่านั้น ย่อมได้ผลแห่งการปฏิบัติ

ตารางที่ ๒.๖ แสดงการสังเคราะห์ประเภทของจริยธรรม

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๔๑, หน้า ๓๘)	ประเภทของจริยธรรมที่เป็นข้อห้าม คือ การละเว้นจากการทำชั่วที่ผิดต่อศีลธรรมทางกาย ๓ ทางวาจา ๔ ทางใจ ๓ และประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติ คือ ที่ควรนำไปปฏิบัติทางกาย ๓ วาจา ๔ จิตใจ ๓ ซึ่งเป็นข้อห้ามจากการกระทำ ความชั่ว เรียกว่า อกุศลกรรม แล้วให้ทำแต่ความดีงาม เรียกว่า กุศลกรรม ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ
ดวงเดือน พันธมนาวิน, เพ็ญแข ประจันปัจจนึก (๒๕๒๐, หน้า ๓-๔)	ประเภทของจริยธรรมที่ควรนำไปปฏิบัติ นี้เป็นหลักการที่ส่งผลในทางปฏิบัติที่มีคุณค่า ในทางบวกหรือคุณค่าของชีวิตสำหรับผู้นำไปปฏิบัติและทำให้สังคมสงบสุขและผลของการนำหลักจริยธรรมที่ควรไปประพฤติปฏิบัติมี ๑๐ ประการ ทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติมีความสุขทั้งในชาตินี้และชาติหน้าถึงผลสูงสุดของทางพระพุทธศาสนา คือ พระนิพพาน

๒.๑.๗ บทบาทหน้าที่ของจริยธรรม

บทบาทหน้าที่ของจริยธรรม หมายถึง การแสดงออกทางกาย วาจา เป็นจริยธรรมที่เป็น การประพฤติปฏิบัติออกมาตามหลักธรรมคำสอนเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของมวลมนุษย ตามกฎของธรรมชาติ คือ ความดีงามในสิ่งที่ถูกต้องหรือทั้งถูกและดีซึ่งเป็นหลักความประพฤติ

ที่แสดงออกทั้งทางกายและวาจาในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีจริยธรรมประจำใจ^{๒๖} บทบาทหน้าที่ในการหายใจเพื่อให้ชีวิตดำเนินต่อไปซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่เบื้องต้นที่สำคัญ คือ บทบาทหน้าที่แบบต่อเนื่อง บทบาทหน้าที่ตามอุดมการณ์ ดังนี้

๑. บทบาทหน้าที่แบบต่อเนื่อง หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่เกิดขึ้นมาบนโลกใบนี้ทุกคนมีหน้าที่ด้วยกันหมดทุกคนซึ่งเป็นหน้าที่แบบต่อเนื่องทุกคนมีหน้าที่เกี่ยวพันถึงกันหมดทุกคน เช่น พ่อแม่ จะต้องรับดูแลลูกให้เป็นคนดีของสังคมและสังคมก็จะมี ความสงบสุขครอบครัวก็จะมี ความสุขตามไปด้วย ดังนั้นมนุษย์ทุกคนจะต้องมีหน้าที่เกี่ยวข้องกันหมดทุกคนแบบต่อเนื่อง

๒. บทบาทหน้าที่ตามอุดมการณ์ หมายถึง การทำตามอุดมการณ์อันสูงสุดของชีวิตมนุษย์ มีความตั้งมั่นอยู่ในความคิดของตนเองที่ตั้งไว้ซึ่งเป็นการตั้งความหวังไว้ในชีวิต เช่น ทหารมีอุดมการณ์อันสูงสุดว่าการเสียสละเพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ถือว่า เป็นเกียรติอันสูงสุดของทหาร และมนุษย์ในโลกนี้ทุกคนจะต้องมีอุดมการณ์ทุกคนเพราะเป็นสิ่งที่หวังไว้ในชีวิต แม้แต่คนขี้เกียจก็มี อุดมการณ์ของคนขี้เกียจอุดมการณ์อันสูงสุดของคนขี้เกียจ คือ การไม่อยากจะทำอะไรเลยในชีวิตนี้^{๒๗}

สรุปได้ว่า ในแง่ชีววิทยานั้น มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิต เป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง เป็นเวไนยสัตว์ คือ สัตว์ที่มีวินัยสามารถฝึกได้ (สัตว์อื่นก็ฝึกได้แต่ฝึกได้จำกัด) ทั้งมนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐเพราะมนุษย์มีจิตใจสูงเนื่องจากมนุษย์มีสติปัญญารู้จักพิจารณาความจริงความถูกต้องดีงาม สามารถดำเนินชีวิตได้ อย่างมีอิสระ ไม่อยู่ในบังคับของสิ่งใด คุณสมบัติที่ทำให้มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ คือ การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง และทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม คือ จริยธรรมนั่นเอง

ตารางที่ ๒.๗ แสดงการสังเคราะห์บทบาทหน้าที่ของจริยธรรม

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
ไสว มาลาทอง (๒๕๔๒, หน้า ๕)	บทบาทหน้าที่ของจริยธรรมหมายถึง การแสดงออกทางกายวาจาเป็นจริยธรรมที่เป็น การประพฤติปฏิบัติออกมาตามหลักธรรมความดีงามในสิ่งที่ถูกต้อง
ชัยวัฒน์ อัตพัฒนา (๒๕๒๐, หน้า ๓)	การเกิดเป็นมนุษย์มาจะต้องมีบทบาท หน้าที่ บทบาทหน้าที่มี ๒ อย่าง คือ ๑. แบบต่อเนื่องเพื่อสังคม ๒. ตามอุดมการณ์เพื่อตนเอง แม้แต่คนขี้เกียจก็มีอุดมการณ์ของคน ขี้เกียจอุดมการณ์อันสูงสุดของคนขี้เกียจ ได้แก่ การไม่อยากจะทำอะไรเลยในชีวิตนี้จัดว่าเป็น อุดมการณ์อันสูงสุดของคนขี้เกียจ

^{๒๖} ไสว มาลาทอง, การศึกษาจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๕.

^{๒๗} ชัยวัฒน์ อัตพัฒนา, จริยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๐), หน้า ๓.

๒.๑.๘ องค์ประกอบของจริยธรรม

องค์ประกอบของจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์นั้น ดวงเดือน พันธุนาวิณ ได้แบ่งองค์ประกอบของจริยธรรมออกเป็น ๔ ประการ คือ

๑. องค์ประกอบของจริยธรรมด้านความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นถือว่า การกระทำชนิดใดดีเหมาะสมควรกระทำและชนิดใดเลวไม่เหมาะสมควรงดเว้น

๒. องค์ประกอบของจริยธรรมด้านทัศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าคนชอบหรือไม่ชอบเพียงใดซึ่งส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้นแต่อาจมีบางคนแตกต่างกันออกไปจากค่านิยมของสังคมได้

๓. องค์ประกอบของจริยธรรมด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลให้เหตุผลในการเลือกกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่างๆ ของบุคคลด้วย

๔. องค์ประกอบของจริยธรรมด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นแสดงพฤติกรรมฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคม^{๒๘}

การศึกษาจริยธรรมของกรมวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจริยธรรมว่ามีอยู่ ๓ คือ

๑. องค์ประกอบของจริยธรรมด้านความรู้ ได้แก่ การเข้าใจเหตุผลของการถูกต้องดีงาม โดยกระบวนการคิด

๒. องค์ประกอบของจริยธรรมด้านความรู้สึก ได้แก่ ความพึงพอใจ ศรัทธาเลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะได้รับจริยธรรมนั้นเป็นแนวปฏิบัติ

๓. องค์ประกอบของจริยธรรมด้านพฤติกรรมการแสดงออก ได้แก่ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลคิดตัดสินใจกระทำถูกหรือกระทำผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ กัน

กรมวิชาการได้จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมแบ่งออกเป็น ๓ มิติ คือ

๑. ความรู้ (Knowledge)

๒. ความรู้สึก (Feeling)

๓. ความประพฤติ (Conduct)

จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมไว้เป็นกระบวนการสัมพันธ์ซึ่งกันและกันขององค์ประกอบที่มีอิสระจากกันไว้ดังนี้ คือ

๑. ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought)

๒. ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling)

๓. พฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)^{๒๙}

^{๒๘} ดวงเดือน พันธุนาวิณ, การสอนค่านิยมและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔), หน้า ๒.

^{๒๙} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, รูปแบบที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอนจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : ขนประดิษฐ์การพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๗.

สรุปได้ว่า จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น องค์ประกอบของจริยธรรมมีองค์ประกอบทั้งภายในและภายนอกจริยธรรมเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยองค์ประกอบทางมิติต่าง ๆ มากมาย คือ ความรู้ ความคิด การใช้เหตุผล และการกระทำที่แสดงออกของบุคคลหรือพฤติกรรมนั่นเอง

ตารางที่ ๒.๘ แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของจริยธรรม

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
ดวงเดือน พันธุนานาวิน (๒๕๒๔, หน้า ๒)	องค์ประกอบของจริยธรรม แบ่งออกเป็น ๔ ประการ คือ ๑. ด้านความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตน ๒. ด้านทัศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ๓. ด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลให้เหตุผลในการเลือกกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ๔. ด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือตักเตือนแสดงพฤติกรรมฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคม
กรมวิชาการ (๒๕๒๗, หน้า ๗)	องค์ประกอบของจริยธรรม กรมวิชาการได้จำแนกว่ามีอยู่ ๓ มิติ คือ ๑. ความรู้ (Knowledge) ๒. ความรู้สึก (Feeling) ๓. ความประพฤติ (Conduct) จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมไว้เป็นกระบวนการสัมพันธ์ซึ่งกันและกันขององค์ประกอบที่มีอิสระจากกัน

๒.๑.๙ คุณค่าของจริยธรรม

คุณค่าของจริยธรรม คือ ความดีโดยที่ความดีดังกล่าวนี้แบ่งออกได้ ๓ ประเภท คือ

๑. ความดีที่เป็นเนื้อแท้หรือความดีในตัวเอง ความดีประเภทนี้จะมีคุณค่าในตัวเองไม่ต้องอาศัยสิ่งอื่นมาตีความให้ เช่น ความดี ความจริง ความงาม

๒. ความดีที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกหรือส่งเสริมความดีให้สูงขึ้นไปอีก เช่น ความมีสุขภาพดี ความมั่งมีในทรัพย์สิน การมีความรู้ความสามารถ

๓. ความดีทั้งที่เป็นเนื้อแท้ในตัวเองและความดีที่เป็นเครื่องเอื้ออำนวยความดีให้สูงขึ้นไปอีก เช่น ความเมตตา ความรัก ความสามัคคี ความอดทน ความขยันหมั่นเพียร การสร้างสรรค์ประโยชน์ร่วมกัน ความเป็นพี่เป็นน้องร่วมกัน (ภราดรภาพ) การประหยัดต่ออวมลักษณะทางสังคม หลากลักษณะของมนุษย์และขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมชมชอบให้การสนับสนุนผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม อีกประเภทหนึ่งคือลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่สมาชิกในสังคมเป็นการกระทำที่สังคมลงโทษพยายามกำจัดและผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งไม่ถูกต้องและเหมาะสม ฉะนั้นจริยธรรมจึงถือว่าเป็นศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อระบบสังคมและพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล คือ จริยธรรมที่มีจุดหมายเพื่อให้รู้จักลักษณะแห่งความดีอันสูงสุดอันจะเป็นหลักในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมและจริยธรรมก็มีจุดหมายเพื่อจะแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการศึกษา รวมความว่าคุณค่าของจริยธรรมมีจุดหมายเพื่อการพัฒนา ๒ ประเด็น คือ

๑. มีจุดหมายเพื่อพัฒนาบุคคล (จริยธรรมบุคคล) คือ จริยธรรมส่วนนี้มีการทำตนเองให้บริสุทธิ์เป็นหลักโดยเน้นไปที่ความประพฤติส่วนบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นความประพฤติที่มีผลต่อสังคมด้วยว่าบุคคลนั้นก็จะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมด้วย

๒. มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาสังคม (จริยธรรมสังคม) คือ จริยธรรมส่วนนี้เป็นการกระทำหน้าที่ระหว่างมนุษย์ด้วยกันในการกระทำนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานเพื่อความสงบสุขของสังคมเป็นหลัก^{๓๐}

ในพุทธปรัชญาเถรวาทได้แสดงการปฏิบัติเพื่อเป็นทางนำไปสู่ความดีอันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตไว้ ๓ ประการ รวมเรียกว่า ไตรสิกขา คือ

๑. ศีล คือ ความปกติกายวาจาและเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติไตรสิกขา คือ เป็นเบื้องต้นแห่งพระพุทธศาสนา คือเป็นเครื่องมือละกิเลส ศีลย่อมชำระปัญญาให้บริสุทธิ์หรือเป็นที่ตั้งและบ่อเกิดแห่งความดีและศีลนำไปสู่นิพพาน

๒. สมาธิ คือ ความตั้งมั่นของจิตหรือภาวะที่จิตแน่วแน่ต่อสิ่งที่กำหนด คำจำกัดความของสมาธิที่พบเสมอคือ จิตแตกคดตา หรือเรียกสั้น ๆ ว่า เอกัคคตา แปลว่า ภาวะที่จิตมีอารมณ์เป็นหนึ่งคือ การที่จิตกำหนดแน่วแน่วอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ฟุ้งซ่านหรือส่ายไป ส่วนคัมภีร์รุ่นอรธกถาระบุความหมายจำกัดลงไปอีกว่าสมาธิ คือภาวะมีอารมณ์หนึ่งเดียวของกุศลจิตและไขความออกไปว่าหมายถึง การดำรงจิตและเจตสิกไว้ในอารมณ์หนึ่งเดียวและด้วยดี

๓. ปัญญา คือ ความรู้ทั่วไป ความรอบรู้ ความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนจนสามารถแยกแยะเหตุผลชั่วดีคุณโทษได้เป็นความรู้ที่จัดแจงจัดสรรจัดการสิ่งต่าง ๆ ได้^{๓๑}

สรุปได้ว่า ความดีเป็นวิธีหนึ่งในการที่นำไปสู่คุณค่าของชีวิตคือจริยธรรมได้ในทางพระพุทธศาสนาไตรสิกขา คือ ศีลสมาธิและปัญญาถือว่าเป็นหลักการที่สำคัญมาก คือ ไตรสิกขานี้จัดว่าเป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติความดีทั้งในด้านการกระทำทางกาย วาจา

^{๓๐} เตือน คำดี, **พุทธปรัชญา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๕๔.

^{๓๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๒๔.

ที่ใช้เจรจาหรือแม้กระทั่งความคิดซึ่งอาการเหล่านี้ถ้าไม่ได้อยู่ในกรอบซึ่งเป็นไปเพื่อจริยธรรมหรือคุณงามความดีแล้วถือได้ว่าอาการเหล่านี้ไม่ได้เป็นไปตามที่พระพุทธศาสนาตั้งเป้าหมายสูงสุดเอาไว้ เพราะคุณค่าของจริยธรรมที่แท้จริง คือ ต้องเกิดจากการกระทำทางกาย วาจาที่ใช้เจรจาหรือแม้กระทั่งความคิดที่สามารถแยกแยะเหตุผลชั่วดีคุณโทษประโยชน์และมิใช่ประโยชน์

ตารางที่ ๒.๙ แสดงการสังเคราะห์คุณค่าของจริยธรรม

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
เดียน คำดี (๒๕๓๔, หน้า ๑๕๔)	คุณค่าของจริยธรรมนั้น ได้แก่ ความดี ๓ ประเภท คือ ๑. ความดีที่เป็นเนื้อแท้หรือความดีที่มีอยู่ในตัวตนเอง ๒. ความดีที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกหรือส่งเสริมความดีให้สูงยิ่งขึ้นไปอีก ๓. ความดีที่เป็นเนื้อแท้หรือความดีที่มีอยู่ในตัวตนเองและความดีที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกให้สูงยิ่งขึ้นไปอีก
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (๒๕๔๑, หน้า ๒๔)	ความดีอันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิต ๓ ประการ รวมเรียกว่า ไตรสิกขา ได้แก่ ๑. ศีล ๒. สมาธิ ๓. ปัญญา คุณค่าของจริยธรรมทั้งในด้านของการกระทำ วาจาที่ใช้เจรจาหรือแม้กระทั่งความคิดโดยใช้ปัญญาแยกแยะเหตุผลชั่วดีคุณโทษประโยชน์และมิใช่ประโยชน์ซึ่งอาการเหล่านี้ถ้าไม่ได้อยู่ในกรอบซึ่งเป็นไปเพื่อจริยธรรมหรือคุณงามความดีแล้วถือได้ว่า อาการเหล่านี้ไม่ได้เป็นไปตามที่พระพุทธศาสนาตั้งเป้าหมายสูงสุดเอาไว้

๒.๑.๑๐ วิธีปลูกฝังจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรมเกิดขึ้นมาพร้อม ๆ กับการพัฒนาการด้านสติปัญญาและการอบรมกล่อมเกลารับรู้จักรับผิดชอบชั่วดีของสังคม คุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้งในระบบนอกโรงเรียนและในโรงเรียนการศึกษาคือการพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้ชีวิตมีคุณค่าและกำกับให้ตนเองเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ด้วยการปลูกฝังพื้นฐานด้านจริยธรรมในด้านต่าง ๆ การปลูกฝังจริยธรรมตามแนวคิดของสุภัททา ปิณฑะแพทย์พอสรุปได้ดังนี้

๑. การปลูกฝังพื้นฐานจริยธรรมด้านการศึกษา การศึกษาเป็นการให้ความรู้ในเรื่องจริยธรรมรวมถึงการอบรมบ่มนิสัยให้เรียนรู้สิ่งที่ถูกผิด และการตักเตือนให้เกิดความสำนึกในความถูกต้องและความผิด

๒. การปลูกฝังพื้นฐานจริยธรรมด้านวิชาการ การเรียนการสอนและการศึกษาของไทยมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาเป็นเนื้อเดียวกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า หลักสูตรต่าง ๆ ที่นำมาใช้จะมีลักษณะแนวทางที่เป็นไปในทางเดียวกันกับพุทธปรัชญา

๓. การปลูกฝังพื้นฐานจริยธรรมด้านชีวิตและสังคม การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิตทางด้านสังคมก็จะนำพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นหลักการคิดและแก้ปัญหาในเชิงคุณธรรมจริยธรรม การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคมและจิตสำนึกที่ดีของตนเองและผู้อื่น

๔. การปลูกฝังพื้นฐานจริยธรรมด้านจิตวิทยา เป็นพื้นฐานที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ด้วยการคิด การหยังเห็นการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณมีการไตร่ตรองจนเกิดความเข้าใจจนเกิดเป็นจิตสำนึก การศึกษาจึงต้องมุ่งอบรมให้บุคคลคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็นซึ่งมีความมุ่งหมายปลายทาง คือ ให้คิดดี ทำดี และแก้ปัญหาได้ดี การศึกษาจิตวิทยาทำให้เข้าใจธรรมชาติความต้องการของมนุษย์เพื่อให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นด้วยการสร้างแรงจูงใจตนเองเพื่อให้สามารถพัฒนาไปสู่ความดีงามได้^{๓๒}

การจะปลูกฝังจริยธรรมควรเริ่มต้นที่จิตใจก่อนด้วยว่าจิตใจเป็นผู้ครอบครองร่างกาย ถ้าใจเข้มแข็งบริสุทธิ์ย่อมเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ร่างกายเข้มแข็งการกระทำก็ย่อมบริสุทธิ์ไปตามสภาวะของจิตใจ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราย่อมไม่เล็งเห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่งที่ไม่อบรมแล้วย่อมเป็นไปเพื่อมิใช่ประโยชน์อย่างใหญ่”^{๓๓} การปลูกฝังจริยธรรมนั้นเน้นไปที่จิตหรือมโนธรรมก่อนแล้วค่อยพัฒนาไปสู่กายกรรมหรือวจีกรรม แต่จริยธรรมก็มีข้อจำกัดอยู่บางประการ คือ จริยธรรมต้องมีการประพฤติปฏิบัติบ่อย ๆ หรือเป็นประจำจนกลายเป็นอุปนิสัยจึงจะเบาใจได้ถือว่าการป้องกันหรือขัดเกลาคความไม่ดีที่มีอยู่จำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากจริยธรรม คือ ถ้าจะใช้ประโยชน์จากจริยธรรมก็ต้องกระทำพฤติกรรมนั้นๆให้เป็นอุปนิสัยของตนเองให้ได้ เช่น ถ้าอยากได้ประโยชน์จากศีล ๕ ซึ่งถือว่าเป็นจริยธรรมที่เป็นหลักการประพฤติปฏิบัติสำหรับสังคมต้องประพฤติปฏิบัติศีล ๕ นั้นให้กลายเป็นอุปนิสัยของตัวเองให้ได้ก่อน ฉะนั้นในพุทธปรัชญาจึงมีแนวทางหรือวิธีสำหรับปลูกฝังจริยธรรมไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลายจงฝึกอบรมกุศลเกิดกุศลเป็นสิ่งที่อาจฝึกอบรมได้หากกุศลเป็นสิ่งที่ไม่อาจฝึกอบรมได้เราไม่กล่าวอย่างนั้นแต่เพราะกุศลเป็นสิ่งที่อาจฝึกอบรมได้เราจึงกล่าวอย่างนั้นหากกุศลที่คนฝึกอบรมแล้วจะเป็นไปเพื่อมิใช่ประโยชน์เกื้อกูลเพื่อความทุกข์แล้วไซ้เราไม่กล่าวว่าจงฝึกอบรมกุศลเกิดแต่เพราะกุศลนี้คนฝึกอบรมแล้วย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความทุกข์เราจึงกล่าวว่าจงฝึกอบรมกุศลทั้งหลาย”^{๓๔} จากพระพุทธพจน์นี้เห็นได้ว่าการกระทำหรือประพฤติจริยธรรมเป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์มากมายคือทั้งประโยชน์ในปัจจุบันและประโยชน์ในอนาคต แต่ว่าอุปสรรคของประพฤติปฏิบัติจริยธรรมนั้นมีเช่นกันซึ่งก็คือความขี้เกียจหรือไม่อาจไม่ประพฤติปฏิบัติจริยธรรมต่อเนื่อง

^{๓๒} สุภัทธา ปินตะแพพท์, พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๐), หน้า ๒๕๔.

^{๓๓} อภ.เอก. (ไทย) ๒๐/๒๔/๕.

^{๓๔} อภ.เอก. (ไทย) ๒๐/๒๖๕/๖๙.

หมายความว่า ทำแล้วก็หยุดหยุดแล้วก็ทำ สาเหตุนี้เองทำให้การปลูกฝังจริยธรรมไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็นจากประเด็นนี้จึงได้มีแบบแผนการปลูกฝังจริยธรรมที่ปรากฏอยู่ในพุทธปรัชญา

แบบแผนการปลูกฝังจริยธรรมที่ปรากฏอยู่ในพุทธปรัชญา ๓ ชั้น

๑. ชั้นปริยัติ หมายถึง การศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้รู้ความจริงเกี่ยวกับเรื่องสำคัญ ๔ เรื่องดังนี้ คือ

๑.๑ เรื่องของโลกและจักรวาล (ภพภูมิต่าง ๆ)

๑.๒ เรื่องของชีวิตว่าชีวิตคืออะไรเกิดขึ้นมาได้อย่างไรประกอบด้วยอะไรบ้างอยู่ได้อย่างไรต่างจากสัตว์อื่นอย่างไร เป็นต้น

๑.๓ เรื่องของเป้าสูงสุดของชีวิต

๑.๔ เรื่องทางปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายสูงสุดนั้น

๒. ชั้นปฏิบัติ หมายถึง การตัดกายวาจาและใจของตนตามหลักการได้เท่าที่ศึกษามาแล้วโดยพิสดาร ได้แก่ การสร้างมรรคมงคล ๘ ให้เกิดขึ้นในตนโดยย่อ ได้แก่ การตัดกายวาจาด้วยศีล ตัดจิตใจด้วยสมาธิและปัญญา

๓. ชั้นปฏิเวธ หมายถึง ความรู้ระดับสูงที่เกิดขึ้นจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางมีขึ้นในตัวผู้รู้^{๓๔}

สรุปได้ว่า การปลูกฝังพื้นฐานจริยธรรมทางโลกและการปลูกฝังพื้นฐานจริยธรรมทางธรรมล้วนมีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขทั้งมีแบบแผนสำหรับการปลูกฝังพื้นฐานทางจริยธรรม สำหรับการปลูกฝังพื้นฐานจริยธรรมทางโลกมี ๔ ด้าน คือ ๑) การศึกษา ๒) วิชาการ ๓) ชีวิตและสังคม ๔) จิตวิทยา ส่วนการปลูกฝังพื้นฐานจริยธรรมทางธรรมมี ๓ ประการ คือ ๑) ชั้นปริยัติ ๒) ชั้นปฏิบัติ ๓) ชั้นปฏิเวธ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักในการปลูกฝังจริยธรรมตามแนวพุทธปรัชญาโดยตรงที่เดียวเพราะครอบคลุมทั้งการศึกษา การปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติ

ตารางที่ ๒.๑๐ แสดงการสังเคราะห์วิธีการปลูกฝังจริยธรรม

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
สุภัททา ปิณฑะแพทย์ (๒๕๕๐, หน้า ๒๕๔)	คุณธรรมจริยธรรมเกิดขึ้นมาพร้อม ๆ กับการพัฒนาการด้านสติปัญญาและการอบรมกล่อมเกลาให้รู้จักรับผิดชอบชั่วดีของสังคม การปลูกฝังพื้นฐานจริยธรรมเพื่อพัฒนาการด้านสติปัญญาและการอบรมกล่อมเกลาให้รู้จักรับผิดชอบชั่วดีของสังคมมี ๔ ด้าน ๑. การปลูกฝังด้านการศึกษา ๒. การปลูกฝังด้านวิชาการ ๓. การปลูกฝังด้านด้านชีวิตและสังคม ๔. การปลูกฝังด้านด้านจิตวิทยา

^{๓๔} แสง จันทร์งาม, วิธีสอนของพระพุทธเจ้า, (กรุงเทพมหานคร : กมลการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๑-๒.

ตารางที่ ๒.๑๐ แสดงการสังเคราะห์วิธีปลูกฝังจริยธรรม (ต่อ)

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
อง.เอก. (ไทย) ๒๐/๒๔/๕ (องค์การนิเทศฯ เอกนิเทศ)	การจะปลูกฝังจริยธรรมควรเริ่มต้นที่จิตใจก่อนด้วยว่าจิตใจเป็นผู้ครอบครองร่างกาย ถ้าจิตใจเข้มแข็งบริสุทธิ์ย่อมเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ร่างกายเข้มแข็ง
อง.เอก. (ไทย) ๒๐/๒๖๕/๖๙ (องค์การนิเทศฯ เอกนิเทศ)	การปลูกฝังจริยธรรมนั้นเน้นไปที่จิตหรือมโนธรรมก่อน แล้วค่อยพัฒนาไปสู่กายกรรมหรือวจีกรรม จริยธรรมจะต้องมีการประพฤติปฏิบัติบ่อย ๆ หรือเป็นประจำจนกลายเป็นอุปนิสัย
แสง จันทร์งาม (๒๕๒๖, หน้า ๑-๒)	การปลูกฝังจริยธรรมตามแนวพุทธปรัชญา มี ๓ ชั้น คือ ๑. ชั้นปรียัติ ๒. ชั้นปฏิบัติ ๓. ชั้นปฏิเวธ ซึ่งครอบคลุมทั้งการศึกษา คือ ปรียัติ การปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติ คือ ปฏิเวธ

๒.๑.๑๑ ประโยชน์ของจริยธรรม

ประโยชน์ของจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์เพราะเรื่องเกี่ยวกับการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคลซึ่งอาจจะกระทำไปในทางที่ถูกต้องดีงามหรือไม่ถูกต้องเลวทรามก็เป็นได้ พฤติกรรมที่มีจริยธรรมเป็นลักษณะของการกระทำที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น เพราะเป็นการกระทำที่ไม่ขัดต่อสภาพความเป็นอยู่ ความต้องการและความรู้สึกนึกคิดของคนโดยทั่วไป ส่วนการกระทำที่ไม่ดีไม่ถูกต้องย่อมก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น เนื่องจากเป็นสิ่งที่สังคมไม่ต้องการไม่ยอมรับโดยเฉพาอย่างยิ่งในแต่ละสังคมประกอบด้วยบุคคลหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มย่อมมีกิจกรรมในอาชีพของตนเองเป็นลักษณะเด่นเฉพาะ การประกอบกิจกรรมในงานอาชีพต้องถูกกฎหมายและหลังจริยธรรมหากเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการคนอื่นหรืออาชีพที่ต้องเกี่ยวข้องกับคนส่วนมากหรืองานอาชีพที่ใช้วิชาชีพนิยมสูงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามการควบคุมงานอาชีพนั่นทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของสังคมเป็นต้น ซึ่งจรรยาบรรณเหล่านี้เป็นเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมนั่นเองจริยธรรมชื่อว่าเป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติของมนุษย์ให้แสดงออกในทางที่ดีมีคุณธรรม สร้างความสามัคคี มีมิตรภาพ สร้างสันติสุข ไม่ก่อความทุกข์และทารุณกรรม จริยธรรมมีประโยชน์ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑. จริยธรรมเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งของมนุษย์
๒. จริยธรรมเป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปในทางสันติสุขอย่างแท้จริง
๓. จริยธรรมเป็นเครื่องมือที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อย่างแท้จริง

๔. จริยธรรมเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองหรือทำให้สังคมมนุษย์พัฒนา
ในระบบที่ถูกต้องสมดุลกันด้วยดี

๕. จริยธรรมเป็นอุปนิสัยอัธยาศัยและนิสัยของมนุษย์ความประพฤติย่อมเป็นกระจก
ส่องให้เป็นอุปนิสัยของคน ความประพฤติย่อมส่งอุปนิสัยรูเล็ก ๆ ที่ช่องฝาหรือช่องประตูทำให้เรา
มองเห็นพฤติกรรมของคนในห้องได้ทั้งหมดได้ฉับนั้น ความประพฤติหรือการกระทำของคน
เพียงเล็กน้อยก็อาจทำให้ผู้อื่นมองเห็นอุปนิสัยของเขาได้ ฉะนั้น จริยธรรมได้ช่วยตีค่าของมนุษย์
โดยมองทางนิสัยใจคอทางอุปนิสัยและทางความประพฤติที่แน่นอนที่บุคคลนั้นสมัครใจทำ^{๓๖}

ในทางพระพุทธศาสนานั้น การดำเนินชีวิตอย่างที่ดีที่ได้ประโยชน์และมีคุณค่ามากที่สุด
และในชีวิตนี้จะต้องทำอะไรให้เกิดประโยชน์ค้ำค้ำกับการที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ด้วยความลำบาก
ยากยิ่งหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการได้ชีวิตมาอย่างมีชัยมั่นใจในความถูกต้องความสุจริตเพราะได้ดำเนิน
ชีวิตให้บรรลุประโยชน์ที่เป็นจุดหมายของการใช้ชีวิตที่เรียกว่าประโยชน์ ๓ ประการในปัจจุบัน คือ

๑. อัตตัตถะ หมายถึง ประโยชน์ที่ได้ฝึกฝนอบรมเองด้วยดีบรรลุผลแห่งการศึกษา
ที่แท้จริงถึงความเจริญงอกงามแห่งสติปัญญาและคุณธรรมต่าง ๆ เช่นสมบรูณ์ด้วยวิชาความรู้
และจรณะความประพฤติพึ่งตนเองได้ทั้งทางกายและทางจิตใจทั้งในแง่เศรษฐกิจสังคมและจริยธรรม
ตลอดทั้งปรมาตถะอันเป็นประโยชน์สูงสุดหรือประโยชน์ที่เป็นสาระแท้ของชีวิต

๒. ปรัตถะ หมายถึง ประโยชน์แก่ผู้อื่นหรือประโยชน์ท่าน คือ ประกอบด้วยเมตตากรุณา
และมีความสามารถที่จะนำชีวิตของตนให้เกื้อกูลอุดหนุนแก่ผู้อื่นได้ด้วยการช่วยเหลืออนุเคราะห์
สงเคราะห์ผู้อื่นทำตนให้เป็นคุณประโยชน์แก่ผู้อื่นทั้งทางวัตถุอันเป็นรูปธรรมและทางจิตใจ
อันเป็นนามธรรม

๓. อุภยัตถะ หมายถึง ประโยชน์รวมทั้ง ๒ ฝ่าย คือ ประโยชน์ร่วมกันอันเกิดจากสิ่งที่เป็น
กลางในทางวัตถุ เช่น ถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา รถโดยสาร เป็นต้น ในทางนามธรรม เช่น
ศิลปวิทยาและศีลธรรมดำเนินชีวิตของตนให้เป็นประโยชน์เพื่อความสุขและความดีงามร่วมกัน
อย่างน้อยไม่แสวงหาประโยชน์ตนแต่ไปกระทบกระเทือนเขาเพื่อให้เขาเสียหายหรือไม่ให้ประโยชน์
สุขส่วนรวมเสียหาย^{๓๗}

ประโยชน์ของจริยธรรมหรือหลักแห่งความประพฤติปฏิบัติในพุทธปรัชญาเถรวาทมีอยู่
๓ ชั้น คือ ข้อมูลฐานขั้นสูงและขั้นสูงสุดเป็นชั้นแห่งการปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อฝึกฝนกายวาจาและใจ
เป็นลำดับไป คือ เป็นกฎเกณฑ์แห่งการฝึกหัดกายและวาจาให้เรียบร้อยตลอดจนฝึกฝนจิตใจให้สงบ
จากกิเลสเป็นเครื่องเศร้าหมองต่าง ๆ เมื่อบุคคลประพฤติปฏิบัติได้ตามหลักจริยธรรมได้ทั้ง ๓ ชั้น
ในพุทธปรัชญาเถรวาทนี้แล้วจุดหมายของชีวิตในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับโลกียธรรมหรือระดับ
โลกุตระธรรม เป็นต้น บุคคลย่อมสามารถที่จะเข้าถึงได้โดยจุดหมายต่างๆ ของแต่ละบุคคลทั้งนี้
ต้องมีหลักจริยธรรมเป็นพื้นฐานรองรับด้วยการพัฒนาส่วนบุคคลหรือสังคมนั้น จริยธรรมมีความสำคัญ
เป็นอย่างยิ่งเพราะว่าบุคคลจะขึ้นชื่อว่ามีความดีหรือศักยภาพนั้นจะต้องเป็นผู้ประกอบด้วย
ความประพฤติที่ถูกต้องและเหมาะสม คือ เป็นผู้ประกอบจริยธรรมศีลธรรม เช่น การประกอบอาชีพ

^{๓๖} วศิน อินทสระ, **พุทธจริยศาสตร์**, หน้า ๒๗.

^{๓๗} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **ธรรมบุญชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๙), หน้า ๕๐.

ที่สุจริตเป็นต้น เมื่อบุคคลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้รับการพัฒนาหรือมีจริยธรรมแล้วสังคมส่วนรวมหรือคนส่วนใหญ่ก็จะได้รับประโยชน์ด้วย ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลและสังคมส่วนรวมปราศจากจริยธรรมแล้วความวุ่นวาย เช่น การลักทรัพย์ การฆ่ากันและกัน เป็นต้นก็จะเกิดขึ้นตามมา และในที่สุดสังคมก็จะกลายเป็นสังคมที่น่ากลัวและไม่น่าอยู่อาศัย ดังนั้นการให้ความสำคัญแก่จริยธรรมซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ประโยชน์ คือเป็นการส่งเสริมบุคคลให้ดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกที่ควรเป็นการสร้างเสริมความสงบสุขร่มเย็นให้เกิดแก่สังคมส่วนรวมด้วยจริยธรรมเป็นกฎเกณฑ์หรือแนวทางที่ติงามและถูกต้องที่ใช้ในการประพฤติเพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและแนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดีเป็นประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม สิ่งที่มีอยู่แล้วในตัวมนุษย์โดยธรรมชาติ ซึ่งจะต้องพัฒนาขึ้นโดยอาศัยกฎเกณฑ์ความประพฤติที่มนุษย์ควรประพฤติที่ได้จากหลักการทางศีลธรรม หลักปรัชญาวัฒนธรรม กฎหมายหรือจารีตประเพณี เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม นอกจากนี้จริยธรรมยังใช้เป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจเลือกความประพฤติและการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งทั้งต่อตนเองต่อผู้อื่นและต่อสังคมเป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานของสังคมซึ่งทำให้เกิดความสุขความเจริญรุ่งเรืองทั้งต่อตนเองและผู้อื่นตลอดจนสังคมส่วนรวมสืบต่อไป^{๓๘}

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของจริยธรรมไม่ใช่เรื่องของความสัมพันธ์ที่แต่ละคนมีในตัวเองเท่านั้น เช่น ในเรื่องของการฝึกฝนร่างกายและจิตใจเป็นต้น แต่เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับผู้อื่นด้วยจริยธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันหรือระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นไปในทางองต่างฝ่ายต่างถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน ไม่มีการเอาใจเอาเปรียบกัน แต่ต่างฝ่ายต่างคอยเกื้อกูลที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ทุกฝ่ายตามสภาพความเป็นอยู่ของตน ฉะนั้นคำสอนที่สำคัญในพระพุทธศาสนาจึงเน้นไปที่เรื่องจริยธรรมซึ่งเป็นหลักแห่งความประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องและเป็นการปฏิบัติที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมนั่นเอง

ตารางที่ ๒.๑๑ แสดงการสังเคราะห์ประโยชน์ของจริยธรรม

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
วสิน อินทสระ (๒๕๔๙, หน้า ๒๗)	ประโยชน์ของจริยธรรม ก็คือ พฤติกรรมที่มีลักษณะของการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นเป็นสำคัญ
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (๒๕๔๙, หน้า ๕๐)	การดำเนินชีวิตให้บรรลุประโยชน์ ๓ ประการในปัจจุบัน คือ ๑. ประโยชน์ของตน ๒. ประโยชน์ของคนอื่น ๓. ประโยชน์ของเราทั้งสอง โดยความเป็นจริงแล้วควรเน้นประโยชน์เพื่อสังคมเป็นหลัก

^{๓๘} วสิน อินทสระ, พุทธจริยศาสตร์, หน้า ๖.

ตารางที่ ๒.๑๑ แสดงการสังเคราะห์ประโยชน์ของจริยธรรม (ต่อ)

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
วสิน อินทสระ (๒๕๔๙, หน้า ๖)	การดำเนินชีวิตให้บรรลุประโยชน์ทั้งต่อตนเองผู้อื่นและสังคมเป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานของสังคม ซึ่งจะก่อให้เกิดความสุขความเจริญรุ่งเรืองทั้งต่อตนเองและผู้อื่นตลอดจนสังคม

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง

นักการเมือง คือ ผู้นำทางการเมืองหรือบุคคลทางการเมือง (อังกฤษ : politician มาจากภาษากรีกโบราณ polis ที่แปลว่า "เมือง") เป็นบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะและการวินิจฉัยสั่งการซึ่งรวมผู้ดำรงตำแหน่งวินิจฉัยสั่งการในรัฐบาลและผู้ที่มีผู้ดำรงตำแหน่งเหล่านั้นไม่ว่าด้วยวิธีการเลือกตั้ง การสืบทอดอำนาจ การรัฐประหาร การแต่งตั้ง การพิชิต หรือวิธีอื่น การเมืองไม่ใช่จำกัดอยู่เพียงวิธีการปกครองผ่านตำแหน่งสาธารณะเท่านั้น^{๓๙}

คำว่าผู้นำทางการเมืองเป็นการมองเห็นที่ตัวบุคคลมักจะได้อินคำพูดที่ใช้เรียกแทนผู้นำไปในทิศทางที่ต่างกันและมีขอบเขตที่กว้างขวางตามทัศนะของผู้พบเห็นเพื่อความเข้าใจความหมายเกี่ยวกับผู้นำทางการเมืองให้ชัดเจน นักวิชาการได้ให้นิยามความหมายไว้หลายท่านพอสังเขปดังต่อไปนี้ คือ

๒.๒.๑ ความหมายของผู้นำ

ความหมายของคำว่า “ผู้นำ” มาจากภาษาบาลีว่า นายก แยกศัพท์ดังนี้ นี้ ธาตุในความนำไป ญฺ พังจัย รัสสะ อี เป็น อี วิการ อี เป็น เอ แปลง เอ เป็น อย ทีฆะ อ ที่ อย เป็น อา เนื่องจากเป็นปัจจัยที่เนื่องด้วย ญ แปลง ญฺ เป็น ออก สำเร็จรูปเป็น นายก มีรูปวิเคราะห์ว่า เนตตี นายโก บุคคลใด ย่อมนำไป เหตุนั้น บุคคลนั้น ชื่อว่า ผู้นำไป ในคัมภีร์อภิธานวรรณนาให้ความหมายตามรูปศัพท์ คำว่า ผู้นำว่า นายก (นี นเย + ญฺ) พระพุทธเจ้า, ผู้นำ สดเต สัสสารณญวโต นิพพานปาริ เนตตี นายโก ผู้นำสัตว์ออกจากห้วงสมุทรคือสงสารไปฝั่งแห่งพระนิพพาน^{๔๐}

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายว่า ผู้นำ หมายถึง ผู้ออกหน้า ผู้ไปข้างหน้า ผู้เริ่มต้นโดยมีผู้อื่นหรือสิ่งอื่นตามหรือทำตาม^{๔๑}

^{๓๙} วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, **นักการเมือง**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%87> [๗ มิถุนายน ๒๕๖๓].

^{๔๐} พระมหาสมปอง มุทิโต, **คัมภีร์อภิธานวรรณนา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๐๓.

^{๔๑} ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๖**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คพับลิเคชั่น, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗๘.

ความหมายของคำว่า ผู้นำ ตามแนวคิดของยงยุทธ เกษสาคร คือ ผู้ที่มีบุคลิกลักษณะ คุณสมบัติเด่นกว่าผู้อื่นในกลุ่มและมีอิทธิพลมากกว่าบุคคลอื่น ๆ ในหน่วยงานทั้งสามารถสร้างความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้เกิดขึ้นแก่หน่วยงานนั้น ๆ ได้ ดังนั้น ผู้นำจึงหมายถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งรับบทบาทเป็นผู้บริหารประสานประโยชน์ในกลุ่มเสมือนเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มซึ่งมีอิทธิพลและอำนาจสามารถบังคับบัญชาบุคคลในกลุ่มให้ปฏิบัติงานจนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๔๒} ผู้นำ หมายถึง บุคคลในกลุ่มซึ่งได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ควบคุมหรือประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภารกิจของกลุ่ม^{๔๓} ผู้นำ คือ บุคคลที่ถูกเลือกหรือได้รับการแต่งตั้งให้นำกลุ่มและมีอิทธิพลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มเพื่อการบรรลุเป้าหมายของกลุ่มและเพื่อทำหน้าที่หัวหน้าของกลุ่ม^{๔๔} และผู้นำ ก็ยังหมายถึง ผู้ชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหวหรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้มีอิทธิพลต่อกลุ่มชนเพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ^{๔๕} ผู้นำ หมายถึง ผู้มีความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือกลุ่มหรือผู้ที่มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ คือ มีลักษณะโดดเด่น มีวิสัยทัศน์ มีอิทธิพลเหนือคนอื่น และมีความสามารถในการตัดสินใจในสถานการณ์ที่ยุ่งยากและซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม^{๔๖} และหมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการบังคับบัญชาผู้อื่นและประสานงานให้ผู้อื่นช่วยทำกิจการงานต่าง ๆ ของตนให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ด้วยความเต็มใจ^{๔๗} ผู้นำ ยังหมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่น หมายถึงบุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้ง หรือได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าในการดำเนินงานต่าง ๆ ในองค์กรต่าง ๆ ต้องอาศัยบุคคลที่เป็นผู้นำ และมีความเป็นผู้นำจึงจะทำให้องค์กรดำเนินไปอย่างบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และนำพาหน่วยงานไปสู่ความเจริญก้าวหน้า^{๔๘}

สรุปได้ว่า จากการนิยามความหมายของนักวิชาการหลายท่านที่กล่าวมานี้ ผู้นำทางการเมืองหมายถึง บุคคลที่มีบารมีและมีบทบาทรวมทั้งมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นสามารถชักจูงสั่งการหรือชี้นำบุคคลอื่นให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นผู้มีความสามารถจนได้รับความยกย่องยอมรับให้เป็นผู้นำในการปฏิบัติงานต่าง ๆ

^{๔๒} ยงยุทธ เกษสาคร, *ภาวะผู้นำและการจูงใจ*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ SK BOOKNET, ๒๕๔๒), หน้า ๖๘.

^{๔๓} Fiedler, *A theory of leadership effectiveness*, (New York: McGraw-Hill, 1967), p. 168.

^{๔๔} Dejnozka, *Educationl administration glossary*, (Westport CT: Greenwood, 1983), p. 199.

^{๔๕} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *พุทธวิธีบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๒๖.

^{๔๖} สุพานี สฤษฏ์วานิช, *พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่ : แนวคิดและทฤษฎี*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๒๙๖.

^{๔๗} Normand L. Frigon Sr. & Harry K. Jackson Jr., *The Leader : Developing the Skills & Personal Qualities You Need to Lead Effectively*, (New York: American Management Association, 1996), p. 8.

^{๔๘} เนตร์พัฒนา ยาวีราข, *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเซ็นทรัลเอ็กซ์เพรสจำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

ตารางที่ ๒.๑๒ แสดงการสังเคราะห์ความหมายของผู้นำ

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี [ออนไลน์]. [๗ มิถุนายน ๒๕๖๓]	นักการเมือง คือ ผู้นำทางการเมืองหรือบุคคลทางการเมืองมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะซึ่งรวมผู้ดำรงตำแหน่งวินิจฉัยสั่งการในรัฐบาลและผู้ที่มุ่งดำรงตำแหน่งเหล่านั้นไม่ว่าด้วยวิธีการเลือกตั้ง การสืบทอดอำนาจ รัฐประหาร การแต่งตั้ง การพิชิต หรือวิธีอื่น
พระมหาสมปอง มุทิโต (๒๕๔๗, หน้า ๑๐๓)	ความหมายของผู้นำตามรูปศัพท์นั้น คำว่า “ผู้นำ” มาจากภาษาบาลีว่า นายก วิเคราะห์ว่า เนติติ นายโก บุคคลใด ย่อมนำไป เหตุนั้น บุคคลนั้น ชื่อว่า ผู้นำไปคือผู้นำ
ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒, หน้า ๕๗๘)	ผู้นำ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายว่า ผู้ออกหน้า ผู้ไปข้างหน้า ผู้เริ่มต้นโดยมีผู้อื่นหรือสิ่งอื่นตามหรือทำตาม
ยงยุทธ เกษสาคร (๒๕๔๒, หน้า ๖๘)	ผู้นำ คือ ผู้ที่มีบุคลิกลักษณะคุณสมบัติเด่นกว่าผู้อื่นในกลุ่มและมีอิทธิพลมากกว่าบุคคลอื่น
Fiedler (1967, p. 168)	ผู้นำ คือ บุคคลในกลุ่มซึ่งได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ควบคุมหรือประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภารกิจของกลุ่ม
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (๒๕๔๙, หน้า ๒๖)	ผู้นำ คือ ผู้ชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหวหรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ทั้งมีอิทธิพลต่อกลุ่มชนเพื่อให้พวกเขา มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ
สุพานี สฤษฎ์วานิช (๒๕๔๙, หน้า ๒๙๖)	ผู้นำ คือ ผู้มีความสามารถที่มีอิทธิพลเหนือกลุ่มหรือมีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำคือ มีลักษณะโดดเด่น มีวิสัยทัศน์ มีอิทธิพลเหนือคนอื่น และมีความสามารถในการตัดสินใจในสถานการณ์ที่ยุ่งยากและซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม
Normand L. Frigon Sr. & Harry K. Jackson Jr. (1996, p. 8)	ผู้นำ คือ บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการบังคับบัญชาผู้อื่นและประสานงานให้ผู้อื่นช่วยทำกิจการงานต่าง ๆ ของตนให้บรรลุผล

ตารางที่ ๒.๑๒ แสดงการสังเคราะห์ความหมายของผู้นำ (ต่อ)

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
เนตร์พัฒนา ยาวีราช (๒๕๔๖, หน้า ๑)	ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่น หมายถึงบุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้ง หรือได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าในการดำเนินงานต่าง ๆ ในองค์กรต้องอาศัยบุคคลที่เป็นผู้นำ

๒.๒.๒ การเกิดของผู้นำ

ผู้นำมีกำเนิดหรือที่มาจากหลายระดับตามแต่สถานการณ์ค่านิยมในแต่ละยุคสมัยเป็นตัวกำหนดหรือบ่งชี้ว่าจะสามารถนำพาสมาชิกหรือสังคมให้ประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้รวบรวมเรื่องนี้จากทัศนะของท่านผู้รู้ทั้งหลาย ดังต่อไปนี้

กำเนิดผู้นำตามแนวความคิดของพรนพ พุกกะพันธ์กล่าวไว้ถึง ๔ ประการ คือ

๑. ผู้นำโดยกำเนิด
๒. ผู้นำที่มีความอัจฉริยะ
๓. ผู้นำที่เกิดขึ้นตามสายงาน
๔. ผู้นำตามสถานการณ์^{๔๙}

ตามที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎกอัครคัมภีร์สุตตร กล่าวถึง กำเนิดของผู้นำไว้ว่าผู้นำมีวิวัฒนาการมาตามลำดับโดยเริ่มจากสมัยที่โลกพินาศก็ได้มีสัตว์เป็นจำนวนมากไปเกิดในชั้นอภัสสระพรหมพวกเขาเป็นผู้มีปิตีเป็นอาหารมีรัศมีอยู่ในวิมาน ดังข้อความที่พระพุทธองค์ตรัสแก่สามเณรว่าเสฏฐะและสามเณรภราทวาชะว่า “วาเสฏฐะและภราทวาชะ สมัยหนึ่งครั้งเวลาล่วงเลยมาช้านานโลกนี้เสื่อมเมื่อโลกกำลังเสื่อมเหล่าสัตว์ส่วนมากไปเกิดที่พรหมโลกชั้นอภัสสระนิกคิดอะไรก็สำเร็จได้ตามปรารถนามีปิตีเป็นภักษามีรัศมีชานออกจากร่างกายเที่ยวสัญจรไปในอากาศอยู่ในวิมานอันงดงามสถิตอยู่นานแสนนาน สมัยหนึ่งครั้งเวลาล่วงเลยมาช้านานโลกนี้เจริญขึ้นเมื่อโลกกำลังเจริญขึ้นเหล่าสัตว์ส่วนมากจุติจากพรหมโลกชั้นอภัสสระมาป็นอย่างนี้นึกคิดอะไรก็สำเร็จได้ตามปรารถนามีปิตีเป็นภักษามีรัศมีชานออกจากร่างกายเที่ยวสัญจรไปในอากาศอยู่ในวิมานอันงดงามสถิตอยู่นานแสนนาน”^{๕๐} ต่อจากนั้นเมื่อมีกาม มีความเกียจคร้าน มีความเห็นแก่ได้เกินควรจนเกิดการขาดแคลนปัจจัยในด้านต่าง ๆ จนถึงการแบ่งปันสิทธิและทรัพย์สินในการยึดครอง และเมื่อมีการยึดครองจึงเป็นสาเหตุให้เกิดการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของกันและกัน จนลุกลามถึงขั้นที่พวกที่ทนต่อพฤติกรรมนั้นไม่ไหวจึงมีการทำร้ายกันด้วยก้อนดินและก้อนไม้ เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้น พวกเขาจึงปรึกษากันว่าควรแต่งตั้งคนผู้หนึ่งให้เป็นผู้นำทำหน้าที่ว่ากล่าวตักเตือนและขับไล่คนที่ทำความผิด และยังทำหน้าที่คุ้มครองป้องกันชีวิตและทรัพย์สินให้พวกเขาด้วย ดังปรากฏข้อความที่พระพุทธองค์ตรัสแก่สามเณรว่าเสฏฐะและสามเณรภราทวาชะว่า “วาเสฏฐะและภราทวาชะ ครั้งนั้น สัตว์ทั้งหลายจึงได้ประชุมกัน

^{๔๙} พรนพ พุกกะพันธ์, *ภาวะผู้นำและการจูงใจ*, (กรุงเทพมหานคร : จามจุรีโปรดักท์, ๒๕๔๔), หน้า ๒๕.

^{๕๐} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๑๙/๘๘.

ปรับทุกข์กันว่า “ท่านผู้เจริญ บาปกรรมปรากฏในหมู่สัตว์แล้ว คือ การถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ จักปรากฏ การครหาจักปรากฏ การพูดเท็จจักปรากฏ การถือทันทวารุจักปรากฏ ทางที่ดี พวกเรา ควรสมมุติ (แต่งตั้ง) สัตว์ผู้หนึ่ง ซึ่งจะว่ากล่าวผู้ที่ควรว่ากล่าวติเตียนผู้ที่ควรติเตียน ขับไล่ผู้ที่ควรขับไล่ โดยชอบ พวกเราจัก แบ่งปันข้าวสาสีให้แก่สัตว์ผู้หนึ่งครั้งแล้ว สัตว์เหล่านั้นจึงเข้าไปหาท่านที่มีรูปงดงามกว่า น่าดูกว่า น่าเลื่อมใสกว่า น่าเกรงขามกว่า แล้วจึงได้กล่าวดั่งนี้ว่า “มาเถิด ท่านผู้เจริญ ขอท่านจงว่ากล่าวผู้ที่ควรว่ากล่าว จงติเตียนผู้ที่ควรติเตียน จงขับไล่ผู้ที่ควรขับไล่โดยชอบเถิด และพวกเราจักแบ่งปันข้าวสาสีให้แก่ท่าน” สัตว์ผู้หนึ่งรับคำแล้ว ได้ว่ากล่าวผู้ที่ควรว่ากล่าวติเตียนผู้ที่ควรติเตียน ขับไล่ผู้ที่ควรขับไล่โดยชอบ และสัตว์เหล่านั้นก็ได้แบ่งปันข้าวสาสีให้แก่สัตว์ผู้หนึ่ง”^{๔๑}

การแต่งตั้งผู้นำหมู่หรือผู้นำกลุ่มเพื่อทำหน้าที่ติเตียนคนที่ควรติเตียนเป็นต้นนั้น ทำให้เป็นมูลเหตุของการวิวัฒนาการมาเป็นพระราชานในที่สุด ดังปรากฏข้อความที่พระพุทธองค์ตรัสแก่สามเณรวาเสฏฐะและสามเณรภราทวาเชว่า “วาเสฏฐะและภราทวาเช เพราะเหตุที่สัตว์นั้น อันมหาชนสมมุติ (แต่งตั้ง) ฉะนั้น คำแรกว่า “มหาสมมุติ มหาสมมุติ” จึงเกิดขึ้น เพราะเหตุที่สัตว์นั้น เป็นใหญ่แห่งที่นาทั้งหลาย ฉะนั้น คำที่ ๒ ว่า “กษัตริย์ กษัตริย์” จึงเกิดขึ้น เพราะเหตุที่สัตว์นั้น ให้ชนเหล่าอื่นยินดีได้โดยชอบธรรม ฉะนั้น คำที่ ๓ ว่า “ราชา ราชา” จึงเกิดขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้ จึงได้เกิดมีแควดวงกษัตริย์นั้นขึ้นแก่สัตว์เหล่านั้นเท่านั้น ไม่มีแก่สัตว์เหล่าอื่น มีแก่สัตว์พวกเดียวกันเท่านั้น ไม่มีแก่สัตว์ที่มีเชื้อพวกเดียวกัน มีโดยธรรมเท่านั้น ไม่ใช่โดยอธรรม ตามคำโบราณที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีว่าด้วยต้นกำเนิดของโลก ก็ธรรมเท่านั้นประเสริฐที่สุดในหมู่มนุษย์ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า”^{๔๒}

สรุปได้ว่า ผู้นำมีกำเนิดมาจาก ๒ จุดใหญ่ ๆ คือ ๑) ผู้นำโดยกำเนิด หมายถึง ผู้นำประเภทนี้ได้มาจากการสืบทอดอำนาจจากบรรพบุรุษ เช่น การได้รับแต่งตั้งสืบทอดเป็นรัชทายาทหรือราชวงศ์ ๒) ผู้นำเกิดจากผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ความกล้าหาญ หรือบุคคลนั้นมีคุณสมบัติต่าง ๆ ในความเป็นผู้นำในตัวของเขาเอง ส่วนผู้นำที่มีกำเนิดหรือที่มาจากหลายระดับตามแต่สถานการณ์ ค่านิยมในแต่ละยุคสมัยนั้นการที่ผู้นำสามารถนำพาสมาชิกหรือประชาชนในสังคมให้ประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดเป็นตัวกำหนดหรือตัวบ่งชี้ถึงความเป็นผู้นำที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาในพระสูตรต้นปิฎกอัครคัมภีร์สูตร กล่าวถึง กำเนิดของผู้นำซึ่งเป็นผู้ประกอบด้วยคุณธรรม การแต่งตั้งผู้นำหมู่หรือผู้นำกลุ่มก็เพื่อทำหน้าที่ติเตียนคนที่ควรติเตียนทำให้เป็นมูลเหตุของการวิวัฒนาการมาเป็นพระราชานในที่สุด

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงการสังเคราะห์การเกิดของผู้นำ

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
พรนพ พุกกะพันธ์ (๒๕๔๔, หน้า ๒๕)	กำเนิดของผู้นำ พรนพ พุกกะพันธ์ กล่าวไว้ ๔ ประการ คือ ๑. ผู้นำโดยกำเนิด ๒. ผู้นำที่มีความอัจฉริยะ

^{๔๑} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๓๐/๙๖.

^{๔๒} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๓๑/๙๖-๙๗.

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงการสังเคราะห์การเกิดของผู้นำ (ต่อ)

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
พรนพ พุกกะพันธุ์ (๒๕๔๔, หน้า ๒๕) ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๑๙/๘๘. (ที่ฉนิกาย ปาฎีกาบรรค)	๓. ผู้นำที่เกิดขึ้นตามสายงาน ๔. ผู้นำตามสถานการณ์ ใน พระสุตตันตปิฎก อคคัฎฐ สุตต กล่าวถึง กำเนิดของผู้นำไว้ว่า ผู้นำมีวิวัฒนาการ มาตามลำดับโดยเริ่มจากสมัยที่โลกพิณาศักดิ์ได้ มีสัตว์เป็นจำนวนมากไปเกิดในชั้นอาภัสสระ พรหม พวกเขาเป็นผู้มีปิตีเป็นอาหารมีรัศมี สถิตอยู่ในวิมานประสงค์สิ่งใดก็สำเร็จได้ตาม
ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๓๐/๙๖. (ที่ฉนิกาย ปาฎีกาบรรค)	ต่อจากนั้น เมื่อมีกามก็มีความเห็นแก่ได้ จนเกินควรกระทั่งเกิดการขาดแคลนปัจจัย ในด้านต่าง ๆ จึงมีการละเมิดสิทธิในทรัพย์สิน ของกันและกันจนถึงขั้นที่ทนต่อพฤติกรรมนั้น ไม่ไหว เหตุนี้จึงพากันแต่งตั้งสัตว์ผู้หนึ่งที่มี จริยธรรมมากกว่าสัตว์อื่นขึ้นเป็นผู้นำ
ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๓๑/๙๖-๙๗. (ที่ฉนิกาย ปาฎีกาบรรค)	การแต่งตั้งผู้นำหมู่หรือผู้นำกลุ่มเพื่อทำ หน้าที่ดีเดียนคนที่ควรดีเดียน คำแรกว่า มหาสมมุติ เพราะเหตุที่สัตว์นั้นเป็นใหญ่แห่งที่นา คำที่ ๒ ว่า กษัตริย์ เพราะเหตุที่สัตว์นั้นให้ชนเหล่าอื่นยินดี ได้โดยชอบธรรม คำที่ ๓ ว่า ราชา จึงเกิดขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้

๒.๒.๓ รูปแบบของผู้นำ

การศึกษาแบบของผู้นำนับว่าเป็นเรื่องสลับซับซ้อนไม่น้อย เพราะรูปแบบของผู้นำย่อมแตกต่างกันออกไป ตามสถานการณ์ เวลา และสถานที่ตั้งนั้น จึงมีนักวิชาการให้ความเห็นในเรื่องของรูปแบบผู้นำแตกต่างกันออกไป ดังต่อไปนี้

รูปแบบของผู้นำ สมพงษ์ เกษมสิน จำแนกไว้ ๔ รูปแบบ ดังนี้

๑. ผู้นำแบบเจ้าระเบียบ ผู้นำลักษณะนี้ถือกฎระเบียบเป็นแบบแผนไม่ชอบให้มีการเปลี่ยนแปลงและมักจะยกเหตุผลทางระเบียบเป็นข้ออ้าง

๒. ผู้นำแบบบงการ ผู้นำลักษณะนี้ชอบใช้อำนาจ ใช้วิธีการสั่งการเพียงอย่างเดียว ไม่ใช้วิธีสอนหรือแนะนำ ไม่มีมนุษยสัมพันธ์

๓. ผู้นำแบบจงใจ

๔. ผู้นำแบบร่วมมือ^{๕๓}

^{๕๓} สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖), หน้า ๓๖๓-๓๖๔

รูปแบบของผู้นำ กวี วงศ์พุดม ได้กล่าวไว้ ๓ รูปแบบ คือ

๑. ผู้นำแบบใช้พระเดช ผู้นำลักษณะนี้นับถืออำนาจที่ได้รับตามกฎหมายเป็นข้ออ้าง มักใช้อำนาจที่ตนมีอยู่ทำทุกอย่างที่ตนพอใจ โดยไม่มีการยัดหยน

๒. ผู้นำแบบใช้พระคุณ ผู้นำลักษณะแบบนี้มิได้ใช้อำนาจที่ตนมีอยู่เป็นเครื่องมือในการบริหารแต่กลับใช้อำนาจและศิลปะของการเป็นผู้นำอยู่ก่อให้เกิดความศรัทธาจากใต้บังคับบัญชา ที่ช่วยให้เกิดความเห็นอกเห็นใจตามมา และมุ่งสร้างมนุษยสัมพันธ์ในหมู่ผู้ร่วมงานก่อให้เกิดความเคารพนับถือ และมีผลผลักดันให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยความเต็มใจ

๓. ผู้นำแบบพ่อพระ ผู้นำลักษณะนี้เป็นผู้นำที่พยายามทำตนให้ควรแก่การเคารพนับถือตามตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ที่ได้รับ โดยให้ความเห็นอกเห็นใจและความเป็นธรรมแก่ทุกคน^{๕๔}

รูปแบบของผู้นำในการใช้อำนาจมี ๓ ลักษณะดังต่อไปนี้

๑. ผู้นำแบบอำนาจนิยมหรือแบบผู้นำอัตตาริปไตย เป็นลักษณะของผู้นำที่ตัดสินใจกำหนดนโยบายและวางแผนปฏิบัติงานด้วยตนเอง แล้วจึงกำหนดหรือมอบหมายให้กับสมาชิกทำตามแนวทางและแผนงานที่ตนกำหนดไว้มักไม่สนใจรับฟังความเห็นข้อเสนอแนะของสมาชิก

๒. ผู้นำแบบตามสบายหรือผู้นำแบบเสรีนิยม คือ เป็นลักษณะของผู้นำที่ยอมให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แต่มักจะไม่ค่อยตัดสินใจไม่ให้ออกความเห็น ไม่วางแผน ไม่กำหนดนโยบาย โดยจะปล่อยให้สมาชิกแก้ปัญหาตัวเอง หรือปล่อยให้สถานการณ์คลี่คลายไปเอง ผู้นำประเภทนี้จะไม่ค่อยพบ เพราะส่วนมากแล้วจะเป็นผู้นำอยู่ไม่นานก็ต้องพ้นสภาพผู้นำ

๓. ผู้นำแบบประชาธิปไตย คือ เป็นลักษณะของผู้นำที่เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย และร่วมวางแผนปฏิบัติงานของกลุ่ม ผู้นำประเภทนี้เต็มใจรับฟังพิจารณาข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นของสมาชิก^{๕๕}

สรุปได้ว่า ผู้นำย่อมมีความแตกต่างกันไปตามฐานะบทบาทหน้าที่ของตนที่ได้รับผิดชอบ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้นำมีพฤติกรรมที่แสดงออกในการทำงานโดยยึดหลักการที่แตกต่างกันอันมีพฤติกรรมเป็นตัวกำหนด รูปแบบของผู้นำจากการศึกษาพบว่ามีหลายรูปแบบ พอสรุปใจความได้ ๓ แบบ คือ แบบอัตตาริปไตย คือ มีตนเป็นใหญ่ใช้อำนาจหรือพระเดชแบบเผด็จการเป็นต้น แบบเสรีนิยม คือ ปล่อยให้ตามสบาย ปล่อยให้สมาชิกแก้ไขปัญหาตัวเอง เป็นนักบุญ หนึ่งงานปล่อยให้สถานการณ์คลี่คลายไปเองและแบบประชาธิปไตย คือ ถือแนวความคิดของคนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ทำงานมีการวางแผน มีระเบียบ มีส่วนรวมในการตัดสินใจ

ตารางที่ ๒.๑๔ แสดงการสังเคราะห์รูปแบบของผู้นำ

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
สมพงษ์ เกษมสิน (๒๕๒๖, หน้า ๓๖๒-๓๖๔)	รูปแบบของผู้นำ จำแนกไว้ ๔ รูปแบบ ๑. ผู้นำแบบเจ้าระเบียบ ๒. ผู้นำแบบบงการ

^{๕๔} กวี วงศ์พุดม, *ภาวะผู้นำ*, ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เสริมวิชาชีพปัญญา, ๒๕๓๖), หน้า ๒๖.

^{๕๕} สร้อยตระกูล ดิวยานนท์, *พฤติกรรมองค์กร : ทฤษฎีและการประยุกต์*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๕๘-๒๕๙.

ตารางที่ ๒.๑๔ แสดงการสังเคราะห์รูปแบบของผู้นำ (ต่อ)

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
สมพงษ์ เกษมสิน (๒๕๒๖, หน้า ๓๖๒-๓๖๔) กวี วงศ์พุด (๒๕๓๖, หน้า ๒๖)	๓. ผู้นำแบบจูงใจ ๔. ผู้นำแบบร่วม รูปแบบของจำแนกไว้ ๓ รูปแบบ คือ ๑. ผู้นำแบบใช้พระเดช ๒. ผู้นำแบบใช้พระคุณ ๓. ผู้นำแบบพ่อพระ
สุรศักดิ์ ม่วงทอง (๒๕๔๓, หน้า ๕๙)	รูปแบบของผู้นำในการใช้อำนาจนั้น มี ๓ ลักษณะดังต่อไปนี้ ๑. ผู้นำแบบอำนาจนิยมหรือแบบผู้นำอัตตาธิปไตยเป็นลักษณะของผู้นำที่ตัดสินใจกำหนดนโยบายและวางแผนปฏิบัติงานด้วยตนเองตนเองเป็นใหญ่ ๒. ผู้นำแบบตามสบายหรือผู้นำแบบเสรีนิยมเป็นลักษณะของผู้นำที่ยอมให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยจะปล่อยให้สมาชิกแก้ปัญหาตนเองผู้นำประเภทนี้จะไม่ค่อยเพราะส่วนมากแล้วจะเป็นผู้นำที่อยู่ได้ไม่นานก็ต้องพ้นจากสภาวะสภาพผู้นำ ๓. ผู้นำแบบประชาธิปไตยเป็นลักษณะของผู้นำที่เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดนโยบายผู้นำแบบนี้จะเต็มใจรับฟัง

๒.๒.๔ บทบาทของผู้นำ

บุคคลที่อยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตามย่อมมีบทบาทที่ต้องกระทำหรือรับผิดชอบตามวุฒิภาวะ ความรู้ ความสามารถ ผู้นำก็เช่นเดียวกันเมื่อดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำของกลุ่มแล้วย่อมมีบทบาทที่ต้องรับผิดชอบตามฐานะตั้งนั้นผู้วิจัยจึงได้รวบรวมบทบาทของผู้นำตามแนวความคิดของท่านผู้รู้ทั้งหลายดังต่อไปนี้ คือ

บทบาท คือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติตามสถานภาพ ดังนั้นบทบาทจึงเป็นพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำตามหน้าที่ เช่น เป็นครูต้องสอนนักเรียน เป็นตำรวจต้องพิทักษ์สันติราษฎร์ เป็นทหารต้องเป็นรั้วของชาติ เป็นลูกต้องเชื่อฟังพ่อแม่ เป็นต้น บทบาทของความเป็นผู้นำนั้นเป็นการแสดงออกของผู้นำโดยมุ่งหวังเพื่อให้การบริหารตามนโยบายที่วางไว้ ดังนั้นบทบาทของผู้นำจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญมากที่จะทำให้การบริหารงานเกิดผลสัมฤทธิ์ขึ้น เพราะฉะนั้น การประสานความร่วมมือก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ต่อผู้ที่อยู่ใต้อำนาจซึ่งเป็นหลักการขั้นมูลฐานที่จะทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ดังนั้น บทบาทของผู้นำจึงต้องประกอบด้วยสิ่งเหล่านี้ คือ

๑. การเพิ่มความร่วมมือ
๒. การเพิ่มความเข้าใจ
๓. เน้นเรื่องผลผลิต
๔. ปั่นตัวแทนส่งเสริมมิตรสัมพันธ์กับชุมชน
๕. การแสดงออกซึ่งความเป็นผู้นำของกลุ่ม
๖. การจัดองค์การ
๗. การประเมินผลด้วยการให้รางวัลและการบริหาร
๘. ความริเริ่ม
๙. ความเชื่อมั่นในตนเอง^{๕๖}

บทบาทของผู้นำ นพพงษ์ บุญจิตราดุล ได้กล่าวไว้ ๓ ประการ คือ

๑. เป็นผู้รักษาหรือประสานให้สมาชิกในกลุ่มอยู่ร่วมกัน หมายถึง ผู้นำจะต้องอยู่ใกล้ชิด มีความสัมพันธ์กับคนในกลุ่มและเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่มทำให้กลุ่มมีความสามัคคีกลมเกลียว

๒. เป็นผู้ปฏิบัติภารกิจของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ หมายถึง ผู้นำต้องมีความรับผิดชอบในกระบวนการทำงานด้วยความมั่นคงและเข้าใจได้ ผู้นำจะต้องทำให้กลุ่มทำงานให้บรรลุตามเป้าหมาย

๓. เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม หมายถึง เขาจะปฏิบัติงานไปในทางที่จะอำนวยความสะดวกให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์และปฏิบัติกันด้วยดีของสมาชิกในกลุ่ม การติดต่อสื่อสารที่ดีเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการช่วยให้หน้าที่นี้บรรลุเป้าหมาย^{๕๗}

สรุปได้ว่า ผู้นำนั้นมีบทบาทในการวางแผนงาน การสั่งการ การตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย การควบคุมดูแลงาน การสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานอย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนถึงการรับผิดชอบต่อการงานต่าง ๆ และผลักดันงานต่างๆ ให้สำเร็จ ดังนั้นบทบาทจึงเป็นพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำตามหน้าที่ เช่น เป็นครูต้องสอนนักเรียน เป็นตำรวจต้องพิทักษ์สันติราษฎร์ เป็นทหารต้องเป็นรั้วของชาติ เป็นลูกต้องเชื่อฟังพ่อแม่ เป็นต้น

ตารางที่ ๒.๑๕ แสดงการสังเคราะห์บทบาทของผู้นำ

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
ณรงค์ เสียงประชา (๒๕๔๑, หน้าที่ ๑๓๙-๑๔๐)	บทบาทนั้นเป็นพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังที่จะให้บุคคลกระทำนั้น เช่น เป็นครูต้องสอนนักเรียน เป็นตำรวจต้องพิทักษ์สันติราษฎร์ เป็นทหารต้องเป็นรั้วของชาติ

^{๕๖} ณรงค์ เสียงประชา, **มนุษย์กับสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โอ เอสพริ้งติ้งเฮ้า, ๒๕๔๑), หน้า ๑๓๙-๑๔๐.

^{๕๗} นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, **หลักการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๓๔), หน้า ๙๖.

ตารางที่ ๒.๑๕ แสดงการสังเคราะห์บทบาทของผู้นำ (ต่อ)

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
ณรงค์ เส็งประชา (๒๕๔๑, หน้าที่ ๑๓๙-๑๔๐)	เป็นลูกต้องเชื่อฟังพ่อแม่ เป็นต้น บทบาทของความเป็นผู้นำนั้นเป็นการแสดงออกของผู้นำโดยมุ่งหวังเพื่อให้การบริหารเป็นไปตามนโยบายที่วางไว้ซึ่งเป็นหลักการขั้นมูลฐานที่จะทำให้งานแล้วเสร็จได้ด้วยดี
นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (๒๕๓๔, หน้า ๙๖)	บทบาทของผู้นำมี ๓ ประการ คือ ๑. เป็นผู้รักษาหรือประสานให้สมาชิกในกลุ่มอยู่ร่วมกัน หมายถึง ผู้นำจะต้องอยู่ใกล้ชิดมีความสัมพันธ์กับคนในกลุ่มและเป็นที่ยอมรับ ๒. เป็นผู้ปฏิบัติภารกิจของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ หมายถึง ผู้นำต้องมีความรับผิดชอบในกระบวนการทำงานด้วยความมั่นคงและเข้าใจ ๓. เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม หมายถึง เขาจะปฏิบัติงานในทางที่จะอำนวยความสะดวกให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์และปฏิบัติกันด้วยดีของสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้นบทบาทของผู้นำจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญมากที่จะทำให้การบริหารงานเกิดสัมฤทธิ์ผลขึ้น

๒.๒.๕ หน้าที่ของผู้นำ

ผู้นำมีหน้าที่ในการบริหารคนในความรับผิดชอบของตนให้ทำงานสำเร็จลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย หน้าที่ของผู้นำแบ่งออกเป็น ๒ ประการ คือ

๑. หน้าที่หลัก

๑.๑ ผู้นำทำหน้าที่เป็นผู้บริหารและเป็นผู้ประสานงานกลุ่ม โดยมอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบนำไปปฏิบัติอาจจะเป็นผู้ตัดสินใจและวัตถุประสงค์ของกลุ่มโดยตรงหรือไม่ก็ได้ แต่ก็มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการบริหารงาน

๑.๒ ผู้นำทำหน้าที่วางแผน ทั้งนี้เพื่อจะให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ผู้นำจึงเป็นผู้มีหน้าที่ในการประเมินสถานการณ์ในภายหน้าว่าจะมีปัญหาอะไรและหากมีปัญหาจะแก้ไขปัญหานั้นอย่างไรแล้วเตรียมแผนการไว้ล่วงหน้า อาจจะเป็นแผนระยะสั้นหรือระยะยาวก็ได้

๑.๓ ผู้นำทำหน้าที่เป็นผู้วางนโยบาย การวางนโยบายอาจจะมีผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นโดยสมาชิกในกลุ่มร่วมกันวางนโยบายหรือผู้นำวางนโยบายเพียงผู้เดียว ในกรณีนี้จะเกิดกับผู้นำที่มีความเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ในฐานะที่ผู้นำเป็นตัวแทนกลุ่มในการติดต่อภายนอกในนามของกลุ่ม

และทำหน้าที่ควบคุมความสัมพันธ์ในกลุ่ม ขจัดความขัดแย้งระหว่างคนในกลุ่มรวมทั้งการลงโทษ และการให้รางวัล สิทธิดังกล่าวนี้จึงทำให้สามารถควบคุมกลุ่มและกำหนดนโยบายได้

๒. หน้าที่รอง

๒.๑ ทำหน้าที่เป็นบุคคลตัวอย่าง

๒.๒ ทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม ผู้นำประเภทนี้มักจะเป็นบุคคลที่ได้ดำรงตำแหน่งนี้เป็นเวลานาน

๒.๓ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนกลุ่มรับผิดชอบ เมื่อเกิดปัญหาหรือสมาชิกต้องการให้ช่วย ในตัดสินใจ

๒.๔ ผู้นำทำหน้าที่เป็นบุคคลในอุดมคติของเหล่าสมาชิกเป็นที่เคารพในด้านคุณค่าต่าง ๆ และทุกคนก็ให้ความเชื่อฟังในตัวผู้นำ

๒.๕ ผู้นำมีบทบาทที่บุคคลอื่นต้องการจะเอาเยี่ยงอย่าง

๒.๖ ผู้นำทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและรับฟังพร้อมทั้งช่วยขจัดปัญหาคล้ายกับที่รองรับ อารมณ์ความทุกข์ความโศกเศร้าของผู้อื่นทั้งนี้เพื่อความคงอยู่ไปของกลุ่มนั่นเอง^{๕๘}

หน้าที่ของผู้นำ จีรพรรณ กาจนะจิตรา กล่าวหน้าที่ของผู้นำไว้ ๑๐ ประการดังนี้ คือ

๑. เป็นผู้วางแผนในการดำเนินงาน
๒. เป็นผู้จัดการของกลุ่ม
๓. เป็นผู้กำหนดนโยบาย
๔. เป็นผู้เชี่ยวชาญ
๕. เป็นนักการศึกษา
๖. เป็นผู้ตัดสิน
๗. เป็นผู้เลือกวัตถุประสงค์ของกลุ่ม
๘. เป็นผู้สนับสนุนบุคคลหรือสมาชิกในกลุ่มให้บรรลุในการทำงาน
๙. เป็นนิเทศงาน
๑๐. เป็นผู้ประเมินงาน^{๕๙}

หน้าที่ของผู้นำ สมพงษ์ เกษมสิน กล่าวไว้ดังนี้ คือ

๑. เป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ
๒. เป็นผู้ช่วยเสริมสร้างให้ปริมาณและคุณภาพของงานได้รับผลสูงสุด
๓. เป็นผู้สอนแนะนำการทำงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชา
๔. เป็นผู้ติดต่อประสานงานในองค์กรเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ
๕. เป็นผู้สั่งงานและควบคุมงาน^{๖๐}

สรุปได้ว่า หน้าที่ของผู้นำมีลักษณะครบตามวงจรในการบริหารงาน คือ มีการวางแผน มีการนำแผนไปปฏิบัติและการประเมินผล แม้ว่าจุดมุ่งหมายที่แท้จริงซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้

^{๕๘} อาษา เมฆสวรรค์, **ประมุขศิลป์ ศิลปะของการเป็นหัวหน้าในหลักบริหารกรมการปกครอง**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ท้องถิ่น, ๒๕๑๐), หน้า ๒๑๔.

^{๕๙} จีรพรรณ กาจนะจิตรา, **การพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๓๓.

^{๖๐} สมพงษ์ เกษมสิน, **การบริการ**, หน้า ๒๑๑.

สำหรับผู้นำในการบริหารหมู่คณะ จะเห็นว่าผู้นำมีความสำคัญอย่างมากทั้งในแง่การบริหาร คือ มีการวางแผนทำงานการนำแผนไปปฏิบัติและการประเมินผล ขึ้นตอนหรือวิธีการดังกล่าวนี้ มีการแตกต่างกันไปตามภาวะของผู้นำแต่ละบุคคล แต่สิ่งที่แสดงถึงภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนา ตามหลักพุทธธรรมอันจะนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผล มิใช่เพียงสร้างความมั่นคงกับฐานอำนาจ หรือตำแหน่งสถานะของผู้นำในกลุ่มเท่านั้น แก่นแท้ของพระพุทธศาสนาได้แสดงให้เห็นภาวะของผู้นำ ซึ่งต้องเป็นบุคคลที่ฉลาดรอบรู้ มีความมุ่งหมายในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม และมวลสมาชิก ในกระบวนการบริหารงานเป็นที่ยอมรับกันว่า ผู้นำมีหน้าที่อันสำคัญยิ่งในการที่จะทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ตารางที่ ๒.๑๖ แสดงการสังเคราะห์หน้าที่ของผู้นำ

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
อาษา เมฆสวรรค์ (๒๕๑๐, หน้า ๒๑๔)	หน้าที่ของผู้นำ มี ๒ ประการ คือ ๑. หน้าที่หลัก คือ ผู้นำทำหน้าที่เป็นผู้บริหารและเป็นผู้ประสานงานกลุ่ม ผู้นำทำหน้าที่วางแผน ผู้นำทำหน้าที่เป็นผู้วางนโยบาย จึงทำให้สามารถควบคุมกลุ่มและกำหนดนโยบายของการทำงานได้ ๒. หน้าที่รอง คือ ทำหน้าที่เป็นบุคคลตัวอย่าง เช่น ทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม ทำหน้าที่เป็นตัวแทนกลุ่มรับผิดชอบ ผู้นำทำหน้าที่เป็นบุคคลในอุดมคติของเหล่าสมาชิก ผู้นำมีบทบาทที่บุคคลอื่นต้องการจะเอาเยี่ยงอย่าง
จีรพรรณ กาจนะจิตรา (๒๕๒๘, หน้า ๑๓๓)	หน้าที่ของผู้นำมี ๑๐ ประการ คือ ๑. เป็นผู้วางแผนในการดำเนินงาน ๒. เป็นผู้จัดการของกลุ่ม ๓. เป็นผู้กำหนดนโยบาย ๔. เป็นผู้เชี่ยวชาญ ๕. เป็นนักการศึกษา ๖. เป็นผู้ตัดสิน ๗. เป็นผู้เลือกวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ๘. เป็นผู้สนับสนุนบุคคลหรือสมาชิกในกลุ่มให้บรรลุในการทำงาน ๙. เป็นนิเทศงาน ๑๐. เป็นผู้ประเมินงาน

ตารางที่ ๒.๑๖ ตารางแสดงการสังเคราะห์หน้าที่ของผู้นำ (ต่อ)

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
สมพงษ์ เกษมสิน (๒๕๒๖, หน้า ๒๑๑)	หน้าที่ของผู้นำ มี ๕ ประการ คือ ๑. เป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ ๒. เป็นผู้ช่วยเสริมสร้างให้ปริมาณและคุณภาพของงานได้รับผลสูงสุด ๓. เป็นผู้สอนแนะนำการทำงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ๔. เป็นผู้ติดต่อประสานงานในองค์กรเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ ๕. เป็นผู้สั่งงานและควบคุมงาน

๒.๒.๖ ลักษณะของผู้นำ

ผู้นำที่ทำให้คนอื่นตามหรือการที่คนอื่นตามผู้นำก็ไม่มีใครรับรองได้ว่าผู้นำจะนำไปในทิศทางที่ถูกต้องเสมอ ดังนั้นผู้นำที่เข้มแข็งก็อาจจะไม่ใช่ผู้บริหารที่ดีก็ได้หรือผู้บริหารที่ดีก็อาจจะไม่ใช่ผู้นำที่ดีก็ได้ ดังนั้นถ้าเป็นไปได้องค์กรหนึ่งองค์กรใดที่ประสบความสำเร็จก็ย่อมจะต้องการผู้นำหรือผู้บริหารที่มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดี

ในลักษณะสูตร กล่าวถึง มหาบุริสลักษณะ ๓๒ ประการ ซึ่งถือว่า บุคคลที่ประกอบไปด้วยลักษณะ ๓๒ ประการย่อมเป็นผู้มีบุญญาธิการ ถ้าเป็นผู้ปกครองจะสามารถปกครองบ้านเมืองด้วยคุณธรรมนำความเจริญและความสงบสุขมาสู่บ้านเมืองซึ่งมหาบุริสลักษณะ ๓๒ ประการ คือ

๑. พันฝ่าเท้าเรียบเสมอกัน
๒. สันเท้ายาวสมส่วน
๓. นิ้วมือนิ้วเท้าเรียวยาวสมส่วน
๔. เนื้อเต็มในที่ ๗ แห่ง คือ ที่หลังมือสอง หลังเท้าสอง ป่าสอง คอหนึ่ง
๕. กิ่งกายท่อนบนเหมือนกิ่งกายท่อนหน้าสีหะ
๖. หลังเต็มบริบูรณ์ไม่เป็นร่อง
๗. ทรวดทรงดุจต้นไทรคือกายกับวาเท่ากัน
๘. คอกลมเกลี้ยง
๙. คางดุจคางราชสีห์
๑๐. พัน ๔๐ ซี่บริบูรณ์
๑๑. พันเรียบเสมอกัน
๑๒. เสียงดุจเสียงพรหมสำเนียงดังกการเวก
๑๓. นัยน์ตาดำสนิทดำคม เป็นต้น^{๖๑}

^{๖๑} ที.ปา. (ไทย) ๑๖/๑๓๐/๒๔.

ลักษณะของผู้นำที่ดี ควรประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญดังนี้ คือ

๑. ความรู้ (Knowledge) การเป็นผู้นำความรู้เป็นสิ่งจำเป็นมากที่สุดเพราะจะเป็นเครื่องมือช่วยรักษาสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องรอบรู้อย่างรอบรู้มาฐานะแห่งความเป็นผู้นำ ยิ่งมั่นคงยิ่งขึ้น

๒. ความคิดริเริ่ม (Initiative) ความคิดริเริ่ม คือ ความต้องการที่จะปฏิบัติสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยไม่ต้องมีคำสั่งและแสดงข้อคิดเห็นที่จะแก้ไขสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ดีขึ้น

๓. ความกล้าหาญ (Courage) ความกล้าหาญ คือ ลักษณะอาการที่ไม่กลัวต่ออันตราย ความลำบากหรือความเจ็บปวด

๔. ความเด็ดขาด (Decisiveness) ความเด็ดขาด คือ ความสามารถที่จะตัดสินใจได้ทันทีเมื่อตกลงสั่งการใด ๆ แล้วจะสั่งได้อย่างเด็ดขาดสิ้นและชัดเจน

๕. ความยุติธรรม (Justice) ความยุติธรรม คือ การปฏิบัติให้ถูกต้องตามความยุติธรรมและศีลธรรมวางตนเป็นกลางไม่เอนเอียงในการที่จะก่อให้เกิดประโยชน์หรือเป็นโทษต่อผู้หนึ่งผู้ใด

๖. ความอดทน (Endurance) คือ ความสามารถของร่างกายและความคิดจิตใจที่จะทนต่อการปฏิบัติกิจการหรือหน้าที่อย่างสมเหตุสมผลให้ต่อเนื่องและสำเร็จได้

๗. ความกระตือรือร้น (Enthusiasm) คือ การมีใจจดจ่อที่ดีและมีความเอาใจใส่ต่อหน้าที่หรือกิจการที่จะต้องปฏิบัติอยู่เสมอ

๘. ความไม่เห็นแก่ตัว (Unselfishness) คือ ขจัดเสียซึ่งความสุขหรือผลประโยชน์แห่งตน

๙. ความเห็นอกเห็นใจ (Humanity) คือ คุณสมบัติประจำตัวอันเป็นแบบอย่างของมนุษยชาติ ซึ่งต้องประกอบด้วยความเมตตาปราณีความกรุณาความสงสารและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

๑๐. ความจงรักภักดี (Loyalty) คือ สภาพหรือคุณสมบัติประจำตัวของการเป็นบุคคลที่ซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้อื่น ต่อหน้าที่ ต่อรัฐการเป็นผู้นำหรือผู้บริหาร

๑๑. การบังคับใจตนเอง (Self Control) คือ การบังคับจิตใจเพื่อมิให้แสดงซึ่งกิริยาต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมแก่ผู้อื่น การบังคับตนเองนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับผู้บริหาร เป็นต้น^{๖๒}

ลักษณะของผู้นำที่ดี อุทัย หิรัญโต กล่าวว่าควรประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

๑. มีอุดมการณ์

๒. สามารถพึ่งตนเองได้

๓. ปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจ

๔. เป็นนักสู้ที่กล้าเผชิญเหตุการณ์

๕. ตัดสินใจและปฏิบัติการโดยพลันไม่ลังเล

๖. ใฝ่ใจในการผูกไมตรีกับหน่วยงานอื่น เป็นต้น^{๖๓}

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญเกี่ยวกับตัวผู้นำในการบริหารมากโดยมีคำสอนที่พูดถึงลักษณะของผู้นำดังนี้ คือ

^{๖๒} อรุณ รักธรรม, การพัฒนาองค์กรเพื่อการเปลี่ยนแปลง, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๒), หน้า ๒๐๐-๒๐๔.

^{๖๓} อุทัย หิรัญโต, ศิลปศาสตร์ของนักบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๐), หน้า ๑๓.

๑. จักขุมา คือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองสภาพเหตุการณ์ออกและจะวางแผนเตรียมรับหรือรุกได้อย่างไร

๒. วิรุโร คือ เป็นผู้ชำนาญในงาน รู้จักวิธีการไม่บกพร่องในหน้าที่ที่ตนได้รับผิดชอบ

๓. นิสสยสัมปโน คือ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีและได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น^{๖๔}

สรุปได้ว่า ลักษณะของผู้ผู้นำมีทั้งลักษณะภายนอกและภายใน ลักษณะภายในจัดเป็นสิ่งที่สำคัญมากคือผู้นำจะต้องเป็นผู้ประกอบด้วยปัญญา มีหุตาไวกว้างไกลสามารถจำแนกบุคคลและเหตุการณ์ออกว่าเป็นอย่างไรซึ่งจะทำให้ผู้นำมีประสบการณ์มีความชำนาญในการปกครองเข้าใจบุคคลหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดีซึ่งจะทำให้มีผู้สนับสนุนมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วผู้ปกครองหรือผู้นำประเทศแล้วนับว่าเป็นองค์กรที่ใหญ่ ผู้นำหรือผู้ปกครองจึงต้องมีคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นจึงจะสามารถยึดศรัทธาของผู้ใต้บังคับบัญชาเอาไว้ได้

ตารางที่ ๒.๑๗ แสดงการสังเคราะห์ลักษณะของผู้ผู้นำ

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
ที.ปา. (ไทย) ๑๖/๑๓๐/๒๔ (ที่หมินกาย ปาฐกถารรค)	มหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการ คือ บุคคลที่ประกอบไปด้วยลักษณะ ๓๒ ประการ ย่อมเป็นผู้มีบุญญาธิการ ถ้าเป็นผู้ปกครอง จะสามารถปกครองบ้านเมืองด้วยคุณธรรม นำความเจริญและความสงบสุขมาสู่บ้านเมือง ดังนั้น ถ้าเป็นไปได้องค์กรหนึ่งองค์กรใด ที่จะประสบความสำเร็จก็ย่อมจะต้องการผู้นำ หรือผู้บริหารที่มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดีดังกล่าวมานี้
อรุณ รักธรรม (๒๕๒๒, หน้า ๒๐๐-๒๐๔)	ลักษณะของผู้นำที่ดี ควรประกอบด้วย ลักษณะที่สำคัญ ๑๑ ประการ ดังนี้ ๑. ความรู้ ๒. ความคิดริเริ่ม ๓. ความกล้าหาญ ๔. ความเด็ดขาด ๕. ความยุติธรรม ๖. ความอดทน ๗. ความกระตือรือร้น ๘. ความไม่เห็นแก่ตัว ๙. ความเห็นอกเห็นใจ ๑๐. ความจงรักภักดี ๑๑. การบังคับใจตนเอง

^{๖๔} อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๕๗/๒๐๓.

ตารางที่ ๒.๑๗ แสดงการสังเคราะห์ลักษณะของผู้นำ (ต่อ)

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
อุทัย หิรัญโต (๒๕๒๐, หน้า ๑๓)	คุณสมบัติของผู้นำที่ดีนั้นมี ๖ ประการ ดังต่อไปนี้ คือ ๑. มีอุดมการณ์ ๒. สามารถพึ่งตนเองได้ ๓. ปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจ ๔. เป็นนักสู้ที่กล้าเผชิญเหตุการณ์ ๕. ตัดสินใจและปฏิบัติการโดยพลัน ๖. ใฝ่ใจในการผูกไมตรีกับหน่วยงานอื่น
อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๕๗/๒๐๓ (อังกุตรนิกาย จตุกกนิบาต)	พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญเกี่ยวกับตัวผู้นำมาก ผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนามีลักษณะ ๓ ประการ คือ ๑. จักขุมา คือ เป็นผู้มิวิสัยทัศน์ ๒. วิรุโระ คือ เป็นผู้ชำนาญในงาน ๓. นิสสยสัมปันโน คือ เป็นผู้มิมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีและได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น

๒.๒.๗ ความสำคัญของผู้นำ

ความสำคัญของผู้นำในการบริหารงานต่าง ๆ ให้บรรลุถึงจุดประสงค์ตามที่ตั้งไว้ ถ้าผู้นำมีความเป็นผู้นำ เช่น มีความรู้ความสามารถและคุณธรรมที่เหมาะสมแล้ว ย่อมทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้ที่ทำหน้าที่ผู้นำจึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ต่าง ๆ ในการเป็นผู้นำ การเป็นผู้นำที่ดีได้นั้นไม่ใช่เรื่องง่ายและไม่ใช่ว่าเรื่องยาก หากผู้นำมีความรู้ความสามารถและคุณธรรมที่เหมาะสม

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม การที่มนุษย์เรามีการอยู่ร่วมกันมาก ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องมีความเป็นผู้นำ ผู้นำจึงมีความสำคัญต่อสังคมที่จำเป็นสำหรับคนเดินทางและเสาะแสวงหาซึ่งมีความจำเป็นต่อการสร้างบ้านเรือน นอกจากนั้นผู้นำยังเป็นผู้สร้างหลักจริยธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมและองค์กรต่าง ๆ ถ้าจะเปรียบไปแล้วผู้นำก็เปรียบเหมือนหลักชัยของประเทศชาติ ราษฎรเปรียบเหมือนทรัพย์สิน ผู้นำคือผู้รักษาทรัพย์สิน ซึ่งหากต้องการทราบถึงความเจริญรุ่งเรืองของสังคม หน่วยงาน องค์กร บ้านเมืองตลอดจนประเทศชาติ ต้องดูผู้นำเป็นหลัก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ยกพุทธภาษิตที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสถึงความสำคัญของผู้นำโดยยกโคจำฝูงเปรียบเทียบกับผู้ผู้นำ ดังข้อความตอนหนึ่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย มนุษย์ทั้งหลายบริโภคข้าวกล้าสุกพร้อมกันย่อมมีอายุยืนมีผิวพรรณผ่องใสมีกำลังมีความเจ็บป่วยน้อยเมื่อฝูงโคข้ามน้ำไป ถ้าโคจำฝูงไปคดเคี้ยว โคทั้งฝูงก็ไปคดเคี้ยวตามกัน ในเมื่อโคจำฝูงไปคดเคี้ยวในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ ถ้าผู้นั้นประพฤติไม่เป็นธรรม ประชาชนชาวเมืองนั้นก็ประพฤติไม่เป็นธรรมตามไปด้วย หากพระราชาไม่ตั้งอยู่ในธรรม ประชาชนชาวเมืองนั้นก็อยู่เป็นทุกข์ เมื่อฝูงโคข้ามน้ำไป ถ้าโคจำฝูงไปตรง โคทั้งฝูงก็ไปตรงตามกัน ในเมื่อโคจำฝูงไปตรงในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ ถ้าผู้นั้นประพฤติชอบธรรม ประชาชนชาวเมือง

นั่นก็จะประพาศิขอบธรรมตามไปด้วย หากพระราชชาติตั้งอยู่ในธรรม ประชาชนชาวเมืองนั้น ก็อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข”^{๖๕}

พระพุทธองค์ตรัสว่า “เราเป็นกัลยาณมิตรของสัตว์ทั้งหลาย อาศัยเราผู้เป็นกัลยาณมิตร สัตว์ทั้งหลายก็พ้นไปได้จากทุกข์ทั้งปวง” ความเป็นผู้นำของพระพุทธเจ้าซึ่งแสดงออกในลักษณะ อีกอย่างหนึ่งว่าเป็นผู้ค้นพบมรรคาหรือค้นพบทาง ทรงเป็นผู้รู้ทาง และทรงบอกทางให้ทางนั้น เพื่ออะไร ก็เพื่อไปสู่จุดหมายหมายของชีวิตโดยแท้ พระพุทธเจ้าเป็นผู้สามารถที่จะช่วยให้คนไปถึง จุดหมายได้เพราะว่าคนทั้งหลายต้องการไปให้ถึงจุดหมายนั้นแต่เขาไม่รู้ทางไม่มีวิธี พระพุทธเจ้า ทรงค้นพบมรรคาคือทางที่ไปสู่จุดหมายแล้วก็มาช่วยบอกกล่าวชี้แนะหรือบอกทางให้เป็นเหมือน มัคคุเทศก์ทำให้ผู้คนอื่นสามารถร่วมเดินทางหรือโดยสารไปจนถึงจุดหมายปลายทางที่ประสงค์ ได้ พระพุทธเจ้าทรงมีลักษณะอีกประการหนึ่งแห่งความเป็นผู้นำซึ่งแสดงออกในพระดำรัส เป็นบางครั้งคือพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ที่ช่วยให้คนทั้งหลายได้ศึกษาเรียนรู้หรือฝึกฝนตนเองจนกระทั่ง เขาสามารถที่จะข้ามพ้นความทุกข์หรือปัญหาไปถึงจุดหมายได้ข้อนี้หมายความว่าผู้นำไม่ได้มาหยิบยื่น อะไรให้แก่ผู้อื่นโดยตรงแต่มาช่วยให้คนอื่นได้ฝึกตนได้เรียนรู้จนสามารถพึ่งตนเองได้และช่วยตนเอง ให้พ้นปัญหาไปหรือทำได้สำเร็จบรรลุจุดหมายอย่างไรก็ดีพระพุทธองค์ทรงให้ความสำคัญต่อพระธรรม วินัยมากกว่าผู้นำ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าพระธรรมวินัยไม่มีการเปลี่ยนแปลงในขณะที่ผู้นำ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามบุคคลลักษณะของผู้นำแต่ละบุคคล คือ ทำหน้าที่ของผู้นำนั้นผู้นำ ในพระพุทธศาสนามีพื้นฐานมาจากกลุ่มศัพท์หลายคำ กล่าวคือ “กษัตริย์” “ชัตติยะ” และคำว่า “ราชา” ดังจะเห็นได้จากหลักการของผู้นำที่ปรากฏในคัมภีร์อัคคัญสูตรที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของผู้นำไว้ว่า “ครั้นแล้ว สัตว์เหล่านั้นจึงเข้าไปหาท่านที่มีรูปงดงามกว่า นาดูกว่า นาลี้อมใสกว่า นาลีองขามกว่า แล้วจึงได้กล่าวดังนี้ว่า “มาเถิด ท่านผู้เจริญ ขอท่านจงว่ากล่าวผู้ที่ควรว่ากล่าว จงติเตียนผู้ที่ควรติเตียน จงขับไล่ผู้ที่ควรขับไล่โดยชอบเถิด และพวกเราจักแบ่งปันข้าวสาลีให้แก่ท่าน สัตว์ผู้นั้นรับคำแล้ว ได้ว่ากล่าวผู้ที่ควรว่ากล่าว ติเตียนผู้ที่ควรติเตียน ขับไล่ผู้ที่ควรขับไล่โดยชอบ และสัตว์เหล่านั้น ก็ได้แบ่งปันข้าวสาลีให้แก่สัตว์ผู้นั้น”^{๖๖} ข้อความดังกล่าวนี้เป็นที่มาของคำว่า “มหาสมมติ” “กษัตริย์” และคำว่า “ราชา” ในกาลต่อมาภายหลังซึ่งทั้งสามคำนั้นมีความหมายที่มุ่งเน้นไปที่การทำหน้าที่ ในการแบ่งปันทรัพยากรธรรมชาติและวินัจฉัยคติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งผลจากการทำหน้าที่ดังกล่าว “กษัตริย์” จึงได้รับข้าวสาลีเป็นการตอบแทนเพื่อจะได้มีหน้าที่ปกครองควบคุมดูแลหมู่คณะองค์กร และสังคมที่ตนทำหน้าที่เป็นผู้นำดังหลักที่ว่า “พระราชชาติเป็นประมุขของมนุษย์ทั้งหลาย”^{๖๗}

สรุปได้ว่า ผู้นำดีเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อผู้ตามเป็นอย่างมากเพราะผู้นำเป็นคนดี เป็นกัลยาณมิตรคอยแนะนำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และช่วยเหลือยามทุกข์ยาก ผู้นำที่ดีย่อมได้รับการยกย่อง และแต่งตั้งไว้ในตำแหน่งที่เหมาะสม เป็นร่มโพธิ์หลักชัยแก่ประชาชนเสมอผู้นำมีความสำคัญในฐานะ ที่เป็นกษัตริย์ เป็นราชา เป็นผู้บริหารรัฐ เป็นผู้ดูแลความสงบและสร้างสันติให้เกิดแก่ราษฎรเป็นหลัก ทั้งนี้ก็เพราะว่าบ้านเมืองจะอยู่เย็นเป็นสุขมีระเบียบวินัยก็เพราะมีผู้นำเป็นศูนย์รวมจิตใจมีผู้บริหาร บ้านเมืองคอยเอาใจใส่ดูแล ดังคำที่ว่า พระราชาเป็นเครื่องปรากฏของแว่นแคว้น เป็นต้น

^{๖๕} อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๗๐/๙๘.

^{๖๖} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๓๐/๙๖.

^{๖๗} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๐๐/๔๙๙.

ตารางที่ ๒.๑๘ แสดงการสังเคราะห์ความสำคัญของผู้นำ

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๗๐/๙๘ (อังคตตรนิกาย จตุกกนิบาต)	ผู้นำมีความสำคัญดุจเข็มทิศที่จำเป็นสำหรับคนเดินทาง ความสำคัญของผู้นำนั้นท่านได้เปรียบเทียบโดยยกโคจำฝูงขึ้นมาเปรียบเทียบถ้าโคจำฝูงไปตรง โคทั้งฝูงก็ไปตรงตามกันในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ถ้าผู้นำดีเป็นแบบอย่างต่อผู้ตามเป็นกัลยาณมิตรคอยแนะนำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และช่วยเหลือยามทุกข์ยาก ผู้นำที่ดีย่อมได้รับการยกย่องและแต่งตั้งไว้ในตำแหน่งที่เหมาะสม
ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๓๐/๙๖ (ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค)	ความสำคัญของผู้นำคือเป็นกัลยาณมิตรช่วยบอกกล่าวชี้แนะหรือบอกทางให้เป็นเหมือนมัคคุเทศก์เป็นเหมือนครูช่วยให้คนทั้งหลายได้ศึกษาเรียนรู้หรือฝึกฝนจนกระทั่งเขาสามารถที่จะข้ามพ้นความทุกข์หรือปัญหาไปได้
ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๐๐/๔๙๙ (มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์)	ความสำคัญของผู้นำที่ดี คือ การทำหน้าที่ในการแบ่งปันทรัพยากรธรรมชาติและวินัจฉัยคติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยถูกต้องชอบธรรม ดังคำที่ได้กล่าวไว้ว่า “พระราชาเป็นประมุขของมนุษย์ทั้งหลาย” นี่เป็นความสำคัญของผู้นำ

๒.๒.๘ คุณสมบัติของผู้นำ

คุณสมบัติของผู้นำ ถ้าหากผู้นำไร้คุณสมบัติเสียแล้วสังคมนั้นก็สับสนวุ่นวาย สังคมใดไร้ธรรมสังคมนั้นก็เป็นสังคมของคนชั่วยิ่งเกี่ยวกับเรื่องการบริหารการเมื่องการปกครองแล้ว ผู้นำหรือผู้ปกครองจะต้องตระหนักเป็นอย่างยิ่งเพราะจะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนหรือผู้ใต้การปกครอง

ในกฎทนต์สูตร สีลขันธวรรคทีฆนิกายได้กล่าวถึงคุณสมบัติของพระเจ้ามหาวชิระผู้เป็นเจ้าปกครองนคร ๘ ประการดังนี้ คือ

๑. ทรงเป็นอุภโตสุชาติ ทั้งฝ่ายพระมารดาและพระบิดา มีพระครุภเป็นทีปฏิสนธิมหจดดีตลอดเจ็ดชั่วบรรพบุรุษไม่มีใครจะคัดค้านติเตียนด้วยอ้างถึงพระชาติกำเนิดได้

๒. ทรงมีพระรูปร่าง นาดู น่าเลื่อมใส ประกอบด้วยพระฉวีวรรณผุดผ่องยิ่งนัก มีพระฉวีวรรณคล้ายพรหม มีพระรูปคล้ายพรหม นาดู น่าชมไม่น้อย

๓. ทรงมั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคสมบัติมาก มีทองและเงินมาก มีเครื่องใช้สอยอันน่าปลื้มใจมาก มีทรัพย์และธัญญาหารมาก มีพระคลังและฉางเต็มบริบูรณ์

๔. ทรงมีกำลัง ทรงสมบุรณ์ด้วยเสนาเมืองค์ ๔ ซึ่งอยู่ในวินัย คอยปฏิบัติตามพระราชบัญชา มีพระบรมเดชานุภาพดั่งจะเผาผลาญราชศัตรูได้ด้วยพระราชอิสริยยศ

๕. ทรงพระราชศรัทธาเป็นทายกเป็นทานบตมิได้ปิดประตูเป็นดุจโรงงานของสมณพราหมณ์ คนกำพร้า คนเดินทาง วนิพก และยากทรงบำเพ็ญพระราชกุศล

๖. ได้ทรงศึกษาทรงสดับเรื่องนั้น ๆ มาก

๗. ทรงทราบอรรถแห่งข้อที่ทรงศึกษาและภาษิตนั้น

๘. ทรงเป็นบัณฑิตเฉียบแหลมทรงพระปรีชาสามารถทรงพระราชดำริอรรถอันเป็นอดีตอนาคต และปัจจุบัน^{๖๘}

คุณสมบัติของผู้นำผู้บริหารและผู้ปกครองซึ่งสามารถสรุปย่อลงได้ดังนี้ คือ

๑. ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์ ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจปัญหา มีใจดีไม่ทอดทิ้งงาน มีความเพียรอุตสาหะในการงาน

๒. ฉลาดวางบุคคลให้เหมาะสมกับงาน รู้ประโยชน์และโทษ รักษาความลับ ไม่ดำเนินชีวิตในทางที่ผิด รักษาเกียรติประวัติ รักษาประโยชน์ส่วนรวม และต้องรอบรู้ในกิจการคลัง บริหารการคลังด้วยตนเอง ไม่ควรไว้วางใจให้คนอื่นจัดการ รู้รายรับรายจ่ายของแผ่นดินหรือในกิจการงานนั้น ๆ ที่รับผิดชอบ

๓. บำรุงขวัญกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ยกย่องบุคคลผู้ควรแก่การยกย่อง ชมผู้ควรชม รู้ในสิ่งที่ควรทำก่อนทำหลัง ออกรับฟังปัญหาหรือพบปะราษฎรอยู่เสมอสม่ำเสมอเพื่อรับฟังปัญหาและทางแก้ไขหรือชี้แนะแนวทาง

๔. ออกติดตามผลงาน ตรวจสอบความประพฤติของเจ้าหน้าที่ ไม่พึงมอบภารกิจที่สำคัญ ๆ แก่ผู้อื่นและใช้วิจารณ์ญาณในการบริหาร

๕. ไม่พึงละการบำเพ็ญประกอบตนในศีลธรรมที่ดั่งงาม เพื่อเป็นแบบอย่างและยึดมั่นเป็นข้อปฏิบัติไม่สำคัญตนผิดว่ายิ่งในอำนาจ

๖. ไม่ลุ่มหลงในกามคุณโลกธรรมและมีปัญญา มีกำลังแห่งสติเพราะจะเป็นเครื่องช่วยให้ผู้นำหรือผู้ปกครองสามารถฟันฝ่าอุปสรรคแก้ไขปัญหาไปได้แม้ถึงคราวอัปจน^{๖๙}

ในพระสูตรนี้แสดงให้เห็นว่าการเป็นผู้นำนั้นจะต้องเป็นผู้ประกอบด้วยปัญญาคือมีหุตาไว และกว้างไกลสามารถจำแนกบุคคลและเหตุการณ์ออกว่าเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ผู้นำมีประสบการณ์ มีความชำนาญในการปกครองเข้าใจบุคคลหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้มีผู้สนับสนุนมากขึ้น

ในสังฆโสภณสูตรพระพุทธองค์ได้แสดงถึงคุณสมบัติของผู้นำหรือผู้บริหารไว้ว่าผู้นำจะต้องประกอบด้วยคุณธรรมจะต้องวางตัวอยู่ในภาวะเบียบอย่างเคร่งครัดดังนี้ คือ

๑. วียตโต เป็นผู้ที่มีปัญญา

๒. วินีโต เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยดี

๓. วิสารโท เป็นผู้แก่กล้ากล้า

๔. พหุสุโต เป็นผู้มีความรู้ ศึกษาทรงจำไว้มาก

๕. ธัมมานุธัมมปฏิปันโน เป็นผู้ปฏิบัติธรรม รักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกต้อง^{๗๐}

^{๖๘} ที.สี. (ไทย) ๙/๒๑๓-๒๑๔/๒๐๓-๒๐๔.

^{๖๙} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๒๔๓๘-๒๔๔๕/๔๓๐-๕๔๓.

^{๗๐} อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๗/๙-๑๐.

ผู้นำที่ประกอบด้วยคุณธรรม ๕ ประการย่อมประสบความสำเร็จและได้รับการยกย่อง
ในอังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาตได้แสดงถึงคุณสมบัติของผู้นำหรือผู้บริหารไว้ว่าผู้นำ
จะต้องประกอบด้วยหลักธรรมสำหรับผู้นำไว้ ๖ ประการ คือ

๑. ขมา คือ มีความอดทนต่อการปฏิบัติงานมีใจหนักแน่นไม่ยอมตกในความข่มขู่ไม่เกรงกลัว
หรือมีอคติ ๔ เมื่อจะต้องตัดสินใจและไม่หวั่นไหวในเพราะโลกธรรม ๘

๒. ซาคริยะ คือ มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา มีความระมัดระวังไม่ประมาทในการปกครองชีวิต
หน้าที่ และการงาน

๓. อุภูฐานะ คือ มีความขยันหมั่นเพียรต่อหน้าที่การงาน

๔. สังวิภาคะ คือ มีอัธยาศัยดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจต่อผู้ร่วมงาน

๕. ทยา คือ มีจิตใจที่เอ็นดู รักใคร่ ห่วงใย เข้าใจใส่ ดูแลผู้ร่วมงาน

๖. อิกขนา คือ เอาใจใส่ตรวจตรางานและหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ^{๗๑}

สรุปได้ว่า สังคมใดไร้ธรรมสังคมนั้นก็เป็นสังคมของคนชั่วยิ่งเกี่ยวกับเรื่องการบริหาร
การเมืองการปกครองแล้วผู้นำหรือผู้ปกครองจะต้องตระหนักเป็นอย่างยิ่งเพราะจะต้องรับผิดชอบ
ต่อประชาชนหรือผู้ใต้การปกครอง ผู้นำหรือผู้ปกครองที่ดีนั้นจะต้องเป็นผู้มีศีลเพราะศีลเป็นของผู้มีปัญญา
แต่ถ้าผู้นำและผู้ปกครองเป็นผู้ไม่มีศีลและปัญญาแล้วก็เป็นผู้นำหรือผู้ปกครองที่ดีไม่ได้มีแต่ความเลวลง
แม้แต่ญาติพี่น้องตลอดจนเพื่อนฝูงก็พากันรังเกียจ ในทางตรงข้ามแล้วผู้นำหรือผู้ปกครองมีทั้งศีล
ปัญญาและสุตะอยู่ในตนแล้วก็เป็นประโยชน์ คนพาลถึงจะมีกำลังปกครองหมู่คณะไม่ดีเลย
เพราะไม่เป็นประโยชน์แก่ญาติทั้งหลาย ส่วนนักปราชญ์มีกำลังปกครองหมู่คณะดีมากเพราะว่าเป็น
ประโยชน์แก่ญาติทั้งหลาย ผู้ใดพิจารณาเห็นศีลปัญญาและสุตะในตน ผู้นั้นย่อมประพฤติประโยชน์
ได้ทั้งสองฝ่าย คือ ทั้งตนและผู้อื่น

ตารางที่ ๒.๑๙ แสดงการสังเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำ

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
ที.สี. (ไทย) ๙/๒๑๓-๒๑๔/๒๐๓-๒๐๔ (ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค)	ในกฎทนต์สูตร สีลขันธวรรคทีฆนิกาย ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของเจ้าปกครองนคร ๘ ประการ ดังนี้ ๑. ทรงเป็นอุภโตสุชาติ ๒. ทรงมีพระรูปงาม ๓. ทรงมั่งคั่ง ๔. ทรงมีกำลัง ๕. ทรงพระราชศรัทธา ๖. ได้ทรงศึกษา ๗. ทรงทราบอรรถแห่งข้อที่ทรงศึกษา ๘. ทรงเป็นบัณฑิต

^{๗๑} อัง.ปัญจก. (ไทย) ๒๒/๕๓/๕๖.

ตารางที่ ๒.๑๙ แสดงการสังเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำ (ต่อ)

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
ช.ชา. (ไทย) ๒๗/๒๔๓๘-๒๔๔๕/๔๓๐-๕๔๓ (ชุททกนิกาย ชาตก)	คุณสมบัติของผู้นำผู้บริหารมี ๖ ประการ ดังต่อไปนี้ คือ ๑. ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์ ๒. ฉลาดวางบุคคลให้เหมาะสมกับงาน ๓. บำรุงขวัญกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ๔. ออกติดตามผลงาน ๕. ไม่พึงละการบำเพ็ญประกอบบต นในศีลธรรมที่ดงาม ๖. ไม่ลุ่มหลงในกามคุณโลกธรรม และมีปัญญา
อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๗/๙-๑๐ (อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต)	ผู้นำจะต้องประกอบด้วยคุณธรรมวางตัว อยู่ในภาวะเยียบอย่างเคร่งครัดดังนี้ คือ ๑. วิยโต เป็นผู้ที่มีปัญญา ๒. วินีโต เป็นผู้มีระเบียบวินัยดี ๓. วิสารโท เป็นผู้แก้แล้วกล้า ๔. พหุสุโต เป็นผู้มีความรู้ ศึกษามาก ๕. ธรรมานุธรรมปฏิบัติปันโน เป็นผู้ปฏิบัติ ธรรมรักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกต้องควร
อ.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๕๓/๕๖ (อังคุตตรนิกาย ปญจกนิบาต)	อังคุตตรนิกาย ปญจกนิบาตได้แสดงถึง คุณสมบัติของผู้นำหรือผู้บริหารไว้ ๖ ประการ คือ ๑. ขมา คือ มีความอดทน ๒. ชาคริยะ คือ มีความตื่นตัวอยู่ตลอด ๓. อุกุฐานะ คือ มีความขยันหมั่นเพียร ๔. สังวิภาคะ คือ มีอัธยาศัยดี ๕. ทया คือ มีจิตใจที่เอ็นดู ๖. อิกขนา คือ เอาใจใส่ตรวจตรางาน

๒.๒.๙ อำนาจของผู้นำ

บุคคลต่าง ๆ ในสังคมหรือในโลกนี้ย่อมมีอำนาจหรือกำลังที่แตกต่างกันไปตามฐานหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ ผู้นำก็เช่นเดียวกันย่อมมีอำนาจมากบ้างน้อยบ้างตามตำแหน่งที่รับมอบหมาย ดังนั้นเพื่อความเข้าใจในอำนาจและขอบเขตของอำนาจของผู้นำเป็นผลที่เกิดจากอำนาจหน้าที่ซึ่งมีลักษณะเป็นสิทธิ เช่น สิทธิในการวินิจฉัยสั่งการ สิทธิในการบังคับบัญชา และสิทธิในการบริหารงาน เป็นต้น อำนาจหน้าที่เป็นอำนาจที่มีอยู่ในสถาบันทางการบริหารโดยมีรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ธรรมเนียมประเพณีนิยม ดังนั้นอำนาจจึงสามารถแบ่งออกได้ ๓ อย่าง คือ

๑. อำนาจตามหลักเหตุผลและกฎหมาย

๒. อำนาจตามประเพณี

๓. อำนาจบารมี

๑. อำนาจตามหลักเหตุผลและกฎหมาย

อำนาจตามหลักเหตุผลและกฎหมายโดยทั่วไปแล้วความมีเหตุมีผลนั้นมักจะเป็นการมองความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการ (เหตุ) ควบคู่กับจุดหมาย (ผล) หมายความว่า วิธีการนี้จะนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้หรือไม่หากว่าความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการไปสู่เป้าหมายเป็นไปด้วยดี ก็หมายความว่าความมีเหตุมีผลซึ่งกันและกัน นั่นก็คือ มีเหตุแล้วนำไปสู่ผลที่ต้องการ^{๗๒}

ลักษณะของอำนาจตามหลักเหตุผลและกฎหมาย ดังนี้

๑. อำนาจที่เกิดขึ้นมาเพราะความเชื่อหรือความรู้สึกว่าอำนาจนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักแหล่งเหตุผลและระเบียบกฎหมายคือเป็นไปตามหลักแหล่งนิติธรรม

๒. อำนาจที่เกิดจากระบบเหตุผลและระบบกฎหมายซึ่งเป็นที่ยอมรับและเคารพยึดถือเป็นหลักปฏิบัติมิใช่เกิดจากส่วนตัวบุคคล ดังนั้นการจะใช้อำนาจชนิดนี้จึงต้องอยู่ในกรอบขอบเขตของระเบียบปฏิบัตินั้น ๆ

๓. อำนาจนี้ได้มาจากการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของหน่วยงานหรือองค์กรนั้นเช่นตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์กรหรือหน่วยงานซึ่งลดหลั่นกันไปตามสายการบังคับบัญชา เป็นต้น

๔. อำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ย่อมมีการสับเปลี่ยนตัวบุคคลกันได้ตามระเบียบของหน่วยงานนั้น เช่น ตำแหน่งต่าง ๆ ในระบบราชการหรือถ้าเป็นตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้งก็จะอยู่ในตำแหน่งตามวาระ เช่น สมาชิกผู้แทน เป็นต้น ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ย่อมมีอำนาจประเภทนี้มากขึ้นอยู่กับตำแหน่งหน้าที่^{๗๓}

๒. อำนาจตามประเพณี

อำนาจตามประเพณีขึ้นอยู่กับความเชื่อในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ในตนเองแล้วผู้นับถือปฏิบัติอยู่ในกรอบของประเพณีนั้นอันเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ลักษณะของอำนาจ คือ ขนบธรรมเนียมประเพณี หมายถึง สิ่งที่เรายอมรับปฏิบัติตามกันมาจนกลายเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นแนวทางปฏิบัติที่ทุกคนปฏิบัติกันโดยทั่วไปจนเกิดเป็นความเคยชิน และไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นภาระหน้าที่และเป็นสิ่งที่ปฏิบัติมานานใช้กันอย่างแพร่หลาย การปฏิบัติก็ไม่มีความหมาย หรือข้อบังคับใดให้ปฏิบัติ^{๗๔}

๓. อำนาจบารมี

อำนาจบารมีตามคติทางพระพุทธศาสนาขึ้นอยู่กับกระทำของตนเองเป็นสำคัญ หากการกระทำของตนเองไม่ว่าในอดีตหรือปัจจุบันไม่ดีผลที่ได้รับก็เป็นผลที่ไม่ดีเพราะมนุษย์จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบการกระทำของตนเองซึ่งเป็นกฎที่มีความยุติธรรมที่สุดเรียกว่ากฎแห่งกรรม

^{๗๒} วุฒิชัย จำนงค์, พุทธกรรมกรตัดลีนใจ, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๑๙-๒๐.

^{๗๓} สุวิน สุขสมกิจ, “พุทธปรัชญากับการสร้างเสริมภาวะผู้นำ : กรณีศึกษากำนันผู้ใหญ่บ้านจังหวัดกาญจนบุรี”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ๙๖-๙๗.

^{๗๔} สุภัตรา สุภาพ, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๒๑.

ดังพระพุทธดำรัสว่า สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทแห่งกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เลวหรือประณีต^{๗๕} ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. บารมีที่ติดตัวมาแต่กำเนิด
๒. บารมีที่เกิดจากการสั่งสมในปัจจุบัน

การที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ธรรมเป็นพระศาสดาเอกในโลกและทรงได้รับการเคารพเทิดทูนมานับพัน ๆ ปีแล้วนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับการที่พระองค์ทรงบำเพ็ญบารมีหรือบำเพ็ญเพียรในปัจจุบันชาติเพียงอย่างเดียว แต่พระองค์ทรงบำเพ็ญบารมีมานานนับชาติไม่ถ้วนบารมีที่พระองค์ทรงบำเพ็ญมานั้นมีทั้งระดับสามัญ ระดับกลางและระดับสูง เรียกว่าทศบารมีหรือบารมี ๑๐ ประการดังต่อไปนี้ คือ

๑. ทานบารมี การบำเพ็ญบารมีโดยการให้ทาน การเสียสละ
  ๒. ศีลบารมี การบำเพ็ญบารมีโดยการรักษาศีลกายวาจาให้เรียบร้อยดีงาม
  ๓. เนกขัมมบารมี การบำเพ็ญบารมีด้วยการออกบวชปลีกตัวปลีกใจออกจากกาม
  ๔. ปัญญาบารมี การบำเพ็ญบารมีโดยการมีความรอบรู้ หยั่งรู้เหตุผลเข้าใจสถานะทั้งหลายตามความเป็นจริง
  ๕. วิริยบารมี การบำเพ็ญบารมีโดยการมีความเพียร ไม่ย่อท้อ มีความบากบั่น
  ๖. ขันติบารมี การบำเพ็ญบารมีด้วยความอดทน สามารถใช้สติปัญญาควบคุมตนให้อยู่ในอำนาจของเหตุผล
  ๗. สัจจบารมี การบำเพ็ญบารมีโดยการมีสัจจะ พูดจริงทำจริง และมีความจริงใจ
  ๘. อธิษฐานบารมี การบำเพ็ญบารมีด้วยการมีความตั้งใจมั่น วางจุดหมายการกระทำของตนไว้แน่นอนแล้วดำเนินตามนั้นอย่างแน่วแน่
  ๙. เมตตาบารมี การบำเพ็ญบารมีด้วยการมีความรักใคร่ เมตตาปรารถนาดี คิดเกื้อกูลให้ผู้อื่นและเพื่อนร่วมโลกทั้งปวงมีความสุขความเจริญ
  ๑๐. อุเบกขาบารมี การบำเพ็ญบารมีด้วยการวางใจเป็นกลาง สงบราบเรียบสม่ำเสมอเที่ยงธรรมไม่เอนเอียงไปด้วยความยินดียินร้ายหรือความชอบชัง
- บารมีทั้ง ๑๐ ประการนี้ยังแบ่งออกเป็น ๓๐ ประการ เรียกว่าบารมี ๓๐ ทศ คือ
๑. บารมีชั้นสามัญ ๑๐ ประการ เช่น ทานบารมี ได้แก่ การให้ทรัพย์สินเงินทองสมบัตินอกกาย เป็นต้น
  ๒. อุปบารมีหรือบารมีระดับกลาง มี ๑๐ ประการ เช่นเดียวกัน เช่น ทานอุปบารมี ได้แก่ การเสียสละอวัยวะเป็นทาน เป็นต้น เป็นการบำเพ็ญบารมีที่ยากกว่าบารมีชั้นสามัญ
  ๓. ปรมัตถบารมีหรือบารมีระดับสูงมี ๑๐ ประการด้วยกัน เช่น ทานปรมัตถบารมี การยอมเสียสละชีวิตเป็นทานเพื่อผู้อื่น เป็นต้น บารมีชนิดนี้บำเพ็ญได้ยากที่สุด^{๗๖}
- บารมีทั้ง ๓๐ ประการนี้พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญอย่างบริบูรณ์มานานนับพันชาติไม่ถ้วนเมื่อพระบารมีแก่กล้าบริบูรณ์เต็มที่แล้วพระองค์จึงได้มาตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังนั้น บารมี

^{๗๕} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๕๘๑/๒๘๗.

^{๗๖} ชู.พุทธ. (ไทย) ๓๓/๑๔/๑๑๔.

กับอำนาจจึงเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนกันถ้าไม่มีบารมีอำนาจก็เกิดขึ้นไม่ได้หรือถ้าไม่มีอำนาจบารมีก็เกิดได้ยากเช่นเดียวกันบารมีจึงจัดให้เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดอำนาจประการหนึ่ง

ในการเป็นผู้นำปกครองบังคับบัญชาผู้อื่นนั้นสิ่งที่เป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งของผู้นำก็คือ อำนาจในการบังคับบัญชาให้คนอื่นเชื่อฟังและปฏิบัติตาม ในเรื่องของอำนาจและที่มาของอำนาจตามหลักของพระพุทธศาสนามีพุทธภาษิตอยู่บทหนึ่งที่ว่า “อำนาจย่อมเป็นใหญ่ในโลก”^{๗๗} พุทธภาษิตบทนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าอำนาจทำให้ผู้นำหรือผู้ปกครองเป็นใหญ่ได้เพราะว่าการบังคับบัญชาขึ้นชื่อว่าอำนาจเกิดขึ้นในตนอย่างหนึ่งเกิดขึ้นโดยตำแหน่งหน้าที่อย่างหนึ่ง อำนาจนี้ย่อมเป็นใหญ่ในอันจะบงการคนทั้งปวงคนเราในโลกย่อมเกรงกลัวอำนาจ แต่อำนาจที่เป็นใหญ่ในโลกในที่นี้หมายถึงอำนาจที่ประกอบด้วยคุณธรรมในหลักพระพุทธศาสนาได้เรียกว่าพละคือกำลังหรือแรงของคน คือ

๑. โภณณพลา ทารกา ทารกแรงร้องไห้
๒. โภทพลา มาตุคามมา มาตุคามแรงโกรธ
๓. อาวุธพลา โจรา โจรแรงอาวุธ
๔. อีสสรียพลา ราชาโน พระราชาแรงอำนาจ
๕. อชมตติกพลา พาลา คนพาลแรงหาเรื่อง
๖. นิชมตติกพลา ปณชิตา บัณฑิตแรงรังสดี
๗. ปตีสงขานพลา พาหุสสุตา พหุสุตแรงพิจารณา
๘. ขนติพลา สมณพราหมณา สมณพราหมณ์แรงขันติ^{๗๘}

ในข้อที่ว่าพระราชาแรงอำนาจนั้นเพราะพระราชาจะต้องเป็นผู้นำในการปกครอง จึงจำเป็นต้องมีอำนาจและการจะใช้อำนาจต้องยึดหลักธรรมเป็นที่ตั้ง

หลักธรรมที่เป็นกำลังหรือแรงของคนทีเรียกว่าพละ ๕ ของพระมหากษัตริย์ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะของผู้มีอำนาจจะต้องประกอบไปด้วยทรัพยากรแห่งอำนาจ ๕ ประการ คือ

๑. พาหพละหรือกายพลัง หมายถึง มีกำลังกายหรือกำลังแขนแข็งแรงสุขภาพดี มีความสามารถและชำนาญในการใช้อาวุธตลอดจนถึงมีอาวุธยุทธโปกรณ์พร้อม
๒. โภคพละ คือ โภคหรือสมบัติมากพร้อมที่จะใช้เลี้ยงดูบริวารหรือใช้สอยในกิจการต่าง ๆ ได้ไม่ติดขัด

๓. อมัจจพละ คือ มีอำมาตย์ข้าราชการ ผู้บริหารที่ทรงคุณวุฒิเก่งกล้าสามารถและเป็นผู้ที่มีความจงรักภักดีซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน

๔. อภิชัจจพละ คือ มีชาติตระกูลสูงกำเนิดในตระกูลสูงเป็นชาติดิยราชได้รับความเคารพเทิดทูนจากประชาชนและเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝนอบรมมาแล้วเป็นอย่างดีตามประเพณีแห่งราชตระกูลนั้นๆ

๕. ปัญญาพละ คือ กำลังแห่งปัญญามีสติปัญญาสามารถมากหยั่งรู้เหตุผลรู้จักผิดชอบชั่วดี ประโยชน์มิใช่ประโยชน์สามารถวินิจฉัยเหตุการณ์ทั้งหลายภายในและภายนอก^{๗๙}

^{๗๗} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๑/๖๐.

^{๗๘} อง.อภุฎฐก. (ไทย) ๒๓/๑๑๗/๑๗๑.

^{๗๙} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๒๔๔/๕๓๒.

กำลังข้อแรก คือ กำลังแขนหรือกำลังกายแม้ว่าจะสำคัญแต่ก็จัดว่าต่ำกว่ากำลังในข้ออื่น ๆ เพราะหากว่ามีกำลังในข้ออื่น ๆ มาคำนวณแล้วกำลังกายอาจใช้ไปในทางที่ผิดเป็นอันตรายไปได้ ส่วนกำลังปัญญาที่ท่านจัดว่าเป็นกำลังที่ประเสริฐสุดเพราะเป็นเครื่องกำกับควบคุมและนำทางกำลังอื่น ๆ ทุกอย่าง

อีกประการหนึ่งยังมีหลักธรรมที่เป็นกำลังหรือเรียกว่าพลัง ๔ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ทำให้เป็นผู้มีอำนาจมีความมั่นใจไม่หวั่นไหวต่อภัยอันตรายต่าง ๆ คือ

๑. ปัญญาพลัง มีกำลังแห่งปัญญามาก

๒. วิริยพลัง มีกำลังแห่งความเพียรมาก

๓. อนวัชพลัง มีกำลังแห่งความสุจริตหรือความบริสุทธิ์ไม่มีข้อบกพร่องเสียหายอันเกิดจากการประกอบอาชีพหรือการทำงานสุจริตไม่มีโทษ

๔. สังคหพลัง มีกำลังแห่งการสงเคราะห์คือการยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนไว้ได้มากด้วยการสงเคราะห์ด้วยวิธีการต่าง ๆ^{๘๐}

สรุปได้ว่า อำนาจบารมีก็เป็นอำนาจอีกชนิดหนึ่งในลักษณะของการใช้สิทธิ์ เป็นความสามารถที่จะใช้อำนาจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามคำสั่งได้เพียงใดอำนาจชนิดนี้ชอบเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับท่านที่มีความรู้ความสามารถตลอดจนความสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การที่จะใช้อำนาจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติให้ได้ทั้งน้ำใจและผลงานนั้นเอง ในกรณีนี้จะเห็นได้ประจักษ์แจ้งยิ่งขึ้นถ้าพิจารณาถึงผู้นำซึ่งไปดำรงตำแหน่งเดียวกันต่างวาระกันผู้นำแต่ละคนจะมีอำนาจบารมีไม่เท่ากัน เพราะอำนาจบารมีของผู้นำแต่ละคนไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับการสั่งสมอบรมกุศลกรรมทั้งในอดีตชาติและปัจจุบันชาติ อำนาจอย่างนี้เรียกว่าอำนาจบารมี เพราะฉะนั้นอำนาจในทางการเมือง ก็คือ อำนาจหน้าที่เกิดขึ้นจากการสั่งการ บังการ บังคับบัญชา ส่วนอำนาจบารมีเกิดขึ้นจากการยอมรับ การนับถือ การเชื่อการไว้วางใจ และความเคารพรัก เป็นต้น

ตารางที่ ๒.๒๐ แสดงการสังเคราะห์อำนาจของผู้นำ

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
วุฒิชัย จำนงค์ (๒๕๒๓, หน้า ๑๙-๒๐)	อำนาจตามหลักเหตุผลและกฎหมาย โดยทั่วไปแล้วมุ่งเน้นความมีเหตุมีผลนั้น มักจะเป็นการมองความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการ คือเหตุ ควบคู่กับจุดหมายคือผล
วิน สุขสมกิจ (๒๕๒๓, หน้า ๙๖-๙๗)	ลักษณะของอำนาจตามหลักเหตุผล และกฎหมายมี ๔ ประการ คือ ๑. อำนาจที่เกิดขึ้นมาเพราะความเชื่อหรือความรู้สึกว่าอำนาจนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ๒. อำนาจที่เกิดจากระบบเหตุผล และระบบกฎหมาย

^{๘๐} อัง.นวก. (ไทย) ๒๓/๒๐๙/๓๗๖.

ตารางที่ ๒.๒๐ แสดงการสังเคราะห์อำนาจของผู้นำ (ต่อ)

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
วิน สุขสมกิจ (๒๕๒๓, หน้า ๙๖-๙๗)	๓. อำนาจได้มาจากการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ๔. อำนาจหน้าที่ต่างๆ ย่อมมีการสับเปลี่ยนตัวบุคคลกันได้ตามระเบียบของหน่วยงานนั้น
สุพัตรา สุภาพ (๒๕๔๕, หน้า ๒๑)	ชนบทรรมนิยมประเพณีเป็นสิ่งที่เรายอมรับปฏิบัติตามกันมาจนกลายเป็นประเพณีเป็นแนวทางปฏิบัติที่ทุกคนปฏิบัติกันโดยทั่วไปจนเกิดเป็นความเคยชิน และไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นภาระหน้าที่และเป็นสิ่งที่ปฏิบัติมานานใช้กันอย่างแพร่หลาย
ม.อ. (ไทย) ๑๔/๕๘๑/๒๘๗ (มัชฌิมนิกาย อุปริปัญญา)	บารมีตามคติทางพระพุทธศาสนาขึ้นอยู่กับกรรมที่กระทำของตัวเราทำ บารมีเป็นกุศลกรรมที่ต้องสั่งสมอบรมมาทั้งในอดีตและปัจจุบันจึงจะเกิดมีได้
ช.พุทธ. (ไทย) ๓๓/๑๔/๑๑๔ (ชุตตนิกาย พุทธวงส์)	อำนาจบารมี บารมีทั้ง ๓ ประการนี้มีอยู่อย่างละ ๑๐ ประการ แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ ๑. ระดับสามัญเรียกว่าปารมี ๒. ระดับกลางเรียกว่าอุปปารมี ๓. ระดับสูงเรียกว่าปรมตปารมี
ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๑/๖๐ (สังยุตตนิกาย สคาถวรรค)	การเมืองนั้นเป็นเรื่องของอำนาจในทางการเมืองจึงเรียกอำนาจว่าอำนาจหน้าที่ซึ่งแตกต่างจากอำนาจบารมีทางพระพุทธศาสนาซึ่งเกิดจากการฝึกฝนอบรมมาในอดีตและปัจจุบัน
อง.อภุช. (ไทย) ๒๓/๑๑๗/๑๗๑ (อังคุตตรนิกาย อภุชกนิบาต)	อำนาจทำให้ผู้นำหรือผู้ปกครองเป็นใหญ่เพราะว่าการบังคับบัญชาขึ้นชื่อว่าอำนาจเกิดขึ้นในตนอย่างหนึ่ง เกิดขึ้นโดยตำแหน่งหน้าที่อย่างหนึ่ง อำนาจนี้ย่อมเป็นใหญ่ในอันจะบงการคนคนเราในโลกย่อมเกรงกลัวอำนาจ แต่อำนาจที่เป็นใหญ่ในโลกจะต้องประกอบด้วยคุณธรรมในหลักพระพุทธศาสนาได้เรียกว่าพละ คือ กำลังหรือแรงของคน

ตารางที่ ๒.๒๐ แสดงการสังเคราะห์อำนาจของผู้นำ (ต่อ)

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
ชู.ชา. (ไทย) ๒๗/๒๔๔/๕๓๒ (อุทกนิเทศ ชาติค)	หลักธรรมที่เป็นกำลังหรือแรงของคน ที่เรียกว่าพลัง ๕ ของพระมหากษัตริย์นี้จัดว่าเป็น ทรัพยากรที่มีกำลังซึ่งเป็นกำลังภายนอกหรือ กำลังเสริมบารมีดังนี้ พาทพลังหรือกายพลัง โภคพลังคือสมบัติมาก อมัจฉพลังคือมีอำนาจ ข้าราชการจงรักภักดี อภิชัจพลังคือมีชาติ ตระกูลสูง ปัญญาพลังคือมีสติปัญญาสามารถ
อง.นวก. (ไทย) ๒๓/๒๐๙/๓๗๖ (อังกุตรนิเทศ นวกนิเทศ)	หลักธรรมที่เป็นกำลังหรือเรียกว่าพลัง ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ทำให้เป็นผู้มีอำนาจมีความ มั่นใจไม่หวั่นไหวต่อภัยอันตรายต่าง ๆ นี้จัดเป็น กำลังภายในหรือบารมีดังนี้ มีปัญญา มีความเพียร มีความซื่อสัตย์สุจริต และแบ่งปันคือการยึด เหนี่ยวจิตใจของผู้คนไว้ได้

๒.๓ หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง

จริยธรรมของผู้นำทางการเมืองคือสัปปุริสธรรมนั้นเป็นจริยธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดง
แก่บริษัทตามโอกาสสถานที่ต่าง ๆ กันซึ่งคุณสมบัตินี้ที่ตีความหมายของพระพุทธศาสนา
จะต้องประกอบด้วยหลักธรรม ๗ ประการในชีวิตประจำวัน ถ้าหากใครมีจริยธรรมของมนุษย์ที่แท้จริง
๗ ประการนี้และสามารถประพฤติปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามหลักการเหล่านี้โดยสมบูรณ์แล้ว ผู้นั้น
ย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่พระพุทธเจ้ายกย่องว่าเป็น “สัตบุรุษ” หรือ “คนดีแท้” หรือ “มนุษย์โดยสมบูรณ์”
การกระทำหรือพฤติกรรมของเขามีความเหมาะสมถูกต้องปราศจากความผิดพลาดน่าประโชนมาให้
ทั้งแก่ตนเองและสังคมโดยส่วนรวมเพื่ออำนวยประโยชน์สันติสุขแก่สังคมนั้น ดังนั้นผู้วิจัย
จึงขอเสนอความหมาย ความเป็นมา ความสำคัญ และหลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง
ดังต่อไปนี้ คือ

๒.๓.๑ ความหมายของหลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง

สัปปุริสธรรม ๗ นั้นเป็นจริยธรรมของสัตบุรุษ คือ คนดีหรือคนที่แท้ซึ่งมีคุณสมบัติ
ความเป็นคนที่สมบูรณ์และถือได้ว่าเป็นจริยธรรมที่สำคัญของการเป็นผู้ที่สมบูรณ์ ในการนิยาม
ความหมายของสัปปุริสธรรมนี้ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะต่าง ๆ ไว้ดังนี้ คือ

สัปปุริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ
มี ๗ คือ ๑) ฉัมนัญญาตา รู้หลักหรือรู้จักเหตุ ๒) อัถถัญญาตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล ๓) อัถตัญญาตา
รู้จักตน ๔) มัตตัญญาตา รู้จักประมาณ ๕) กาลัญญาตา รู้จักกาลเวลา ๖) ปริสัจญญาตา รู้จักชุมชนสังคม
๗) บุคคลปโรปรัญญาตา รู้จักบุคคล จริยธรรมทั้ง ๗ ประการนี้เอ็นเป็นคุณสมบัติภายในตัวผู้นำ

ซึ่งมีคุณสมบัติทั้ง ๗ ประการนี้เป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันอย่างสมบูรณ์ที่จะทำให้ผู้นำสามารถจัดการและสามารถปฏิบัติการในภาระงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย^{๘๑}

สัปปุริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี บุคคลที่มีคุณธรรมประจำใจ โดยยึดหลักสัปปุริสธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต บุคคลที่ยึดเอาหลักสัปปุริสธรรมเป็นธรรมประจำใจ ยังได้ชื่อว่าเป็นผู้ดีเพราะเป็นผู้มีเหตุมีผลในการปฏิบัติตน เมื่อบุคคลรู้จักเหตุผลแล้วการปฏิบัติตน ก็เพียบพร้อมด้วยความดี คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล แล้วบุคคลนั้นเป็นคนดี คือ สัตบุรุษในทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นคนดีเพราะเป็นผู้รักสงบ รักความเที่ยงธรรม รู้จักหน้าที่ของตน รู้จักกาลเทศะ มีเหตุมีผลในการทำงานโดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองคนอื่นจะสามารถบริหารงานได้อย่างราบรื่น^{๘๒}

สัปปุริสธรรม หมายถึง คุณธรรม ๗ ประการที่บริบูรณ์ในผู้ใดย่อมทำผู้นั้นให้เป็นสัปปุริสชน ที่เจริญด้วยคุณสมบัติควรแก่ความเคารพนับถือของชนทั้งหลาย ทำให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี และเป็นหลักปฏิบัติเพื่อทำคนให้เป็นผู้สงบสุขและถึงความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้^{๘๓}

สัปปุริสธรรม หมายถึง ธรรมของคนดีหรือสมบัติผู้ดีของผู้นำ และได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ดีนั้นว่าไม่ได้ดีเพราะเป็นผู้ที่เกิดในตระกูลสูง ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ผู้มีอำนาจทางการเมือง ผู้มีอำนาจทางการทหาร และผู้มีการศึกษา^{๘๔}

สัปปุริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษหรือพลเมืองดีเป็นเครื่องหมายว่าผู้นั้นเป็นสัตบุรุษใครก็ตามไม่ว่าจะมีฐานะอย่างไรถ้ามีคุณสมบัติ ๗ ประการนี้ผู้นั้นเป็นสัตบุรุษ ถ้าขาดคุณสมบัตินี้แล้วแม้ว่าจะเป็นคนมีชาติสกุล มีวิทยฐานะสูง มียศศักดิ์อันครุฐาน มั่งมีเงินทอง สักปานใดก็ไม่เรียกว่าสัตบุรุษ^{๘๕}

สรุปได้ว่า สัปปุริสธรรม ๗ นั้นเป็นจริยธรรมสัตบุรุษ คือ คนดี หรือ คนที่แท้ซึ่งมีคุณสมบัติ ความเป็นคนที่สมบูรณ์และถือได้ว่าเป็นจริยธรรมที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่สมบูรณ์ทุกประการ ประกอบไปด้วย ๑) ธัมมัญญตา รู้หลักหรือรู้จักเหตุ ๒) อตถัญญตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล ๓) อัตตัญญตา รู้จักตน ๔) มัตตัญญตา รู้จักประมาณ ๕) กาลัญญตา รู้จักกาลเวลา ๖) ปริสัจญตา รู้จักชุมชนสังคม ๗) บุคคลปริปัญญา รู้จักบุคคล ในทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นคนดีเพราะเป็นผู้รักสงบ รักความเที่ยงธรรม รู้จักหน้าที่ของตน รู้จักกาลเทศะ มีเหตุมีผลในการทำงานโดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่

^{๘๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๒๗๖.

^{๘๒} พระสามารถ อานนโท (เนตรแสง), “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม”, **รายงานวิจัย**, (สถาบันวิจัยญาณสังวร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๓๓-๓๔.

^{๘๓} สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อุฎฐายี), **หนังสืออนุสรณ์เนื่องในโอกาสงานฉาปนกิจศพนายชัย**, (กรุงเทพมหานคร : หนังสืออนุสรณ์, ๒๕๐๙), หน้า ๑๒.

^{๘๔} ทองย้อย แสงสินชัย, **สัปปุริสธรรม ๗ (สมบัติผู้ดี ๗ ประการ)**, (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการผู้อำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, ๒๕๓๐), หน้า ๕๖.

^{๘๕} ปิ่น มุทุกันต์, **พุทธวิธีคงใจคน**, (กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์บุ๊ค, ๒๕๔๑), หน้า ๑๗.

ปกครองคนอื่นจะสามารถบริหารงานได้อย่างราบรื่น ถ้าขาดคุณสมบัตินี้แล้วแม้ว่าจะเป็นคนมีชาติสกุล มีวิทยฐานะสูง มียศศักดิ์อันครุฐาน มั่งมีเงินทองสักปานใดก็ไม่เรียกว่าสัตบุรุษ

ตารางที่ ๒.๒๑ แสดงการสังเคราะห์ความหมายของหลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (๒๕๓๘, หน้า ๒๗๖)	สัปปริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษนั้นมี ๗ ประการอันเป็นคุณสมบัติภายในตัวผู้นำ เป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันอย่างสมบูรณ์ที่จะทำให้ผู้นำสามารถจัดการและสามารถปฏิบัติการในภาระงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย
พระสามารถ อานนโท (เนตรแสง) (๒๕๔๘, หน้า ๓๓-๓๔)	ธรรมของสัตบุรุษหรือธรรมของคนดี บุคคลที่มีคุณ ธรรม ประจำใจโดยยึดหลัก สัปปริสธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล หลักสัปปริสธรรมเป็นธรรม ประจำใจของผู้ดีโดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองคนอื่นจะสามารถบริหารงานได้อย่างราบรื่น
สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อุฎฐายี) (๒๕๐๙, หน้า ๑๒)	คุณธรรม ๗ ประการที่บริบูรณ์ในผู้ใด ย่อมทำผู้นั้นให้เป็นสัปปริสชนที่เจริญด้วย คุณสมบัติควรแก่ความเคารพนับถือของชนทั้งหลาย ทำให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี และเป็นหลักปฏิบัติ เพื่อทำคนให้เป็นผู้สงบสุขและความเจริญรุ่งเรือง ก้าวหน้าได้
ทองย้อย แสงสินชัย (๒๕๓๐, หน้า ๕๖)	ธรรมของคนดีหรือสมบัติผู้ดีของผู้นำ และได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้นั้นว่าไม่ได้ดี เพราะเป็นผู้ที่เกิดในตระกูลสูง ผู้มีฐานะทาง เศรษฐกิจดี ผู้มีอำนาจทางการเมือง ผู้มีอำนาจ ทางทหาร และผู้มีการศึกษา
ปิ่น มุทุกันต์ (๒๕๔๑, หน้า ๑๗)	ธรรมของสัตบุรุษหรือพลเมืองดีเป็น เครื่องหมายว่าผู้นั้นเป็นสัตบุรุษใครก็ตามไม่ว่า จะมีฐานะอย่างไรถ้ามีคุณสมบัติ ๗ ประการนี้ ผู้นั้นเป็นสัตบุรุษ ถ้าขาดคุณสมบัตินี้แล้วมั่งมีเงิน ทองสักปานใดก็ไม่เรียกว่าสัตบุรุษ

๒.๓.๒ ความเป็นมาของหลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง

สัปปุริสธรรม ๗ นี้มีความเป็นมาดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในอัมมัญญสูตรความว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๗ ประการนี้ เป็นผู้ควรแก่ของที่เขานำมาถวาย ฯลฯ เป็นเนื่อนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลก สัปปุริสธรรม ๗ ประการได้แก่อะไรบ้าง กล่าวคือ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ คือ ๑) เป็นอัมมัญญ ๒) เป็นอัตถัญญ ๓) เป็นอัตตัญญ ๔) เป็นมัตตัญญ ๕) เป็นกาลัญญ ๖) เป็นปริสสัญญ และ ๗) เป็นบุคคลโปโรปรัญญ

ในพระสูตรนี้พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงอัมมัญญบุคคลซึ่งหมายถึงผู้รู้ธรรมซึ่งเป็นคุณสมบัติประการที่ ๑ ในคุณสมบัติ ๗ ประการของภิกษุ ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๗ ประการย่อมเป็นผู้ควรของค่านับ นับถือ ยกย่องของบุคคลทั้งหลายถือว่าเป็นผู้มีคุณค่าอย่างแท้จริงของมนุษยชาติ คุณสมบัติ ๗ ประการนั้น คือ

๑) เป็นอัมมัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้ธรรมอันเป็นคำสอนที่สำคัญ คือ สุตตะ (พระสูตรต่าง ๆ) เคยยะ (พระสูตรที่ประกอบด้วยคาถา) เวยยาकरणะ (พระอภิธรรมทั้งหมด) คาถา (พระธรรมบท เถรคาถา เถรีคาถา) อุทาน (พระสูตรที่พระเจ้าทรงแปลงอุทานด้วยทรงโสมนัส) อติวุตตะกะ (พระสูตรที่ต้นขึ้นด้วยคำว่า สมดังคำที่พระพุทธองค์ตรัส) ชาดก (พระสูตรที่แสดงเรื่องในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า) อัปภูตธรรม (พระสูตรที่ประกอบด้วยอิทธิปาฏิหาริย์) เวทลละ (พระสูตรที่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายถามแล้วได้รับความรู้และถามยิ่งขึ้นไป)

๒) เป็นอัตถัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้ความหมายแห่งภาษิตกล่าวคือเป็นผู้รู้จุดมุ่งหมาย และรู้จักผลว่า ผลที่เกิดจากการกระทำมีประโยชน์และตรงเป้าหมายที่ตั้งมั่นไว้

๓) เป็นอัตตัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้จักตนว่ามีศรัทธา ศีล สุตตะ จาคะ ปัญญา และปฏิภาณเท่าใดตามหลักแห่งอารยวุฒิ ๔

๔) เป็นมัตตัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้ประมาณในการรับปัจจัย ๔ กล่าวคือเป็นผู้รู้จักความพอดีตามหลักแห่งมัชฌิมาปฏิปทาและหลักสันโดษ

๕) เป็นกาลัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้จักเวลาอันเหมาะสมที่จะประกอบกิจการงานต่าง ๆ อย่างถูกต้อง

๖) เป็นปริสสัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้จักวิธีการเข้าหาประชุมชนกล่าวคือเป็นผู้รู้จักชุมชนหรือสังคมอย่างถูกต้องและเข้าใจวิธีการปฏิบัติอย่างถูกต้องในชุมชนหรือสังคมนั้น

๗) เป็นบุคคลโปโรปรัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้จักเลือกคบคนให้ถูกต้อง”^{๘๖}

สรุปได้ว่า การรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จักประมาณ การรู้จักกาล การรู้จักชุมชน และการรู้จักบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน คือ ผู้นำนั้นจะต้องรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคลเหล่านี้ให้ชัดเจนเพื่อที่จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เหล่านี้ถือว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่ดีที่จะต้องรู้จักให้ชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างถูกต้องจึงสามารถนำพาหมู่คณะ มวลชน และองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างถูกต้องดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในอัมมัญญสูตร

^{๘๖} อ.จ.สตุตท. (ไทย) ๒๓/๖๘/๑๔๓-๑๔๖.

ตารางที่ ๒.๒๒ แสดงการสังเคราะห์ความเป็นมาของหลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
อง.สตตท. (ไทย) ๒๓/๖๘/๑๔๓-๑๔๖ (อังคตตรนิกาย สัตตกนิบาต)	พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในธัมมัญญสูตรว่า ผู้นำจะต้องรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคลเหล่านี้ ให้ชัดเจนเพื่อที่จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เหล่านี้ถือว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่ดีที่จะต้อง รู้จักให้ชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างถูกต้องจึงสามารถนำพาหมู่คณะมวลชน และองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ตาม เป้าหมายอย่างถูกต้อง

๒.๓.๓ ความสำคัญของหลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง

ในการศึกษาความสำคัญของสัปปุริสธรรมนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาถึงสัปปุริสธรรม ๗ นี้ว่า สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับผู้นำได้อย่างไร ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำตัวอย่างที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเป็นต้นว่าพระสูตร ชาดกมาแสดงเพื่อให้ทราบถึงเนื้อหาที่สำคัญของหลักธรรมในข้อนั้น ๆ ดังนี้

๑. ธัมมัญญตา รู้จักเหตุ คือ รู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กฎ รู้กติกาที่มีความเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน กล่าวคือ ผู้นำนั้นจะต้องรู้เหตุ รู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กฎ รู้กติกาเหล่านี้ให้ชัดเจน ผู้นำหมู่คณะนั้นเมื่อเข้าใจในหลักการกฎเกณฑ์หรือเป็นผู้ที่มีเหตุผลเหล่านี้แล้วย่อมจะนำพาผู้อื่นไปในทิศทางที่ดีและประสบความสำเร็จสามารถนำหมู่คณะให้รอดพ้นจากความหายนะต่าง ๆ ได้ดังเรื่องของพระโพธิสัตว์เมื่อครั้งเสวยพระชาติเป็นพญานกกระเจาบที่นำพาหมู่คณะรอดพ้นจากกับดักจับของนายพรานดังปรากฏเรื่องในสัมโมทานชาดกว่า

พญานกกระเจาบได้นำพาบริวารไปหากินตรงราวป่าแห่งหนึ่งและได้ถูกนายพรานคอยดักจับบริวารของตนอยู่บ่อย ๆ จึงสังเกตและพิจารณาที่ทราบว่าเป็นบริวารของตนถูกนายพรานดักจับด้วยข่าย ดังนั้นพญานกกระเจาบจึงได้เรียกบริวารประชุมกันแล้วได้กล่าวกับบริวารว่า พวกเราเมื่อถูกข่ายของนายพรานแล้วจงพร้อมใจกันออกแรงยกข่ายให้ขึ้นไปบนยอดไม้

บริวารนกเหล่านั้นเมื่อถูกข่ายแล้วจึงได้พร้อมกันทำตามที่ประชุมตกลงกันไว้ ในที่สุดพวกนกกระเจาบเหล่านั้นก็รอดพ้นความตาย เพราะเหตุที่พญานกกระเจาบที่เป็นผู้นำมีความรอบรู้ในหลักการและวิธีการในอันจะนำหมู่คณะของตนให้พ้นจากภัยอันตรายได้ นั่นก็คือ การใช้ความสามัคคีพร้อมใจกันบินขึ้นเพื่อที่จะยกข่ายนั้นให้ลอยขึ้นไปบนยอดไม้และในที่สุดนกเหล่านั้นก็พ้นจากความตายได้ เพราะผู้นำมีหลักการรู้งานอย่างถูกต้อง ดังนั้นผู้นำที่ดีจึงจำเป็นต้องรู้หลักการรู้งานอย่างถูกต้องตามหลักธัมมัญญตาจึงสามารถนำพาหมู่คณะไปสู่จุดมุ่งหมายที่ถูกต้องและปลอดภัยได้เสมอ^{๘๗}

^{๘๗} พุ.ชา.จตตาลี.ส. (ไทย) ๒๗/๓๓/๑๔.

๒. อัตถัญญตา รู้จักผล คือ รู้จุดมุ่งหมาย เป้าหมายและรู้จักผลแห่งความมุ่งหมาย ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักจุดหมายหรือเป้าหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติเข้าใจวัตถุประสงค์องค์รวมว่าจะไปทางไหน เพื่อประโยชน์อะไรเพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมายนั้น ดังนายโคบาลผู้ต้อนรับโคข้ามฝั่งซึ่งนายโคบาลนั้นมีทั้งผู้ที่มีความฉลาดใคร่ครวญในเหตุผลหรือจุดหมายและผู้ที่ไม่มีความฉลาดใคร่ครวญในเหตุผลหรือจุดหมายดังปรากฏในพระสูตรเรื่องจุฬโคपालสูตรว่า

ภิกษุทั้งหลาย เรื่องเคยมีมาแล้วนายโคบาลชาวมคธผู้มีปัญญาทราวมไม่คำนึงถึงฤดูสารทในเดือนท้ายฤดูฝน ไม่ตรวจตราคูดังแม่น้ำคงคาข้างนี้ เริ่มต้นฝูงโคข้ามไปฝั่งวิเทหรัฐปากโนนโดยไม่ถูกทำเลยทันใดนั้นฝูงโคได้ว่ายเวียนวนในท่ามกลางกระแสแม่น้ำคงคาถึงความวอดวายเสียที่ตรงนั้นเอง ข้อนี้เป็นอย่างไร

ภิกษุทั้งหลาย สมณะหรือพราหมณ์พวกใดพวกหนึ่งที่ไม่ฉลาดต่อโลกนี้และโลกหน้า ไม่ฉลาดต่อสิ่งใต้อานาจมาร ไม่ฉลาดต่อสิ่งเหนืออำนาจมาร ไม่ฉลาดต่อสิ่งใต้อานาจมฤตยู ไม่ฉลาดต่อสิ่งเหนืออำนาจมฤตยู ขนเหล่าใดจะสำคัญสิ่งที่ควรพึงควรเชื่อต่อสมณพราหมณ์เหล่านั้น ข้อนี้ไม่เป็นประโยชน์และให้ทุกข์แก่ชนเหล่านั้นสิ้นกาลนานเช่นนั้นเหมือนกัน

ภิกษุทั้งหลาย นายโคบาลชาวมคธผู้มีปัญญานึกถึงฤดูสารทในเดือนท้ายฤดูฝนได้ตรวจตราคูดังแม่น้ำคงคาข้างนี้แล้ว เริ่มต้นฝูงโคให้เข้าไปฝั่งเหนือแห่งวิเทหรัฐปากโนนโดยถูกทำที่เดียว เขาจับต้อนรับเหล่าโคอุสภ เป็นโคพ่อฝูงเป็นโคนำหน้าฝูงข้ามไปก่อน มันได้ว่ายตัดตรงกระแสแม่น้ำคงคาถึงฝั่งโดยสวัสดิ์ ต่อนั้นจึงต้อนรับโคอื่น โคที่ใช้การได้ โคที่พอจะฝึกได้ ต้อนรับโคผู้เป็นโคเมียรุ่นคะนองต้อนรับลูกโคและโคที่ซุ่มพอม มันก็ได้ว่ายตัดตรงกระแสแม่น้ำคงคาถึงฝั่งโดยสวัสดิ์^{๘๘}

๓. อัตตัญญตา รู้จักตน คือ รู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติ มีความสามารถอย่างไร และต้องรู้จักพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องสำรวจอยู่เสมอว่าตนเองมีจุดอ่อนจุดแข็งอะไรแล้วดำเนินการปรับปรุงจุดอ่อนของตน ในขณะที่เดียวกันก็พัฒนาจุดแข็งของตนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ กล่าวคือผู้นำที่ดีควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงแห่งโลกอย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถนำพามวลชนและองค์กรไปสู่จุดหมายได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้การรู้จักตนนับว่ามีความสำคัญอย่างมากในการเป็นผู้นำเพราะการวางตนไม่เหมาะสมกับฐานะย่อมนำมาซึ่งความผิดพลาดดังที่ปรากฏในสัพพราฐชาติกซึ่งเป็นเรื่องของพระโพธิสัตว์กับสุนัขจิ้งจอก ดังต่อไปนี้

วันหนึ่งพระโพธิสัตว์คิดว่าเราจะสาธยายมนต์บนหินดาดที่เนินผามีสุนัขจิ้งจอกตัวหนึ่งนอนอยู่ในโพรงนั้นได้ยินมนต์นั้นเหมือนกันได้ท่องจำจนคล่องแคล่วเพราะว่าสุนัขจิ้งจอกตัวนั้นในอรรถาพอดิตได้เป็นพราหมณ์ผู้หนึ่งซึ่งคล่องแคล่วในปฐพีวิชัยมนต์ พระโพธิสัตว์สาธยายมนต์แล้วลุกไปกล่าวว่ามนต์ของเราคล่องแคล่วหนอ สุนัขจิ้งจอกออกจากโพรงกล่าวว่าท่านผู้เจริญมนต์นั้นคล่องแคล่วแก่ข้าพเจ้ายิ่งกว่าท่านเสียอีกแล้ววิ่งหนีไป

พระโพธิสัตว์คิดว่าสุนัขจิ้งจอกตัวนี้จักทำอกุศลใหญ่หลวงแน่จึงติดตามไปได้หน่อยหนึ่ง สุนัขจิ้งจอกได้หนีเข้าไปในป่า สุนัขจิ้งจอกนั้นได้ร้ายปฐพีวิชัยมนต์บังคับสุนัขจิ้งจอกเป็นร้อย ๆ ไว้ในอำนาจกระทำสัตว์ ๔ เท้า มีช้าง ม้า สิงห์ เสือ กระต่าย สุกร และเนื้อเป็นต้นทั้งหมดไว้ให้อานาจ

^{๘๘} พระสามารถ อานนโท (เนตรแสง), “ภาวะผู้นำตามหลักสัพพริธรรม”, หน้า ๖๐.

ของตนได้เป็นพยานสัตว์ชื่อว่าสัตพพาทฐะ ราชสีห์ยืนอยู่บนหลังข้างสองเชือกพระยาสุนัขจิ้งจอกนั่งบนหลังราชสีห์กับนางสุนัขจิ้งจอกผู้เป็นนมเหลืนับเป็นยศยิ่งใหญ่

พญาสุนัขจิ้งจอกเฝ้าด้วยยศมหันต์เกิดความคิดชิงราชสมบัติจากพระเจ้ากรุงพาราณสี และมีบริวารแวดล้อม ๑๒ โยชนได้ส่งสาส์นไปถึงพระราชว่า เจ้าทรงมอบราชสมบัติให้แก่เราหรือจะรบ ชาวกรุงพาราณสีต่างพากันสะดุ้งหวาดกลัวได้ปิดประตูพระนครแล้วตั้งมั่นอยู่ พระโพธิสัตว์กล่าวเป็นอุบายเพื่อจะให้สุนัขทำให้พระยาสีหราชแผดเสียง จากนั้นพระยาสีหราชจึงเม้มปากเปล่งสีหนาทบนหลังข้าง ๓ ครั้งอย่างไม่เคยเปล่งมาเลย ข้างทั้งหลายต่างสะดุ้งตกใจสลดสุนัขจิ้งจอกให้ตกไปที่พื้นและถูกข้างเหยียบจนแหลกละเอียด^{๘๙}

๔. มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดี กล่าวคือ รู้จักขอบเขตความพร้อมในการทำงานในเรื่องต่าง ๆ ดังนั้นผู้นำที่ดีนั้นจะต้องรู้จักความพอเหมาะพอควรในการที่จะทำกิจการทุกอย่างให้ลุล่วงไปได้ด้วยดีตามเป้าหมายที่วางไว้ และต้องเป็นผู้มีความมักน้อยในปัจจุบัน ๔ ตามมีตามได้ดังปรากฏในมหาสุวราชชาดกว่า

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วที่ป่าไม้มะเดื่อแห่งหนึ่งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำคงคามีนกแขกเต้าหลายแสนตัว ต่อมาในฤดูแล้งผลมะเดื่อหมดลง นกแขกเต้าทั้งหลายได้พากันบินหนีไปหากิน ณ ที่อื่นยังคงเหลือแต่พญานกแขกเต้าตัวหนึ่งเท่านั้นเป็นผู้มักน้อยสันโดษไม่หนีไปที่อื่น เมื่อผลมะเดื่อหมดก็กินหน่อใบ เปลือก และสะเก็ดของต้นมะเดื่อตามลำดับโดยไม่คิดจะหนีไปไหนเป็นเหตุให้บัลลังก์ของท้าวสักกะแสดงอาการร้อนเพื่อทดสอบจิตใจของพญานกแขกเต้าท้าวเธอจึงบันดาลให้ต้นมะเดื่อที่นกแขกเต้าอาศัยอยู่นั้นตายและแห้งลงมีลำต้นแตกเป็นช่องน้อยช่องใหญ่เวลาลมพัดจะมีเสียงดังมีผงไม้ไหลออกมาตามช่องที่แตกนั้น นกแขกเต้าก็ไม่หนีไปไหนยังกินผงไม้ที่ไหลออกมาตามช่องที่แตกนั้นเป็นอาหารจนสุดท้ายต้นไม้นั้นเหลือแต่ตอ พญานกแขกเต้าก็ไม่หนีไปไหนยังคงจับอยู่ที่ตอต้นไม้นั้น

ท้าวสักกะเมื่อทราบข่าวพญานกแขกเต้ามีความมักน้อยสันโดษจริง ๆ จึงแปลงร่างเป็นพญาหงส์มีนางสุชาดาเป็นนางหงส์ติดตามไปด้วยบินไปจับที่ตอไม้มะเดื่อใกล้พญานกแขกเต้านั้นแล้วเจรจาว่า นกแขกเต้าผู้มีจะงอยปากสีแดง ท่านควรไปที่อื่นได้แล้วอย่ามาตายที่ตรงนี้เลย ท่านมาเยื่อใยอะไรกับต้นไม้แห่งนี้ต้นไม้อื่นมีถมเถไป

พญานกแขกเต้าพร้อมตอบว่า ท่านพญาหงส์ใครเป็นเพื่อนในยามทุกข์ยาก ผู้นั้นเป็นสัตว์บุรุษย่อมไม่ทอดทิ้งเพื่อนผู้มีทรัพย์และไร้ทรัพย์ ต้นไม้นี้เป็นทั้งเพื่อนเป็นทั้งญาติของเรา เราเพียงต้องการมีชีวิตอยู่เท่านั้นจึงไม่ยอมยกทั้งต้นไม้นี้ไปเพราะเหตุเพียงไม่มีผล นี้ไม่ยุติธรรมเลย^{๙๐}

๕. กาลัญญูตา รู้จักกาล คือ รู้จักกาลเวลาที่ควรประกอบกิจการต่าง ๆ หรือทำงานให้ทันกับเวลา เหมาะกับเวลา และรู้คุณค่าของเวลา ผู้นำที่ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องเป็นผู้รู้จักการบริหารเวลาหรือวางแผนให้เหมาะสมกับเวลาอย่างถูกต้อง สมดังปรากฏในอภิลักขิตชาดกว่า

ภิกษุชาวสาวตฤรูปหนึ่งบรรพชาในพระศาสนาแล้วไม่เรียนวัดหรือศึกษา เธอไม่รู้ว่าเวลานี้ควรทำวัตร ควรปรนนิบัติ ควรเล่าเรียน เวลานี้ควรท่อง เธอส่งเสียงดังในขณะที่ตื่นขึ้นทุก ๆ ยาม ภิกษุทั้งหลายไม่เป็นอันได้หลับได้นอนต่างพากันกล่าวโทษเธอในธรรมสภา พระพุทธองค์ทรงทราบแล้วตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ไม่ใช่แต่บัดนี้เท่านั้นที่ภิกษุนี้ส่งเสียงดังไม่เป็นเวลา แม้ในกาลก่อนภิกษุนี้

^{๘๙} พุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๒๔๑/๑๑๔.

^{๙๐} พุ.ชา.นวก. (ไทย) ๒๗/๔๒๘/๓๐๔-๓๐๕.

ได้เกิดเป็นไถ่ขันไม่เป็นเวลาเหมือนกับที่เขาส่งเสียงดังไม่เป็นเวลาจึงเป็นเหตุให้ถูกบีบคอจนถึงสิ้นชีวิต^{๙๑}

๖. ปริสัญญุตตา รู้จักชุมชน คือ รู้จักสังคมตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวางจากสังคมโลก สังคมประเทศชาติว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไรมีปัญหาอย่างไรจะได้อย่างไรสามารถเข้าใจความต้องการของสังคมนั้นได้อย่างถูกต้องหรือแก้ไขปัญหานั้นได้ตรงจุด นอกจากนี้ยังต้องรู้เข้าใจในระเบียบ กฎเกณฑ์ วัฒนธรรม ประเพณีของสังคมนั้น ๆ จะสามารถนำความสุข สันติสุข และความก้าวหน้ามาสู่มวลชน หมู่คณะ และสังคมต่อไป ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของบุคคลในสังคมที่จะต้องปฏิบัติต่อกันอย่างถูกต้อง ในข้อนี้พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับสังคาลบุตร ในเรื่องทศทั้ง ๖ ซึ่งมีสาระสำคัญต่อผู้นำในการบริหารชุมชนที่ควรรู้ ดังต่อไปนี้

๑. ทิศเบื้องหน้า ได้แก่ บิดามารดาจะต้องดูแลบุตรธิดาของตนมิให้ทำชั่ว แนะนำให้เป็นคนดี ให้การศึกษาเป็นต้น เมื่อบุตรธิดาได้รับการดูแลเช่นนั้นแล้วควรปฏิบัติต่อท่านในทางที่ดี เช่น เลี้ยงดูท่าน ในคราวที่จำเป็น ช่วยดำเนินกิจการงานของท่าน รักษาวงศ์สกุลของท่านมิให้เสื่อมเสีย

๒. ทิศเบื้องขวา ได้แก่ ครูอาจารย์จะต้องแนะนำศิษย์ด้วยดี ไม่ปิดบังอำพราง ยกย่องในหมู่คณะ เป็นที่พึ่งของศิษย์ได้เป็นต้น เมื่อศิษย์ได้รับการอนุเคราะห์จากครูบาอาจารย์แล้วต้องตอบแทนท่านด้วยการรับใช้ท่าน เชื้อฟังท่าน เคารพท่าน และตั้งใจศึกษา

๓. ทิศเบื้องหลัง ได้แก่ ภรรยาและสามีจะต้องปฏิบัติต่อกันอย่างนี้ ภรรยาจะต้องจัดการงานบ้าน สงเคราะห์ญาติของสามี ซื่อสัตย์ต่อสามี รักษาทรัพย์ที่สามีหามาได้เป็นต้น และสามีควรปฏิบัติต่อภรรยาด้วยการยกย่อง ไม่ดูหมิ่น ไม่นอกใจ ให้เครื่องแต่งตัวแก่ภรรยา

๔. ทิศเบื้องซ้าย ได้แก่ มิตรหรือเพื่อนที่จะปฏิบัติต่อกันดังนี้ เช่น ด้วยการกล่าวถ้อยคำ ไพเราะ วางตนเสมอต้นเสมอปลายต่อเพื่อน เป็นที่พึ่งของกันและกันได้ ไม่ทิ้งเพื่อนในยามวิบัติ และนับถือวงศ์ตระกูลของเพื่อน

๕. ทิศเบื้องล่าง ได้แก่ คนงาน คนรับใช้หรือผู้ใต้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติต่อนายจ้าง หรือเจ้านาย คือ ลูกขึ้นทำงานก่อนนายเลิกทีหลังนาย ถือเอาเฉพาะของที่นายให้ ทำงานให้ด้วยดี ยกย่องนายเป็นต้น

๖. ทิศเบื้องบน ได้แก่ สมณนักบวชผู้ทรงคุณธรรมอันสูงควรอนุเคราะห์แก่คฤหัสถ์ เช่น ห้ามไม่ให้ทำชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม อธิบายข้อความให้แจ่มชัด และบอกทางสวรรค์ให้ คฤหัสถ์เมื่อได้รับการอนุเคราะห์ควรตอบแทนท่านด้วยการจะพูดจะทำจะคิด ต้องประกอบด้วยความเมตตา ต้อนรับด้วยดี และการให้ทานด้วยปัจจัย ^{๙๒}

๗. ปุคคลัญญุตตา รู้จักบุคคล คือ รู้จักประเภทของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องด้วยรู้ว่า ควรจะปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสมและได้ผลอย่างไร ดังนั้นผู้นำที่ดีย่อมต้องรู้จักบุคคล รู้จักประเภทของบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยเป็นอย่างดี ดังปรากฏในธัมมัญญสูตรว่า ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ รู้จักบุคคล ๒ จำพวก คือ

^{๙๑} ขุ.ชา.เอกก. (ไทย) ๒๗/๑๑๙/๔๙.

^{๙๒} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๒-๒๔๔/๑๙๙-๒๐๐.

๑. รู้จักลักษณะบุคคลผู้ที่เป็นบัณฑิต รู้บุคคลที่มีความต้องการจะพบบุคคลผู้เป็นพระอริยะ หรือผู้ที่เป็นบัณฑิตเป็นคนดีมีศีลธรรมสนใจในคำสั่งสอน แล้วนำมากระทำตามคำสั่งสอนนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น

๒. รู้จักลักษณะของบุคคลที่ไม่ใช่บัณฑิต ไม่ต้องการเห็นบุคคลที่เป็นบัณฑิตหรือพระอริยะเจ้า และไม่ต้องการจะฟังธรรมคำแนะนำสั่งสอนจากท่านผู้รู้^{๙๓}

สรุปได้ว่า ผู้นำที่ดีนั้นควรรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน คือ รู้จักหลักการกฎเกณฑ์ของงาน รู้จักประมาณพอประมาณ สันโดษคือมีขมิมาปฏิบัติทำตามตามทางสายกลาง รู้เวลาที่เหมาะสมบริหารเวลาให้เหมาะสม รู้คุณค่าของเวลา รู้จักชุมชนสังคม กฎเกณฑ์ประเพณีวัฒนธรรมของสังคมนั้น รู้จักบุคคลประเภทของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องกับ ผู้นำ ที่มีจริยธรรมเหล่านี้ย่อมจะสามารถบริหารกิจการทุก ๆ อย่างได้ตามความประสงค์และสามารถนำพามวลชนและหมู่คณะไปสู่ความสงบสุขสันติสุขปลอดภัยและก้าวหน้าตลอดไป

ตารางที่ ๒.๒๓ แสดงการสังเคราะห์ความสำคัญของหลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
ช.ชา.จตตาลีสี. (ไทย) ๒๗/๓๓/๑๔ (ชุททกนิกาย จิตตาลีสีนิบาตชาดก)	ผู้นำเมื่อเข้าใจในหลักการกฎเกณฑ์หรือเป็นผู้ที่มีเหตุผลแล้วย่อมจะนำพาผู้อื่นไปในทิศทางที่ดีและสามารถนำหมู่คณะให้รอดพ้นจากความหายนะ ได้ตั้งพยานกระจาบที่นำพาหมู่คณะรอดพ้นจากกบฏกบฏของนายพราน
พระสามารถ อานนโท (เนตรแสง) (๒๕๔๘, หน้า ๖๐)	ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักจุดหมายหรือเป้าหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติเข้าใจวัตถุประสงค์องค์รวมว่าจะไปทางไหนเพื่อประโยชน์อะไร เพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมายนั้น ดังนายโคบาลผู้ต้อนโคข้ามฝั่งซึ่งมีความฉลาดใคร่ครวญในเหตุผลหรือจุดหมาย
ช.ชา. (ไทย) ๒๗/๒๔๑/๑๑๔ (ชุททกนิกาย ชาดก)	ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องสำรวจอยู่เสมอว่าตนเองมีจุดอ่อนจุดแข็งอะไรแล้วดำเนินการปรับปรุงจุดอ่อนของตน ในขณะที่เดียวกันก็พัฒนาจุดแข็งของตนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ กล่าวคือผู้นำที่ดีควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงแห่งโลกอย่างแท้จริง ดังสุนัขจิ้งจอกเมื่อดูด้วยศัพทที่ปรากฏในสัพพาทฐชาดก

^{๙๓} อง.สตตก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕-๑๔๖.

ตารางที่ ๒.๒๓ แสดงการสังเคราะห์ความสำคัญของหลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
ช.ชา.นวก. (ไทย) ๒๗/๔๒๘/๓๐๔-๓๐๕ (ชุททนิทาย นวกนิบาตชาดก)	ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องรู้จักความพอเหมาะพอควรในการที่จะทำกิจการทุกอย่างให้ลุล่วงไปได้ด้วยดีตามเป้าหมายที่วางไว้ และต้องมีความมกน้อยในปัจจุบัน ๔ ตามมีตามได้ ดังพญานกแขกเต้าที่ปรากฏในมหาสุวราชชาดก
ช.ชา.เอกก. (ไทย) ๒๗/๑๑๙/๔๙ (ชุททนิทาย เอกกนิบาตชาดก)	ผู้นำที่ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องเป็นผู้รู้จักการบริหารเวลาหรือวางแผนให้เหมาะสมกับเวลาอย่างถูกต้อง
ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๒-๒๔๔/๑๙๙-๒๐๐ (ทีฆนิทาย ปาฎิกวรรค)	ผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะต้องรู้จักสังคมตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวางจากสังคมโลก สังคมประเทศชาติว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาอย่างไรจะได้อย่างไรสามารถเข้าใจความต้องการของสังคมนั้นได้อย่างถูกต้องหรือแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดทั้งจะต้องเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของบุคคลในสังคม
อง.สตตก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕-๑๔๖ (อังกุตตรนิทาย สัตตกนิบาต)	ผู้นำที่ดีย่อมต้องรู้จักบุคคล รู้จักประเภทของบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยเป็นอย่างดีเพื่อให้สามารถเลือกใช้คนได้อย่างเหมาะสมกับงานในการบริหารงานทุก ๆ ด้านเพื่อให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า

๒.๓.๔ หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง

หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง คือ สัปปริสธรรม ๗ เป็นจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง จริยธรรมของสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี ดังต่อไปนี้

๑. ฉัมมัณฺญญตา ความรู้จักธรรมคือรู้หลักหรือรู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมตา รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล เช่น ภิกษุรู้ว่าหลักธรรมข้อนั้น ๆ คืออะไร มีอะไรบ้าง พระมหากษัตริย์ทรงทราบว่าการปกครองตามราชประเพณีเป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง รู้ว่าจะต้องกระทำเหตุอันนี้ ๆ หรือกระทำตามหลักการข้อนี้ ๆ จึงจะให้เกิดผลที่ต้องการหรือบรรลุจุดหมายอันนั้น ๆ เป็นต้น

๒. อตถัญญตา ความรู้จักอรรถคือรู้ความมุ่งหมายหรือรู้จักผล คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำหรือความเป็นไปตามหลัก เช่น รู้ว่าหลักธรรมหรือภาสิตข้อนั้น ๆ มีความหมายว่าอย่างไร หลักนั้น ๆ มีความมุ่งหมายอย่างไร กำหนดไว้หรือพึงปฏิบัติเพื่อประสงค์ประโยชน์อะไร การที่ตนกระทำอยู่มีความมุ่งหมายอย่างไร เมื่อทำไปแล้วจะบังเกิดผลอะไรบ้างดังนี้ เป็นต้น

๓. อัตตัญญา ความรู้จักตนคือรู้ว่าเรานั้นว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น บัดนี้เท่าไรอย่างไรแล้วประพฤติให้เหมาะสมและรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป

๔. มัตตัญญา ความรู้จักประมาณคือความพอดี เช่น ภิกษุรู้จักประมาณในการรับและบริโภค ปัจจัย ๔ คฤหัสถ์รู้จักประมาณในการใช้จ่ายโภคทรัพย์ พระมหากษัตริย์รู้จักประมาณในการลงทัณฑ์ อาชญาและในการเก็บภาษี เป็นต้น

๕. กาลัญญา รู้จักกาลคือกาลเวลาอันเหมาะสม คือ รู้ระยะเวลาที่ควรหรือต้องใช้ ในการประกอบกิจการหน้าที่การงานหรือปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา เป็นต้น

๖. ปริสัญญญา ความรู้จักบริษัทคือรู้จักชุมชนและรู้จักที่ประชุม คือ รู้จักกิจการที่ประพฤติ ต่อชุมชนนั้น ๆ ว่าชุมชนนี้เข้าไปหาจะต้องทำกิจการอย่างนี้จะต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์ อย่างนี้ เป็นต้น

๗. บุคคลัญญาหรือบุคคลปโรปรัญญา ความรู้จักบุคคลคือความแตกต่างแห่งบุคคล ว่าโดยอัธยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ใคร ๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติ ต่อบุคคลนั้น ๆ ด้วยดีว่าควรจะคบหรือไม่จะใช้จะตำหนิจะยกย่องและแนะนำสั่งสอนอย่างไร เป็นต้น^{๔๔}

สัปปุริสธรรม ๗ เป็นจริยธรรมของผู้นำเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาแก้ปัญหาจริยาธรรมของนักการเมืองการปกครองเนื่องจากเป็นหลักธรรมสำหรับนักการเมืองการปกครองที่ดี ต่อนักการเมืองการปกครองและผู้บริหารบ้านเมืองระดับต่าง ๆ ผู้นำที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องมีหลักธรรมของผู้นำที่ดีจึงจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ตามที่ได้วางเป้าหมายเอาไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สัปปุริสธรรมเป็นจริยธรรมที่มีความจำเป็นต่อผู้นำในการทำหน้าที่ ให้สำเร็จได้อย่างเหมาะสมอีกอย่างหนึ่ง คือ หลักสัปปุริสธรรม ดังข้อความที่ปรากฏในธัมมัญญสูตรว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๗ ประการนี้ เป็นผู้ควรแก่ของที่เขานำมาถวายเป็นเนื่อนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลก ธรรม ๗ ประการนี้อะไรบ้าง คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑. เป็นธัมมัญญู
๒. เป็นอัตตัญญู
๓. เป็นอัตตัญญา
๔. เป็นมัตตัญญา
๕. เป็นกาลัญญา
๖. เป็นปริสัญญู
๗. เป็นบุคคลปโรปรัญญา”^{๔๕}

๑) ธัมมัญญา คือ รู้หลักและรู้จักเหตุผลคือรู้หลักการและรู้กฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตการปฏิบัติกิจการหน้าที่และการดำเนินกิจการต่าง ๆ รู้เข้าใจในสิ่งที่ตน

^{๔๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, [ออนไลน์], แห่งที่มา http://www.harvardasia.co.th/wpcontent/uploads/๒๐๑๖/๐๙/dictionary_of_buddhism_pra-muan-dhaama.pdf [๗ มีนาคม ๒๕๖๓].

^{๔๕} อัง.สตุตทก. (ไทย) ๒๓/๖๘/๑๔๓.

จะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล เช่น รู้ว่าตำแหน่งฐานะอาชีพการงานของตนมีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไรมีอะไรเป็นหลักการจะต้องทำอะไรอย่างไรจึงจะเป็นเหตุให้บรรลุถึงผลสำเร็จที่เป็นไปได้ตามหน้าที่และความรับผิดชอบนั้น ๆ ตลอดจนถึงขั้นสูงสุดคือรู้เท่าทันกฎธรรมหรือหลักความจริงของธรรมชาติเพื่อปฏิบัติต่อชีวิตอย่างถูกต้องมีจิตใจเป็นอิสระไม่ตกเป็นทาสของโลกและชีวิตนั้น

ในทางพระพุทธศาสนามีหลักฐานระบุว่า คำว่าธัมมัญญูตามันหมายถึงการรู้ธรรมดังที่ปรากฏในธัมมัญญูสูตรว่า “ภิกษุเป็นธัมมัญญูอย่างไรคือภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้ธรรม คือ สุตตะ เคยยะ เวยยาकरणะ คาถา อุทาน อิติวุตตะกะ ชาตกะ อัပ္พุตธรรม เวทลละ หากภิกษุไม่รู้ธรรม คือ สุตตะ ฯลฯ เวทลละเลยเราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นธัมมัญญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้ธรรม คือ สุตตะ ฯลฯ เวทลละ ฉะนั้นเราจึงเรียกเธอว่าเป็นธัมมัญญู ภิกษุชื่อว่า เป็นธัมมัญญู ด้วยประการฉะนี้”^{๙๖}

๒) อตถัญญูตา คือ รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผลคือรู้ความหมายและความมุ่งหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติเข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจการที่ตนกระทำรู้ว่าหลักการนั้น ๆ มีความมุ่งหมายอย่างไรรู้ว่าที่ตนทำอย่างนั้น ๆ ดำเนินชีวิตอย่างนั้นเพื่อประสงค์อะไรหรือควรจะได้บรรลุถึงผลอะไรที่มีหน้าที่ตำแหน่งฐานะการงานอย่างนั้น เขากำหนดวางกันไว้เพื่อความมุ่งหมายอะไรกิจการที่ตนทำอยู่ขณะนี้เมื่อทำไปแล้วจะบังเกิดผลอะไรบ้างเป็นผลดีหรือผลเสียอย่างไร เป็นต้น ตลอดจนถึงขั้นสูงสุดคือรู้ความหมายของคติธรรมและประโยชน์ที่เป็นสาระของชีวิต

ในพระพุทธศาสนามีหลักฐานระบุว่า คำว่าอตถัญญูตามาหมายถึงความเป็นผู้รู้หรือรู้จักจุดหมายรู้ประโยชน์ดังพุทธพจน์ที่ปรากฏในธัมมัญญูสูตรว่า “ภิกษุเป็นอตถัญญูอย่างไรคือภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้ความหมายแห่งภาชิตนั้น ๆ นั้นแล้ว “นี่เป็นความหมายแห่งภาชิตนี้ นี่เป็นความหมายแห่งภาชิตนี้” หากภิกษุไม่รู้เนื้อความแห่งภาชิตนั้น ๆ เลยว่า “นี่เป็นความหมายแห่งภาชิตนี้ นี่เป็นความหมายแห่งภาชิตนี้” เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นอตถัญญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้ความหมายแห่งภาชิตนั้น ๆ ว่า “นี่เป็นความหมายแห่งภาชิตนี้ นี่เป็นความหมายแห่งภาชิตนี้” ฉะนั้นเราจึงเรียกเธอว่าเป็นอตถัญญู ภิกษุชื่อว่า เป็นธัมมัญญู อตถัญญู ด้วยประการฉะนี้”^{๙๗}

๓) อตตัญญูตา คือ รู้ตนรู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติมีความสามารถอย่างไรและต้องรู้จักพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องสำรวจตนเองอยู่เสมอว่าตนเองมีจุดอ่อนจุดแข็งอะไรแล้วดำเนินการปรับปรุงจุดอ่อนของตน ในขณะที่เดียวกันก็พัฒนาจุดแข็งของตนให้ดีขึ้นเรื่องกล่าวคือผู้นำที่ดีควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงแห่งโลกอย่างแท้จริงเพื่อให้สามารถนำพามวลชนและองค์กรไปสู่จุดหมายได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

ในพระพุทธศาสนามีหลักฐานระบุว่า อตตัญญูตามาหมายถึงการรู้จักตนเกี่ยวกับศรัทธา ศีล จาคะ สุตตะ ปัญญาและปฏิภาณดังที่ปรากฏในธัมมัญญูสูตรว่า “ภิกษุเป็นอตตัญญูอย่างไรคือภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักตนว่า “ว่าโดยศรัทธา ศีล สุตตะ จาคะ ปัญญาและปฏิภาณเรามีอยู่ประมาณเท่านี้” หากภิกษุไม่รู้จักตนว่า “ว่าโดยศรัทธา ศีล สุตตะ จาคะ ปัญญาและปฏิภาณเรามีอยู่ประมาณเท่านี้” เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นอตตัญญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักตนว่า “ว่าโดยศรัทธา ศีล สุตตะ จาคะ

^{๙๖} อัง.สตตค. (ไทย) ๒๓/๖๘/๑๔๓.

^{๙๗} อัง.สตตค. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๓-๑๔๔.

ปัญญาและปฏิภาณเรามีอยู่ประมาณเท่านี้” ฉะนั้นเราจึงเรียกเธอว่าเป็นอัตตัญญู ภิกษุชื่อว่า เป็นธัมมัญญู อตถัญญู อตตัญญู ด้วยประการฉะนี้”^{๙๘}

๔) มัตตัญญูตา คือ รู้จักประมาณคือความพอดีหรือการรู้จักประมาณเป็นลักษณะของคนดี เพราะคนดีจะต้องรู้จักประมาณในการใช้จ่ายและคุณประโยชน์ที่มีต่อสังคมบุคคล บางคนได้รับความลำบากในปัจจุบันนี้ส่วนหนึ่งสาเหตุมาจากความไม่รู้จักประมาณ

ในพระพุทธศาสนามีหลักฐานระบุว่า มัตตัญญูตาหมายถึงการรู้ประมาณในการรับปัจจัย ๔ ดังปรากฏในธัมมัญญูสูตรว่า “ภิกษุเป็นมัตตัญญูอย่างไรคือภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชชบิณฑบาต หากภิกษุไม่รู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชชบิณฑบาต เราไม่เพียงเรียกเธอว่าเป็นมัตตัญญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชชบิณฑบาต ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่าเป็นมัตตัญญู ภิกษุชื่อว่า เป็นธัมมัญญู อตถัญญู อตตัญญู มัตตัญญู ด้วยประการฉะนี้”^{๙๙}

๕) กาลัญญูตา คือ รู้จักกาลคือรู้กาลเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาที่พึงใช้ในการประกอบกิจการทำหน้าที่การทำงานปฏิบัติงานปฏิบัติกรต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไรและทำให้ตรงเวลาให้เป็นเวลาที่เหมาะสมเวลาให้ถูกเวลา เป็นต้น

ในพระพุทธศาสนามีหลักฐานระบุว่า กาลัญญูตาหมายถึงการรู้จักแนวปฏิบัติอันเหมาะสมกับกาลเทศะดังปรากฏในธัมมัญญูสูตรว่า “ภิกษุเป็นกาลัญญูอย่างไรคือภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักกาลว่า “นี่เป็นกาลแห่งอุทเทส นี่เป็นกาลแห่งปริปุจฉา นี่เป็นกาลบำเพ็ญเพียร นี่เป็นกาลหลีกเร้น” หากภิกษุไม่รู้จักกาลว่า “นี่เป็นกาลแห่งอุทเทส นี่เป็นกาลแห่งปริปุจฉา นี่เป็นกาลบำเพ็ญเพียร นี่เป็นกาลหลีกเร้น” เราไม่เรียกเธอว่าเป็นกาลัญญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักกาลว่า “นี่เป็นกาลแห่งอุทเทส นี่เป็นกาลแห่งปริปุจฉา นี่เป็นกาลบำเพ็ญเพียร นี่เป็นกาลหลีกเร้น” ฉะนั้นเราจึงเรียกเธอว่าเป็นกาลัญญู ภิกษุชื่อว่า เป็นธัมมัญญู อตถัญญู อตตัญญู มัตตัญญู กาลัญญู ด้วยประการฉะนี้”^{๑๐๐}

๖) ปริสัจญูตา คือ รู้จักชุมชนรู้จักสังคมคือรู้จักถิ่นรู้กาลอันควรประพฤติปฏิบัติในถิ่นชุมชนนั้นตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวางจากสังคมโลกสังคมประเทศชาติว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาอย่างไรจะได้อย่างไรสามารถเข้าใจความต้องการของสังคมนั้นได้ถูกต้องหรือแก้ไขปัญหามาได้ตรงจุด นอกจากนี้ยังต้องรู้เข้าใจกฎเกณฑ์วัฒนธรรมประเพณีของสังคมนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมนั้นได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นผู้นำที่ดีจะต้องรู้เข้าใจสังคมนั้นอย่างถูกต้องเพื่อให้สามารถเข้าใจถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ของสังคมนั้นได้ถูกต้องจะได้สามารถนำความสงบสุขสันติสุขความก้าวหน้ามาสู่มวลชนหมู่คณะและสังคมได้

ในทางพระพุทธศาสนามีหลักฐานระบุว่า ปริสัจญูตาหมายถึงการรู้จักบริษัทและแนวปฏิบัติของบริษัทดังปรากฏในธัมมัญญูสูตรว่า “ภิกษุเป็นปริสัจญูอย่างไรคือภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักบริษัทว่า “นี่ชัตติยบริษัท นี่พราหมณบริษัท นี่คหบดีบริษัท นี่สมณบริษัท ในบริษัทนั้นเราควรเข้าไปหาอย่างนี้ ควรยืนอย่างนี้ ควรทำอย่างนี้ ควรนั่งอย่างนี้ ควรกล่าวอย่างนี้ ควรสงบนิ่งอย่างนี้” หากภิกษุไม่รู้จักบริษัทว่า “นี่ชัตติยบริษัท ฯลฯ ควรสงบนิ่งอย่างนี้” เราไม่เรียกเธอว่าเป็นปริสัจญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุ

^{๙๘} อภ.สตตก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๔.

^{๙๙} อภ.สตตก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๔.

^{๑๐๐} อภ.สตตก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๔-๑๔๕.

รู้จักบริษัทว่า “นี้ขัตติยบริษัท ฯลฯ ควรสงบนิ่งอย่างนี้” ฉะนั้นเราจึงเรียกเธอว่าเป็นปรีศัญญ ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญ อตถัญญู อตถัญญู มัตถัญญู กาลัญญู ปรีศัญญ ด้วยประการฉะนี้”^{๑๐๑}

๗) บุคคลลัญญตา คือ รู้จักบุคคลคือรู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคลโดยอหยาศัยความสามารถและคุณธรรม เป็นต้น ใคร ๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไรและรู้จักที่จะปฏิบัติต่อบุคคลอื่นด้วยดีว่าควรจะคบหรือไม่คบได้คตืออะไรจะสัมพันธ์เกี่ยวข้องจะตำหนิหรือจะแนะนำสั่งสอนอย่างไรจึงจะได้ผลดี เป็นต้น^{๑๐๒}

ในทางพระพุทธศาสนามีหลักฐานระบุว่า บุคคลปโรปรัญญูตามหมายถึงการรู้บุคคลและลักษณะความต้องการของบุคคลดังปรากฏในธัมมัญญูสูตรว่า “ภิกษุเป็นบุคคลปโรปรัญญูอย่างไรคือภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักบุคคล ๒ จำพวก บุคคล ๒ จำพวกคือพวกหนึ่งต้องการเห็นพระอรียะ อีกพวกหนึ่งไม่ต้องการเห็นพระอรียะ บุคคลพวกที่ไม่ต้องการเห็นพระอรียะก็ถูกติเตียนด้วยเหตุนี้ อย่างนี้ บุคคลพวกที่ต้องการเห็นพระอรียะก็ได้รับการสรรเสริญด้วยเหตุนี้ อย่างนี้

บุคคลผู้ต้องการเห็นพระอรียะก็มี ๒ จำพวก คือ พวกหนึ่งต้องการฟังสัทธรรม อีกพวกหนึ่งไม่ต้องการฟังสัทธรรม บุคคลพวกที่ไม่ต้องการฟังสัทธรรมก็ถูกติเตียนด้วยเหตุนี้ อย่างนี้ บุคคลพวกที่ต้องการฟังสัทธรรมก็ได้รับการสรรเสริญด้วยเหตุนี้ อย่างนี้

บุคคลผู้ต้องการฟังสัทธรรมก็มี ๒ จำพวก คือ พวกหนึ่งเจียไสตฟังธรรม อีกพวกหนึ่งไม่เจียไสตฟังธรรม บุคคลพวกที่ไม่เจียไสตฟังธรรมก็ถูกติเตียนด้วยเหตุนี้ อย่างนี้ บุคคลพวกที่เจียไสตฟังธรรมก็ได้รับการสรรเสริญด้วยเหตุนี้ อย่างนี้

บุคคลเจียไสตฟังสัทธรรมก็มี ๒ จำพวก คือ พวกหนึ่งฟังแล้วทรงจำธรรมไว้ได้ อีกพวกหนึ่งฟังแล้วทรงจำธรรมไม่ได้ บุคคลพวกที่ฟังแล้วทรงจำธรรมไม่ได้ก็ถูกติเตียนด้วยเหตุนี้ อย่างนี้ บุคคลพวกที่ฟังแล้วทรงจำธรรมไว้ได้ก็ได้รับการสรรเสริญด้วยเหตุนี้ อย่างนี้

บุคคลฟังแล้วทรงจำธรรมไว้ได้ก็มี ๒ จำพวก คือ พวกหนึ่งพิจารณาเนื้อความแห่งธรรมที่ทรงจำไว้ อีกพวกหนึ่งไม่พิจารณาเนื้อความแห่งธรรมที่ทรงจำไว้ บุคคลพวกที่ไม่พิจารณาเนื้อความแห่งธรรมที่ทรงจำไว้ก็ถูกติเตียนด้วยเหตุนี้ อย่างนี้ บุคคลพวกที่พิจารณาเนื้อความแห่งธรรมที่ทรงจำไว้ก็ได้รับการสรรเสริญด้วยเหตุนี้ อย่างนี้

บุคคลพิจารณาเนื้อความแห่งธรรมที่ทรงจำไว้ก็มี ๒ จำพวก คือ พวกหนึ่งรู้orroธรู้ธรรมแล้วปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม อีกพวกหนึ่งรู้orroธรู้ธรรมแล้วไม่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม บุคคลพวกที่รู้orroธรู้ธรรมแล้วไม่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมก็ถูกติเตียนด้วยเหตุนี้ อย่างนี้ บุคคลพวกที่รู้orroธรู้ธรรมแล้วปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมก็ได้รับการสรรเสริญด้วยเหตุนี้ อย่างนี้

บุคคลรู้orroธรู้ธรรมแล้วปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมก็มี ๒ จำพวก คือ พวกหนึ่งปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตนเองแต่ไม่ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลผู้อื่น อีกพวกหนึ่งปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตนเองและปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลผู้อื่น บุคคลพวกที่ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตนเองแต่ไม่ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลผู้อื่นก็ถูกติเตียนด้วยเหตุนี้ อย่างนี้ พวกที่ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตนเองและปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลผู้อื่นก็ได้รับการสรรเสริญด้วยเหตุนี้ อย่างนี้

^{๑๐๑} อัง.สตตก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕.

^{๑๐๒} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๓๑/๒๖๔, อัง.สตตก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๑๔.

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเป็นผู้รู้จักบุคคล ๒ ฝ่ายด้วยประการฉะนี้แล ภิกษุชื่อว่าป็นธัมมัญญู อตถัญญู อตตัญญู มัตตัญญู กาลัญญู ปริสัจญู ปุคคลปโรปรัญญู ด้วยประการฉะนี้”^{๑๐๓}

สรุปได้ว่า การปกครองของผู้นำทางการเมืองที่จะนับว่าเป็นการปกครองที่ดีนั้นจะต้องปกครองด้วยจริยธรรม เพราะจะสร้างความยุติธรรมและความถูกต้องให้แก่ผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงานอันจะก่อให้เกิดความสุขในการทำงาน หลักสัปปริสธรรม ๗ เป็นจริยธรรมธรรมของคนดีหรือผู้นำแบบสัตบุรุษ คือ ผู้นำที่มีคุณสมบัติทั้ง ๗ ประการย่อมจะทำให้ผู้นำ ผู้ตามและสังคมดำเนินไปในทางที่ดี ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มุ่งเน้นในการส่งเสริมผู้นำที่เป็นคนเก่งและดี มีคุณธรรมจริยธรรมมาปกครองหมู่คณะสังคมและประเทศชาติเพื่อให้เกิดความสงบสุข การพัฒนาหมู่คณะสังคมและประเทศชาติให้มีศักยภาพและก้าวทันโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อย่างเช่น ในยุคโลกาภิวัตน์นี้

ตารางที่ ๒.๒๔ แสดงการสังเคราะห์หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (๗ มีนาคม ๒๕๖๓)	สัปปริสธรรม ๗ นี้เป็นธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี แม้พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระเจ้าจักรพรรดิก็ทรงประกอบด้วยธรรมเหล่านี้จึงทรงยังธรรมจักรและอาณาจักรให้เป็นไปด้วยดีเพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษย์
อง.สตตท. (ไทย) ๒๓/๖๘/๑๔๓ (อังคตตรนิกาย สัตตกนิบาต)	สัปปริสธรรมหลักธรรมหลักธรรมครองตนเองที่เสริมสร้างความเป็นผู้นำมี ๗ ประการที่ปรากฏในธัมมัญญูสูตร ๑. ธัมมัญญู ๒. อตถัญญู ๓. อตตัญญู ๔. มัตตัญญู ๕. กาลัญญู ๖. ปริสัจญู ๗. ปุคคลปโรปรัญญู
อง.สตตท. (ไทย) ๒๓/๖๘/๑๔๓ (อังคตตรนิกาย สัตตกนิบาต)	ธัมมัญญูตา รู้หลักคือการรู้จักเหตุผล รู้หลักการและรู้กฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต ปฏิบัติกิจหน้าที่ และการดำเนินกิจการต่าง ๆ รู้เข้าใจในสิ่งที่ตนจะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล

^{๑๐๓} อง.สตตท. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕-๑๔๖.

ตารางที่ ๒.๒๔ การสังเคราะห์หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการ	สิ่งที่ค้นพบ
อง.สตตท. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๓-๑๔๔ (อังคตตรนิกาย สัตตกนิบาต)	อัตถัญญุตตา รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล คือ รู้ความหมายและความมุ่งหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจการที่ตนกระทำรู้ว่าหลักการนั้น ๆ
อง.สตตท. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๔ (อังคตตรนิกาย สัตตกนิบาต)	อัตถัญญุตตา รู้ตนคือผู้นำที่ตั้นนั้นจะต้องสำรวจตนเองอยู่เสมอว่าตนเองมีจุดอ่อนจุดแข็งอะไรแล้วดำเนินการปรับปรุงจุดอ่อนของตน ในขณะที่เดียวกันก็พัฒนาจุดแข็งของตนให้ดีขึ้น
อง.สตตท. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๔. (อังคตตรนิกาย สัตตกนิบาต)	มัตถัญญุตตา รู้จักประมาณคือความพอดี หรือการรู้จักประมาณเป็นลักษณะของคนดี เพราะคนดีจะต้องรู้จักประมาณไม่ละโมภ พระพุทธศาสนามีหลักฐานระบุได้ว่า มัตถัญญุตตา หมายถึงรู้ประมาณในการรับปัจจัย ๔
อง.สตตท. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๔-๑๔๕ (อังคตตรนิกาย สัตตกนิบาต)	กาลัญญุตตา รู้จักกาลคือรู้กาลเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาที่พึงใช้ในกิจการกระทำหน้าที่การงานปฏิบัติงานปฏิบัติกรต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไรและทำให้ตรงเวลาให้เป็นเวลาที่เหมาะสมเวลาให้ถูกเวลา
อง.สตตท. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๔-๑๔๕ (อังคตตรนิกาย สัตตกนิบาต)	ปริสัญญุตตา รู้จักชุมชนรู้จักสังคมคือรู้จักถิ่นตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวางจากสังคมโลก สังคมประเทศชาติว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาอย่างไรจะได้สามารถเข้าใจความต้องการของสังคมนั้นได้ถูกต้องหรือแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด
ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๓๑/๒๖๔ (ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค)	บุคคลัญญุตตา รู้จักบุคคลคือเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคลโดยอธยาศัยความสามารถและคุณธรรม เป็นต้นว่า ใคร ๆ ยิงหรือหย่อน
อง.สตตท. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๑๔ (อังคตตรนิกาย สัตตกนิบาต)	อย่างไรและรู้จักที่จะปฏิบัติต่อบุคคลอื่น
อง.สตตท. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕-๑๔๖ (อังคตตรนิกาย สัตตกนิบาต)	บุคคลปโรปรัชญุตตา การรู้บุคคลคือ รู้ลักษณะความต้องการของบุคคลตั้งปรากฏในธัมมัญญสูตรว่า บุคคลมี ๒ จำพวก คือ พวกต้องการเห็นพระอริยะ อีกพวกหนึ่งไม่ต้องการเห็นพระอริยะ เป็นต้น

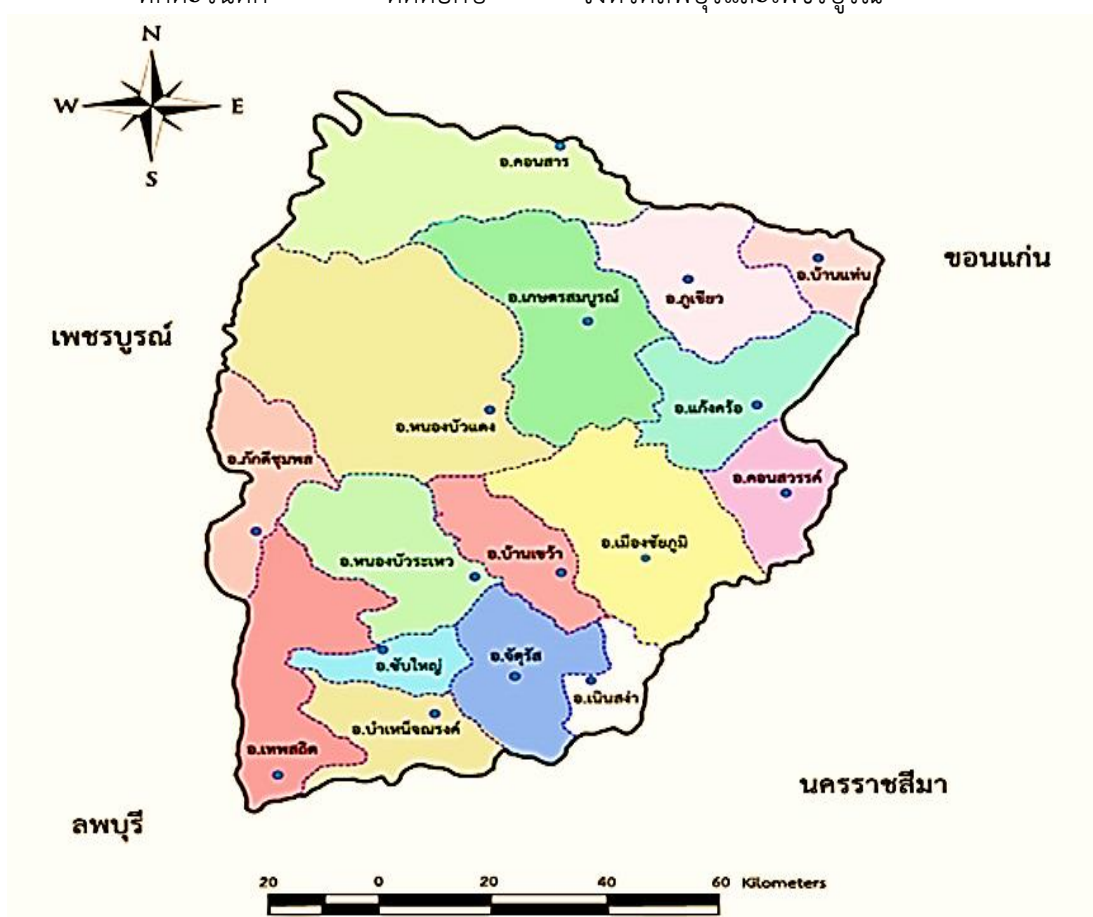

๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๔.๑ ขนาดและที่ตั้งของจังหวัดชัยภูมิ

ขนาดและที่ตั้งของจังหวัดชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณใจกลางของประเทศเส้นรุ้งที่ ๑๕ องศาเหนือ เส้นแวงที่ ๑๐๒ องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเล ๖๓๑ ฟุต ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ ๓๓๒ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๑๒,๗๗๘.๓ ตารางกิโลเมตรหรือ ๗,๙๘๖,๔๒๙ ไร่คิดเป็นร้อยละ ๗.๖ ของพื้นที่ทั้งหมดของภาคและร้อยละ ๒.๕ ของพื้นที่ทั้งประเทศ มีเนื้อที่ใหญ่เป็นอันดับ ๓ ของภาคและใหญ่เป็นอันดับ ๗ ของประเทศซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังต่อไปนี้ คือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดขอนแก่นและเพชรบูรณ์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดขอนแก่นและนครราชสีมา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดลพบุรีและเพชรบูรณ์ ^{๑๐๔}

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของจังหวัดชัยภูมิ

^{๑๐๔} จังหวัดชัยภูมิ, ข้อมูลจังหวัดชัยภูมิ ด้านกายภาพขนาดและที่ตั้ง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : [http:// www.chaiyaphum.go.th/page_about/about1.php](http://www.chaiyaphum.go.th/page_about/about1.php) [๗ มิถุนายน ๒๕๖๓].

๒.๔.๒ ลักษณะภูมิประเทศและจำนวนพื้นที่ของจังหวัดชัยภูมิ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปประกอบด้วยป่าไม้และภูเขาร้อยละ ๕๐ ของพื้นที่จังหวัด นอกนั้นเป็นที่ราบสูง บริเวณตอนกลางของจังหวัดเป็นพื้นที่ราบมีพื้นที่ป่าไม้และเทือกเขาตั้งเรียงราย จากทิศตะวันออกสู่ทิศตะวันตกประกอบด้วยเทือกเขาสำคัญ ได้แก่ ภูอิเฒ่า ภูแลนคา และภูพังเหย ซึ่งมีลักษณะและจำนวนพื้นที่ดังต่อไปนี้ คือ

ตารางที่ ๒.๒๕ แสดงลักษณะภูมิประเทศและจำนวนพื้นที่ของจังหวัดชัยภูมิ

ที่	ลักษณะภูมิประเทศ	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
๑	ภูเขาและป่าไม้	๔,๐๒๖,๖๑๖	๕๐.๔๒
๒	ที่ราบลุ่ม	๓,๖๐๓,๙๙๔	๔๕.๑๓
๓	ที่ราบสูงนอกเขตป่าไม้	๒๕๒,๔๑๓	๓.๑๖
๔	พื้นน้ำ	๖๓,๔๓๑	๐.๗๙
๕	เนื้อที่ดินดาน ดินเลนใช้ประโยชน์ไม่ได้	๓๙,๙๗๕	๐.๕๐
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		๗,๙๘๖,๔๒๙	๑๐๐.๐๐

จังหวัดชัยภูมินั้นสามารถแบ่งภูมิประเทศของจังหวัดออกได้เป็น ๓ ลักษณะ คือ

พื้นที่ราบในฝั่งแม่น้ำ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ๐-๓๐๐ เมตร ได้แก่ บริเวณพื้นที่ราบเรียบความลาดเอียงของพื้นที่อยู่ระหว่างร้อยละ ๐-๒ ซึ่งมีพื้นที่ประมาณร้อยละ ๑๓ ได้แก่ พื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำชีในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอคอนสวรรค์ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอบำเหน็จณรงค์ อำเภอจัตุรัส อำเภอเนินสง่า บริเวณนี้จะเป็นที่ราบน้ำท่วมถึง

พื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น อยู่ตอนกลางของพื้นที่จังหวัดเป็นแนวยาวตามทิศเหนือ-ใต้ตามแนวเทือกเขาแดงพญาเย็นมีความสูงประมาณ ๓๐๐-๕๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ได้แก่ พื้นที่บางส่วนในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอหนองบัวระเหว อำเภอบ้านเขว้าอำเภอแก้งคร้อ อำเภอเทพสถิต อำเภอบำเหน็จณรงค์ อำเภอเกษตรสมบูรณ์และอำเภอบ้านแท่น

พื้นที่สูงและภูเขา สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลอนลึกและภูเขาในเขตเทือกเขาแดงพญาเย็นมีความสูงตั้งแต่ ๕๐๐-๑,๐๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของอำเภอหนองบัวระเหว อำเภอเทพสถิต อำเภอคอนสาร อำเภอเกษตรสมบูรณ์ อำเภอหนองบัวแดง อำเภอภูเขียว อำเภอแก้งคร้อ อำเภอภักดีชุมพล อำเภอซับใหญ่และพื้นที่ทางตอนเหนือของอำเภอเมืองชัยภูมิ^{๑๐๕}

๒.๔.๓ สภาพภูมิอากาศของจังหวัดชัยภูมิ

จังหวัดชัยภูมิมีลักษณะอากาศร้อนชื้นอยู่ในภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อนมีฤดู ๓ ฤดู โดยระยะเวลาในแต่ละฤดูอาจคลาดเคลื่อนไปตามสภาพดินฟ้าอากาศของแต่ละปีมีอากาศหนาวจัด

^{๑๐๕} จังหวัดชัยภูมิ, ข้อมูลจังหวัดชัยภูมิ ด้านกายภาพลักษณะภูมิประเทศ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.chaiyaphum.go.th/page_about/about1.1.php [๗ มิถุนายน ๒๕๖๓].

ในฤดูหนาว ร้อนจัดในฤดูร้อน และช่วงฝนสลับกับช่วงแห้งแล้งแตกต่างกันอย่างชัดเจนตามช่วงเวลาตามฤดูกาลดังต่อไปนี้ คือ

ฤดูหนาว	ประมาณเดือน	พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์
ฤดูร้อน	ประมาณเดือน	มีนาคม-พฤษภาคม
ฤดูฝน	ประมาณเดือน	มิถุนายน-ตุลาคม ^{๑๐๖}

๒.๔.๔ โครงสร้างการบริหารราชการระดับจังหวัดของจังหวัดชัยภูมิ

โครงสร้างการบริหารราชการระดับจังหวัดของจังหวัดชัยภูมิมีรูปแบบการปกครองและการบริหารราชการ ๓ ส่วนดังต่อไปนี้ คือ

๑ ราชการบริหารส่วนกลาง มีส่วนราชการส่วนกลางตั้งหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดจำนวน ๔๖ หน่วยงาน

๒ ราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีส่วนราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดจำนวน ๓๕ หน่วยงานแบ่งการปกครองออกเป็น ๑๖ อำเภอ ๑๒๓ ตำบล ๑,๖๑๗ หมู่บ้าน ๒๘ ชุมชนประกอบไปด้วย

๑) อำเภอเมืองชัยภูมิ	๒) อำเภอบ้านเขว้า
๓) อำเภอกอนสวรรค์	๔) อำเภอเกษตรสมบูรณ์
๕) อำเภอหนองบัวแดง	๖) อำเภอจัตุรัส
๗) อำเภอบำเหน็จณรงค์	๘) อำเภอหนองบัวระเหว
๙) อำเภอเทพสถิต	๑๐) อำเภอภูเขียว
๑๑) อำเภอบ้านแท่น	๑๒) อำเภอแก้งคร้อ
๑๓) อำเภอกอนสาร	๑๔) อำเภอภักดีชุมพล
๑๕) อำเภอเนินสง่า	๑๖) อำเภอซับใหญ่

๓ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน ๑๔๓ แห่งประกอบไปด้วย

๑) องค์การบริหารส่วนจังหวัด	๑	แห่ง
๒) เทศบาล	๓๖	แห่ง
- เทศบาลเมือง	๑	แห่ง
- เทศบาลตำบล	๓๕	แห่ง
๓) องค์การบริหารส่วนตำบล	๑๐๖	แห่ง ^{๑๐๗}

๒.๔.๕ ประชากรของจังหวัดชัยภูมิ

จังหวัดชัยภูมิมียังมีจำนวนราษฎรทั้งสิ้น ๑,๑๓๙,๐๒๓ คน ราษฎรชาย ๕๖๔,๔๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๕๖ ราษฎรหญิง ๕๗๔,๕๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๔๔ ของทั้งจังหวัด และมีประชากร

^{๑๐๖} จังหวัดชัยภูมิ, ข้อมูลจังหวัดชัยภูมิ ด้านกายภาพสภาพภูมิอากาศ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.chaiyaphum.go.th/page_about/about1.2.php [๗ มิถุนายน ๒๕๖๓].

^{๑๐๗} จังหวัดชัยภูมิ, ข้อมูลจังหวัดชัยภูมิ ด้านการปกครองโครงสร้างการบริหารราชการระดับจังหวัด, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.chaiyaphum.go.th/page_about/about2.php [๗ มิถุนายน ๒๕๖๓].

ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ๑๘๓,๖๖๓ คน หรือร้อยละ ๑๖.๑๓ ส่วนที่เหลือ ๙๕๕,๓๖๐ คนหรือร้อยละ ๘๓.๘๗ อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล โดยมีจำนวนครัวเรือนมีทั้งสิ้น ๓๘๗,๒๒๔ หลังคาเรือน และความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยทั้งจังหวัด ๘๙.๑๓ คนต่อตารางกิโลเมตร รายละเอียดตามอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองชัยภูมิ ๑๘๓,๖๖๓ คน รองลงมาอำเภอภูเขียว ๑๒๔,๕๕๑ คน และอำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุดอำเภอซับใหญ่ ๑๕,๔๐๑ คน ข้อมูลจากสำนักงานกลางทะเบียนราษฎรกระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ ๓๑ กันยายน ๒๕๖๑^{๑๐๘}

ตารางที่ ๒.๒๖ แสดงจำนวนประชากรของจังหวัดชัยภูมิจำแนกตามอำเภอ

อำเภอ	จำนวน		ประชากร		รวม จำนวนทั้งสิ้น
	หมู่บ้าน	ตำบล	ชาย	หญิง	
เมืองชัยภูมิ	๒๒๔	๑๙	๘๙,๔๓๔	๙๔,๒๒๔	๑๘๓,๖๖๓
บ้านเขว้า	๘๘	๖	๒๕,๐๘๔	๒๕,๗๕๘	๕๐,๘๔๒
คอนสวรรค์	๑๐๓	๙	๒๖,๕๘๗	๒๗,๑๓๙	๕๓,๗๒๖
เกษตรสมบูรณ์	๑๔๔	๑๑	๕๕,๙๐๙	๕๖,๔๖๑	๑๑๒,๓๗๐
หนองบัวแดง	๑๓๐	๘	๕๑,๑๓๑	๕๐,๖๙๕	๑๐๑,๘๒๖
จัตุรัส	๑๑๙	๙	๓๖,๕๔๙	๓๘,๖๐๑	๗๕,๑๕๐
บำเหน็จณรงค์	๙๕	๗	๒๖,๖๗๕	๒๗,๒๗๙	๕๓,๙๕๔
หนองบัวระเหว	๕๘	๕	๑๙,๔๑๒	๑๙,๑๗๗	๓๘,๕๘๙
เทพสถิต	๙๒	๕	๓๕,๔๙๔	๓๔,๗๔๒	๗๐,๒๓๖
ภูเขียว	๑๕๕	๑๑	๖๑,๔๖๓	๖๓,๐๗๘	๑๒๔,๕๔๑
บ้านแท่น	๖๖	๕	๒๒,๖๑๒	๒๓,๐๓๘	๔๕,๖๕๐
แก่งคร้อ	๑๒๖	๑๐	๔๖,๕๒๕	๔๗,๒๗๒	๙๓,๗๙๗
คอนสาร	๘๕	๘	๓๐,๙๙๕	๓๑,๑๐๔	๖๒,๐๙๙
ภักดีชุมพล	๔๗	๔	๑๕,๘๔๒	๑๕,๓๐๗	๓๑,๑๔๙
เนินสง่า	๔๘	๔	๑๒,๙๑๐	๑๓,๑๒๐	๒๖,๐๓๐
ซับใหญ่	๓๗	๓	๗,๘๔๒	๑,๕๕๙	๑๕,๔๐๑
รวมยอด	๑,๖๑๗	๑๒๔	๕๖๔,๔๖๔	๕๗๔,๕๕๙	๑,๑๓๙,๐๒๓

๒.๔.๖ การแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดชัยภูมิ

พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ.๒๕๖๒ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่าโดยที่เป็นการสมควรให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั่วไป

^{๑๐๘} จังหวัดชัยภูมิ, ข้อมูลจังหวัดชัยภูมิ ด้านการปกครองการบริหารและประชากร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.chaiyaphum.go.th/page_about/about2.1.php [๗ มิถุนายน ๒๕๖๓].

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗๕ และมาตรา ๒๖๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษาลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ เรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตการเลือกตั้งได้แบ่งเขตการเลือกตั้งไว้ ดังต่อไปนี้ คือ

เขตเลือกตั้งที่ ๑ ได้แก่ อำเภอเมืองชัยภูมิ

เขตเลือกตั้งที่ ๒ ได้แก่ ๑. อำเภอจัตุรัส ๒. อำเภอเนินสง่า ๓. อำเภอบ้านเขว้า ๔. อำเภอหนองบัวระเหว

เขตเลือกตั้งที่ ๓ ได้แก่ ๑. อำเภอเทพสถิต ๒. อำเภอบำเหน็จณรงค์ ๓. อำเภอภักดีชุมพล ๔. อำเภอซับใหญ่

เขตเลือกตั้งที่ ๔ ได้แก่ ๑. อำเภอเกษตรสมบูรณ์ ๒. อำเภอหนองบัวแดง

เขตเลือกตั้งที่ ๕ ได้แก่ ๑. อำเภอภูเขียว ๒. อำเภอคอนสาร

เขตเลือกตั้งที่ ๖ ได้แก่ ๑. อำเภอแก้งคร้อ ๒. อำเภอคอนสวรรค์ ๓. อำเภอบ้านแท่น^{๑๐๙}

สรุปได้ว่า จังหวัดชัยภูมิตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณใจกลางของประเทศ เส้นรุ้งที่ ๑๕ องศาเหนือ เส้นแวงที่ ๑๐๒ องศาตะวันออก ภูมิประเทศโดยทั่วไปประกอบด้วยป่าไม้ และภูเขา ลักษณะอากาศร้อนชื้นอยู่ในภูมิภาคแบบมรสุมเขตร้อน ประชาชนโดยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนามีจิตใจดีใฝ่ชอบธรรมมีเมตตาประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย ด้านการท่องเที่ยวมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม เช่นอุทยานแห่งชาติป่าหินงาม หุบดอกกระเจียว น้ำตกตาดโตน มอหินขาว ผาหำหด มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ๖ คน มีจำนวนเขตเลือกตั้งทั้งหมด ๖ เขตการเลือกตั้ง ๑๖ อำเภอ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาล ๓๖ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล ๑๐๖ แห่ง ประชาชนมีจำนวนทั้งสิ้น ๑,๓๓๙,๐๒๓ คน ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสิทธิ์เลือกตั้งซึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของจังหวัดชัยภูมิ แบบแบ่งเขตเลือกตั้งมีจำนวนทั้งสิ้น ๕๘๗,๕๕๖ คน

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองโดยมากจะมีการศึกษาในมหาวิทยาลัยของสงฆ์ทั้ง ๒ แห่งรวมทั้งในมหาวิทยาลัยภายนอกบ้างแต่ก็ไม่มากนักถึงกระนั้นการนำหลักพุทธจริยธรรมมาปรับใช้ในพัฒนาการจริยธรรมในปัจจุบันได้รับกระแสที่ตีมากต่องานวิจัยหลายชิ้นจนสามารถสร้างองค์ความรู้ในลักษณะการบูรณาการหลักพุทธจริยธรรมกับศาสตร์สมัยใหม่ได้อย่างลงตัวพร้อมทั้งการนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างครบวงจรมากยิ่งขึ้นทั้งยังสร้างสรรค์นำเอาหลักพุทธจริยธรรมไปปรับใช้ให้เหมาะสมต่อไปจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

^{๑๐๙} “ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง”, *ราชกิจจานุเบกษา* ๑๓๕ (พฤศจิกายน ๒๕๖๑) : ๓๙-๔๐.

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองจากนักวิชาการและนักวิจัยหลายท่าน สรุปได้ดังนี้

สมโพชน์ กวักหิรัญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บูรณาการการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสัปปริสธรรม” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า หลักสัปปริสธรรม ตามหลักพุทธปรัชญาในพระไตรปิฎก หมายถึง ธรรมสำหรับการเป็นสัตบุรุษที่ทำให้คนเป็นคนดีอันมีลักษณะปรากฏอยู่ ๗ ประการ ได้แก่ ๑) หลักธัมมัญญตา (การรู้จักเหตุ) รู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้วิธีการ ในการดำเนินงาน ๒) หลักอัตถัญญตา (การรู้จักผล) รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผลของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานที่ตนกระทำ ๓) หลักอัตตัญญตา (การรู้จักตน) รู้ตามเป็นจริงว่าตัวเรานั้นว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถ และคุณธรรม ๔) หลักมัตตัญญตา (การรู้จักประมาณ) การรู้จักประมาณ ความพอดี ความพอเหมาะพอสมควรในการดำเนินงานให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม ๕) หลักกาลัญญตา (การรู้จักกาล) การรู้จักเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และรู้จักปฏิบัติตนให้ถูกกับกาลเทศะ ๖) หลักปริสสัยญตา (การรู้จักชุมชน) การรู้จักชุมชนหรือสังคม และความแตกต่างระหว่างชุมชนและสังคม และ ๗) หลักบุคคลัญญตา (การรู้จักบุคคล) ความเป็นผู้รู้จักปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกัน^{๑๐๐}

นครินทร์ แก้วโชติรุ่ง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบและหลักการของการปกครองในพระไตรปิฎก” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

๑) รูปแบบของการปกครองทางการเมืองมี ๒ รูปแบบ ได้แก่ การปกครองแบบราชาธิปไตย ซึ่งผู้มีอำนาจสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียวในการปกครองรูปแบบนี้คือพระราชา และการปกครองแบบสามัคคีธรรมซึ่งอำนาจอยู่ในมือของชนชั้นสูงและมีลักษณะใกล้เคียงกับรูปแบบการปกครองแบบอภิชนาธิปไตยในปรัชญากรีก ส่วนรูปแบบการปกครองในพระพุทธศาสนานั้นมีพัฒนาการโดยเริ่มต้นจากพระพุทธเจ้าทรงปกครองคณะสงฆ์ในฐานะธรรมราชา จนกระทั่งพระองค์ได้ทรงมอบให้สงฆ์เป็นใหญ่ในการปกครองจึงเป็นรูปแบบการปกครองเฉพาะตน

๒) หลักการของการปกครองแบบธัมมาธิปไตย ได้แก่ หลักธรรมต่าง ๆ ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ริบแสดงไว้จำนวนมากเพื่อเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งในการใช้อำนาจของผู้ปกครองเนื่องจากผู้ปกครองแบบราชาธิปไตยมีอำนาจสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียวและหลักการของการปกครองแบบสามัคคีธรรมมีหลักการปกครองที่สำคัญคืออปรีหานิยธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมเพื่อสร้างความสามัคคีและหลักธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง ส่วนหลักการของการปกครองของคณะสงฆ์นั้นมีพระธรรมวินัยเป็นหลักการปกครองสำคัญซึ่งคณะสงฆ์จะต้องดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดีภายใต้กรอบแห่งพระธรรมวินัย^{๑๐๑}

^{๑๐๐} สมโพชน์ กวักหิรัญ, “บูรณาการการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสัปปริสธรรม”, *ดุษฎีนิพนธ์ศาสนศาสตรดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๑๐๑} นครินทร์ แก้วโชติ, “รุ่งธรรมาธิปไตยในฐานะเป็นเครื่องมือพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย”, *ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

รังสิทธิ วิทกเหิน และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “พุทธจริยธรรมแนวคิดปรัชญาและกระบวนการเสริมสร้างสังคมสันติสุขในจังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า

๑. แนวคิดปรัชญาและหลักพุทธจริยธรรมที่เกี่ยวกับสันติสุขในพระพุทธศาสนาเถรวาทคือ การกระทำหรือความประพฤติที่แสดงออกทางกาย วาจา ใจอันดีงามทั้งภายในจิตใจและพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกมาให้เหมาะสมกับเวลาโอกาสและสถานที่ในชีวิตประจำวัน

๒. กระบวนการเสริมสร้างสังคมสันติสุขตามหลักพุทธธรรมในจังหวัดบุรีรัมย์ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ ๑ เป็นคนดี ขั้นตอนที่ ๒ มีปัญญาดี ขั้นตอนที่ ๓ รายได้สมดุล ขั้นตอนที่ ๔ สุขภาพดี ขั้นตอนที่ ๕ สิ่งแวดล้อมดี ขั้นตอนที่ ๖ สังคมดี ขั้นตอนที่ ๗ หลุดพ้นอาชญากรรม ขั้นตอนที่ ๘ การจัดตั้งกองทุนพึ่งพาตนเอง ขั้นตอนที่ ๙ การสร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการหมู่บ้าน

๓. วิเคราะห์พุทธจริยธรรมกับกระบวนการเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ ๑ เป็นคนดีและขั้นตอนที่ ๗ ผลอาชญากรรมด้วยการรักษาศีล ขั้นที่ ๒ มีปัญญา ในขั้นตอนนี้เป็นหลักธรรมที่ใช้ในกระบวนการนี้ คือ ปัญญา ๓ ขั้นตอนที่ ๓ รายได้สมดุล และขั้นตอนที่ ๘ กองทุนพึ่งพาตนเองเป็นการนำหลักคิหิสุข ๔ ขั้นตอนที่ ๖ สังคมอบอุ่น และขั้นตอนที่ ๙ สร้างความเข้มแข็งคณะกรรมการหมู่บ้านใช้หลักทศ ๖ โดยรวมอยู่ในระดับมาก^{๑๑๒}

สรุปได้ว่า ผู้นำโดยทั่วไปและภาวะผู้นำตามหลักสัพบุริสธรรมมีคุณลักษณะเป็นผู้นำที่เป็นจุดศูนย์รวม รู้จักเหตุวิธีการดำเนินงาน รู้จักผลจตุมุ่งหมายในการดำเนินงาน รู้จักตนประเมินตนเองในกรณีต่าง ๆ รู้จักประมาณความพอดีในกรณีการต่าง ๆ รู้จักกาลเวลาที่เหมาะสมในการดำเนินงาน รู้จักระเบียบกฎเกณฑ์โครงสร้างของสังคม รู้จักประเภทของบุคคลในสังคม ผู้นำเมื่อนำหลักธรรมเหล่านี้ไปปรับใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมกับหน้าที่แล้ว ความสงบสุขต่าง ๆ ก็ย่อมจะเกิดขึ้นแก่สังคมได้ เรียกว่า การปกครองแบบธัมมาธิปไตย พุทธจริยธรรมคือการกระทำหรือความประพฤติที่แสดงออกทางกาย วาจา ใจอันดีงามทั้งภายในจิตใจและพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกมาให้เหมาะสมกับเวลาโอกาสและสถานที่ในชีวิตประจำวัน

ตารางที่ ๒.๒๗ แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง

นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
ว่าที่ร้อยโทสมโพชน์ กวักศิริธู (๒๕๕๕)	ผู้นำทางการเมืองตามหลักสัพบุริสธรรม ๗ ประการ หมายถึง ธรรมสำหรับการเป็นสัตบุรุษที่ทำให้คนเป็นคนดีตามหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้นำทางการเมืองที่นำเอาหลักสัพบุริสธรรมเหล่านี้ไปปรับใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมกับหน้าที่แล้ว ความสงบสุขต่าง ๆ ย่อมจะเกิดขึ้นแก่สังคม

^{๑๑๒} รังสิทธิ วิทกเหิน และคณะ, “พุทธจริยธรรมแนวคิดปรัชญาและกระบวนการเสริมสร้างสังคมสันติสุขในจังหวัดบุรีรัมย์” รายงานวิจัย, (เงินทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

ตารางที่ ๒.๒๗ แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
นครินทร์ แก้วโชติ (๒๕๕๕)	การศึกษาวิจัยรูปแบบและหลักการของการปกครองในพระไตรปิฎกโดยสรุปพบว่า รูปแบบของการปกครองทางการเมืองมี ๒ รูปแบบ ได้แก่ ๑. การปกครองรูปแบบราชาธิปไตย ซึ่งผู้มีอำนาจสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียวในการปกครอง ๒. การปกครองรูปแบบธรรมาธิปไตย คือ การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปกครอง
รังสีทิ วิหกเหิน และคณะ (๒๕๕๙)	พุทธจริยธรรมคือการกระทำหรือความประพฤติที่แสดงออกทางกาย วาจา ใจอันดีงาม ทั้งภายในจิตใจและพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกมาให้เหมาะสมกับเวลาโอกาสและสถานที่ในชีวิตประจำวัน เพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองจากนักวิชาการและนักวิจัยหลายท่าน สรุปได้ดังนี้

ทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “ประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นกลไกสำคัญในระบบประชาธิปไตยเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้แทนปวงชนในการใช้อำนาจบริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและประเทศชาติโดยส่วนรวมคุณธรรมจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นสิ่งสำคัญมากในการเสริมสร้างคุณธรรมทางการเมืองเพื่อประโยชน์ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ประชาชนและความเจริญก้าวหน้าแก่ประเทศชาติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณมีความสอดคล้องสอดคล้องกันว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีทั้ง “ดี” และ “ไม่ดี” ปะปนกันอยู่ยังไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าคนใดมีจริยธรรมหรือไม่มีจริยธรรมมากน้อยต่างกันอย่างไรเนื่องจากเกณฑ์มาตรฐานทางจริยธรรมทางการเมืองยังไม่ชัดเจนพอ ผู้ให้ข้อมูลไม่กล้าเปิดเผยตัวตนเองไม่กล้าระบุตัวบุคคลที่ทำผิดเพราะไม่มีหลักฐานเป็นเอกสารและเกรงจะเกิดปัญหาภายหลัง การกล่าวหาซึ่งกันและกันทำให้ประชาชนสับสน จะเห็นว่าไม่มีความแตกต่างกันมากนักในด้านจริยธรรมตามหลักพุทธจริยศาสตร์ประการสำคัญคือขาดทิริโอตปปะ อีกทั้งสังคมไทยยังไม่มีความยุติธรรมเพียงพอสำหรับทุกคนผู้มีอำนาจคือผู้ถูกต้องเสมอ ดังนั้นอำนาจโดยเฉพาะอำนาจรัฐจึงเป็นเป้าหมายสูงสุดของการดำเนินงานทางการเมืองที่นักการเมืองต่างมุ่งแสวงหา ส่วนนักการเมืองที่ซื่อสัตย์จริงใจและจริงใจในการทำหน้าที่

ผู้แทนปวงชนด้วยความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกในจริยธรรมทางการเมืองยังมีอยู่น้อยขณะเดียวกัน ยังมีผู้เห็นว่าการประพฤติผิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมาจะโทษสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่เพียงฝ่ายเดียวไม่ได้เพราะความคาดหวังและความต้องการของประชาชนมีส่วนผลักดัน ให้พฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นอย่างไรเห็น ดังนั้นทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และประชาชนทุกคนจำเป็นต้องพัฒนาตนเองทั้งด้านจริยธรรม จิตสำนึก และความรับผิดชอบต่อสิทธิ และหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองที่ดีด้วย สรุปว่าประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรประกอบด้วยภาระกระทำดังต่อไปนี้ คือ

๑. เป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายและหลักจริยธรรม เหนือผลประโยชน์ส่วนตัว

๒. มีอุดมการณ์ และตั้งใจทำงานในตำแหน่งหน้าที่อย่างเต็มที่ความสามารถ ด้วยความรับผิดชอบต่อสัจธรรมเสียสละไม่ฉ้อฉลคดโกง

๓. ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบจริยธรรมคุณธรรมและศีลธรรมทั้งโดยส่วนตัวและโดยหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสาธารณะชนทำตนให้เป็นที่เชื่อมั่นศรัทธาและไว้วางใจของประชาชน

๔. มีhiriโอต็ปะละอายต่อการทำความชั่วและอย่างน้อยต้องปฏิบัติตามศีล ๕

๕. ประพฤติตนโดยวางตัวเป็นกลางมีความยุติธรรมปฏิบัติต่อประชาชนทั่วไปอย่างเสมอหน้ากัน

๖. มีสัจจะรักษาคำพูด

๗. มีมารยาทและคุณธรรมทางการเมืองไม่ซื่อเสียมไม่ใช้วาจาหยาบคายไม่กล่าวหาผู้อื่น โดยไม่มีหลักฐานและไม่มีความรับผิดชอบ

๘. ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของราชการและใช้ทรัพย์สินของราชการเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ตามวัตถุประสงค์ของราชการเท่านั้น

๙. ไม่ใช่และบิดเบือนข้อมูลข่าวสารของทางราชการเพื่อให้ผู้อื่นหรือประชาชนเข้าใจผิด หรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวและพรรคพวก

๑๐. ไม่ใช่อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ราชการไปแสวงหาการจ้างงานอื่นที่มีค่าตอบแทนสูง

๑๑. ไม่ใช่เวลาราชการไปเพื่องานส่วนตัวหรืองานอื่น ๆ หรือทำงานให้เอกชนโดยมีค่าตอบแทน นอกเหนือจากเงินเดือนที่ได้จากการทำงานในหน้าที่

๑๒. เมื่อออกหรือพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบแล้วไปทำงานให้เอกชนจะต้องไม่นำ ความลับหรือข้อมูลข่าวสารของราชการไปเพื่อประโยชน์ในการทำงานให้เกิดประโยชน์แก่เอกชน

๑๓. ไม่ใช่อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองก้าวร้าวกดขี่ข่มเหงข้าราชการประจำ และประชาชนไม่ทำตัวเป็นนายประชาชน

๑๔. รักษาความลับของทางราชการยิ่งกว่าชีวิตของตนเอง

๑๕. พิจารณาออกกฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนโดยส่วนรวม

๑๖. ไม่คบหากับผู้ประพฤติผิดกฎหมายหรือผู้มีอิทธิพล

๑๗. ไม่แสดงกิริยาวาจาท่างก้าวร้าวต่อผู้อื่น

๑๘. ไม่ขาดประชุมสภาผู้แทนราษฎรติดต่อกันเกิน ๓ ครั้งโดยไม่มีเหตุผลสำคัญ และจำเป็น

๑๙. ไม่มีพฤติกรรมทำการเมืองเป็นธุรกิจ

๒๐. ไม่ให้สัญญาผูกพันหรือผูกมัดรัฐบาลกับธุรกิจเอกชนด้วยวิธีไม่โปร่งใสต่อการทุจริต
ผิดศีลธรรม

๒๑. ประพฤติต่อบุคคลหรือองค์การธุรกิจที่ติดต่อกับธุรกิจกับหน่วยงานของรัฐบาล
ตามระเบียบและขั้นตอนอย่างเท่าเทียมเสมอหน้ากันโดยไม่เลือกปฏิบัติตามความสัมพันธ์ส่วนตัว

๒๓. ต้องเปิดเผยข้อมูลหรือการกระทำที่ทำให้ราชการเสียหายการฉ้อฉลหลอกลวง
การใช้อำนาจในทางที่ผิดและการทุจริตคอร์รัปชันต่อราชการและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

๒๔. เป็นตัวอย่างในการทำหน้าที่พลเมืองดีโดยเฉพาะความรับผิดชอบต่อในการเสียภาษีอากร
ให้รัฐตามกฎหมาย

๒๕. ไม่ข้องเกี่ยวถือหุ้นส่วนหรือเป็นเจ้าของธุรกิจทำธุรกิจติดต่อกับรัฐบาล

๒๖. พบปะเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือประชาชนอย่างสม่ำเสมอเอาใจใส่ทุกข์สุขและรับฟัง
เรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชนและรับหาทางช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนและเสมอหน้ากันโดยไม่เลือกปฏิบัติ
ว่าพวกเขาพวกเราหรือเป็นหัวคะแนนของตนเท่านั้น

๒๗. ไม่เรียกร้องร้องขอหรือรับบริจาคทรัพย์สินของขวัญหรือของกำนัลใด ๆ ที่มีมูลค่า
มากกว่า ๕๐๐ บาทที่มีควรได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมจากบุคคลกลุ่มบุคคลหรือองค์กรใด ๆ
และต้องไม่ให้ของขวัญหรือของกำนัลใด ๆ ที่มีมูลค่ามากกว่า ๕๐๐ บาทแก่บุคคลหรือองค์กรใด ๆ
โดยมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นการตอบแทน

การควบคุมและตรวจสอบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจทำ
โดยการจัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมแห่งชาติประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานราชการและเอกชน
โดยมีผู้ลงนามรับรองการเสนอชื่ออย่างน้อย ๓ คนหรือด้วยการให้ประชาชนสื่อมวลชนหรือนัก
การเมืองด้วยกันเองเป็นผู้ทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ให้มีการกำหนดบทลงโทษไว้ให้ชัดเจนสำหรับผู้กระทำผิดและต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจริงจัง
โดยไม่มีการยกเว้นหรือการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทั้งสิ้นและทราบผลการติดตามตรวจสอบการทำงาน
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วให้รายงานผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องและรายงานผ่านสื่อมวลชน
ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบเป็นระยะ ๆ^{๑๑๓}

ณัฐนัย แก้วโพนงาม ได้วิจัยเรื่อง “เศรษฐศาสตร์การเมืองในบริบทสังคมไทยภายใต้สภาวะ
ความขัดแย้งในจังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนรายได้ไม่พอกับรายจ่าย เห็นคุณค่า
ของวัฒนธรรมและเงินตรา ปัญหาเด็กและเยาวชนติดยาเสพติด ขมขื่น ท้องก่อนวัยอันควร การทำแท้ง
ทะเลาะวิวาท มีความสัมพันธ์ทางสังคมแบบทุนนิยมและระบบอุปถัมภ์ มีการทุจริตระหว่างชนชั้น
โดยเฉพาะชนชั้นนายทุนที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน มีความสัมพันธ์กันระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ
ของสังคมที่ซ้อนทับกันอยู่อย่างหลากหลาย ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม
ด้านศาสนาและอุดมการณ์

ในจังหวัดชัยภูมิกลุ่มที่มีอิทธิพลที่ควบคุมเศรษฐกิจของจังหวัดชัยภูมิและชั้นนำสังคม ได้แก่
กลุ่มพ่อค้าที่มีเชื้อสายจีนและกลุ่มลูกหลานเจ้าเมืองชัยภูมิ ส่วนสาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง

^{๑๑๓} ทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ, “ประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”,
รายงานวิจัย, (เงินทุนอุดหนุนจากสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร,
๒๕๔๒).

ในจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ จุดมุ่งหมายไม่ตรงกัน แบ่งพรรค แบ่งพวก แบ่งชนชั้น ความไม่เท่าเทียมกัน ในสังคม เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนบุคคลมากกว่าส่วนรวม การต่อสู้ขัดขวางการกระทำของอีกฝ่าย สถานะทางสังคมและรายได้แตกต่างกัน การแสวงหาผลประโยชน์ของนักการเมือง ข้าราชการ วัตถุนิยม ความขาดแคลนทรัพยากร ความขัดแย้งส่วนบุคคล รับรู้ข่าวสารที่ผิด ฟังข้อมูลด้านเดียว ผลกระทบที่เกิดจากความขัดแย้ง ได้แก่ ความวุ่นวาย ไม่มีระเบียบในสังคม ขาดความสามัคคี ในหมู่คณะ เกิดความล่าช้าในการพัฒนาด้านต่างๆ แนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ได้แก่ การเจรจาพูดคุย ประนีประนอม การจัดกิจกรรมโดยฝึกร่วมกัน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ปลุกฝังเยาวชนให้รู้จักเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ไม่เอาर्डเอาเปรียบผู้อื่น เป็นคนมีเหตุผลและใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์แก้ไขปัญหาต่าง ๆ รู้จักยอมตาม ถอยคนละก้าว เอาใจเขามาใส่ใจเรา อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จังหวัดชัยภูมิจะมีความขัดแย้งกันแต่ไม่ถึงขั้นรุนแรงเหมือนจังหวัดอื่น ๆ เนื่องจากชาวจังหวัดชัยภูมิทุกคนต่างมีความเชื่อและศรัทธาในองค์เจ้าพ่อพระยาแล ซึ่งเป็นเจ้าเมืองชัยภูมิคนแรกเหมือนกันและทุกคนต่างมีความเชื่อว่าตนเป็นลูกหลานเจ้าพ่อพระยาแล หากมีการทะเลาะขัดแย้งกันก็จะทำให้เจ้าพ่อพระยาแลไม่ชื่นชอบและไม่สบายใจอะไรที่ยอมกันได้ ชาวจังหวัดชัยภูมิก็จจะยอมกันเพื่อถวายเจ้าพ่อพระยาแล สังเกตได้จากงานกาชาดจังหวัดชัยภูมิ และงานบุญเดือน ๖ ที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีเพื่อถวายเจ้าพ่อพระยาแล เพราะชาวจังหวัดชัยภูมิทุกคนต่างเคารพศรัทธาและมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจคือเจ้าพ่อพระยาแลเหมือนกัน^{๑๑๔}

สรุปได้ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นกลไกสำคัญในระบบประชาธิปไตยเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้แทนปวงชนในการใช้อำนาจบริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและประเทศชาติโดยส่วนรวมคุณธรรมจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นสิ่งสำคัญมากในการเสริมสร้างคุณธรรมทางการเมืองเพื่อประโยชน์ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ประชาชนและความเจริญก้าวหน้าแก่ประเทศชาติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีทั้ง “ดี” และ “ไม่ดี” ปะปนกัน ในอดีตที่ผ่านมาจะโทษสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่เพียงฝ่ายเดียวไม่ได้เพราะความคาดหวังและความต้องการของประชาชนมีส่วนผลักดันให้พฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นอย่างไรเห็น ดังนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและประชาชนทุกคนจำเป็นต้องพัฒนาตนเองทั้งด้านจริยธรรม จิตสำนึก และความรับผิดชอบในสิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองที่ดีด้วย เพราะฉะนั้นผู้นำที่ดีต้องมีจริยธรรมประจำใจ

ตารางที่ ๒.๒๘ แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง

นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
ทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ (๒๕๔๒)	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้แทนปวงชนในการใช้อำนาจบริหารราชการแผ่นดินจะต้องปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยส่วนรวม

^{๑๑๔} ญัฐดนัย แก้วโพนงาม, “เศรษฐศาสตร์การเมืองในบริบทสังคมไทยภายใต้สภาวะความขัดแย้งในจังหวัดชัยภูมิ”, รายงานวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

ตารางที่ ๒.๒๘ แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
ณัฐดนัย แก้วโพนงาม (๒๕๖๐)	สังคมไทยภายใต้สภาวะความขัดแย้ง ในจังหวัดชัยภูมินั้น ก็ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคม เป็นต้น สามารถแก้ไขได้ ด้วยความเชื่อและความศรัทธาในคุณความดี ขององค์เจ้าพ่อพระยาแลเป็นเจ้าเมืองชัยภูมิ คนแรกซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งจังหวัดชัยภูมิ

๒.๕.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองจากนักวิชาการและนักวิจัยหลายท่าน สรุปได้ดังนี้

พระวิสุทธวิภัทรธาดา ดร. (ประสิทธิ์ พุทธิธรรม) และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธของหมู่บ้านจ๊กसान : กรณีศึกษากลุ่มจ๊กसान อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า

การประเมินโครงการโดยภาพรวมพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามการประเมินโครงการสรุปภาพรวมโครงการฝึกอบรมรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธอยู่ในระดับมาก ความสำคัญในการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการเพื่อให้เกิดผลต่อกลุ่มอาชีพจ๊กसानและพุทธศาสนิกชนทั่วไปซึ่งทำให้เกิดมิติของการเผยแผ่หลักคำสอนต่อบุคคลในสังคมและชุมชนที่ช่วยส่งเสริมให้เข้าถึงหลักธรรมได้โดยง่ายโดยเฉพาะการสอนเรื่องหลักธรรมที่ภูมิจักสานมีกัณฑ์ ๔ หรือหลักของความพอเพียงเป็นเรื่องที่คนทั่วไปมักตกอยู่ในความประมาทในการดำเนินชีวิต แต่ในโปรแกรมการกระทำสาเหตุได้จัดชุดกิจกรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ได้ผลเชิงประจักษ์และมีความสมบูรณ์ในกิจกรรมทุกชุดค่าเฉลี่ยระดับคะแนนเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมกิจกรรมในระดับมาก^{๑๑๕}

วีรชัย อนันต์เธียร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ประเด็นปัญหาของเยาวชน คือ ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม ปัญหาประวัติการกระทำผิด เป็นต้น

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการกระทำผิดของเยาวชนมีปัจจัย ๔ ด้าน คือ ปัจจัยด้านสังคม เช่น สภาพสังคม เพื่อนของเยาวชน ชุมชนที่อยู่อาศัย การเข้าถึงสิ่งที่ผิดกฎหมายและอบายมุขได้ง่าย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น ความต้องการเงินปัจจัย ๔ ค่าครองชีพสูง การขาดโอกาสในการทำงาน

^{๑๑๕} พระวิสุทธวิภัทรธาดา ดร. (ประสิทธิ์ พุทธิธรรม) และคณะ, “การพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธของหมู่บ้านจ๊กसान : กรณีศึกษากลุ่มจ๊กसानอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี”, **รายงานวิจัย**, (เงินทุนอุดหนุนจากคณะพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

เป็นต้น ปัจจัยด้านครอบครัว เช่น ลักษณะการเลี้ยงลูก ลักษณะครอบครัว ลักษณะพ่อแม่ เป็นต้น และปัจจัยด้านตัวเยาวชนเอง เช่น ลักษณะของพันธุกรรม วุฒิภาวะที่ยังไม่พัฒนา ปัญหาการเจ็บป่วยของเยาวชน เป็นต้น โดยปัจจัยทั้ง ๔ ด้านนี้ส่งผลต่อเยาวชนแตกต่างกันไป วิธีการนำหลักธรรมมาใช้กับเยาวชนทำได้ใน ๒ มิติ คือ การประยุกต์วิธีการสอนหลักธรรม เช่น การเปิดใจเยาวชน กิจกรรมนอกหลักสูตร การเข้าค่ายต่าง ๆ เป็นต้น และการขัดเกลาจิตใจ เช่น การทำให้เยาวชนมีโอกาสเข้าใกล้พระศาสนา การสร้างสำนึกที่ดีให้กับเยาวชน เป็นต้น

กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับเยาวชนได้แก่หลักเบญจศีล อริยสัจ ๔ มรรค พรหมวิหาร ๔ เป็นต้น ผู้วิจัยได้ค้นพบแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาเยาวชน ๔ แผน คือ แผนกลยุทธ์ด้านการอยู่ร่วมกับเพื่อนๆ และบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข แผนกลยุทธ์ด้านการสร้างเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมของเยาวชนและค่านิยมที่ถูกต้อง แผนกลยุทธ์ด้านการปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรมและกฎกติกาของสังคม และแผนกลยุทธ์ด้านการสั่งสอนให้มีแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่ดี^{๑๑๖}

สรุปได้ว่า การนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการเพื่อให้เกิดผลซึ่งทำให้เกิดมิติของการเผยแพร่หลักคำสอนต่อบุคคลในสังคมและชุมชนที่ช่วยส่งเสริมให้เข้าถึงหลักธรรมได้โดยง่าย เพราะคนทั่วไปมักตกอยู่ในความประมาทในการดำเนินชีวิต การพัฒนาจริยธรรมนั้นจะต้องพัฒนา ทั้งด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านครอบครัว ด้านส่วนตัว ด้วยการพัฒนาจริยธรรมโดยใช้หลักธรรมที่เหมาะสมด้วยการปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรมและกฎกติกาของสังคม

ตารางที่ ๒.๒๙ แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง

นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
พระวิสุทธิภักทธาดา ดร., และคณะ (๒๕๕๓)	การพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธเป็นการนำหลักพุทธจริยธรรมมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับประชาชนสังคมชุมชนไม่ว่าจะเป็นเยาวชน นักเรียนนักศึกษา ประชาชน ข้าราชการ ผู้บริหาร ภาคธุรกิจ แม้กระทั่งภาคอุตสาหกรรมก็สามารถนำเอาหลักพุทธจริยธรรมมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้
วีรชัย อนันต์เจียร (๒๕๕๗)	การพัฒนาจริยธรรมนั้นจะต้องพัฒนาทั้งด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านครอบครัว ด้านส่วนตัว ด้วยการพัฒนาจริยธรรมโดยใช้หลักธรรมที่เหมาะสมด้วยการปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรมและกฎกติกาของสังคมให้มีแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่ดีถูกต้องชอบธรรม

^{๑๑๖} วีรชัย อนันต์เจียร, “กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย”, *ดุขนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุขนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

๒.๕.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้นำทางการเมือง

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้นำทางการเมืองจากนักวิชาการและนักวิจัยหลายท่าน สรุปได้ดังนี้

ชญาดา เข้มเพชร ได้ศึกษาวิจัยในเรื่อง “การพัฒนาผู้นำต้นแบบในสังคมไทย” สรุปผลการศึกษาวิจัยพบว่า

๑. คุณลักษณะของผู้นำต้นแบบในสังคมโลกเป็นไปตามลักษณะของผู้นำเชิงจิตวิญญาณได้แก่วิสัยทัศน์การมุ่งประโยชน์เพื่อผู้อื่นและการสร้างความหวังความศรัทธาให้กับผู้ตามในการเป็นผู้นำที่สร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้กับสาธารณรัฐแอฟริกาใต้และการเป็นผู้นำการต่อสู้เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

๒. ผู้นำต้นแบบในสังคมไทยมีคุณลักษณะสำคัญ ๑๐ ประการ ๖๒ องค์ประกอบย่อย ได้แก่การยึดหลักความพอเพียงในการดำเนินชีวิตการเสียสละการยึดหลักความถูกต้องดีงาม การสื่อสารอย่างกัลยาณมิตรการเข้าใจเทคโนโลยีสารสนเทศการมุ่งประโยชน์เพื่อผู้อื่นการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานการเป็นแบบอย่างที่ดีการมีวิสัยทัศน์และการสร้างความหวังความศรัทธาให้กับผู้ตามแนวทางการพัฒนาผู้นำต้นแบบในสังคมไทยได้แก่การพัฒนาด้วยหลักจักร ๔ หรือหลักธรรม ๔ ประการที่ผู้นำบุคคลหรือผู้นำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองดั่งจักรวรรดิไปสู่ที่หมายในการสร้างให้สังคมไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมได้แก่ ๑) ปฏิรูปเทวสวสะ การให้ความสำคัญกับการปลูกฝังการอบรมบ่มเพาะตั้งแต่วัยเยาว์และการสร้างที่เป็นคุณ ๒) สืบปฐุสปีสสยะ การคบหาคนดีการสร้างหรือการนับถือบุคคลต้นแบบหรือบุคคลผู้สร้างแรงบันดาลใจ ๓) อัดตสัมมาปณิธิ การตั้งอยู่ในสุจริต ๓ คือ กายสุจริตวจีสุจริตมนโสุจริตและ ๔) ปุพเพกตปุญญตา การมีสุขจากผลของความดีหรือการกระทำที่ดีที่ชอบผู้ที่ทำความดีในอดีตย่อมได้รับความสุขในปัจจุบัน

๓. ตัวแบบผู้นำต้นแบบในสังคมไทยประกอบด้วยคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาตามสมการหมายถึงผู้นำจิตวิญญาณแห่งสยามหรืออธิบายได้ว่าการยึดหลักความพอเพียงในการดำเนินชีวิตและการเสียสละการยึดหลักความถูกต้องดีงามการสื่อสารและการเข้าใจเทคโนโลยีสารสนเทศคือมุ่งประโยชน์เพื่อผู้อื่นและการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานคือการเป็นแบบอย่างที่ดีและการมีวิสัยทัศน์และการสร้างความหวังความศรัทธาให้ผู้ตาม^{๑๑๗}

ณัฐวัฒน์ สุดประเสริฐ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ในจักกวัตติสูตรและวิเคราะห์พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ที่มีผลกระทบต่ออายุและทรัพยากรธรรมชาติในจักกวัตติสูตร” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า จริยธรรมของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีเป็นอันดับแรก เนื่องจากผู้บริหารต้องปกครองตนเองให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงามจนเป็นแบบอย่างที่ดีได้ก่อนจึงจะปกครองหรือบริหารพนักงานให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรเริ่มต้นการวางแผนจากความคิดที่ดีเพื่อกำหนดเป้าหมายกำไรที่เป็นธรรมและทิศทางการบริหารงานที่ไม่มีโทษ

^{๑๑๗} ชญาดา เข้มเพชร, “การพัฒนาผู้นำต้นแบบในสังคมไทย”, *ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

ขณะบริหารงานก็ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพนักงาน ในตอนท้ายจะมีการประเมินผลว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไรผู้บริหารต้องทำความเข้าใจตามความเป็นจริงของสรรพสิ่งและดำรงสติให้มั่นเพื่อป้องกันการละเมิดจริยธรรมในการบริหารงาน นอกจากนี้ผู้บริหารควรมองและปฏิบัติต่อพนักงานในฐานะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่ามากที่สุดในองค์กร ซึ่งมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง มีสิทธิและหน้าที่ตามสมควรแก่ฐานะ จึงไม่ควรดูหมิ่นและไม่ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ตน แต่ควรให้ออกาสฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้นและเคารพในสิทธิ^{๑๑๘}

สรุปได้ว่า การพัฒนาผู้นำต้นแบบในสังคมไทย มี ๒ ประการ คือ ๑) คุณลักษณะของผู้นำต้นแบบในสังคมโลกเป็นไปตามลักษณะของผู้นำเชิงจิตวิญญาณได้แก่วิสัยทัศน์การมุ่งประโยชน์เพื่อผู้อื่นและการสร้างความหวังความศรัทธาให้กับผู้ตามในการเป็นผู้หน้าที่สร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้กับสาธารณรัฐ ๒) ตัวแบบผู้นำต้นแบบในสังคมไทยประกอบด้วยคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาตามสมการหมายถึงผู้นำจิตวิญญาณแห่งสยามหรืออธิบายได้ว่าการยึดหลักความพอเพียงในการดำเนินชีวิตและการเสียสละการยึดหลักความถูกต้องดีงาม มุ่งประโยชน์เพื่อผู้อื่น และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานคือการเป็นแบบอย่างที่ดีและการมีวิสัยทัศน์และการสร้างความหวังความศรัทธาให้พุดตาม จริยธรรมของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีเป็นอันดับแรก เนื่องจากผู้บริหารต้องปกครองตนเองให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงามจนเป็นแบบอย่างที่ดีได้ก่อนจึงจะปกครองหรือบริหารพนักงานให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้นผู้นำที่ดีควรเริ่มจากตนเองก่อน

ตารางที่ ๒.๓๐ แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้นำทางการเมือง

นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
ชญาดา เข็มเพชร (๒๕๕๙)	การพัฒนาผู้นำต้นแบบ มี ๒ ประการ คือ ๑) คุณลักษณะของผู้นำต้นแบบในสังคมโลกเป็นไปตามลักษณะของผู้นำเชิงจิตวิญญาณได้แก่วิสัยทัศน์การมุ่งประโยชน์เพื่อผู้อื่นและการสร้างความหวังความศรัทธาให้กับผู้ตาม ๒) ตัวแบบผู้นำต้นแบบในสังคมไทยหมายถึงผู้นำจิตวิญญาณแห่งสยามหรืออธิบายได้ว่าการยึดหลักความพอเพียงในการดำเนินชีวิตและการเสียสละการยึดหลักความถูกต้องดีงาม หรือที่เรียกว่าคนดี
ณัฐวัฒน์ สุดประเสริฐ (๒๕๕๕)	จริยธรรมของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีเป็นอันดับแรกเนื่องจากผู้บริหารต้องปกครองตนเองให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงามจนเป็นแบบอย่างที่ดีก่อนจึงจะปกครองหรือบริหาร

^{๑๑๘} ณัฐวัฒน์ สุดประเสริฐ, “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ที่มีผลต่ออายุและทรัพยากรธรรมชาติในจักกวัตตติสูตร”, *ดุขฎิณิพนธ์พุทธศาสตร์ดุขฎิบัญญัติ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรม เพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิโดยการนำเอาพระราชบัญญัติ มาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒^{๑๙} และหลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง คือ สัปปริสธรรม^{๒๐} ซึ่งเป็นจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนด กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๒ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๑๙} “พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒”, ราชกิจจานุเบกษา ๑๓๖ (เมษายน ๒๕๖๒) : ๒.

^{๒๐} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๓๐/๓๓๓, อัง.สศต.ก. (ไทย) ๒๓/๖๘/๑๔๓.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๑.๑ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๑.๑.๑ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๓.๑.๑.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑.๑.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๑.๑.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๑.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๑.๒.๔ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี และหลักพุทธจริยธรรมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างเครื่องมือสัมภาษณ์ และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หลังจากนั้นนำผลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ ไปทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และนำผลที่ได้ไปทำการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลต่อไป

๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๒.๑ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๑. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยประกอบไปด้วย ๑) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน ๕ รูปหรือคน

๒) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเมือง จำนวน ๙ คน ๓) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนภาคประชาชน จำนวน ๙ คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๓ รูปหรือคนดังต่อไปนี้ คือ

กลุ่มที่ ๑ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
ลำดับที่ ๑	พระเทพภาวนาวิกรม วิ. (บุญมา ปญญาภิโรโต)	เจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ วัดชัยภูมิพิทักษ์ (ผาเกิ้ง)
ลำดับที่ ๒	พระราชชัยสิทธิสุนทร (ฉวี มหัทธโน)	รองเจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ วัดโพธิ์พินาศ
ลำดับที่ ๓	พระครูกัลยาณกิจจานุกูล (ศักดิ์ดา อคควโร)	เจ้าคณะอำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ วัดลาดชุมพล
ลำดับที่ ๔	นายณรงศักดิ์ อ้อทอง	ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๕	นางสาวสุรียา สุระเสียง	วัฒนธรรมจังหวัดชัยภูมิ

กลุ่มที่ ๒ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเมือง

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
ลำดับที่ ๖	นายกอบชัย บุญอรณะ	ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๗	นายจำเนียร มูลสาร	ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประจำจังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๘	พ.ต.ท.ระพีพงษ์ จิรพัฒนาลักษณ์	ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๙	นายมานะ โลหะวณิชน์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ เขต ๔ พรรคเพื่อไทย
ลำดับที่ ๑๐	นายสุธี ศิวาพร	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เขตอำเภอภักดีชุมพล
ลำดับที่ ๑๑	นายเสริม ฉิ่งสำโรง	ประธานสภาเทศบาลเมืองชัยภูมิ
ลำดับที่ ๑๒	นายณัฐพล เจริญพล	นายกเทศมนตรีตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๑๓	ดร.ศาสตรศิลป์ ละม้ายศรี	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ลำดับที่ ๑๔	ดร.สุนทร ธนศิลป์พิชิต	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

กลุ่มที่ ๓ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนภาคประชาชน

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
ลำดับที่ ๑๕	นางสาวอรุณี ธงเฉลิม	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเจาทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ

ลำดับที่ ๑๖ นายเหลือ วิเศษศรี	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๑๗ นายธีรยุทธ หิรัญวงศ์	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสก อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๑๘ นายสุรัตน์ จันทราศรี	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกุดชุมแสง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๑๙ นางอัมพร ศรีละหาญ	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๒๐ นายสุพิศ ขจรภาพ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเจ้าทอง ตำบลเจ้าทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๒๑ นางพรานภา ทับทอง	นายกพุทธสมาคม อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๒๒ นายสุทธิศักดิ์ สังข์ทอง	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๒๓ นายชาญ ทองแย้ม	ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

๒. ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับกาวิจัย ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วันอาทิตย์ที่ ๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป จำนวน ๙ รูปหรือคนดังต่อไปนี้ คือ

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
ลำดับที่ ๑	พระปลัดระพิน พุทธิสารโร ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ลำดับที่ ๒	รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ลำดับที่ ๓	ผศ.ดร.ยุพธนา ปราณีต	เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ลำดับที่ ๔	อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ลำดับที่ ๕	รศ.ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล	อาจารย์พิเศษภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ลำดับที่ ๖	รศ.อนุภูมิ ไชวเกษม	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ลำดับที่ ๗	ผศ.ดร.วินัย ภูมิสุข	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ลำดับที่ ๘	ผศ.ดร.สวาสดี พรรณา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ลำดับที่ ๙	ดร.ณัฐมุลกานต์ ไชยวิมลสิริ	รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมี ๔ วิธี คือ ๑. การสังเกต (Observation) ๒. ตำราและเอกสาร (Texts & Documents) ๓. การสัมภาษณ์ (Interviews) ๔. การบันทึกวีดิทัศน์และโสตทัศนอุปกรณ์ (Audio & Video recording)^๑ ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์เป็นวิธีการที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับ

ความรู้สึคนึกคิด ความคิดเห็น และมุมมองค่านิยมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติระบุไปถึงการบอกเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นว่าบุคคลนั้น ๆ ได้มีปฏิกริยาต่อเหตุการณ์หรือสภาวะแวดล้อมอย่างไร และที่สำคัญการสัมภาษณ์จะเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นในอดีตมาพรรณนาได้^๒

๑. การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ซึ่งเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open ended Questions) ทั้งนี้ในการดำเนินการจัดสร้างเครื่องมือมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

๑. กำหนดโจทย์การวิจัย (Research Question) เป็นเกณฑ์หลัก
๒. กำหนดวัตถุประสงค์หรือผลลัพธ์ที่ต้องการทราบเพื่อให้สอดคล้องกับโจทย์การวิจัย
๓. กำหนดข้อคำถามเชิงโครงสร้าง (Structural Interview Guideline) ซึ่งเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open ended Questions) เป็นเกณฑ์
๔. นำเสนอแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ศึกษาคุณีนิพนธ์ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
๕. นำแบบสัมภาษณ์ที่อาจารย์ที่ศึกษาคุณีนิพนธ์ตรวจสอบมาปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
๖. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)
๗. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ใช้ข้อมูลหลัก

^๑ Silverman. D., *Doing Qualitative Research : A Practical Handbook*, (London: Sange, 2000), p. 90.

^๒ Creswell. J. W., *Qualitative Inquiry and Research Design : Choosing Among Five Approaches*, 3 nd., (Thousand oaks, CA: Sage, 2013), p. 121.

๒. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๑. นำแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแนะนำเพิ่มเติมปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษา และตัดข้อความที่สื่อความหมายไม่ชัดเจนหรือไม่จำเป็นออกไปเพื่อให้ได้ข้อความที่สื่อความหมายชัดเจนเข้าใจง่ายตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒. นำแบบสัมภาษณ์ที่อาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบแล้ว มาปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์ (Interview)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview) จากแนวคิดของ Patton ที่ระบุว่า การสัมภาษณ์เป็นการสื่อสารที่จะทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมใด ๆ ซึ่งผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะทราบว่าสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิเป็นอย่างไร การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมีอะไรบ้าง รูปแบบการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิควรอย่างไร ซึ่งคำตอบที่ได้จะนำมาประมวลผลจัดหมวดหมู่ (Categories) การใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจะสามารถนำมากำหนดเป็นรูปแบบได้ หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล กระบวนการถัดมาได้แก่การจัดการเก็บข้อมูลไมล์ และฮูเบอร์มันกล่าวถึงการจัดการข้อมูลว่าในการบริหารจัดการข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นเนื่องจากข้อมูลมีที่มาจากหลายแหล่งบางครั้งอาจเป็นวัสดุต่าง ๆ เราจะต้องจัดการให้มีความง่ายยืดหยุ่น^๓ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์โดยการบันทึกเทปและถ่ายภาพประกอบการสัมภาษณ์

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการเริ่มต้นในการศึกษาเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและการจัดทำรายงานหรือดัชนีพันธ์ซึ่ง Creswell อ้างว่าการได้มีกรวิเคราะห์ข้อมูลในเวลาเดียวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นประโยชน์ในด้านการช่วยให้เห็นภาพหรือโครงสร้างของการศึกษา ดังนั้นเมื่อสัมภาษณ์เสร็จจึงควรมีการถอดเทปออกมามาให้รวดเร็วและทำการวิเคราะห์เพื่อให้ข้อมูลสามารถสนับสนุนและอ้างอิงในส่วนต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน โดยใช้คำถามการวิจัยเป็นตัวตั้งซึ่งการวิเคราะห์และสังเคราะห์ นำไปสรุปเป็นข้อมูลของผู้วิจัย ต้องมีความเชื่อมโยงและบูรณาการสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การตีความและอภิปรายผลที่เป็นเอกภาพ^๔

^๓ Miles. M. B., & Huberman. A. M., *An Expanded Sourcebook of Qualitative Data Analysis*, 2^{ed}, (Thousand Oaks CA: Sage, 1994), p. 5.

^๔ Creswell. J. W., Plano Clark. V. L., Gutmann. M. L., & Hanson. W. E., *Advanced Mixed Methods Research Designs*, (Thousand Oaks, CA: Sage, 2013), p. 229.

๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสิทธิ์เลือกตั้งซึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของจังหวัดชัยภูมิแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมี ๖ เขตเลือกตั้ง ๑๖ อำเภอ จำนวนทั้งสิ้น ๕๘๗,๕๕๖ คน

๒. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสิทธิ์เลือกตั้งซึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของจังหวัดชัยภูมิ จำนวนทั้งสิ้น ๔๐๐ คน ตามสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากประชากรแต่ละกลุ่ม ในการคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างโดยโปรแกรมคำนวณกลุ่มประชากรตัวอย่าง ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane)^๕ ดังนี้

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

สูตร

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้

N = ขนาดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย

e = ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{๕๘๗,๕๕๖}{1 + ๕๘๗,๕๕๖(๐.๐๕)^2}$$

$$n = ๓๙๙.๗๒$$

โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากรในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวอย่างตามโควตาที่กำหนดเพื่อความครอบคลุมของข้อมูลจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ๔๐๐ คน ดังต่อไปนี้

พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ.๒๕๖๒ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั่วไป อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗๕ และมาตรา ๒๖๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้^๖ ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ เรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดชัยภูมิได้แบ่งเขตเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้ คือ

^๕ Yamane. Taro., *Statistics : An Introductory Analysis*, (New York: Harpen and Row, 1967), p 110.

^๖ “พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ.๒๕๖๒”, *ราชกิจจานุเบกษา ๑๓๖* (มกราคม ๒๕๖๒) : ๑.

เขตเลือกตั้งที่ ๑ ได้แก่ อำเภอเมืองชัยภูมิ จำนวน ๙๙,๑๖๖ คน

เขตเลือกตั้งที่ ๒ ได้แก่ ๑. อำเภอจัตุรัส ๒. อำเภอเนินสง่า ๓. อำเภอบ้านเขว้า
๔. อำเภอหนองบัวระเหว จำนวน ๑๐๓,๑๐๘ คน

เขตเลือกตั้งที่ ๓ ได้แก่ ๑. อำเภอเทพสถิต ๒. อำเภอบำเหน็จณรงค์ ๓. อำเภอภักดีชุมพล
๔. อำเภอซับใหญ่ จำนวน ๘๒,๗๒๖ คน

เขตเลือกตั้งที่ ๔ ได้แก่ ๑. อำเภอเกษตรสมบูรณ์ ๒. อำเภอหนองบัวแดง จำนวน
๑๐๕,๓๑๘ คน

เขตเลือกตั้งที่ ๕ ได้แก่ ๑. อำเภอภูเขียว ๒. อำเภอคอนสาร จำนวน ๙๗,๗๐๔ คน

เขตเลือกตั้งที่ ๖ ได้แก่ ๑. อำเภอแก้งคร้อ ๒. อำเภอคอนสวรรค์ ๓. อำเภอบ้านแท่น
จำนวน ๙๙,๕๓๔ คน^๗

ตารางที่ ๓.๑ แสดงกลุ่มตัวอย่างประชากรของจังหวัดชัยภูมิ

เขตเลือกตั้ง	ประชากร (N)	สูตร $n = \frac{n_1 \times N_1}{N}$	ตัวอย่าง (n)
เขตเลือกตั้งที่ ๑	๙๙,๑๖๖	$\frac{๙๙,๑๖๖ \times ๓๓๙๔}{๙๒,๓๘๑}$	๖๘
เขตเลือกตั้งที่ ๒	๑๐๓,๑๐๘	$\frac{๑๐๓,๑๐๘ \times ๓๓๙๔}{๙๒,๓๘๑}$	๗๐
เขตเลือกตั้งที่ ๓	๘๒,๗๒๖	$\frac{๘๒,๗๒๖ \times ๓๓๙๔}{๙๒,๓๘๑}$	๕๖
เขตเลือกตั้งที่ ๔	๑๐๕,๓๑๘	$\frac{๑๐๕,๓๑๘ \times ๓๓๙๔}{๙๒,๓๘๑}$	๗๒
เขตเลือกตั้งที่ ๕	๙๗,๗๐๔	$\frac{๙๗,๗๐๔ \times ๓๓๙๔}{๙๒,๓๘๑}$	๖๖
เขตเลือกตั้งที่ ๖	๙๙,๕๓๔	$\frac{๙๙,๕๓๔ \times ๓๓๙๔}{๙๒,๓๘๑}$	๖๘
ประชากร	๕๘๗,๕๕๖	$\frac{๕๘๗,๕๕๖ \times ๓๓๙๔}{๙๒,๓๘๑}$	๔๐๐

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

^๗ “ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง”, ราชกิจจานุเบกษา ๑๓๕ (พฤศจิกายน ๒๕๖๑) : ๓๙-๔๐.

๑. การสร้างเครื่องมือ

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ คือ จากพระไตรปิฎกและข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามในการวิจัย เป็นคำถามปลายปิดจำนวน ๓ ตอน และตอนที่ ๔ เป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด แบบเลือกตอบเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล เพื่อให้ทราบคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ จำนวน ๕ ข้อ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด เกี่ยวกับมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิประกอบด้วย ๗ ประเด็น จำนวน ๓๕ ข้อ ดังต่อไปนี้ คือ

๑. ยึดมั่นในสถาบันหลักได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จำนวน ๕ ข้อ
๒. ซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในรับผิดชอบต่อหน้าที่ จำนวน ๕ ข้อ
๓. กล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม จำนวน ๕ ข้อ
๔. คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ จำนวน ๕ ข้อ
๕. มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน จำนวน ๕ ข้อ
๖. ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ จำนวน ๕ ข้อ
๗. ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ จำนวน ๕ ข้อ

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ ๒ ในแต่ละข้อเป็นชนิดมาตรวัดแบบรวมคะแนน (Summated Rating Scale) ของเรนซิส ลิเคิร์ท หรือเรียกว่า มาตรวัดแบบลิเคิร์ท (Likert type) แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อดังนี้ คือ

คะแนน ๕	หมายถึง	มีจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนน ๔	หมายถึง	มีจริยธรรมอยู่ในระดับมาก
คะแนน ๓	หมายถึง	มีจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน ๒	หมายถึง	มีจริยธรรมอยู่ในระดับน้อย
คะแนน ๑	หมายถึง	มีจริยธรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สามารถจัดแบ่งเกณฑ์การแปลความ จริยธรรมดังนี้ คือ

ช่วงค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	การแปลผล
๑.๐๐ - ๑.๘๐	มีจริยธรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด
๑.๘๑ - ๒.๖๐	มีจริยธรรมในระดับน้อย
๒.๖๑ - ๓.๔๐	มีจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง
๓.๔๑ - ๔.๒๐	มีจริยธรรมอยู่ในระดับมาก
๔.๒๑ - ๕.๐๐	มีจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรม เพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้บริหารการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ คือ สัปปุริสธรรม ๗ ประการ จำนวน ๓๕ ข้อ ดังต่อไปนี้

๑. ธัมมัญญตา รู้จักเหตุ	จำนวน ๕ ข้อ
๒. อตถัญญตา รู้จักผล	จำนวน ๕ ข้อ
๓. อตตัญญตา รู้จักตน	จำนวน ๕ ข้อ
๔. มัตตัญญตา รู้จักประมาณ	จำนวน ๕ ข้อ
๕. กาลัญญตา รู้จักกาล	จำนวน ๕ ข้อ
๖. ปริสัจญตา รู้จักชุมชน	จำนวน ๕ ข้อ
๗. บุคคลัญญตา รู้จักบุคคล	จำนวน ๕ ข้อ

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ ๓ ในแต่ละข้อเป็นชนิดมาตรวัดแบบรวมคะแนน (Summated Rating Scale) ของเรนซิส ลิเคิร์ท หรือเรียกว่า มาตรวัดแบบลิเคิร์ท (Likert type) แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน แต่ละข้อดังนี้ คือ

คะแนน ๕	หมายถึง	มีจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนน ๔	หมายถึง	มีจริยธรรมอยู่ในระดับมาก
คะแนน ๓	หมายถึง	มีจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน ๒	หมายถึง	มีจริยธรรมอยู่ในระดับน้อย
คะแนน ๑	หมายถึง	มีจริยธรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากนั้น นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมทางสังคมศาสตร์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายโดยการหาค่าอันตรภาคชั้นเพื่อจัดระดับช่วงของการหาค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่าคะแนนสูงที่สุด} - \text{ค่าคะแนนต่ำที่สุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

จากนั้น สามารถจัดแบ่งเกณฑ์การแปล จริยธรรม อยู่ในระดับดังนี้

ช่วงค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	การแปลผล
๑.๐๐ - ๑.๘๐	มีจริยธรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด
๑.๘๑ - ๒.๖๐	มีจริยธรรมอยู่ในระดับน้อย
๒.๖๑ - ๓.๔๐	มีจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง
๓.๔๑ - ๔.๒๐	มีจริยธรรมอยู่ในระดับมาก
๔.๒๑ - ๕.๐๐	มีจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

สำหรับการแปลค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้เกณฑ์ดังนี้

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)	ความหมาย
ต่ำกว่า ๐.๕๐	สอดคล้องกันมากที่สุด
๐.๕๑ - ๐.๙๙	สอดคล้องกันมาก
๑.๐๐ - ๑.๔๙	สอดคล้องกันปานกลาง
๑.๕๐ - ๑.๙๙	สอดคล้องกันน้อย
๒.๐๐ - ขึ้นไป	สอดคล้องกันน้อยที่สุด ^๔

ตอนที่ ๔ เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

๒. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ คือ

๑. นำแบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิดังกล่าวข้างต้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแนะนำเพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาและตัดข้อความที่สื่อความหมายไม่ชัดเจนหรือไม่จำเป็นออกไปเพื่อให้ได้ข้อความที่สื่อความหมายชัดเจนเข้าใจง่ายตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒. นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาคณะศึกษานิพนธ์ ได้ตรวจสอบมาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๓. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญคือ วุฒิการศึกษาาระดับปริญญาเอกหรือมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการเมืองและทางด้านเครื่องมือวิจัยเป็นอย่างดีเพื่อเป็นการตรวจสอบเนื้อหาความชัดเจนของแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้ดีขึ้น จำนวน ๕ ท่าน ประกอบด้วย

๑) รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) รศ.ประณต นันทิยะกุล อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔) รศ.ดร.พัฒนา เรือนใจดี อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๕) รศ.ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฎฐิติกาล อาจารย์พิเศษภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๔ บุญส่ง นิลแก้ว, “การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผล การศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่”, *ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผล การศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐), หน้า ๑๑๐.

๔. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ตรงตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ
 ๕. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญในครั้งนี้ มาคำนวณหาค่าของความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบ โดยใช้สูตร^๙ ดังต่อไปนี้ คือ

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ

IOC = ดรรชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยที่

+๑ = แน่ใจว่าสอดคล้อง

๐ = ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง

-๑ = แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

ค่าความสอดคล้องแบบ IOC ของแบบสอบถามเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรม เพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องแบบ IOC ที่มีค่าตั้งแต่ ๐.๖ ขึ้นไป จึงบ่งชี้ให้เห็นว่า ข้อคำถามแต่ละข้อ มีความตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำแบบทดสอบนี้ไปหาค่าความเชื่อมั่นได้

๓. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ “ครอนบาค” (Cronbach's Alpha Coefficient)^{๑๐} ดังนี้ คือ

$$A = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right]$$

เมื่อ

α = ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

K = จำนวนข้อคำถามของเครื่องมือ

$\sum s_i^2$ = ความแปรปรวนของคะแนนคำถามแต่ละข้อ

s^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวมของผู้ตอบทั้งหมด

ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิประกอบด้วย ๑) มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิประกอบด้วย ๗ ประเด็น จำนวน ๓๕ ข้อ

^๙ พิสนุ ผ่องศรี, วิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พร็อพเพอร์ตตีส์พริ้นท์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓๙.

^{๑๐} Lee J. Cronbach, *Essential of Psychological Testing*, 3rd ed., (New York: Harper & Row Publishers, 1974), p. 161.

และ ๒) การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ สัปปุริสธรรม ๗ ประการ จำนวน ๓๕ ข้อ ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม “มีค่ามากกว่า ๐.๗๐-๑.๐๐”^{๑๑} จากคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังกล่าวมีค่าความเชื่อมั่น ๐.๙๙ จึงเป็นเครื่องมือที่มีความเหมาะสม มีคุณภาพ และมีความเชื่อถือได้สูงสามารถนำไปใช้วัดระดับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามมาจัดพิมพ์แล้วนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป ผู้วิจัยจึงได้แสดงกระบวนการในการดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

๓.๓.๓ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนตามลำดับดังนี้

๑. ขออนุญาตอนุญาตแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

๒. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามตามที่กำหนดไว้โดยขอความร่วมมือจากประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสิทธิ์เลือกตั้งซึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของจังหวัดชัยภูมิแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมี ๖ เขตเลือกตั้ง ๑๖ อำเภอ โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ ชุด

๓. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบให้สมบูรณ์ด้วยตนเอง

๔. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องอีกครั้ง

๕. จัดหมวดหมู่ของข้อมูลแล้วบันทึกข้อมูลเป็นรหัสไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์

๖. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

๗. ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

๘. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปจากคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ ตามลำดับดังนี้

๑) การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency)

๒) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ วิเคราะห์โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๓) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ วิเคราะห์โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๔) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้ค่าสถิติความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายและสามารถสรุปขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

^{๑๑} สุจินต์ ธรรมชาติ, การวิจัยภาคปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๗๒.

๓.๓.๔ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับบรรยายข้อมูลทั่วไป

๑ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการเริ่มต้นในการศึกษาเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและการจัดทำ รายงานหรือวิทยานิพนธ์ ซึ่ง Creswell อ้างว่า การได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลในเวลาเดียวกับการเก็บ รวบรวมข้อมูลจะเป็นประโยชน์ในด้านการช่วยให้เห็นภาพหรือโครงสร้างของการศึกษา ดังนั้น เมื่อสัมภาษณ์เสร็จ จึงควรมีการถอดเทปออกมาให้รวดเร็วและทำการวิเคราะห์เพื่อให้ข้อมูลสามารถ สนับสนุน และอ้างอิงในส่วนต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน โดยใช้คำถามการวิจัยเป็นตัวตั้ง ซึ่งการวิเคราะห์ ข้อมูลโดยทั่ว ๆ ไปต้องมีความเชื่อมโยง และบูรณาการสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การตีความและอภิปรายผล ที่เป็นเอกภาพ^{๑๒} และการสรุปจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อหาข้อสรุป และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สถิติ เชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) และใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ดังนี้

๑. วิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมีคำตอบ ให้เลือกโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒. การหาค่าร้อยละ (Percentage)^{๑๓} คือ

$$P = \frac{x \times 100}{N}$$

เมื่อ P = ค่าร้อยละ

X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนข้อมูล

๓. วิเคราะห์เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

^{๑๒} Creswell. J. W., Plano Clark. V. L., Gutmann. M. L. & Hanson. W. E., **Advanced Mixed Methods Research Designs**, (Thousand Oaks, CA: Sage, 2013), p. 229.

^{๑๓} นิภา เมธาวิชัย, **วิทยาการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๓๕), หน้า ๒๓๘.

๑) การหา “ค่าเฉลี่ย”^{๑๔} (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย

$$\sum x = \text{ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม}$$

$$N = \text{จำนวนข้อมูล}$$

๒) การหา “ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน”^{๑๕} (Standard Deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$\sum x^2 = \text{ผลรวมกำลังสองของคะแนน}$$

$$N = \text{จำนวนข้อมูล}$$

$$(\sum x)^2 = \text{ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง}$$

การแปลความ การสร้างข้อสรุป และการพิสูจน์ข้อสรุป

๑. ข้อมูลที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ สามารถนำไปอธิบายหรือนำไปใช้ประโยชน์
 อย่างอื่นได้ ผู้วิจัยต้องสามารถเข้าใจความหมายของข้อมูลเหล่านั้นด้วย

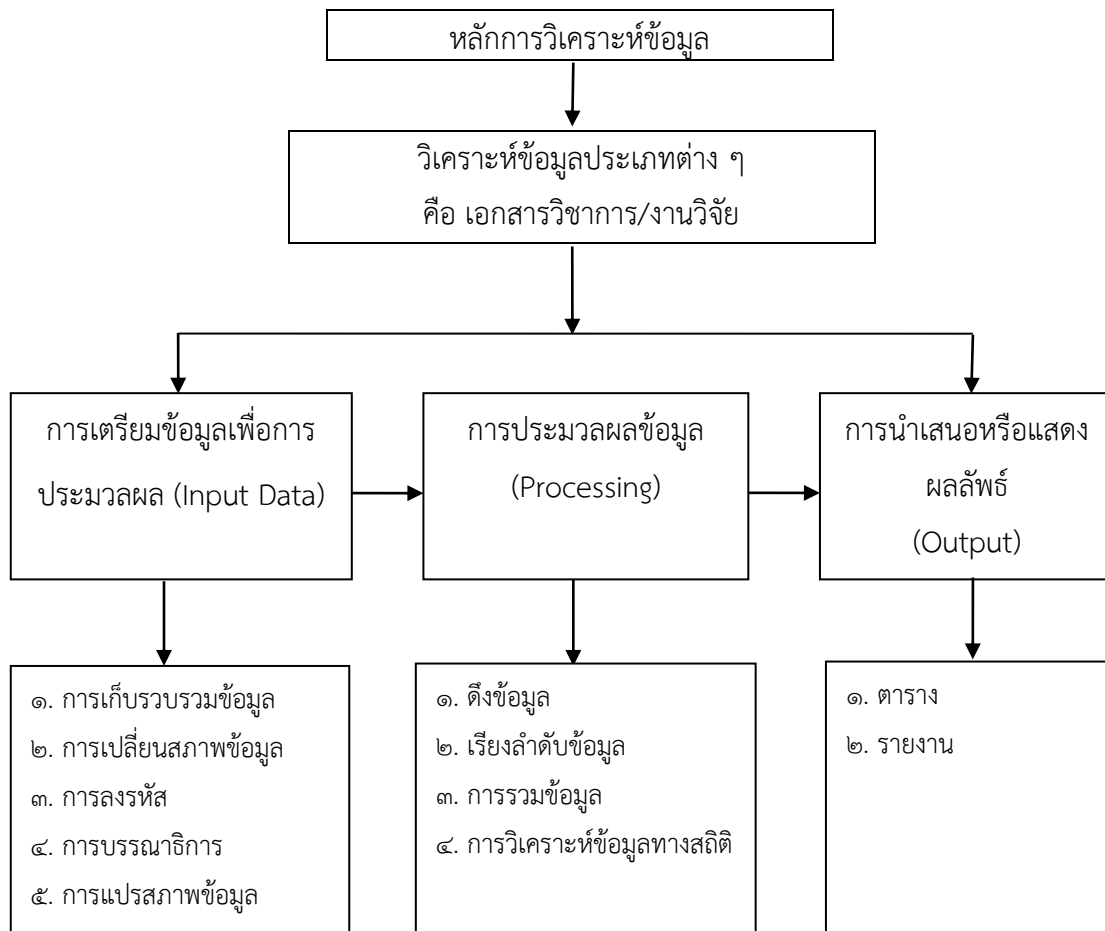
๒. ผลลัพธ์ของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ก็คือข้อสรุป

๓. เมื่อได้ข้อสรุปแล้ว ตรวจสอบข้อสรุปนั้นเพื่อยืนยันความถูกต้องอีกครั้งโดยการนำผล
 ของการวิจัยนำเสนอในการสนทนากลุ่มเฉพาะจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๙ รูปหรือคน

^{๑๔} สงศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗), หน้า ๕๕.

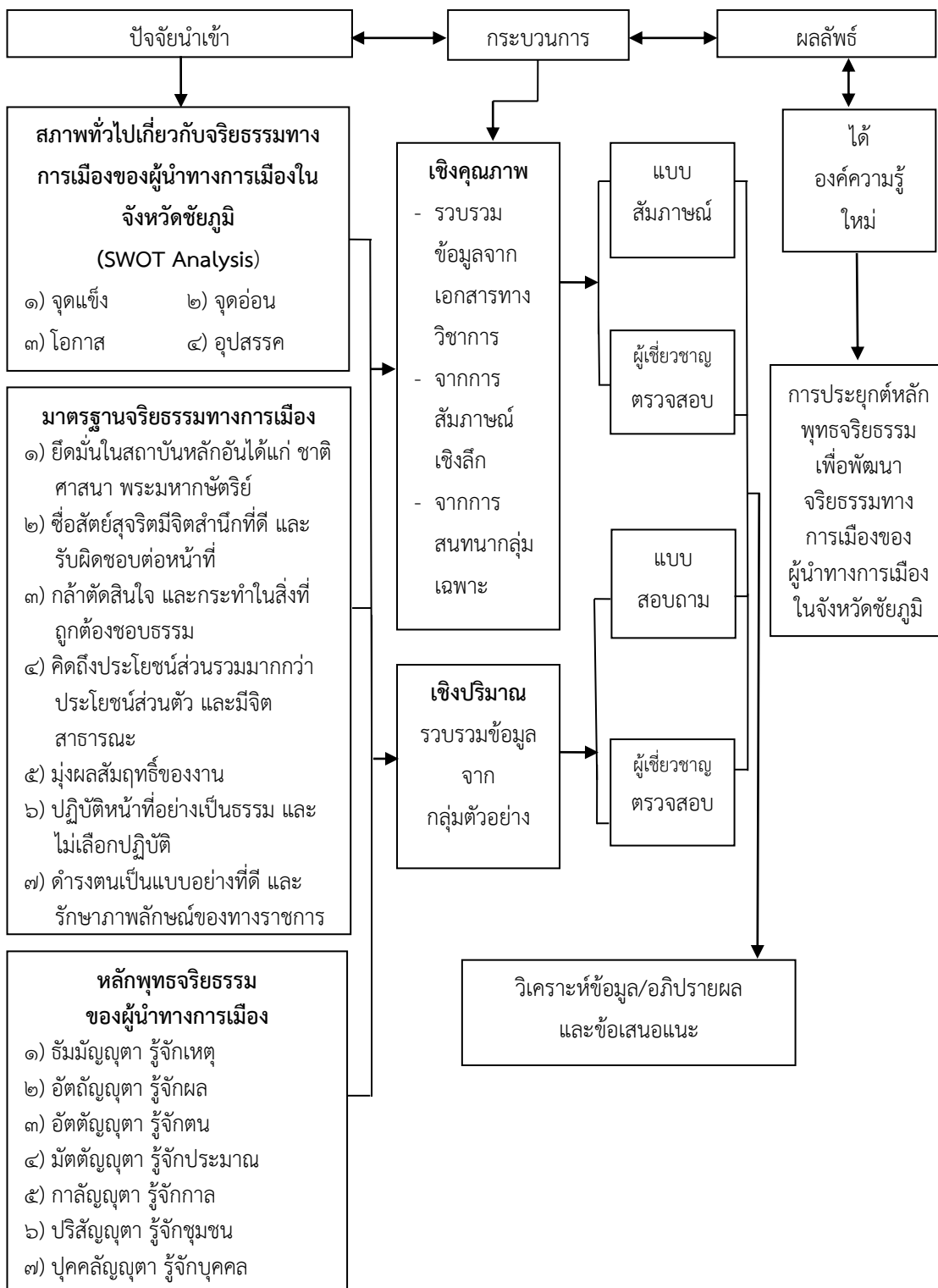
^{๑๕} ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

หลักในการวิเคราะห์
ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ดังนี้

แผนภาพที่ ๓.๑ แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

สาระสำคัญที่ผู้วิจัยได้แสดงมาทั้งหมด
ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแผนงานการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ ๓.๒ แสดงแผนงานการวิจัย

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ๒) เพื่อศึกษามาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ และ ๓) เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดย ๑) การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ คือ (๑) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน ๕ รูปหรือคน (๒) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเมือง จำนวน ๙ คน และ (๓) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนภาคประชาชน จำนวน ๙ คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๓ รูปหรือคน ๒) จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง จำนวน ๙ รูปหรือคน

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บข้อมูลจากประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสิทธิ์เลือกตั้งซึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของจังหวัดชัยภูมิแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมี ๖ เขตเลือกตั้ง ๑๖ อำเภอ จำนวนทั้งสิ้น ๔๐๐ คน จากจำนวนประชากร ๕๘๗,๕๕๖ คน

โดยแยกประเด็นในการวิเคราะห์ออกตามวัตถุประสงค์ คือ

๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

๔.๒ ผลการวิเคราะห์มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

๔.๓ ผลการวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๔.๕ องค์กรความรู้

๔.๕.๑ องค์กรความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๕.๒ องค์กรความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง ในจังหวัดชัยภูมิ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ได้ ๗ ประเด็นตามพระราชบัญญัติมาตรฐานจริยธรรมทางการเมือง ประกอบด้วย ๑) ยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ๒) ซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ๓) กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ๔) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ๕) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ๖) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และ ๗) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ พบดังนี้

๔.๑.๑ การวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง ในจังหวัดชัยภูมิ

๑. ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๑) ในจังหวัดชัยภูมิพื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นป่าไม้และภูเขา ผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่ในจังหวัดชัยภูมียังยึดถือปฏิบัติอยู่ในวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมตามบรรพบุรุษ คือ ปู่ ยา ตา ยาย ผู้นำทางการเมืองและประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดชัยภูมิจึงยังคงยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์อันจะเห็นได้จากการเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันหลักของชาติ ประชาชนเป็นจำนวนมากของจังหวัดชัยภูมิได้เข้าร่วมกิจกรรม แสดงให้เห็นถึงความรักความสามัคคีของคนในจังหวัด และความจงรักภักดี ยกย่องบุคคลที่ควรยกย่อง และส่งเสริมสนับสนุนคนดี^{๑)}

๒) ผู้นำทางการเมืองต้องส่งเสริมสนับสนุนการยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของสังคมไทย เป็นการส่งเสริมสนับสนุนคนดีให้เข้ามาพัฒนาบ้านเมือง^{๒)}

๓) ทุกคนในสังคมไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองหรือประชาชนควรที่จะยึดมั่นในสถาบันหลัก เพราะมันคือภารกิจหน้าที่ของเราทุกคนที่จะต้องช่วยกันรักษาทำนุบำรุงสถาบันหลักของชาติเอาไว้ให้อยู่คู่บ้านคู่เมืองเพื่อคนรุ่นหลัง ต้องทุ่มเทช่วยกันอย่างจริงจังเพราะในโลกปัจจุบันวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามกำลังถูกกลืนเลือน^{๓)}

๔) การเข้าร่วมในงานรัฐพิธีที่ทางหน่วยงานจัด ในการเข้าร่วมพิธีถวายพระพรเนื่องในวโรกาสสำคัญต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑๐ และพระบรมวงศานุวงศ์ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑๐ วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระราชินีวันคล้ายวันพระราชสมภพของรัชกาลที่ ๕ และวันคล้ายวันพระราชสมภพของรัชกาลที่ ๙ การเข้าร่วม

^{๑)} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒)} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓)} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

ประกอบพิธีทางศาสนาในวันสำคัญ อย่างเช่น วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา วันออกพรรษา ได้ร่วมทำบุญสวดมนตร์ไหว้พระ และได้เข้าร่วมทำบุญในงานประเพณีต่าง ๆ อย่างเช่น งานบุญกฐิน งานผ้าป่า อยู่เป็นประจำ ได้น้อมนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร.๙ มาใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต อยู่อย่างพอเพียง มีการทำเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ และแสดงความเคารพในสถาบันโดยได้ติดธงชาติและธงตราสัญลักษณ์บริเวณรั้วบ้าน^๔

๕) การยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ไม่ว่าจะเป็นผู้นำทางการเมืองหรือประชาชนในจังหวัดชัยภูมิควรที่จะยึดมั่นเพราะเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนชาวไทย และเป็นหน้าที่ที่คนไทยทุกคนที่จะต้องยึดมั่น ส่งเสริม และรักษาสถาบันหลักของประเทศชาติเอาไว้ ซึ่งมีคุณูปการอย่างมาก แต่ในปัจจุบันคนบางส่วนยกย่องคนมีทรัพย์สินไม่ได้ยกย่องคุณธรรมความดี และไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัสถาบันหลักของชาติ เพราะปัญหาด้านเศรษฐกิจ ประชาชนจำเป็นต้องทำมาหากิน ทหารายได้เลี้ยงชีพเลี้ยงครอบครัว ปัญหาด้านสังคมและความเป็นอยู่จึงไม่สะดวกให้ความร่วมมือ^๕

๖) ผู้นำทางการเมืองที่ดีควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรักความสามัคคีของประชาชนในชาติ และทำให้สังคมเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอันเป็นการสร้างความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อป้องกันปัญหา การหาข้อยุติ รวมทั้งยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ที่หลากหลายช่วยในการแก้ไขปัญหาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอันจะนำไปสู่ผลสำเร็จ ตอบสนองความต้องการของประชาชนและส่งผลให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจได้อย่างแท้จริง เพื่อจะได้ร่วมมือกันในการพัฒนาพื้นที่และร่วมกันในการแก้ปัญหาของประเทศชาติ บ้านเมือง^๖

๗) ผู้นำทางการเมืองที่ดีควรปรึกษาหารือกับประชาชนในพื้นที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้สังคมเกิดความเข้าใจ สร้างความสามัคคี สร้างการมีส่วนร่วมในเกิดขึ้นในสังคม และทุกคนในสังคมควรปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้นำทางการเมืองต้องเป็นแบบอย่างให้กับประชาชนทั่วไปและมีความจริงจังในการสร้างความรักความสามัคคีของคนในชาติ ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจได้^๗

๘) ประชาชนชอบความนอบน้อมถ่อมตน เคารพผู้สูงอายุ และการให้เกียรติซึ่งกันและกันตามธรรมเนียมที่คนในสังคมไทยควรปฏิบัติ โดยเฉพาะการเคารพผู้อาวุโสถือเป็นธรรมเนียมที่ผู้นำทางการเมืองต้องเข้าถึงผู้อาวุโสในพื้นที่ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์ มองเห็นการณ์ไกล และมีเหตุผล จึงจำเป็นที่ผู้นำทางการเมืองต้องเรียนรู้และรู้จักในการฟังพาอาศัยเพื่อให้ประชาชนเกิดความยอมรับ นับถือ เชื่อฟัง^๘

๙) ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความอ่อนน้อมถ่อมตนและใจกว้าง เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกกลุ่ม ทุกฝ่าย เพื่อนำมาปฏิบัติงานทางการเมือง คือ อ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อาวุโสกว่า

^๔ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^๕ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^๖ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๓.

^๗ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^๘ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๓.

รับฟังความคิดเห็นของท่าน เชื้อฟังท่าน ถ้าสิ่งในดีมีประโยชน์ก็ปฏิบัติตาม พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุน สิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อประชาชน สังคม ประเทศชาติ^๙

๑๐) การเคารพ การยึดถือ การรับฟังความคิดเห็นของผู้หลักผู้ใหญ่ซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของสังคมไทย โดยเฉพาะผู้นำทางการเมืองต้องแสดงออกถึงการให้เกียรติผู้เกิดก่อน ต้องเข้าไปหาท่านผู้อาวุโสกว่าซึ่งเป็นที่ไว้วางใจ น่าเชื่อถือ ให้ความเคารพศรัทธา ยกย่อง และเชื้อฟังของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ^{๑๐}

๑๑) ผู้นำทางการเมืองจะต้องให้ความเคารพต่อประชาชนในพื้นที่ เพราะประชาชนเป็นใหญ่ คือ ประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ที่เลือกผู้นำทางการเมืองเข้ามา ผู้นำทางการเมืองจึงต้องให้เกียรติแก่ประชาชน ผู้นำชุมชน และผู้นำสังคมในพื้นที่นั้น ๆ การเคารพ นับถือ รับฟังความคิดเห็นของผู้อาวุโส ควรให้เกียรติในฐานะที่มีประสบการณ์มากกว่า ต้องเคารพการเชื้อฟังผู้ใหญ่ การเคารพผู้อาวุโสเป็นประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติของคนไทยเรา ถ้าผู้นำทางการเมืองปฏิบัติได้ก็จะได้ใจคนในพื้นที่ที่สามารถเพิ่มความไว้วางใจของประชาชนในพื้นที่^{๑๑}

๑๒) ผู้นำทางการเมืองจะต้องช่วยกันส่งเสริมสนับสนุนการเคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย เป็นการแสดงออกถึงการเคารพนับถือผู้อาวุโสในพื้นที่ ซึ่งการเคารพผู้หลักผู้ใหญ่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของสังคมไทย เป็นการส่งเสริมคนดี เลือกคนดีมีความสามารถเข้ามาร่วมทำงานเป็นกำลังสำคัญ เลือกคนดีมีความสามารถเข้ามาพัฒนาบ้านเมือง^{๑๒}

สรุปได้ว่า ในจังหวัดชัยภูมิพื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นป่าไม้และภูเขา ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิให้การเคารพ การยึดถือ การรับฟังความคิดเห็นของผู้หลักผู้ใหญ่ซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของสังคมไทยและยังยึดถือปฏิบัติอยู่ในวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมในการยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนชาวไทย ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิจึงมีความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ต้องการความรักความสามัคคีของประชาชนในชาติ และรู้คุณค่าของสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๔.๑.๒ การวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

จากการวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังนี้ ๑) S มาจาก Strengths หมายถึง จุดแข็งหรือจุดเด่นหรือข้อได้เปรียบเป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของผู้นำทางการเมือง ๒) W มาจาก Weaknesses หมายถึง จุดอ่อนหรือจุดด้อยหรือข้อเสียเปรียบที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของผู้นำทางการเมือง ๓) O มาจาก Opportunities หมายถึง โอกาส

^๙ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

การที่สภาพแวดล้อมภายนอกเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมผู้นำทางการเมือง ๔) T มาจาก Threats หมายถึง อุปสรรคข้อจำกัดซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้นำทางการเมือง พบดังนี้

Strengths จุดแข็ง

- การรู้คุณค่าของสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- การเข้าร่วมในงานรัฐพิธีที่ทางหน่วยงานจัดทุกครั้ง เช่น การเข้าร่วมพิธีถวายพระพรเนื่องในวโรกาสสำคัญต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑๐ และพระบรมวงศานุวงศ์ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑๐ และวันคล้ายวันพระราชสมภพของรัชกาลที่ ๕ เป็นต้น
- การเข้าร่วมประกอบพิธีทางศาสนาในวันสำคัญ เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ได้ร่วมทำบุญสวดมนต์ไหว้พระ และได้เข้าร่วมทำบุญในงานประเพณีต่าง ๆ เช่น งานบุญกฐิน งานผ้าป่า เป็นต้น
- การนำเอาแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ มาใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตอยู่อย่างพอเพียง เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสานปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ไร่นาสวนผสม โคก หนอง นา โมเดล เป็นต้น
- การแสดงความเคารพในสถาบัน โดยติดธงชาติ และธงตราสัญลักษณ์ บริเวณรั้วบ้าน
- ความต้องการความรักความสามัคคีของประชาชนในชาติ
- การยึดถือปฏิบัติอยู่ในวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมตามบรรพบุรุษ เช่น การให้ความเคารพ ยึดถือ รับฟังความคิดเห็นของผู้หลักผู้ใหญ่ซึ่งเป็นวัฒนธรรมประเพณีของสังคมไทย และการรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ เป็นต้น

Weaknesses จุดอ่อน

- การไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนและสังคมเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ
- การไม่ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ
- การขาดจิตสำนึกที่ดีต่อประชาชน ไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันชาติ

Opportunities โอกาส

- ประชาชนในจังหวัดชัยภูมิสนับสนุนการจัดกิจกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันหลักของชาติ
- การจัดกิจกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ ได้รับความร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจจากประชาชนในจังหวัดชัยภูมิเป็นอย่างดี
- การจัดกิจกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันหลักของชาติ ประชาชนเป็นจำนวนมากในจังหวัดชัยภูมิได้ให้ความสนใจเข้าร่วม

Threats อุปสรรค

- ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนจำเป็นต้องทำมาหากิน ทหารายได้เลี้ยงชีพ และความเป็นอยู่จึงไม่สะดวกให้ความร่วมมือในกิจกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันหลักของชาติ

- ประชาชนบางส่วนให้ความสำคัญกับทรัพย์สินเงินทองมากกว่าให้ความสำคัญกับคุณธรรมความดี
- การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้เห็นคุณค่าของสถาบันหลักจะมีการจัดเฉพาะวันสำคัญเท่านั้น

**ตารางที่ ๔.๑ แสดงสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ
ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์**

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	รู้คุณค่าของสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	๑๔	๑, ๒, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๗, ๑๘, ๒๑, ๒๓.
๒	จงรักภักดีต่อสถาบันหลักได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	๑๒	๓, ๔, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๙, ๒๐, ๒๒.
๓	ต้องการความรักความสามัคคีของประชาชนในชาติ	๑๓	๒, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๗, ๑๘, ๒๐, ๒๑, ๒๓.
๔	ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนและสังคมเพื่อต้องการความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ	๑๘	๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒.
๕	ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศชาติ	๑๖	๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๓.
๖	การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา แสดงความเคารพในสถาบันโดยได้ติดธงชาติและธงตราสัญลักษณ์บริเวณรั้วบ้าน	๑๑	๓, ๒, ๔, ๙, ๑๑, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๙, ๒๐, ๒๒.
๗	การเข้าร่วมในงานรัฐพิธีเนื่องในวโรกาสสำคัญต่าง ๆ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในดำเนินชีวิต	๑๒	๑, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๘, ๑๙, ๒๑, ๒๓.

การวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง ในจังหวัดชัยภูมิ

๒. ด้านซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบหน้าที่

๑) ปัญหาจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองที่มีผลต่อประชาชนมีหลายสาเหตุ เช่น ไม่ซื่อสัตย์สุจริต ทุจริตต่อหน้าที่การงาน ประพฤติมิชอบ คิดถึงแต่ประโยชน์ส่วนตน ไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน และปัญหาด้านเศรษฐกิจปากท้อง ปัญหาด้านสังคมความเป็นอยู่ และประชาชนไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างเต็มที่และตรงจุด ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ประชาชนเบื่อหน่าย^{๑๓}

๒) ผู้นำทางการเมืองที่ทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดี เป็นสิ่งที่ผู้นำทางการเมืองที่ดีจะต้องทำเพื่อแสดงให้เห็นว่าเลือกไม่ผิดคน พึ่งได้จริง ทำหน้าที่เป็นตัวแทนได้จริง ไม่ทิ้งปัญหาของประชาชน มีภาวะความเป็นผู้นำที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อประชาชน สังคม และประเทศชาติ^{๑๔}

๓) การทุจริตคอร์รัปชันเกิดจากความเห็นแก่ตัวไม่รู้จักพอของผู้นำทางการเมือง ทั้งระบบ การตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องที่ยากลำบาก ล้าช้า บ้างครั้งหาหน่วยงานไหนมารับผิดชอบไม่ได้ การออกกฎหมายมามากมายแต่ก็ไม่มีหน่วยงานมาบังคับใช้กฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองออกหลักกฏเกณฑ์กติกามาแล้วก็ไม่มีผู้บังคับใช้จึงทำให้เกิดปัญหาการทุจริต มีการช่วยเหลือกัน สมประโยชน์กัน ยกที่นำผู้กระทำผิดมารับโทษตามความผิดของตนจึงเป็นปัญหาของการเมืองไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถ้านักการเมืองมีจิตสำนึกที่ดีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันก็จะหมดไป^{๑๕}

๔) จากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงหลายปีที่ผ่านมา และมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อันเป็นปัญหาเรื้อรังทั้งในด้านความโปร่งใส การแสวงหาผลประโยชน์ ขาดการตรวจสอบการถ่วงดุลการใช้อำนาจที่ไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ขาดความน่าเชื่อถือในภาพรวม จนทำให้ประชาชนรู้สึกว่าจะสุ่มเสี่ยงต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน^{๑๖}

๕) ผู้นำการเมืองต้องปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองด้วยความยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ปฏิบัติตน ๒ มาตรฐาน ขาดความเป็นธรรมในการบริหารงาน การที่จะให้ประชาชนไว้วางใจ ผู้นำทางการเมืองจะต้องทำให้ประชาชนเห็นการทำงาน ความจริงใจ ความซื่อสัตย์ที่มีต่อหน้าที่^{๑๗}

๖) การเข้าร่วมการประชุมสภาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ทุกครั้ง โดยหลัก คือ การเข้าประชุมให้ความเห็นชอบแผนการพัฒนา และเห็นชอบร่างข้อบัญญัติงบประมาณด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามข้อบัญญัติงบประมาณ ผู้นำทางการเมืองควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตและมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง พอมีพอกิน^{๑๘}

^{๑๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๓.

๓) ประชาชนจะไว้วางใจผู้นำทางการเมืองได้ก็ต่อเมื่อนำทางการเมืองมีพฤติกรรมซื่อสัตย์จริงใจ มีคุณธรรมจริยธรรมทางการเมือง และมีความรับผิดชอบต่อประชาชน และขยันลงพื้นที่ เมื่อมีกิจกรรมก็เข้าร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำทางการเมืองต้องเคารพกฎหมาย บริหารงานด้วยความโปร่งใสเป็นธรรม สามารถตรวจสอบได้ เข้ากับทุกคนเป็น ทำงานกับทุกคนได้ แก้ไขปัญหาประชาชน^{๑๙}

๔) ผู้นำการเมืองควรทำหน้าที่ด้วยความสุจริต ตั้งใจทำงาน และมุ่งผลประโยชน์ของประชาชน ต้องทำตนให้เป็นคนหนักแน่น ใจเย็นเป็นแบบอย่าง ต้องปฏิบัติดี มีจิตอาสา มีสติในการทำงาน ช่วยเหลือสังคม บำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ต่อกิจกรรมส่วนรวม ส่งผลให้เกิดความโปร่งใสในการทำงานและมีความเป็นธรรมกับทุกคน เช่น การทำประชาคมช่วยให้คนที่อยู่ในพื้นที่ได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นต้น^{๒๐}

๕) ผู้นำการเมืองส่วนใหญ่ในจังหวัดชัยภูมิมีความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่ ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง พอใจในสิ่งที่ตนมี ยินดีในสิ่งที่ตนได้ มีการวางแผนการบริหารงานได้อย่างสมเหตุสมผล แต่ยังมีนักการเมืองบางส่วนที่ขาดจริยธรรมใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบเพื่อแสวงหาประโยชน์เพื่อตนและพวกพ้องอันเป็นปัญหาเรื้อรังทั้งในด้านความโปร่งใส การแสวงหาผลประโยชน์ ขาดการตรวจสอบการถ่วงดุลการใช้อำนาจส่งผลให้ขาดความน่าเชื่อถือในภาพรวมของนักการเมือง^{๒๑}

๖) ผู้นำการเมืองต้องสามารถตรวจสอบได้ และมีช่องทางให้ประชาชนร่วมเป็นคณะทำงานในการตรวจสอบงบประมาณ และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการจัดทำโครงการต่าง ๆ และต้องเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจในการแก้ไขปัญหา เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ส่วนตน^{๒๒}

๗) ควรมีการส่งเสริมการสร้างจิตสำนึก ค่านิยม จริยธรรมของผู้นำทางการเมืองด้วยการปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ตลอดจนป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ^{๒๓}

๘) ผู้นำการเมืองที่ดีต้องดำเนินงานให้เกิดความโปร่งใส ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมและสามารถตรวจสอบได้ ต้องยึดธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการทำงานเพื่อให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ มีความโปร่งใส ยึดหลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบต่อหลักการมีส่วนร่วมต้องนำมาใช้ให้ครบถ้วน โดยสุจริตเที่ยงตรงยึดถือประโยชน์ของคนส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ ปัญหาด้านความซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้นำทางการเมืองนั้นถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ต้องอาศัยความร่วมมือกันในทุกภาคส่วนในการช่วยกันแก้ไขปัญหาโดยต้องอาศัยประชาชนในการช่วยกันตรวจสอบให้เกิดความโปร่งใสในการทำหน้าที่ของผู้นำทางการเมือง และจะต้องจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นอิสระขึ้นมาในการกำกับ ควบคุม ดูแล

^{๑๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๓.

และตรวจสอบมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองที่เหมาะสมซึ่งผู้นำทางการเมืองควรจะมี ควรจะเป็น หรือควรจะทำปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี^{๒๔}

สรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีเป็นสิ่งที่ประชาชนต้องการเห็นจากผู้นำทางการเมือง ผู้นำการเมืองที่ดีต้องดำเนินงานให้เกิดความโปร่งใส ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมและสามารถตรวจสอบได้ ต้องยึดธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการทำงานเพื่อให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ โดยยึดถือประโยชน์ของคนส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันจึงถือได้ว่าเป็นปัญหาที่เรื้อรังของสังคมไทย ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมีการวางแผนงานใช้งบประมาณตามสถานการณ์ได้อย่างคุ้มค่า มีการดำเนินชีวิตด้วยความซื่อตรง และเป็นแบบอย่างที่ดี และมีความซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่

การวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

ด้านซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่

จากการวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังนี้ ๑) S มาจาก Strengths หมายถึง จุดแข็งหรือจุดเด่นหรือข้อได้เปรียบเป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของผู้นำทางการเมือง ๒) W มาจาก Weaknesses หมายถึง จุดอ่อนหรือจุดด้อยหรือข้อเสียเปรียบที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของผู้นำทางการเมือง ๓) O มาจาก Opportunities หมายถึง โอกาสการที่สภาพแวดล้อมภายนอกเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมผู้นำทางการเมือง ๔) T มาจาก Threats หมายถึง อุปสรรคข้อจำกัดซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้นำทางการเมือง พบดังนี้

Strengths จุดแข็ง

- การเข้าร่วมประชุมสภาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ โดยหลัก คือ การเข้าประชุมให้ความเห็นชอบแผนการพัฒนา และเห็นชอบร่างข้อบัญญัติงบประมาณด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามข้อบัญญัติงบประมาณ
- การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้ประชาชนนำมาประกอบสัมมาชีพที่สุจริต เช่น การผลิตดอกไม้จันทน์ เป็นต้น
- การวางแผนงานใช้งบประมาณตามสถานการณ์ได้อย่างคุ้มค่า การดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์เป็นแบบอย่างที่ดี และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่
- ผู้นำทางการเมืองปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิต และมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง พอมีพอกิน

Weaknesses จุดอ่อน

- การปรับตำแหน่งความดีความชอบไม่กระทำตามหลักการและเหตุผล
- การไม่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง คือ พอใจในสิ่งที่ตนมี ยินดีในสิ่งที่ตนได้
- การใช้ตำแหน่งอำนาจหน้าที่อย่างไม่เหมาะสม

^{๒๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

Opportunities โอกาส

- ระบบการเมืองที่สามารถตรวจสอบการทุจริตคอร์ปชั่นของผู้นำทางการเมืองได้ เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจังหวัดชัยภูมิ เป็นต้น
- ประชาชนในจังหวัดชัยภูมิให้ความร่วมมือช่วยกันเป็นหูเป็นตาในการ ตรวจสอบการทุจริต เช่น แจ้งข่าวสารการทุจริต เป็นต้น

Threats อุปสรรค

- ระบบการตรวจสอบการทุจริตไม่มีคุณภาพ เช่น การตรวจสอบกันเอง ไม่ให้หน่วยงานอื่นมาตรวจสอบ อาจมีการช่วยเหลือกันสมประโยชน์กัน เป็นต้น
- ยุคปัจจุบันเป็นยุคสังคมนิยมวัตถุต่างมุ่งแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง อาจเป็นสาเหตุให้เกิดการทุจริตคอร์ปชั่น
- การทุจริตคอร์ปชั่นมักหาผู้กระทำความผิดมารับโทษไม่ได้ ผู้ที่กระทำการทุจริตคอร์ปชั่นได้รับโทษไม่สมควรแก่เหตุ จึงเป็นสาเหตุให้มีผู้ทำตาม

ตารางที่ ๔.๒ แสดงสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ด้านชื่อเสียงสุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง พอใจในสิ่งที่ตนมี ยินดีในสิ่งที่ตนได้	๑๘	๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๒.
๒	ชื่อเสียงสุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการ รับผิดชอบต่อหน้าที่	๑๖	๒, ๓, ๔, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๒๓.
๓	ดำเนินชีวิตด้วยความซื่อตรง และเป็นแบบอย่างที่ดีสมควรแก่คำชื่นชม	๑๕	๑, ๒, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๙, ๒๑, ๒๓.
๔	มีการวางแผนงานใช้งบประมาณตาม สถานการณ์ได้อย่างคุ้มค่า	๑๔	๓, ๔, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๘, ๒๐, ๒๒.
๕	ปรับตำแหน่งความดีความชอบกระทำตาม หลักการและเหตุผล	๑๙	๑, ๒, ๔, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๓.
๖	การเข้าประชุมสภาให้ความเห็นชอบ แผนการพัฒนา และเห็นชอบร่างข้อบัญญัติ งบประมาณด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	๑๓	๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๑, ๑๓, ๑๕, ๑๙, ๑๘, ๒๑, ๒๒.
๗	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิต และมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง พอมีพอกิน	๑๒	๑, ๔, ๕, ๘, ๙, ๑๑, ๑๓, ๑๖, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๓.

การวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง ในจังหวัดชัยภูมิ

๓. ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

๑) การบริหารงานในระดับประเทศนั้นการตัดสินใจเป็นสิ่งที่สำคัญ จำเป็นจะต้องให้
ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะแก่เวลา และให้ทันต่อสถานการณ์ความเดือดร้อนของประชาชนอย่าง
เร่งด่วน นักการเมืองที่เป็นผู้บริหารส่วนใหญ่กล้าตัดสินใจ และกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม
แต่นักการเมืองที่ไม่ใช่ผู้บริหารจะไม่กล้าตัดสินใจเพราะไม่มีความกล้าหาญที่ จึงทำให้การตัดสินใจไม่ทัน
ต่อสถานการณ์ความเดือดร้อนของประชาชน^{๒๕}

๒) การบริหารงานผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องเข้าร่วมประชุมเป็นการแสดงออกถึงความ
สนใจ และต้องกล้าตัดสินใจในการแก้ปัญหาการบริหารงาน และต้องแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อ
หน้าที่ของตน คือ เป็นตัวแทนของประชาชน^{๒๖}

๓) ผู้นำทางการเมืองจะต้องกล้าตัดสินใจจึงจะแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการได้
อย่างรวดเร็วและตรงจุด เพราะการแก้ปัญหาโดยผู้นำทางการเมืองในพื้นที่และปัจจุบันทั้งมีการเปิด
โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้านต่าง ๆ มากขึ้นซึ่งประหยัดทั้งงบประมาณและเวลา
จะเป็นการแก้ปัญหาได้ตรงจุด^{๒๗}

๔) ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความกล้าหาญในการตัดสินใจ การเป็นผู้นำต้องม
ีความสามารถในการนำ ผลักดัน และสั่งการให้กิจกรรมทุกอย่างดำเนินไปตามเป้าหมาย และครอง
ที่ต้องการซึ่งต้องประกอบไปด้วยความกล้าหาญ ความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจ และจังหวะเวลา
ในการตัดสินใจ^{๒๘}

๕) ผู้นำทางการเมืองที่เป็นผู้บริหารส่วนใหญ่กล้าตัดสินใจเมื่อถึงเวลาและใช้เวลาอย่าง
มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับโอกาสและทันต่อสถานการณ์ แต่ระบบของราชการนั้นมีขั้นตอน มีกฎ
มีระเบียบ มีกติกากว่าจะละเมิดหรือกระทำผิดมิได้จึงทำให้การตัดสินใจนั้นล่าช้า ไม่ทันต่อเวลา ไม่ทัน
ต่อสถานการณ์ความเดือดร้อนที่ประชาชนได้แจ้งเข้ามาจึงทำให้ประชาชนรู้สึกที่ไม่ได้รับความ
ยุติธรรมจึงขาดความเชื่อมั่น^{๒๙}

๖) ผู้นำทางการเมืองกับประชาชนในพื้นที่ควรมีการกำหนดการประชุม และร่วมกัน
ประชุม และควรมีการทำกิจกรรมร่วมกันทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในการร่วมกัน เพื่อการหา
ข้อยุติ รวมทั้งยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ที่หลากหลาย ช่วยให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปในทิศทาง
เดียวกันอันจะนำไปสู่ผลสำเร็จผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการ
ของประชาชน และส่งผลให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจได้อย่างแท้จริง^{๓๐}

^{๒๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓

๗) ผู้นำทางการเมืองจะต้องทำให้ประชาชนในพื้นที่ไว้วางใจต่อผู้นำทางการเมือง ผลตอบแทนคือความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกันของคนในพื้นที่อันจะนำไปสู่แนวทางการร่วมมือกัน ในการแก้ปัญหาในพื้นที่ และการแก้ปัญหาในการทำงานให้ได้ทันเวลาที่และยังสามารถร่วมกันหา ข้อตกลงร่วมกัน เป็นสัญญาณที่ดีที่ทุกคนพร้อมเพรียงกันในการทำงาน ในการมีส่วนร่วมแสดงให้เห็น ถึงพลังความสามัคคีของผู้นำทางการเมืองกับประชาชน โดยรวมกันตัดสินใจให้ทันต่อสถานการณ์^{๓๑}

๘) ผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องของการตรงต่อเวลา กล้าตัดสินใจ มีความกล้าหาญในการบริหารงาน และเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมเป็นต้นแบบของการใช้เวลาให้มี คุณค่าเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งส่งเสริมสนับสนุนการใช้เวลาให้มีคุณค่า ผู้นำทางการเมืองต้องมีความ จริงใจตรงไปตรงมา มีความโอบอ้อมอารี มีความคิดเห็นริเริ่มสร้างสรรค์^{๓๒}

๙) การติดตามโครงการพัฒนาที่ได้ใช้จ่ายงบประมาณเพื่อเร่งบรรเทาความเดือดร้อน ของประชาชน และเมื่อพบปัญหาที่จะรีบแจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบ ทั้งร่วมเป็นคณะกรรมการติดตาม แผนการพัฒนาเพื่อตรวจสอบการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้ทันต่อ สถานการณ์^{๓๓}

๑๐) การตัดสินใจแก้ปัญหาต้องปราศจากความรุนแรง ไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม ไม่ใช่อำนาจในการบีบบังคับ รับฟังความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าร่วมแก้ปัญหา ซึ่งเป็น เครื่องมือในการสกัดกั้นและควบคุมความขัดแย้งให้กลายเป็นความร่วมมือระหว่างกันสร้างความรัก และลดละความเกลียดชัง ยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายก่อให้เกิดความไว้วางใจอัน นำไปสู่การมีส่วนร่วมระหว่างนักรบการเมืองกับประชาชนอย่างแท้จริง^{๓๔}

๑๑) ผู้นำทางการเมืองจะต้องรักษาเวลาอย่างเคร่งครัดในการกระทำสิ่งใดก็ตาม เพื่อไม่ให้เสียหายด้วยกันทั้งสองฝ่าย ควรทำงานตามเวลาที่กำหนดไว้ คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับ และเรียงลำดับงานก่อนหลังให้ถูกต้องตามเวลาที่กำหนดไว้ ผู้นำทางการเมืองควรที่ดีควรวางแผน โดยกำหนดกรอบเวลาในการทำงานให้เหมาะสมกับชิ้นงานนั้น ๆ และควรคำนึงถึงประโยชน์ของ ประชาชน ไม่ใช่ว่าจะเอาแต่ประโยชน์ตนเป็นใหญ่^{๓๕}

๑๒) ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องมีความรู้ และประสบการณ์ และต้องเป็นผู้รู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจการหน้าที่การทำงานต้องรู้จักแบ่ง เวลาในการทำงาน เวลาพัก วันทำงาน วันหยุด รู้เวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการ ประกอบกิจการหน้าที่การทำงาน^{๓๖}

สรุปได้ว่า การบริหารงานในระดับประเทศนั้นการตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นจะต้อง ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะแก่เวลา และให้ทันต่อสถานการณ์ความเดือดร้อนของประชาชนอย่าง เร่งด่วน การบริหารงานในพื้นที่นั้นผู้นำทางการเมืองจะต้องทำให้ประชาชนในพื้นที่ไว้วางใจ

^{๓๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

ผลตอบแทนคือความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกันของคนในพื้นที่อื่นจะนำไปสู่แนวในการแก้ไขปัญหา เมื่อจะต้องตัดสินใจผู้นำทางการเมืองที่ต้องตัดสินใจแก้ปัญหาไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม ไม่ควรลุแก่อำนาจ ไม่ดำเนินกิจการใดโดยพลการ ทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม เป็นต้น ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิสามารถแก้ไขปัญหาของการบริหารงานได้ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ มีการส่งเสริมสนับสนุนการใช้เวลาให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด และมีความกล้าหาญในการบริหารงาน กล้าตัดสินใจ และรู้คุณค่าของเวลา

การวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

จากการวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังนี้ ๑) S มาจาก Strengths หมายถึง จุดแข็งหรือจุดเด่นหรือข้อได้เปรียบเป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของผู้นำทางการเมือง ๒) W มาจาก Weaknesses หมายถึง จุดอ่อนหรือจุดด้อยหรือข้อเสียเปรียบที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของผู้นำทางการเมือง ๓) O มาจาก Opportunities หมายถึง โอกาสการที่สภาพแวดล้อมภายนอกเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมผู้นำทางการเมือง ๔) T มาจาก Threats หมายถึง อุปสรรคข้อจำกัดซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้นำทางการเมือง พบดังนี้

Strengths จุดแข็ง

- ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของการบริหารงานได้ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ
- การติดตามโครงการพัฒนาที่ได้ใช้จ่ายงบประมาณเพื่อเร่งบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน และเมื่อพบปัญหา ก็จะรีบแจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบ
- การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามแผนการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้ทันต่อสถานการณ์
- การส่งเสริมสนับสนุนการใช้เวลาให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด
- ความกล้าหาญในการบริหารงาน กล้าตัดสินใจ และรู้คุณค่าของเวลา

Weaknesses จุดอ่อน

- การไม่เป็นตัวอย่างที่ดีเป็นที่ยอมรับในเรื่องของการตรงต่อเวลา
- การไม่สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับโอกาสและเวลา
- ผู้นำทางการเมืองที่ไม่ใช่ผู้บริหารไม่กล้าตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

Opportunities โอกาส

- การวางแผนงานกำหนดนโยบายต้องให้สอดคล้องกับนโยบายส่วนกลางคือรัฐบาลเพื่อจะได้ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ทันต่อสถานการณ์
- การสร้างความร่วมมือความไว้วางใจของประชาชนในพื้นที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา

- การมีพระราชบัญญัติมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองที่เกี่ยวกับการกล้าตัดสินใจ
ทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

Threats อุปสรรค

- ระบบการเมืองเป็นระบบราชการแบบเช้าชามเย็นชาม จึงไม่เอื้อต่อการทำงาน
ให้คุ้มค่าคุ้มเวลาเกิดประโยชน์สูงสุดได้
- ระบบการเมืองเป็นระบบราชการที่มีภูมิระเบียบมกติกามีขั้นตอนยุ่งยากจึงไม่ทัน
ต่อเวลาไม่ทันต่อสถานการณ์ความเดือดร้อนของประชาชน
- การวางแผนงาน การกำหนดนโยบายจากส่วนกลาง คือ รัฐบาลไม่ได้ตอบสนอง
ความต้องการของประชาชนในพื้นที่

ตารางที่ ๔.๓ แสดงสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ
ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	มีความกล้าหาญในการบริหารงาน กล้า ตัดสินใจ และรู้คุณค่าของเวลา	๑๓	๑, ๕, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๘, ๒๐, ๒๒.
๒	เป็นตัวอย่างที่ดีเป็นที่ยอมรับในเรื่องของการ ตรงต่อเวลา	๑๘	๑, ๒, ๓, ๔, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๓.
๓	สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับโอกาสและเวลา	๑๗	๑, ๓, ๒, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๗, ๑๘, ๒๐, ๒๒, ๒๓.
๔	สามารถแก้ไขปัญหาของการบริหารงานได้ ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ	๑๓	๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๗, ๑๙, ๒๑, ๒๒.
๕	ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เวลาให้มีคุณค่าเกิด ประโยชน์สูงสุด	๑๓	๑, ๒, ๔, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๒, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๒๑, ๒๓.
๖	การเป็นคณะกรรมการติดตามแผนการ พัฒนาเพื่อเร่งแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน	๑๐	๑, ๓, ๕, ๗, ๘, ๑๒, ๑๕, ๑๘, ๒๐, ๒๒.
๗	การติดตามโครงการพัฒนาที่ได้ใช้จ่าย งบประมาณให้ทันต่อสถานการณ์	๑๑	๒, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๔, ๑๖, ๑๙, ๒๑, ๒๓.

การวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง ในจังหวัดชัยภูมิ

๔. ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ

๑) ผู้นำทางการเมืองต้องเป็นคนดี มีน้ำใจ จิตอาสา ใจเป็นใหญ่ มีเมตตา ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะกับประชาชนได้ ไม่เอาเปรียบเห็นแก่ตัว เอาประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้กับประชาชนได้ การพัฒนาจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองให้มีจิตสำนึกสาธารณะ มีมาตรฐานด้านจริยธรรม มีธรรมาภิบาล และทัศนคติที่เอื้อต่อการบริการประชาชนให้ตรงกับความต้องการของประชาชน^{๓๗}

๒) ผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่ในจังหวัดชัยภูมิเป็นผู้มุ่งให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว พร้อมเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนรู้จักคุณค่าของประโยชน์ส่วนรวม และสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เพราะต้องยึดโยงกับประชาชนเป็นสำคัญ^{๓๘}

๓) การคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะจัดเป็นหน้าที่ของผู้นำการเมืองเพราะผู้นำทางการเมืองนั้นต้องยึดโยงกับประชาชน แต่ผู้นำทางการเมืองที่ไม่ยึดโยงกับประชาชนก็จะคิดถึงแต่ประโยชน์ของกลุ่มก้อนตนเองเป็นสำคัญ ผู้นำทางการเมืองที่มาจากประชาชนบางส่วนก็มักจะมีผลประโยชน์แอบแฝง^{๓๙}

๔) ผู้นำการเมืองต้องดึงประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ โดยผู้นำการเมืองต้องสามารถปลุกฝังประชาชนเกิดความรู้สึกและมีจิตสำนึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งและรู้สึกว่าคุณภาพที่ดีก็จะรักษาสิทธิและดูแลผลประโยชน์ของตนเอง ประชาชน สังคมและประเทศชาติ อันนำไปสู่การเจริญเติบโตทางการเมืองที่ถือเป็นรากฐานของประชาธิปไตย เช่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ตลอดจนจนกระบวนการการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของประชาชนที่บรรจุไว้ในแผน เป็นต้น^{๔๐}

๕) ผู้นำการเมืองที่ดีต้องมีความรู้ความสามารถในการสนองงานและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน มีการแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ นโยบายและยุทธศาสตร์ เพื่อเข้าสู่อการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมริเริ่มในกิจกรรมสาธารณะหรือโครงการสาธารณะต่าง ๆ ในพื้นที่และมีการติดตามประเมินผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมและรับฟังผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ^{๔๑}

๖) กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ผู้นำทางการเมืองที่เป็นตัวแทนของประชาชนในพื้นที่เขตเลือกตั้ง จะแสดงให้เห็นว่าตนเองฟังพาได้ ทำงานจริง มีผลงาน มีจิตอาสาให้ความร่วมมือกับทุกหน่วยงานและองค์กรเพื่อประชาชน สร้างความสามัคคีที่ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจได้ เลือกตั้งก็สมัยก็ได้ทุกสมัยในเขตพื้นที่เลือกตั้งนั้น^{๔๒}

^{๓๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๔๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๔๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๔๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

๓) ผู้นำการเมืองควรทำหน้าที่ด้วยความตั้งใจทำงาน เพื่อพัฒนาประโยชน์ของประชาชน ต้องทำตนให้เป็นคนหนักแน่น ใจเย็น ต้องปฏิบัติดี มีสติในการทำงาน มีจิตอาสา ช่วยเหลือสังคม บำเพ็ญตนต่อกิจกรรมส่วนรวม ผู้นำการเมืองที่ดีต้องมีจิตอาสาพยายามสร้างกิจกรรมทางสังคมให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ต้องร่วมงานประเพณีและวัฒนธรรมในพื้นที่เป็นประจำ และไม่ควรทำอย่างยิ่งพอมี การเลือกตั้งก็จะเสนอตัวเข้ามาช่วยเหลือในพื้นที่ทันที ผู้นำการเมืองที่ดีจะต้องเป็นคนในพื้นที่ ช่วยเหลือชุมชนมีเรื่องอะไรช่วยกันแก้ปัญหาในหลายเรื่องและทุกเรื่องตลอดเวลา ไม่ใช่แค่ช่วงเลือกตั้ง^{๔๓}

๔) ผู้นำการเมืองที่ดีต้องมีจิตอาสา ร่วมกิจกรรมทางสังคม ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ ควรมีการจัดให้มีการประชุมในพื้นที่เป็นประจำ เพื่อปรึกษาหารือกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ต่าง ๆ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จะทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เกิดการนำ ความคิดเห็นในการร่วมกันพิจารณาหาทางแก้ไขด้วยความรอบคอบ รอบด้าน ให้บรรลุตามเป้าหมาย ในทิศทางที่ถูกต้อง เพื่อลดความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น และหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน^{๔๔}

๕) ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องมีคุณสมบัติ เป็นผู้สร้างสังคมให้อบอุ่น รัก สามัคคี รักสงบ ใช้ระบบคุณธรรม มีจริยธรรมนำหน้าในการบริหารงาน และส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมเป็นแรงจูงใจให้ สังคมตระหนักในความรับผิดชอบร่วมกัน คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิต สาธารณะต่อสังคม^{๔๕}

๑๐) ผู้นำทางการเมืองที่ดีควรจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ร่วมกันประชาชน ในลักษณะจิตอาสาเพื่อสร้างความรักความสามัคคีของผู้นำทางการเมืองกับประชาชน และทำให้สังคม เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอันเป็นการสร้างความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อป้องกันปัญหา การหาข้อยุติ รวมทั้งยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ที่หลากหลาย ช่วยให้การแก้ไขปัญหาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันจะนำไปสู่ผลสำเร็จตอบสนองความต้องการของประชาชน เพื่อความร่วมมือกันของคนในพื้นที่ เพื่อรวมกันแก้ปัญหาในพื้นที่^{๔๖}

๑๑) การเข้าร่วมประชุมในการจัดเวทีประชุมประชาคม เพื่อรับฟังปัญหาและความ ต้องการ รวมทั้งข้อคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ทุกครั้ง และเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนเสมอ เช่น การปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะ การทำความสะอาดรอบบริเวณหมู่บ้านและชุมชน การร่วมโครงการคัด แยกขยะเพื่อลดปริมาณขยะในชุมชน และการร่วมบริจาคโลหิตในกิจกรรมของอำเภอ^{๔๗}

๑๒) ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องมีจิตสำนึกเพื่อประชาชนและสาธารณะประโยชน์ หลักนิติธรรม มีความยุติธรรม และมีคุณธรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน ในการปฏิบัติต้องให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วม มีความตระหนักรู้ และให้ความร่วมมือในการตัดสินใจ มีจิตสำนึกที่ดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อประชาชน โดยคำนึงถึงประโยชน์ให้ตรงกับความต้องการของประชาชน ให้ความสำคัญกับการมี

^{๔๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๔๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๔๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๔๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๔๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๓.

ส่วนร่วม เป็นนโยบายที่สร้างสรรค์ ยึดประโยชน์สาธารณะ มีความชัดเจน ปฏิบัติได้จริง บริสุทธิ์ใจเพื่อประชาชน^{๔๘}

สรุปได้ว่า ผู้นำทางการเมืองต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ผู้นำทางการเมืองที่เป็นตัวแทนของประชาชนจะต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีจิตอาสาเพื่อประชาชน สร้างความสามัคคีทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจ ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมีจิตสาธารณะประโยชน์ต่อประชาชน สังคม และประเทศชาติ มีความจริงใจในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์ และมีการส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักคุณค่าของประโยชน์ส่วนรวม และมีจิตสาธารณะ

การวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ

จากการวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังนี้ ๑) S มาจาก Strengths หมายถึง จุดแข็งหรือจุดเด่นหรือข้อดีที่เปรียบเป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของผู้นำทางการเมือง ๒) W มาจาก Weaknesses หมายถึง จุดอ่อนหรือจุดด้อยหรือข้อเสียเปรียบที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของผู้นำทางการเมือง ๓) O มาจาก Opportunities หมายถึง โอกาสที่สภาพแวดล้อมภายนอกเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมผู้นำทางการเมือง ๔) T มาจาก Threats หมายถึง อุปสรรคข้อจำกัดซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้นำทางการเมือง พบดังนี้

Strengths จุดแข็ง

- การเข้าร่วมประชุมในการจัดเวทีประชุมประชาคม เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการ รวมทั้งข้อคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ทุกครั้ง
- การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนเสมอ เช่น ปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะ การทำความสะอาดรอบบริเวณหมู่บ้านและชุมชน การคัดแยกขยะเพื่อลดปริมาณขยะในชุมชน เป็นต้น
- การมีจิตสาธารณะประโยชน์ ความจริงใจในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์ การส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักคุณค่าของประโยชน์ส่วนรวม

Weaknesses จุดอ่อน

- การไม่ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
- การไม่ยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

Opportunities โอกาส

- ประชาชนในจังหวัดชัยภูมิส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์ที่จัดขึ้นในจังหวัดชัยภูมิเป็นอย่างดี
- ข้าราชการ พ่อค้า และประชาชนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์เป็นอย่างดี เช่น การปลูกป่า การทำความสะอาดชุมชน การเปิดโรงงาน เป็นต้น

^{๔๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

- ประชาชนให้ความสนใจในการเข้าร่วมการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์เป็นจำนวนมาก

Threats อุปสรรค

- ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนจำเป็นต้องทำมาหากินหารายได้เลี้ยงชีพเลี้ยง และความเป็นอยู่จึงไม่สะดวกให้ความร่วมมือกับกิจกรรมสาธารณะประโยชน์
- ประชาชนไม่มีจิตสาธารณะ ชนเกิเลสตนเองไม่ได้จึงไม่พร้อมเสียสละเพื่อส่วนรวม

ตารางที่ ๔.๔ แสดงสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	มุ่งให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว	๑๘	๑, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๙, ๒๑, ๒๓.
๒	พร้อมเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวม	๑๗	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๒๐, ๒๒.
๓	มีจิตสาธารณะประโยชน์ต่อประชาชน สังคม และประเทศชาติ	๑๒	๓, ๕, ๖, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๘, ๑๙, ๒๑, ๒๓.
๔	ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักคุณค่าของประโยชน์ส่วนรวม และมีจิตสาธารณะ	๑๓	๑, ๔, ๖, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๖, ๑๘, ๑๙, ๒๑, ๒๓.
๕	มีความจริงจังในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์	๑๔	๒, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๒๐, ๒๒.
๖	การเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการ รวมทั้งข้อคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่	๑๑	๑, ๖, ๗, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๙, ๒๑, ๒๓.
๗	การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น การปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะ เป็นต้น	๑๑	๓, ๕, ๖, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๘, ๒๑, ๒๒.

การวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง ในจังหวัดชัยภูมิ

๕. ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

๑) ผู้นำการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานโดยมุ่งแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในเขตพื้นที่ของตน แต่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ เนื่องจากพื้นที่ของจังหวัดเป็นพื้นที่เป็นป่าเป็นเขาโดยส่วนใหญ่ยากต่อการทำการเกษตร แต่อำชีพโดยส่วนใหญ่ของประชาชนก็คือเกษตรกร ประชาชนเลยไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างเต็มที่และตรงจุด^{๔๙}

๒) นโยบายเป็นสิ่งที่นักการเมืองเองต้องยึดถือ นโยบายนั้นจำเป็นจะต้องตอบโจทย์สามารถแก้ปัญหาของประชาชนได้จริง และนโยบายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความต้องการของประชาชนโดยรวม และจัดลำดับตามความสำคัญและความเป็นก่อนหลัง ในการนำไปใช้ประโยชน์ และจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของวัตถุประสงค์และมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์^{๕๐}

๓) ผู้นำการเมืองส่วนใหญ่รู้จักจุดหมายหรือเป้าหมายของการปฏิบัติ มีจุดมุ่งหมายที่ถูกต้องในการบริหารงาน มุ่งผลสำเร็จในการบริหารจัดการเป็นสำคัญ แต่โครงการที่ภาครัฐอนุมัติให้จัดทำนั้นมักไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่^{๕๑}

๔) ผู้นำทางการเมืองจะต้องทำให้ประชาชนในพื้นที่ไว้วางใจต่อผู้นำทางการเมือง ผลตอบแทนคือความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกันของคนในพื้นที่อันจะนำไปสู่ผลสำเร็จผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของประชาชนและส่งผลให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจได้อย่างแท้จริง ให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ เชื่อใจได้ว่าเลือกเข้าไปแล้วไม่ทำให้ผิดหวังในความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ และทำตามหน้าที่โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน^{๕๒}

๕) การวางนโยบายอย่างชัดเจนและมีความเป็นไปได้ให้ประชาชนร่วมกันทบทวนและวางแผนพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี ประชาชนในพื้นที่เกิดความผาสุกซึ่งเมื่อหน่วยงานจะเข้าดำเนินการหรือพัฒนาในด้านใดต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เข้าร่วม ต้องมีนโยบายที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ ต้องไม่เป็นนโยบายขายฝัน ปัจจุบันนโยบายมักจะจะเป็นไปเพื่อสนองคนบางกลุ่มและขายฝัน คนในพื้นที่ที่มีปัญหาจริงก็ได้รับการแก้ไขไม่ตรงจุด^{๕๓}

๖) ปัญหาการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานโดยมุ่งแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเกิดจากหลายปัญหาหลายสาเหตุ เช่น นโยบายของนักการเมืองที่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน นโยบายที่ไม่อาจตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนจึงทำให้ประชาชนเบื่อหน่าย^{๕๔}

๗) ผู้นำการเมืองต้องมีนโยบายการทำงานที่ชัดเจนปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล นโยบายต้องโปร่งใสชัดเจนเพื่อส่วนรวม และสร้างกรอบแผนแม่บทเพื่อตอบสนองความต้องการ

^{๔๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

ของชุมชนให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี ประชาชนในพื้นที่เกิดความผาสุกซึ่งเมื่อหน่วยงานจะเข้าดำเนินการหรือพัฒนาในด้านใดก็สามารถหยิบแผนแม่บทที่ร่วมกันสร้างและดำเนินการได้ทันทีโดยประชาชนสามารถเข้าร่วมดำเนินการและตรวจสอบได้ทุกขั้นตอนทำให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกเกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมรักและหวงแหนบ้านเกิด^{๕๕}

๘) การติดตามการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนการพัฒนา และการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามข้อบัญญัติงบประมาณโดยมุ่งผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ ผู้นำการเมืองที่ดีจะต้องสามารถปฏิบัติได้ตามนโยบาย มุ่งสนองนโยบายให้กับประชาชนโดยรวม^{๕๖}

๙) ผู้นำทางการเมืองที่ดีควรมีนโยบายที่มาจากความต้องการของประชาชนเป็นหลัก สอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ ผู้นำทางการเมืองที่ดีสามารถทำตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จะต้องแก้ไขปัญหาได้อย่างไรให้ตรงกับความต้องการของประชาชน จึงทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาและมีความไว้วางใจผู้นำทางการเมือง ที่ผ่านมาผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิสามารถเข้าถึงความต้องการของประชาชนและแก้ปัญหาได้จริง^{๕๗}

๑๐) ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือภาคีเครือข่ายทำงานร่วมกันในพื้นที่ที่จะได้สะท้อนถึงความต้องการของประชาชน ที่ได้รับผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับเหตุผลที่ถูกต้อง เช่น การร้องเรียนโดยตรง ตูรับปัญหาเรื่องร้องเรียนเพื่อจะได้ทราบปัญหาในพื้นที่ที่แท้จริงและแก้ปัญหาได้จริง^{๕๘}

๑๑) ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องทำให้ประชาชนไว้วางใจ มีการเชื่อมความสัมพันธ์ การเข้าถึงประชาชนแบบตรงต่อความต้องการ ผู้นำทางการเมืองต้องทำงานอย่างตั้งใจและสนใจปัญหาที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่และสามารถนำมาแก้ไขให้ประชาชนพอใจได้ การช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนการลงพื้นที่ที่ต้องทำควบคู่กันตลอด^{๕๙}

๑๒) นักการเมืองที่ดีควรมีการพบประชาชนหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นยอมรับเหตุผลที่ถูกต้อง รวมทั้งหาแนวทางการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชนร่วมกับชาวบ้านหรือตัวแทนชุมชนอย่างสม่ำเสมอ การร่วมประชุมทำให้สังคมเกิดความเข้าใจกัน ทุกปัญหาก็สามารถแก้ไขได้ การมีส่วนร่วมก็จะเกิดขึ้นด้วยความเต็มใจ เพื่อหาข้อยุติร่วมกันจะได้มติที่ทุกคนพอใจ^{๖๐}

สรุปได้ว่า ผู้นำการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานที่จะแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในเขตพื้นที่ของตนแต่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เพราะนโยบายไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนได้จริง อีกทั้งโครงการที่ภาครัฐอนุมัติให้จัดทำนั้นมักไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ผู้นำทางการเมืองที่ดีควรมีนโยบายที่มาจากความต้องการของประชาชนเป็นหลักสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้สะท้อนถึงความต้องการของตน เป็นต้น

^{๕๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๖๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมีการวางเป้าหมายของการบริหารงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีวางนโยบาย การกำหนดแผนงานในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและมีเหตุผล และส่งเสริมสนับสนุนการใช้เหตุผลในการบริหารงานให้สัมฤทธิ์ผล

การวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

จากการวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังนี้ ๑) S มาจาก Strengths หมายถึง จุดแข็งหรือจุดเด่นหรือข้อได้เปรียบเป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของผู้นำทางการเมือง ๒) W มาจาก Weaknesses หมายถึง จุดอ่อนหรือจุดด้อยหรือข้อเสียเปรียบที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของผู้นำทางการเมือง ๓) O มาจาก Opportunities หมายถึง โอกาสการที่สภาพแวดล้อมภายนอกเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมผู้นำทางการเมือง ๔) T มาจาก Threats หมายถึง อุปสรรคข้อจำกัดซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้นำทางการเมือง พบดังนี้

Strengths จุดแข็ง

- การติดตามการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนการพัฒนา และการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามข้อบัญญัติงบประมาณโดยมุ่งผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ
- การวางเป้าหมายของการบริหารงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
- การมีเหตุผล และส่งเสริมสนับสนุนการใช้เหตุผลในการบริหารงานให้สัมฤทธิ์ผล

Weaknesses จุดอ่อน

- การไม่บริหารงานตามแผนงานที่วางไว้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
- การไม่เข้าใจการบริหารงานอย่างแจ่มแจ้งถึงผลที่จะตามมาทั้งด้านดีและด้านเสียโดยใช้เหตุผล
- การวางแผนงาน การกำหนดนโยบายไม่ชัดเจนไม่สอดคล้องกับนโยบายส่วนกลางของทางภาครัฐ
- การวางแผนงาน การกำหนดนโยบายไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่

Opportunities โอกาส

- การได้รับความไว้วางใจ ความร่วมมือร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่
- การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา
- เมื่อมีการเลือกตั้งประชาชนก็ใช้สิทธิ์พิจารณาเลือกผู้นำการเมืองที่มีผลงานสร้างประโยชน์และตอบสนองความต้องการของประชาชน

Threats อุปสรรค

- การวางแผนงาน การกำหนดนโยบายในพื้นที่ที่มีข้อจำกัด เพราะในจังหวัดชัยภูมิลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปประกอบด้วยป่าไม้และภูเขา

- การเกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงทำให้ขาดความร่วมมือระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ตารางที่ ๔.๕ แสดงสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ
ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	มีการวางเป้าหมายของการบริหารงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	๑๒	๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๖, ๑๙, ๒๐, ๒๒.
๒	มีการกำหนดแผนงาน วางนโยบายในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	๑๓	๑, ๔, ๕, ๖, ๗, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๕, ๑๖, ๑๘, ๑๙, ๒๓.
๓	ได้บริหารงานตามแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้วางไว้	๑๘	๒, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๑, ๒๒.
๔	เข้าใจการบริหารงานอย่างแจ่มแจ้งถึงผลที่จะตามมาทั้งด้านดีและด้านเสียโดยใช้เหตุผล	๑๖	๑, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๒๐, ๒๓.
๕	เป็นผู้มีเหตุผล และส่งเสริมสนับสนุนการใช้เหตุผลในการบริหารงานให้ได้สัมฤทธิ์ผล	๑๔	๑, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๒๐, ๒๒.
๖	การติดตามการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนการพัฒนา	๑๑	๓, ๕, ๖, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๘, ๒๐, ๒๒.
๗	การติดตามการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามข้อบัญญัติงบประมาณโดยมุ่งผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ	๑๒	๒, ๓, ๗, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๙, ๒๑, ๒๒.

การวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง ในจังหวัดชัยภูมิ

๖. ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

๑) ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิส่วนใหญ่รู้หน้าที่ กฎ ระเบียบ กติกา มารยาท ของสังคมทำให้การทำงานเป็นระบบและงานนั้นออกมาดี พร้อมทั้งปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเป็น ธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ให้ความสำคัญกับทุกคนอย่างดี คือ รับเรื่อง รับรู้ความต้องการ ของประชาชนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ คือ รู้หน้าที่ของตนเป็นอย่างดี และทำ หน้าที่นั้นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยส่วนใหญ่ ประชาชนเกิดความไว้วางใจ และส่งเสริมสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการ^{๖๑}

๒) ผู้นำทางการเมืองบางส่วนปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่เป็นธรรม และเลือกปฏิบัติ ให้ความสำคัญกับคนที่ตนเองรู้จักหรือพวกพ้องตนเองเป็นสำคัญ ไม่สนใจความต้องการของประชาชน คือ ไม่รู้จักหน้าที่ของตนและเลือกปฏิบัติ ผู้นำการเมืองส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติก็พลอยถูกตำหนิตายไปด้วย เช่น ประชาชนท่านไหนมาติดต่อราชการแล้ว เขาได้รับความสะดวกสบายก็จะพากันชื่นชม ส่วนประชาชนท่านไหนที่ไม่ได้รับความสะดวกสบายก็จะ กล่าวหาว่าปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่เป็นธรรมและเลือกปฏิบัติ เพราะฉะนั้นผู้นำทางการเมืองควรรู้จัก หน้าที่ของตนเอง และทำตามหน้าที่นั้น^{๖๒}

๓) ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องเป็นผู้รักษากฎข้อบังคับให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชนทั่วไป เป็นคุณสมบัติของผู้นำทางการเมือง ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องรักษากฎให้ประชาชนรู้เห็น มีการกระทำเป็นแบบอย่างที่ดีมีความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้เกิดความไว้วางใจของประชาชน ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในกฎข้อบังคับและใช้กฎหมายเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป^{๖๓}

๔) การรับผิดชอบต่อหน้าที่โดยชอบธรรมของผู้นำทางการเมือง คือ การรู้จักหน้าที่ ทำตาม หน้าที่ ไม่ก้าวร้าวหน้าที่ การรักษากฎ ระเบียบ กติกา ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือก ปฏิบัติ การปฏิบัติตามกฎหมายเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นแบบอย่างของผู้นำที่ดี^{๖๔}

๕) การเห็นชอบการให้งบประมาณครอบคลุมในทุกพื้นที่ ไม่ดูแลเฉพาะในพื้นที่ของตน เมื่อได้รับเรื่องราวร้องทุกข์ก็จะเสนอปัญหาและความต้องการของประชาชน เพื่อขอรับงบประมาณ ในการแก้ไขปัญหา ไม่เลือกช่วยเหลือเฉพาะญาติพี่น้องของตน^{๖๕}

๖) การปฏิบัติตามระเบียบหรือกฎเกณฑ์ของสังคม การเคารพกฎกติกาเพื่อให้เกิด ความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน การรักษากฎกติกาเป็นแบบอย่างในการสร้างความสงบในสังคม ทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชน รักษากฎ ระเบียบ กติกา มารยาทของสังคม มีความรับผิดชอบต่อ หน้าที่^{๖๖}

^{๖๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๖๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๖๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๖๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๖๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๖๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

๗) ผู้นำทางการเมืองที่ดีจะต้องปฏิบัติตามกฎที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ละเมิดข้อห้ามต่าง ๆ หรือดเว้นการปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับของชุมชนและบ้านเมือง ผู้นำทางการเมืองต้องปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างตามระเบียบข้อบังคับ ในเรื่องของความประพฤติปฏิบัติก็รักษากฎเกณฑ์ทำให้สังคมเกิดความโปร่งใสและเป็นแบบอย่างให้คนในสังคมได้ยึดถือ ถ้าผู้นำทางการเมืองมีระเบียบวินัย สังคมยึดกฎเกณฑ์บ้านเมืองย่อมสงบสุข^{๖๗}

๘) ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความมีระเบียบวินัยในหน้าที่ การมีระเบียบวินัยในการรักษาฐานะเรียบร้อยส่วนรวม การเป็นตัวแทนที่ดีมีภาวะผู้นำ รักษาผลประโยชน์ประชาชน เป็นการแสดงออกถึงความพร้อมในการทำงานตามกติกาของสังคม สร้างความสามัคคีสร้างการมีส่วนร่วมสังคมเกิดความเข้าใจกันยอมรับฟังเหตุผล ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องยึดถือและปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อกฎหมาย โดยมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ประชาชนประโยชน์ของส่วนรวม ไม่มุ่งหวังประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง ผู้นำทางการเมืองสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้ประชาชนปฏิบัติตาม^{๖๘}

๙) การปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติทำให้ประชาชนเห็นพลังของผู้นำทางการเมืองที่ทำหน้าที่แทนตนว่าเลือกคนไม่ผิด มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เมื่อมีการเลือกตั้งประชาชนก็จะเป็นผู้พิจารณาผู้นำทางการเมืองที่ทำหน้าที่ด้วยความมีระเบียบวินัย การปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติเป็นสิ่งที่ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องทำเพื่อแสดงให้เห็นว่าเลือกไม่ผิดคน ฟังได้จริง ทำหน้าที่เป็นตัวแทนได้จริง ไม่ทิ้งปัญหาของประชาชน มีภาวะความเป็นผู้นำที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ^{๖๙}

๑๐) ผู้นำทางการเมืองต้องช่วยรักษากฎ ระเบียบ กติกา มารยาท ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ในหน้าที่การงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และส่งเสริมสนับสนุนสร้างความเข้าใจในการทำงานให้แก่ประชาชน มีการพบประชาชน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แสดงออกถึงความรับผิดชอบของตน คือ เป็นตัวแทนประชาชน ประชาชนต้องได้รับผลประโยชน์สูงสุดจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำทางการเมืองสามารถทำให้ประชาชนเห็นว่าผู้นำทางการเมืองซึ่งเป็นตัวแทนสามารถทำหน้าที่ได้ดี ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม^{๗๐}

๑๑) ผู้นำทางการเมืองปฏิบัติหน้าที่ใดก็ตาม จะต้องมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่นั้น ๆ แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของผู้นำทางการเมืองที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ ผู้นำทางการเมืองต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รับผิดชอบต่อประชาชน รับผิดชอบต่อพื้นที่ เห็นประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวมเป็นสำคัญ การปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติทำให้ประชาชนไว้วางใจ^{๗๑}

๑๒) ในการอยู่ร่วมกัน ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน สังคม ประเทศชาติ เพื่อก่อให้เกิดความเรียบร้อย กฎระเบียบจึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการที่มีบุคคลหลายคน

^{๖๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๖๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๖๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓.

หลายกลุ่มมาอยู่ร่วมกันเพื่อกระทำประการใดประการหนึ่ง หากมิได้อยู่ภายใต้กฎหมายหรือเหตุผล
สังคมก็จะวุ่นวาย^{๗๒}

สรุปได้ว่า ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิส่วนใหญ่รู้หน้าที่ กฎ ระเบียบ กติกา
มารยาทของสังคม ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้นำทางการเมืองที่ดี
จะต้องทำเพื่อแสดงให้เห็นว่าเลือกไม่ผิดคน พึ่งได้จริง ทำหน้าที่เป็นตัวแทนได้จริง ไม่ทิ้งปัญหา
ของประชาชน มีภาวะความเป็นผู้นำที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ และส่งเสริมสนับสนุนสร้างความ
เข้าใจในการทำงานให้แก่ประชาชน มีการพบประชาชน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แสดงออกถึงความ
รับผิดชอบต่อตนเอง คือ เป็นตัวแทนประชาชน เป็นต้น ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิเข้าใจใน
กฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกา มารยาทของชุมชน สังคม และประเทศชาติ ปฏิบัติตนตามกฎหมายเกณฑ์
ระเบียบ กติกา มารยาทของสังคม และมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบของ
ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

**การวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำ
ทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ**

ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

จากการวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำ
ทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังนี้ ๑) S มาจาก
Strengths หมายถึง จุดแข็งหรือจุดเด่นหรือข้อดีที่เปรียบเป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของ
ผู้นำทางการเมือง ๒) W มาจาก Weaknesses หมายถึง จุดอ่อนหรือจุดด้อยหรือข้อเสียเปรียบที่เกิด
จากสภาพแวดล้อมภายในของผู้นำทางการเมือง ๓) O มาจาก Opportunities หมายถึง โอกาส
การที่สภาพแวดล้อมภายนอกเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมผู้นำทางการเมือง ๔) T มาจาก Threats
หมายถึง อุปสรรคข้อจำกัดซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้นำทางการเมือง พบดังนี้

Strengths จุดแข็ง

- การเห็นชอบการใช้งบประมาณครอบคลุมในทุกพื้นที่ ไม่ดูแลเฉพาะในพื้นที่ของตน
- การเข้าใจในกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกา มารยาทของชุมชน สังคม และประเทศชาติ
- การปฏิบัติตนตามกฎหมายเกณฑ์ ระเบียบ กติกา มารยาทของสังคม
- การส่งเสริมสนับสนุนสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
- เมื่อได้รับเรื่องราวร้องทุกข์ก็จะเสนอปัญหาและความต้องการของประชาชน
เพื่อขอรับงบประมาณในการแก้ไขปัญหา ไม่เลือกช่วยเหลือเฉพาะญาติพี่น้องของตน

Weaknesses จุดอ่อน

- การไม่รู้จักหน้าที่ของตน ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของตน ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน
- การไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถเพื่อตอบสนองความต้องการ
ของประชาชน
- การละเมิดกฎหมายไม่อยู่ในกฎเกณฑ์ข้อบังคับและไม่ใช้กฎหมายเช่นเดียวกับ
ประชาชนทั่วไปให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชน

^{๗๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

Opportunities โอกาส

- ประชาชนให้ความร่วมมือกับผู้นำทางการเมืองในพื้นที่ของตน
- เมื่อมีการเลือกตั้งประชาชนก็จะใช้สิทธิ์ในการพิจารณาในการเลือกตั้งผู้นำทางการเมืองที่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน และรับผิดชอบต่อประชาชน

Threats อุปสรรค

- ประชาชนมักจะเหมารวมมองผู้นำทางการเมืองที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่เป็นธรรม จึงทำให้ผู้นำทางการเมืองที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมหมดกำลังใจ
- ปัญหาของระบบราชการ เช่น การต้องทำตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ผู้นำทางการเมืองที่ดีหมดกำลังใจท้อแท้ เป็นต้น

ตารางที่ ๔.๖ แสดงสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	ต้องรู้และเข้าใจในกฎ ระเบียบ กติกา และ มารยาทของสังคม	๑๔	๒, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๕, ๑๖, ๒๐, ๒๒.
๒	ปฏิบัติตามตามกฎ ระเบียบ กติกา และ มารยาทของชุมชน สังคม และประเทศชาติ	๑๒	๓, ๕, ๗, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๘, ๑๙, ๒๑, ๒๓.
๓	ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลปฏิบัติตาม กฎระเบียบของสังคม	๑๓	๑, ๒, ๔, ๖, ๗, ๘, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๒.
๔	เข้าใจหน้าที่ของตน และรับผิดชอบต่อหน้าที่ ของตนนั้น ปฏิบัติตามระเบียบ ขั้นตอน และ วิธีการ	๑๗	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๘, ๒๑, ๒๓.
๕	มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่าง สมเหตุสมผล	๑๖	๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๒๐, ๒๑, ๒๓.
๖	เมื่อได้รับเรื่องราวร้องทุกข์ก็แก้ไขปัญหา ไม่ เลือกช่วยเหลือเฉพาะญาติพี่น้องของตน	๑๑	๓, ๔, ๕, ๖, ๑๐, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๙, ๒๑, ๒๒.
๗	การเห็นชอบการให้งบประมาณครอบคลุมใน ทุกพื้นที่ ไม่ดูแลเฉพาะในพื้นที่ของตน	๑๑	๓, ๔, ๕, ๖, ๑๐, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๙, ๒๑, ๒๒.

การวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง ในจังหวัดชัยภูมิ

๗. ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

๑) ผู้นำไม่ว่าจะเป็นผู้นำทางการเมือง ผู้นำสังคม ผู้นำชุมชน หรือผู้นำครอบครัวควรเป็นผู้ชี้แนะหรือเป็นต้นแบบให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามในคุณธรรมจริยธรรม เช่น การยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประชาชนควรเชื่อฟัง ปฏิบัติตาม และเข้าร่วมในพิธีกรรมอย่างต่อเนื่องเสมอมาเพื่อช่วยกันสืบสานวัฒนธรรมประเพณี^{๗๓}

๒) ผู้นำการเมืองส่วนใหญ่ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ คือ รู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติ มีความสามารถอย่างไร และต้องรู้จักพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องสำรวจตนเองอยู่เสมอว่าตนเองมีจุดอ่อนจุดแข็งอะไรแล้วดำเนินการปรับปรุงจุดอ่อนของตน ในขณะที่เดียวกันก็พัฒนาจุดแข็งของตนให้ดีขึ้นเรื่อย^{๗๔}

๓) ผู้นำทางการเมืองที่ดีควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถนำพามวลชนและองค์กรไปสู่จุดหมายได้ เป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้ตามได้ปฏิบัติตาม มีคุณธรรมจริยธรรมภายในจิตใจ แต่ผู้นำทางการเมืองบางส่วนดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ คือ การวางตัวดี ทำตัวให้ดี ไม่ดูหมิ่นคนอื่น เคารพสถานที่ รู้จักการวางตนในที่สาธารณะอย่างเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของคนอื่น สงบกาย สงบวาจา สงบใจ ผู้นำทางการเมืองส่วนน้อยที่ไม่ดำรงตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ทำแต่เรื่องเสื่อมเสีย^{๗๕}

๔) ผู้นำการเมืองจะต้องมีพฤติกรรมให้ประชาชนไว้วางใจมีสามัญสำนึกที่ดีว่าตนเองคือตัวแทนของประชาชนในจังหวัดผู้เป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหารงานทุกมิติที่เสนอตัวเข้ามาพัฒนาให้ประชาชนในจังหวัดจะต้องมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยเท่าเทียมกันไม่แบ่งแยกเป็นกลุ่มก้อนเฉพาะหัวคะแนนหรือเครือข่าย^{๗๖}

๕) ผู้นำทางการเมืองปฏิบัติตนเป็นผู้ที่นั่งอยู่ในใจคน เข้าถึงประชาชน และเข้าร่วมงานชุมชน ทั้งงานบุญ งานบวช งานแต่ง และงานตามวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น การเป็นผู้ที่ประพฤติตนอยู่ในศีลในธรรมเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในที่สาธารณะ การส่งเสริมให้ประชาชนทุกหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และการแต่งกายสุภาพ สนับสนุนและส่งเสริมเสื้อผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เมื่อมีกิจกรรมก็เข้าร่วมกับประชาชน มีเมตตาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะกับประชาชนได้ ไม่เอาเปรียบเห็นแก่ตัว ประพฤติกรรมของนักการเมืองควรเป็นตัวอย่างแก่คนในสังคม^{๗๗}

๖) ผู้นำการเมืองต้องมีจิตใจที่มุ่งมั่นปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย มีจิตอาสาสร้างประโยชน์ให้กับสังคม แก้ปัญหาส่วนรวม โปร่งใส จิตใจดีในการปฏิบัติงาน ผู้นำทางการเมืองที่ดีควรควรพบปะประชาชน ปรีกษาหารือในกิจกรรมต่างๆ เพื่อรวมระดมสมองแลกเปลี่ยนออกความ

^{๗๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

คิดเห็นซึ่งกันและกัน ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องในการบริหารงานของตนเองอยู่เสมอ^{๗๘}

๗) นักการเมืองต้องประพฤติตนเป็นคนดี เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ให้มีความน่าเชื่อถือประชาชนเกิดความศรัทธา ต้องกระทำดี ยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต รู้จักหิริโอตฺตปัปะ มีพรหมวิหารธรรม ต้องเป็นผู้ที่ประพฤติดี มีภาวะผู้นำ ไม่ทำเรื่องเสียหาย ไม่มีเรื่องเสื่อมเสียสามารถเป็นตัวอย่างให้กับผู้อื่นได้^{๗๙}

๘) ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องแสดงพลังให้ประชาชนเห็นว่า เมื่อปฏิบัติหน้าที่ก็ไปทำหน้าที่ของตนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ไม่เลือกปฏิบัติ ทำเป็นประจำไม่เคยขาดให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ เชื่อใจได้ว่าเลือกเข้าไปแล้วไม่ทำให้ผิดหวังมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนสม่ำเสมอ ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ^{๘๐}

๙) ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ประพฤติดีปฏิบัติดี มีเหตุผลเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องเป็นแบบอย่างของสังคม เป็นต้นแบบของเยาวชน ประวัติดี มีคุณภาพ การทำงานมีหลักเกณฑ์ในอดีตที่ผ่านมาเป็นคนดี ปฏิบัติคุณประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ ประชาชนก็จะสนับสนุน ชื่นชม ยกย่อง และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ^{๘๑}

๑๐) ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องการพัฒนาตนให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ จะต้องประพฤติตนให้มีภาวะผู้นำประพฤติตนให้เป็นคนดีเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมทำหน้าที่ด้วยความสุจริตตั้งใจทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนต้องทำตนให้เป็นคนหนักแน่นให้มีความน่าเชื่อถือประชาชนเกิดความศรัทธามีจิตสำนึกต่อประชาชน มีความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม มีจิตอาสาทำกิจกรรมเพื่อสร้างความร่วมมือของประชาชน^{๘๒}

๑๑) ผู้นำทางการเมืองที่ดีจะต้องเข้าใจในตนเอง เช่น อ่านตัวให้ออก บอกตัวเองให้ได้ ใช้ตัวเองให้เป็น เห็นตัวเองให้ชัด ตัดตัวเองให้ถูก และปลูกคุณธรรม นำจะต้องรู้จักตนเองให้ถ่องแท้ว่าเราอยู่ในสถานะใด และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ควรทำงานตามหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย รู้จักหน้าที่และทำตามความสามารถของตนเอง ควรรู้จักปรับปรุงตนให้เหมาะสมแก่การเป็นผู้อยู่เสมอเพื่อที่จะได้ปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น^{๘๓}

สรุปได้ว่า ผู้นำทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นผู้นำทางการเมือง ผู้นำสังคม ผู้นำชุมชน หรือผู้นำครอบครัวควรเป็นผู้ชี้แนะเป็นต้นแบบให้ผู้ที่บังคับบัญชาหรือผู้ตามในด้านคุณธรรมจริยธรรม ต้องมีจิตใจที่มุ่งมั่นปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย ต้องประพฤติตนเป็นคนดี เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม มีความรู้ความสามารถ ประพฤติดีปฏิบัติดี มีเหตุผลเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องเป็นแบบอย่างของสังคม เมื่อปฏิบัติหน้าที่ก็ไปทำหน้าที่ของตนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ไม่เลือกปฏิบัติ ทำเป็นประจำไม่เคยขาด ให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ เชื่อใจได้ว่า

^{๗๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๘๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๘๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๘๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๘๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

เลือกเข้าไปแล้วไม่ทำให้ผิดหวังมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนสม่ำเสมอ ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิรู้จักหน้าที่ของตนเองทำตามหน้าที่ของตนเองไม่ก้าวร่ายหน้าที่ของคนอื่น ได้ส่งเสริมสนับสนุนภาพลักษณ์ของหน่วยงานราชการให้ดีขึ้น และประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

การวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

จากการวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังนี้ ๑) S มาจาก Strengths หมายถึง จุดแข็งหรือจุดเด่นหรือข้อดีเปรียบเป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของผู้นำทางการเมือง ๒) W มาจาก Weaknesses หมายถึง จุดอ่อนหรือจุดด้อยหรือข้อเสียเปรียบที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของผู้นำทางการเมือง ๓) O มาจาก Opportunities หมายถึง โอกาสการที่สภาพแวดล้อมภายนอกเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมผู้นำทางการเมือง ๔) T มาจาก Threats หมายถึง อุปสรรคข้อจำกัดซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้นำทางการเมือง พบดังนี้

Strengths จุดแข็ง

- การเป็นผู้ที่ประพฤติตนอยู่ในศีลในธรรมเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในที่สาธารณะ และการส่งเสริมให้ประชาชนทุกหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕
- ผู้นำทางการเมืองปฏิบัติตนเป็นผู้ที่นั่งอยู่ในใจคน เข้าถึงประชาชน และเข้าร่วมงานชุมชน ทั้งงานบุญ งานบวช งานแต่ง และงานตามวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น
- การแต่งกายสุภาพ สนับสนุนและส่งเสริมเสื้อผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
- การรู้จักหน้าที่ของตนเองทำตามหน้าที่ของตนเองไม่ก้าวร่ายหน้าที่ของคนอื่น
- การส่งเสริมสนับสนุนภาพลักษณ์ของหน่วยงานราชการให้ดีขึ้น
- การประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

Weaknesses จุดอ่อน

- การไม่พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ไม่ปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนของตน
- ความไม่จริงจังในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง

Opportunities โอกาส

- ผู้นำทางการเมืองที่ประพฤติตนแบบอย่างที่ดีย่อมได้รับความไว้วางใจจากประชาชน
- เมื่อมีการเลือกตั้งประชาชนก็ใช้สิทธิ์พิจารณาเลือกนักการเมืองที่เป็นคนดี
- การมีพระราชบัญญัติมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองที่เกี่ยวกับการดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

Threats อุปสรรค

- จากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงหลายปีที่ผ่านมา และมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลให้ผู้นำทางการเมืองขาดความน่าเชื่อถือในภาพรวม

- ผู้ประพฤติตนเป็นคนดียอมเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธา เมื่อประชาชนเกิดความศรัทธาแล้วยอมมีผู้ไม่หวังดีจ้องคอยจะคอยจับผิด
- ปัญหาของระบบการเมืองที่ทำให้ผู้นำทางการเมืองที่ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีหมดกำลังใจ

ตารางที่ ๔.๗ แสดงสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ
ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	รู้จักหน้าที่ของตนเอง ทำตามหน้าที่ของตนเอง ไม่ก้าวร้าวหน้าที่ของคนอื่น	๑๓	๒, ๓, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๔, ๑๗, ๑๘, ๒๐, ๒๒.
๒	การพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนของตน	๑๘	๑, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๒๐, ๒๑, ๒๓.
๓	มีความจริงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง อยู่ตลอดเวลา	๑๗	๑, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๖, ๑๙, ๒๐, ๒๒.
๔	ประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม	๑๕	๒, ๓, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๙, ๒๑, ๒๓.
๕	ได้ส่งเสริมสนับสนุนภาพลักษณ์ของหน่วยงานราชการให้ดีขึ้น แต่งกายสุภาพ สันนิษฐาน และส่งเสริมเสื้อผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	๑๔	๑, ๒, ๔, ๕, ๗, ๘, ๑๑, ๑๒, ๑๕, ๑๖, ๑๘, ๒๐, ๒๑, ๒๒.
๖	การเป็นผู้ที่ประพฤติตนอยู่ในศีลในธรรมเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในที่สาธารณะส่งเสริมให้ประชาชนทุกหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕	๑๒	๒, ๔, ๕, ๖, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๔, ๑๖, ๑๙, ๒๒, ๒๓.
๗	ผู้นำทางการเมืองปฏิบัติตนเข้าถึงประชาชน และเข้าร่วมงานชุมชน งานวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น	๑๑	๓, ๕, ๗, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๗, ๑๘, ๒๑, ๒๒.

๔.๒ ผลการวิเคราะห์มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง ในจังหวัดชัยภูมิ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒. เพื่อศึกษามาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

จากการสำรวจ ผู้วิจัยได้สรุปมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ คือ ๑) ยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ๒) ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดีในการติดต่อหน้าที่ ๓) กล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ๔) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ๕) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ๖) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และ ๗) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ ดังนี้

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสิทธิ์เลือกตั้งซึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังปรากฏในตาราง

ตารางที่ ๔.๘ แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๔๐๐)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๙๘	๔๙.๕
หญิง	๒๐๒	๕๐.๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐
อายุ		
๑๘ - ๓๐ ปี	๑๐๐	๒๕.๐
๓๑ - ๔๐ ปี	๗๐	๑๗.๕
๔๑ - ๕๐ ปี	๘๘	๒๒.๐
อายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป	๑๔๒	๓๕.๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐
การศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๒๙๑	๗๒.๘
ปริญญาตรี	๙๓	๒๓.๒
สูงกว่าปริญญาตรี	๑๖	๔.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๘ แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

(n=๔๐๐)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๕๑	๑๒.๘
พนักงานบริษัท	๒๘	๗.๐
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๘๙	๒๒.๒
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	๔๔	๑๑.๐
เกษตรกร/รับจ้างทั่วไป	๑๘๘	๔๗.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐
รายได้		
ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท	๒๕๕	๖๓.๗
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๘๓	๒๐.๘
๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท	๒๙	๗.๒
๒๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๓๓	๘.๓
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕ และเพศชาย จำนวน ๑๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๕ ตามลำดับ

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป จำนวน ๑๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๕ อายุ ๑๘ - ๓๐ ปี จำนวน ๑๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐ อายุ ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๐ และอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕ ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๙๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๘ ปริญญาตรี จำนวน ๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๒ และสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๐ ตามลำดับ

อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร/รับจ้างทั่วไป จำนวน ๑๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๐ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒ ราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๘ พ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๐ และพนักงานบริษัท จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๐ ตามลำดับ

รายได้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๗ รายได้ ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๘ รายได้ ๒๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป จำนวน ๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓ และรายได้ ๒๐,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๒ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง ในจังหวัดชัยภูมิ

จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิใน ๗ ประเด็น คือ ๑) ยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ๒) ซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ๓) กล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ๔) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ๕) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ๖) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และ ๗) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับมาตรฐานจริยธรรมทางการเมือง โดยรวม

(n=๔๐๐)			
มาตรฐานจริยธรรมทางการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	๓.๘๒	๐.๗๕	มาก
๒. ซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่	๓.๔๙	๐.๘๒	มาก
๓. กล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม	๓.๕๒	๐.๘๐	มาก
๔. คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ	๓.๕๔	๐.๘๑	มาก
๕. มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน	๓.๕๑	๐.๘๑	มาก
๖. ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ	๓.๕๘	๐.๗๙	มาก
๗. ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ	๓.๕๐	๐.๗๗	มาก
โดยรวม	๓.๕๖	๐.๗๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๕๖$, S.D.=๐.๗๒) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ($\bar{X}=๓.๘๒$, S.D.=๐.๗๕) รองลงมาได้แก่ ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ($\bar{X}=๓.๕๘$, S.D.=๐.๗๙) ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ($\bar{X}=๓.๕๔$, S.D.=๐.๘๑) ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ($\bar{X}=๓.๕๒$, S.D.=๐.๘๐)

ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ($\bar{X}=3.51$, S.D.=0.81) ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ ($\bar{X}=3.50$, S.D.=0.77) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ($\bar{X}=3.49$, S.D.=0.82) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับมาตรฐานจริยธรรมทางการเมือง ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

(n=๔๐๐)

ยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้รู้คุณค่าของสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	๓.๘๘	๐.๘๕	มาก
๒. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	๓.๙๐	๐.๘๕	มาก
๓. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้มีความต้องการความรักความสามัคคีของประชาชนในชาติ	๓.๙๐	๐.๙๑	มาก
๔. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนและสังคมเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ	๓.๖๒	๐.๙๔	มาก
๕. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศชาติ	๓.๗๙	๐.๙๒	มาก
โดยรวม	๓.๘๒	๐.๗๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.75) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.85)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้มีความต้องการความรักความสามัคคีของประชาชนในชาติ ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.91)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของชาติ ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.94)” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับมาตรฐานจริยธรรม
 ทางการเมือง ด้านซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่
 (n=๔๐๐)

ซื่อสัตย์สุจริตและมีจิตสำนึกที่ดี ในการรับผิดชอบต่อหน้าที่	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง พอใจในสิ่งที่ตนมี ยินดีใน สิ่งที่ตนได้	๓.๔๗	๐.๙๒	มาก
๒. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบ ต่อหน้าที่	๓.๔๗	๐.๙๑	มาก
๓. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ดำเนินชีวิตด้วยความซื่อตรง และเป็นแบบอย่างที่ดี	๓.๕๐	๐.๙๑	มาก
๔. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีการ วางแผนงานใช้งบประมาณตามสถานการณ์ได้อย่าง คุ้มค่า	๓.๕๓	๐.๙๕	มาก
๕. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านปรับ ตำแหน่งความดีความชอบกระทำตามหลักการและ เหตุผล	๓.๔๖	๐.๙๙	มาก
โดยรวม	๓.๔๙	๐.๘๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อมาตรฐานจริยธรรมทางการเมือง
 ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ด้านซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่
 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.49$, S.D.=0.82) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมาก
 ไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า
 “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีการวางแผนการใช้งบประมาณตามสถานการณ์
 ได้อย่างคุ้มค่า ($\bar{X}=3.53$, S.D.=0.95)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่
 เขตเลือกตั้งของท่านดำเนินชีวิตด้วยความซื่อตรง และเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X}=3.50$, S.D.=0.91)”
 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านปรับตำแหน่ง
 ความดีความชอบกระทำตามหลักการและเหตุผล ($\bar{X}=3.46$, S.D.=0.99)” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับมาตรฐานจริยธรรม
 ทหารการเมือง ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

(n=๔๐๐)

กล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ผู้นำทหารการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีความกล้าหาญในการบริหารงาน กล้าตัดสินใจ และรู้คุณค่าของเวลา	๓.๕๒	๐.๙๒	มาก
๒. ผู้นำทหารการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นตัวอย่างที่ดีเป็นที่ยอมรับในเรื่องของการตรงต่อเวลา	๓.๔๗	๐.๘๙	มาก
๓. ผู้นำทหารการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับโอกาสและเวลา	๓.๕๑	๐.๙๒	มาก
๔. ผู้นำทหารการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านสามารถแก้ไขปัญหาของการบริหารงานได้ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ	๓.๕๗	๐.๘๙	มาก
๕. ผู้นำทหารการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านส่งเสริมสนับสนุนการใช้เวลาให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด	๓.๕๕	๐.๙๑	มาก
โดยรวม	๓.๕๒	๐.๘๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อมาตรฐานจริยธรรมทหารเมืองของผู้นำทหารการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.52$, S.D.=0.92) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทหารการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านสามารถแก้ไขปัญหาของการบริหารงานได้ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ ($\bar{X}=3.57$, S.D.=0.89)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทหารการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านส่งเสริมสนับสนุนการใช้เวลาให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X}=3.55$, S.D.=0.91)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ผู้นำทหารการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับโอกาสและเวลา ($\bar{X}=3.47$, S.D.=0.89)” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับมาตรฐานจริยธรรม
ทางการเมือง ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ

(n=๔๐๐)

คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้ มุ่งให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า ประโยชน์ส่วนตัว	๓.๕๐	๐.๙๙	มาก
๒. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน พร้อมเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อประโยชน์ ส่วนรวม	๓.๕๐	๐.๙๔	มาก
๓. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีจิต สาธารณะประโยชน์ต่อประชาชน สังคม และ ประเทศชาติ	๓.๖๓	๐.๙๒	มาก
๔. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักคุณค่าของประโยชน์ ส่วนรวม และมีจิตสาธารณะ	๓.๕๔	๐.๙๑	มาก
๕. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมี ความจริงใจในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสา ธารณประโยชน์	๓.๕๑	๐.๙๒	มาก
โดยรวม	๓.๕๔	๐.๘๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อมาตรฐานจริยธรรมทางการเมือง
ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
และมีจิตสาธารณะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๕๔$, S.D.=๐.๘๑) เมื่อพิจารณาโดยเรียง
ตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด
ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีจิตสาธารณะประโยชน์ต่อประชาชน
สังคม และประเทศชาติ ($\bar{X}=๓.๖๓$, S.D.=๐.๙๒)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมือง
ในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักคุณค่าของประโยชน์ส่วนรวม และมีจิต
สาธารณะ ($\bar{X}=๓.๕๔$, S.D.=๐.๙๑)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมือง
ในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้มุ่งให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
($\bar{X}=๓.๕๐$, S.D.=๐.๙๙)” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับมาตรฐานจรรยาบรรณ
 ทหารการเมือง ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

(n=๔๐๐)

มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีการวางแผนเป้าหมายของการบริหารงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	๓.๕๕	๐.๙๓	มาก
๒. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีวางนโยบาย การกำหนดแผนงานในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	๓.๕๓	๐.๙๓	มาก
๓. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านได้บริหารงานตามแผนการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้วางไว้	๓.๔๗	๐.๙๓	มาก
๔. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเข้าใจการบริหารงานอย่างแจ่มแจ้งถึงผลที่จะตามมาทั้งด้านดีและด้านเสียโดยใช้เหตุผล	๓.๕๐	๐.๙๐	มาก
๕. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้มีเหตุผล และส่งเสริมสนับสนุนการใช้เหตุผลในการบริหารงานให้สัมฤทธิ์ผล	๓.๕๒	๐.๙๓	มาก
โดยรวม	๓.๕๑	๐.๘๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อมาตรฐานจรรยาบรรณทหารการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.51$, S.D.=0.81) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีการวางแผนเป้าหมายของการบริหารงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ($\bar{X}=3.55$, S.D.=0.93)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีการกำหนดแผนงาน วางนโยบายในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X}=3.53$, S.D.=0.93)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านได้บริหารงานตามแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้วางไว้ ($\bar{X}=3.47$, S.D.=0.93)” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับมาตรฐานจริยธรรม
ทางการเมือง ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

(n=๔๐๐)

ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน เข้าใจกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกามารยาทของชุมชน สังคม และประเทศชาติ	๓.๖๒	๐.๘๙	มาก
๒. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้ ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกามารยาท ของสังคม	๓.๖๐	๐.๙๐	มาก
๓. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลปฏิบัติตาม กฎระเบียบของสังคม	๓.๖๑	๐.๙๔	มาก
๔. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านรู้ หน้าที่ของตน ปฏิบัติตามหน้าที่ของตน และ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน	๓.๕๗	๐.๙๐	มาก
๕. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถเพื่อ ตอบสนองความต้องการของประชาชน	๓.๔๘	๐.๘๘	มาก
โดยรวม	๓.๕๘	๐.๗๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อมาตรฐานจริยธรรมทางการเมือง
ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ โดยรวม
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๕๘, S.D. = ๐.๗๙) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย
พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมือง
ในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเข้าใจกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกามารยาทของชุมชน สังคม
และประเทศชาติ ($\bar{X}$ = ๓.๖๒, S.D. = ๐.๘๙)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขต
เลือกตั้งของท่านส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ($\bar{X}$ = ๓.๖๑,
S.D. = ๐.๙๔)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน
ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ($\bar{X}$ = ๓.๔๘,
S.D. = ๐.๘๘)” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับมาตรฐานจริยธรรม
ทางการเมือง ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

(n=๔๐๐)

ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านรู้จัก หน้าที่ของตนเอง ทำตามหน้าที่ของตนเอง ไม่ก้าว ก่ายหน้าที่ของคนอื่น	๓.๕๗	๐.๘๙	มาก
๒. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีการ พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และปรับปรุงแก้ไข จุดอ่อนของตน	๓.๔๗	๐.๘๙	มาก
๓. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมี ความจริงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอยู่ ตลอดเวลา	๓.๕๑	๐.๙๒	มาก
๔. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเป็น แบบอย่างที่ดีของสังคม	๓.๕๒	๐.๙๒	มาก
๕. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านได้ ส่งเสริมสนับสนุนภาพลักษณ์ของหน่วยงานราชการ ให้ดีขึ้น	๓.๕๕	๐.๙๑	มาก
โดยรวม	๓.๕๒	๐.๘๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อมาตรฐานจริยธรรมทางการเมือง
ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์
ของทางราชการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๕๒, S.D. = ๐.๘๐) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ย
จากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า
“ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านรู้จักหน้าที่ของตนเอง ทำตามหน้าที่ของตนเอง
ไม่ก้าวกรายหน้าที่ของคนอื่น ($\bar{X}$ = ๓.๕๗, S.D. = ๐.๘๙)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมือง
ในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านได้ส่งเสริมสนับสนุนภาพลักษณ์ของหน่วยงานราชการให้ดีขึ้น
($\bar{X}$ = ๓.๕๕, S.D. = ๐.๙๑)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่
เขตเลือกตั้งของท่านมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนของตน
($\bar{X}$ = ๓.๔๗, S.D. = ๐.๘๙)” ตามลำดับ

สรุปได้ว่า มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ๑) ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ๒) ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเข้าใจกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติการายาทของชุมชน สังคม และประเทศชาติ ๓) ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีจิตสาธารณะประโยชน์ต่อประชาชน สังคม และประเทศชาติ ๔) ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านสามารถแก้ไขปัญหาของการบริหารงานได้ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ ๕) ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีการวางแผนเป้าหมายของการบริหารงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ๖) ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทาง ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านรู้จักหน้าที่ของตนเอง ทำตามหน้าที่ของตนเอง ไม่ก้าวร้าวหน้าที่ของคนอื่น และ ๗) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านชื่อเสียงสุจริต และมีจิตสำนึกที่ดี ในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านการวางแผนงาน ใช้งบประมาณตามสถานการณ์ได้อย่างคุ้มค่า

๔.๓ ผลการวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนา
จริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนา
จริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ๗ ประเด็น คือ ๑) ฌมมัญญุตตา รู้จักเหตุ
๒) อตถัญญุตตา รู้จักผล ๓) อตตัญญุตตา รู้จักตน ๔) มัตตัญญุตตา รู้จักประมาณ ๕) กาลัญญุตตา รู้จักกาล
๖) ปริสัจญุตตา รู้จักชุมชน และ ๗) ปุคคัลลัญญุตตา รู้จักบุคคล ดังนี้

ตอนที่ ๑ การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำ ทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นหลักเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรม
ทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิใน ๗ ประเด็น คือ ๑) ฌมมัญญุตตา รู้จักเหตุ คือ
รู้จักหลักการ รู้หน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม ๒) อตถัญญุตตา รู้จักผล คือ รู้จักจุดมุ่งหมาย รู้ผล
แห่งความมุ่งหมาย คือ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ๓) อตตัญญุตตา รู้จักตน คือ รู้จักตนเองว่ามีคุณสมบัติ
อย่างไร รู้จักพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี ๔) มัตตัญญุตตา รู้จัก
ประมาณ คือ รู้จักความพอดี ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี ๕) กาลัญญุตตา รู้จักกาล คือ รู้จักกาลเวลา
ทำงานให้ทันกับเวลา กล้าตัดสินใจ และรู้คุณค่าของเวลา ๖) ปริสัจญุตตา รู้จักชุมชน คือ รู้จักสังคม
วัฒนธรรม ประเพณีของสังคมนั้น ๆ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม และมีจิตสาธารณะ และ ๗) ปุคคัลลัญญ
ุตตา รู้จักบุคคล คือ รู้จักประเภทของบุคคลว่าควรจะปฏิบัติต่อเขาอย่างไรให้ถูกต้องเหมาะสม และ
ส่งเสริมบุคคลที่ควรส่งเสริม ยึดมั่นบุคคลที่ควรยึดมั่น โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของจริยธรรมของผู้นำ
ทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวม

หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ฌมมัญญุตตา รู้จักเหตุ	๓.๖๘	๐.๗๕	มาก
๒. อตถัญญุตตา รู้จักผล	๓.๖๔	๐.๗๕	มาก
๓. อตตัญญุตตา รู้จักตน	๓.๖๓	๐.๘๐	มาก
๔. มัตตัญญุตตา รู้จักประมาณ	๓.๕๘	๐.๗๔	มาก
๕. กาลัญญุตตา รู้จักกาล	๓.๖๓	๐.๗๖	มาก
๖. ปริสัจญุตตา รู้จักชุมชน	๓.๖๓	๐.๗๖	มาก
๗. ปุคคัลลัญญุตตา รู้จักบุคคล	๓.๖๙	๐.๗๘	มาก
โดยรวม	๓.๖๔	๐.๗๑	มาก

(n=๔๐๐)

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองเพื่อประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ปุคคลัญญตา รู้จักบุคคล ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.78) รองลงมา ได้แก่ ัมมัญญตา รู้จักเหตุ ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.75) อัตถัญญตา รู้จักผล ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.75) ปริสัจญตา รู้จักชุมชน ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.76) กาลัญญตา รู้จักกาล คือ รู้จักกาลเวลา ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.76) อัตตัญญตา รู้จักตน ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.80) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มัตตัญญตา รู้จักประมาณ ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ชื่อว่า ัมมัญญตา รู้จักเหตุ

(n=๔๐๐)

ัมมัญญตา รู้จักเหตุ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเข้าใจในกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติการาชการของทางราชการ	๓.๘๓	๐.๘๔	มาก
๒. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ กติการาชการของทางราชการ	๓.๖๖	๐.๘๕	มาก
๓. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลากรปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ	๓.๖๗	๐.๘๔	มาก
๔. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านทราบถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนนั้น	๓.๖๘	๐.๘๘	มาก
๕. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของประชาชน	๓.๕๘	๐.๘๘	มาก
โดยรวม	๓.๖๘	๐.๗๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมที่ว่า ัมมัญญตา รู้จักเหตุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเข้าใจในกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติการาชการของทางราชการ ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.84)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านทราบถึงความ

รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนนั้น ($\bar{X}=3.68, S.D.=0.88$)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของประชาชน ($\bar{X}=3.58, S.D.=0.88$)” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ข้อว่า **อรรถัญญูตา รู้จักผล**

(n=๔๐๐)

อรรถัญญูตา รู้จักผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีการประชุมปรึกษาหารือวางแผนจุดมุ่งหมายของการบริการงานได้อย่างถูกต้อง	๓.๖๑	๐.๘๖	มาก
๒. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีการกำหนดนโยบายในการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่	๓.๕๗	๐.๘๖	มาก
๓. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านได้ดำเนินการบริหารงานตามนโยบายที่ได้วางไว้เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน	๓.๕๘	๐.๘๗	มาก
๔. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านได้มีการกำหนดนโยบายบริหารงานให้ถึงจุดเป้าหมายที่ได้วางไว้	๓.๗๖	๐.๘๖	มาก
๕. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านได้ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เหตุผลในการบริหารงานเพื่อจะได้ทราบถึงข้อดีและข้อเสีย	๓.๖๙	๐.๘๙	มาก
โดยรวม	๓.๖๔	๐.๗๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมที่ว่า อรรถัญญูตา รู้จักผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.64, S.D.=0.75$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านได้มีการกำหนดนโยบายบริหารงานให้ถึงจุดเป้าหมายที่ได้วางไว้ ($\bar{X}=3.76, S.D.=0.86$)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านได้ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เหตุผลในการบริหารงานเพื่อจะได้ทราบถึงข้อดีและข้อเสีย ($\bar{X}=3.69, S.D.=0.89$)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีการกำหนดนโยบายในการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ($\bar{X}=3.57, S.D.=0.86$)” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของจริยธรรมของผู้นำ
ทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ชื่อว่า **อัครัตถ์ญญาตา รุ้จักตน**

(n=๔๐๐)

อัครัตถ์ญญาตา รุ้จักตน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านรุ้จัก รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติตาม หน้าที่นั้น	๓.๖๖	๐.๘๘	มาก
๒. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านปฏิบัติ หน้าที่ของตนสามารถเป็นต้นแบบในการประพฤติ ปฏิบัติ	๓.๖๗	๐.๘๘	มาก
๓. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีความ มุ่งมั่นพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อ ตอบสนองความต้องการของประชาชน	๓.๕๙	๐.๙๐	มาก
๔. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านพัฒนา ตนเองอย่างสม่ำเสมอ ปรับปรุงจุดอ่อนของตน ใน ขณะเดียวกันก็พัฒนาจุดแข็ง	๓.๖๓	๐.๘๗	มาก
๕. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมี พัฒนาตนเองอยู่เสมอ และประพฤติปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดีสมควรแก่ตำแหน่ง	๓.๖๒	๐.๙๑	มาก
โดยรวม	๓.๖๓	๐.๘๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรม
ทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมที่ว่า อัครัตถ์ญญาตา รุ้จักตน โดยรวม
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๓$, S.D.=๐.๘๐) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า
มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่
เขตเลือกตั้งของท่านปฏิบัติหน้าที่ของตนสามารถเป็นต้นแบบในการประพฤติปฏิบัติ ($\bar{X}=๓.๖๗$,
S.D.=๐.๘๘)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านรุ้จักรับผิดชอบ
ต่อหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติตามหน้าที่นั้น ($\bar{X}=๓.๖๖$, S.D.= ๐.๘๘)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
คือ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีความมุ่งมั่นพยายามในการปฏิบัติหน้าที่
ของตนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ($\bar{X}=๓.๕๙$, S.D.= ๐.๙๐)” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของจริยธรรมของผู้นำ
ทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ชื่อว่า **มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ**

(n=๔๐๐)

มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านยินดี ด้วยวัสดุสิ่งของอันเป็นของตน ไม่ละโมภะอยากได้ จนเกินไป	๓.๕๔	๐.๘๗	มาก
๒. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านใช้ชีวิต อย่างพอเพียงเป็นแบบอย่างแนวทางของความ พอเพียง	๓.๕๕	๐.๘๖	มาก
๓. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านรู้จักใช้ สอยงบประมาณในการบริหารจัดการอย่าง สมเหตุสมผล	๓.๖๒	๐.๘๓	มาก
๔. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน สามารถปรับแผนการใช้งบประมาณตามสถานการณ์ ได้อย่างเหมาะสม	๓.๖๘	๐.๘๗	มาก
๕. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเมื่อจะ พิจารณาตำแหน่งเจ้าหน้าที่หรือพนักงานกระทำการ อย่างสมเหตุสมผล	๓.๕๒	๐.๘๖	มาก
โดยรวม	๓.๕๘	๐.๗๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรม
ทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมที่ว่า มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ
โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๕๘$, S.D.=๐.๗๔) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมาก
ไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า
“ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านสามารถปรับแผนการใช้งบประมาณตามสถานการณ์
ได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}=๓.๖๘$, S.D.=๐.๘๗)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่
เขตเลือกตั้งของท่านรู้จักใช้สอยงบประมาณในการบริหารจัดการอย่างสมเหตุสมผล ($\bar{X}=๓.๖๒$,
S.D.=๐.๘๓)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน
เมื่อจะพิจารณาตำแหน่งเจ้าหน้าที่หรือพนักงานกระทำการอย่างสมเหตุสมผล ($\bar{X}=๓.๕๒$,
S.D.= ๐.๘๖)” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของจริยธรรมของผู้นำ
ทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ชื่อว่า กาลัญญุตารูจักกาล

(n=๔๐๐)

กาลัญญุตารูจักกาล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ กล้าตัดสินใจ และตรงต่อเวลา	๓.๖๓	๐.๘๗	มาก
๒. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการเวลา และรู้คุณค่าของเวลา	๓.๗๐	๐.๘๕	มาก
๓. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านสามารถวางแผนงานหรือจัดโครงการได้อย่างเหมาะสมกับโอกาสและเวลา	๓.๖๔	๐.๘๙	มาก
๔. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านสามารถแก้ไขปัญหาในการบริหารจัดการได้ทันสถานการณ์ความต้องการของประชาชน	๓.๕๗	๐.๘๕	มาก
๕. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านสามารถบริหารจัดการเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด และส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของเวลา	๓.๖๒	๐.๘๔	มาก
โดยรวม	๓.๖๓	๐.๗๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมที่ว่า กาลัญญุตารูจักกาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๓$, S.D. = ๐.๗๖) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการเวลา และรู้คุณค่าของเวลา ($\bar{X} = ๓.๗๐$, S.D. = ๐.๘๕)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านสามารถวางแผนงานหรือจัดโครงการได้อย่างเหมาะสมกับโอกาสและเวลา ($\bar{X} = ๓.๖๓$, S.D. = ๐.๘๗)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านสามารถแก้ไขปัญหาในการบริหารจัดการได้ทันสถานการณ์ความต้องการของประชาชน ($\bar{X} = ๓.๕๗$, S.D. = ๐.๘๕)” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของจริยธรรมของผู้นำ
ทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ชื่อว่า **ปรีศัญญาตา รุ่งจักชุมชน**

(n=๔๐๐)

ปรีศัญญาตา รุ่งจักชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็น ผู้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ และมีจิตอาสา	๓.๖๑	๐.๘๖	มาก
๒. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมี ความจริงใจ อดทน และเสียสละเป็นที่พึ่งให้แก่ ประชาชนได้	๓.๖๔	๐.๘๔	มาก
๓. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ และมีจิตอาสาต่อ ประชาชนในพื้นที่	๓.๖๐	๐.๘๖	มาก
๔. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเห็นคุณค่าของ กิจกรรมสาธารณะประโยชน์	๓.๖๔	๐.๘๗	มาก
๕. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมี ความจริงใจในการพัฒนาประโยชน์สาธารณะเพื่อ ชุมชน	๓.๖๕	๐.๙๐	มาก
โดยรวม	๓.๖๓	๐.๗๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรม
ทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมที่ว่า ปรีศัญญาตา รุ่งจักชุมชน
โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๓$, S.D.=๐.๗๖) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมาก
ไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า
“ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีความจริงใจในการพัฒนาประโยชน์สาธารณะ
เพื่อชุมชน ($\bar{X}=๓.๖๕$, S.D.= ๐.๙๐)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้ง
ของท่านมีความจริงใจ อดทน และเสียสละเป็นที่พึ่งให้แก่ประชาชนได้ ($\bar{X}=๓.๖๔$, S.D.=๐.๘๔)”
และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านบำเพ็ญสาธารณะ
ประโยชน์ และมีจิตอาสาต่อประชาชนในพื้นที่ ($\bar{X}=๓.๖๐$, S.D.=๐.๘๖)” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของจริยธรรมของผู้นำ
ทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ชื่อว่า บุคคลัญญาตา รู้จักบุคคล

(n=๔๐๐)

บุคคลัญญาตา รู้จักบุคคล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชน และสังคมเป็นสำคัญ	๓.๖๘	๐.๘๗	มาก
๒. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ ใส่ใจให้ความสำคัญกับประชาชนทุก ๆ คนในพื้นที่	๓.๗๔	๐.๘๖	มาก
๓. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้สร้างความรักความสามัคคีให้เกิดมีแก่ประชาชน ชุมชน และสังคม	๓.๗๔	๐.๘๖	มาก
๔. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้มุ่งมั่นทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่	๓.๖๓	๐.๙๑	มาก
๕. ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน คนดีให้ช่วยกันพัฒนาประเทศชาติ	๓.๖๔	๐.๙๐	มาก
โดยรวม	๓.๖๙	๐.๗๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมที่ว่า บุคคลัญญาตา รู้จักบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๙$, S.D.= ๐.๗๘) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ ใส่ใจให้ความสำคัญกับประชาชนทุก ๆ คนในพื้นที่ ($\bar{X}=๓.๗๔$, S.D.= ๐.๘๖)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้สร้างความรักความสามัคคีให้เกิดมีแก่ประชาชน ชุมชน และสังคม ($\bar{X}=๓.๗๔$, S.D.= ๐.๘๖)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้มุ่งมั่นทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ($\bar{X}=๓.๖๓$, S.D.=๐.๙๑)” ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นหลักเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรม เพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ๗ ประเด็น คือ ๑) ธัมมัญญาตา รู้จักเหตุ คือ รู้จักหลักการ รู้หน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม ๒) อตถัญญาตา รู้จักผล คือ รู้จักจุดมุ่งหมาย รู้ผลแห่งความมุ่งหมาย คือ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ๓) อัตตัญญาตา รู้จักตน คือ รู้จักตนเองว่ามีคุณสมบัติอย่างไร รู้จักพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และและดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี ๔) มัตตัญญาตา รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดี ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี ๕) กาลัญญาตา รู้จักกาล คือ รู้จักกาลเวลา ทำงานให้ทันกับเวลา กล้าตัดสินใจ และรู้คุณค่าของเวลา ๖) ปริสัญญญาตา รู้จักชุมชน คือ รู้จักสังคม วัฒนธรรม ประเพณีของสังคมนั้น ๆ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมของสังคม และมีจิตสาธารณะ และ ๗) ปุคคัลัญญาตา รู้จักบุคคล คือ รู้จักประเภทของบุคคล ว่าควรจะปฏิบัติต่อเขาอย่างไรให้ถูกต้องเหมาะสม และส่งเสริมบุคคลที่ควรส่งเสริม ยึดมั่นบุคคลที่ควรยึดมั่น พบดังนี้

๑. ธัมมัญญาตา รู้จักเหตุ

๑) สมควรให้มีการจัดอบรมสัมมนาในหัวข้อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้ผู้นำทางการเมืองทั้งหลายได้เข้าใจถึงความเป็นจริงจะได้ไม่ละเมิดกฎ ใช้กฎหมายอยู่เหนือกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายนั้นก็เพื่อจะได้ตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้เสียภาษี ซึ่งเป็นเจ้าของประเทศ ผู้นำการเมืองก็มาจากเสียงของประชาชน^{๘๔}

๒) กติกา ระเบียบแบบแผนของสังคมหรือบทบาทต่าง ๆ ที่ผู้นำไปดำรงตำแหน่ง เพราะการที่ผู้นำศึกษาหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ให้เข้าใจแล้วย่อมสามารถที่จะวางนโยบายวางแผนงาน ให้เป็นผลสำเร็จได้^{๘๕}

๓) ผู้นำนั้นมีความสำคัญต่อการวางแผนงานหรือนโยบายอันเป็นเหตุแห่งความเจริญ ต่อสังคมและตนเอง เมื่อบุคคลระดับผู้นำทำตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแล้วจึงได้ชื่อว่าเป็น ผู้กระทำตามหลักการที่ดี การศึกษาให้รู้จักหน้าที่ของตนให้ถูกต้องตามความเป็นจริงพร้อมทั้ง ทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์เต็มทีและไม่ประมาทในการทำหน้าที่เพื่อให้เป็นผลสำเร็จต้องอาศัย การรู้จักเหตุคือรู้หน้าที่เป็นสำคัญ การรู้จักเหตุของผู้นำนั้นยังรวมไปถึงการรู้จักกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม เช่น ผู้นำหรือผู้ปกครองประเทศต้องรู้หลักรัฐศาสตร์และรัฐกฎหมายของชาติคือกฎหมาย ตั้งแต่รัฐธรรมนูญ และต้องยืนอยู่ในหลักการตั้งตนอยู่ในหลักการ ไม่ว่าจะป็นชุมชนสังคมหรือองค์กร กิจการอะไรก็ตามต้องมีหลักการมีกฎมีกติกา ผู้นำนั้นจะต้องรู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้กฎ กติกาเหล่านี้ ให้ชัดเจนเพื่อที่จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุถึงเป้าหมาย^{๘๖}

๔) การรู้หลักการ รู้งาน รู้กติกาอย่างถูกต้องถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำที่ดี การเป็นผู้นำที่ดีจะต้องรู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายให้ชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่

^{๘๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๘๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๘๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

อย่างถูกต้องจึงจะสามารถนำพาหมู่คณะมวลชนและองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง ผู้นำจะต้องมีหลักกล่าวคือจะต้องเป็นผู้รู้หลักการ ฐานะ และกติกาอย่างถูกต้อง จึงจะสามารถวางแผนและกำหนดนโยบายได้อย่างถูกต้องเพื่อนำพามวลสมาชิกและสังคมให้เจริญก้าวหน้าได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้^{๘๗}

๕) ผู้นำนั้นเมื่อเข้าใจในหลักการกฎเกณฑ์หรือเป็นผู้ที่มีเหตุผลเหล่านี้แล้วย่อมจะนำพาผู้อื่นไปในทิศทางที่ดีและประสบความสำเร็จ ผู้นำทางการเมืองที่เข้าใจระเบียบกฎเกณฑ์ของการบริหารกิจการโดยยึดหลักการบริหารกิจการและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งผู้นำก็ประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบกฎเกณฑ์ เช่นเดียวกับผู้ตามโดยยึดระเบียบกฎเกณฑ์เป็นหลักที่ถูกต้อง^{๘๘}

๖) ผู้นำทางการเมืองต้องเป็นคนที่ผู้มีเหตุมีผลรู้บทบาทและรู้หน้าที่ รู้ในสิ่งที่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่จะทำให้ผู้นำกับผู้ตามไปด้วยกันได้อย่างมีความสุข มองสังคมว่าต้องเกี่ยวเนื่องกันเสมอ ให้มองเหตุในปัจจุบันและคิดถึงผลที่จะได้รับในอนาคต ต้องทำทั้งวันนี้และอนาคตให้ดีควบคู่กัน และควรที่จะรู้สาเหตุของปัญหาต่าง ๆ เพื่อจะได้แก้ไขปัญหานั้นได้ถูกต้องไม่ใช่แก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ควรฟังเสียงของผู้ใต้บังคับบัญชาและความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชาว่า เหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารงานนั้นเป็นเช่นไรและจะต้องแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร^{๘๙}

๗) ผู้นำทางการเมืองจำเป็นจะต้องรู้หลักความเป็นจริง รู้หลักเกณฑ์ รู้หลักการ รู้ระเบียบวิธีการปกครอง รู้เหตุแห่งผลและรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล เช่น ทำไมฝนจึงตก มีสาเหตุมาจากอะไร และผลจะเป็นอย่างไร คือ ต้องรู้สาเหตุที่เกิดขึ้นว่ามีต้นตอของปัญหาคืออะไร และหาวิธีแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุและผล เมื่อหลักการดีก็จะส่งผลดีตามมา เช่น รู้ว่าการทำความดีมีความเมตตาปราณี เป็นเหตุนำมาซึ่งความสุข การทำทุจริตผิดศีลธรรมเป็นเหตุนำมาซึ่งความทุกข์ เมื่อผู้นำรู้จักว่าสิ่งนี้เป็นเหตุแห่งสุขสิ่งนี้เป็นเหตุแห่งทุกข์ ทำอย่างนี้ถูกต้องสมควรทำ ทำอย่างนี้ผิดไม่สมควรทำแล้วละเว้นทางผิด ไม่ใช่สักแต่จะทำไม่คิดใคร่ควรให้รอบเสียก่อน มักได้รับความผิดพลาด^{๙๐}

๘) ผู้นำต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ และจะต้องมีบทบาทหน้าที่ในการวางแผนงาน ๆ ซึ่งเป็นเข็มทิศชี้ทิศทางไปสู่เป้าหมายของการทำงาน ความรับผิดชอบนั้นถือว่าเป็นหน้าที่อันสำคัญอีกประการหนึ่ง ผู้นำจะต้องทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์แบบ^{๙๑}

๙) ผู้นำที่รู้จักเหตุหรือหลักการจะต้องรู้หลักธรรม ฐานะหน้าที่ จะต้องกระทำตามหน้าที่และความรับผิดชอบนั้น ๆ เมื่อผู้นำเป็นผู้รู้เรื่องหลักการและวิธีการเหล่านี้แล้วย่อมจะนำพาสังคมไปสู่ความสงบสุขและความเจริญ ผู้นำจะต้องมีการวางแผนงานก่อนเพราะการวางแผนจะเป็นหลักการที่ดีภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองทั้งในประเทศและต่างประเทศ

^{๘๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๘๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๘๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๙๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๙๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓

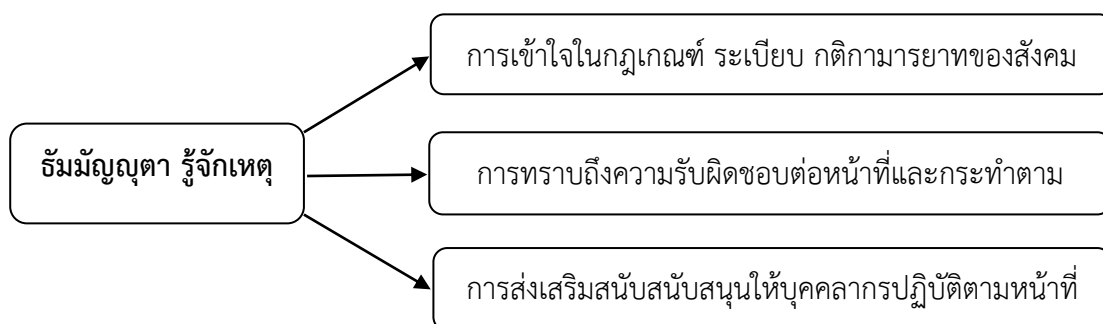
ในยุคปัจจุบันนี้จะปล่อยไปตามยถากรรมไม่ได้จำเป็นต้องอาศัยการบริหารงานที่มีเทคนิค มีการวางแผน มีปรับปรุง แก้ไข เพื่อเป็นการพัฒนาองค์กรให้เจริญรุ่งเรืองมีความมั่นคง^{๙๒}

๑๐) ผู้นำมีสิทธิ์ในการสั่งการ การบริหาร การบังคับบัญชา การให้คุณให้โทษ แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และสิทธิ์นั้นต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นไปตามกฎระเบียบ ค่านิยมของสังคม การใช้อำนาจต้องเป็นไปด้วยความถูกต้องเหมาะสม มีเหตุมีผล เป็นที่ยอมรับของสังคม เชื่อถือได้ อำนาจที่เกิดจากการยอมรับของมวลชนเป็นอำนาจที่ประกอบไปด้วยความรู้ความสามารถ ความเป็นอัจฉริยะในตัวของผู้นำเองจนเป็นที่ยอมรับของบุคคลต่าง ๆ ในสังคมและนิยมนับถือ^{๙๓}

๑๑) ผู้นำที่เข้าไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติตามหน้าที่นั้น ๆ ถ้ามีความรู้ความสามารถ ก็จะทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ได้ ผู้นำจะต้องมีความพร้อมในการทำหน้าที่ การกระทำนั้นก็จะไม่บกพร่อง บทบาทและหน้าที่จะสมบูรณ์หรือบกพร่องนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถเป็นตัวกำหนดชีวิต^{๙๔}

๑๒) ผู้นำจะต้องเป็นผู้ประกอบไปด้วยความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรม ฉลาด ในหลักธรรมที่เป็นหนทางแห่งความเจริญ เป็นผู้มีเหตุมีผล ใช้คนให้ถูกกับงาน และจะต้องเป็นบุคคล ที่มีคุณธรรม ประชาชนก็จะเกิดความศรัทธา เชื่อถือ นับถือ ผู้นำที่ได้รับความไว้วางใจหากใช้อำนาจ ตามเหตุและกฎหมายด้วยความเหมาะสม ชุมชน สังคม และประเทศก็จะเกิดความยุติธรรม และเอื้อประโยชน์แก่สังคมเป็นอย่างมาก^{๙๕}

สรุปผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิเข้าใจในกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติการาชการของทางราชการ ทราบถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนและมีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของตนนั้น และส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลากรปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ดังแผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ แสดงผลการวิเคราะห์หลักธรรมชื่อว่า ธัมมัญญตา รู้จักเหตุ

^{๙๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๙๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๙๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๙๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงผลวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง
ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมชื่อว่า ธัมมัญญตา รู้จักเหตุ

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	เข้าใจในกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกามารยาท ของทางราชการ	๑๘	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๘, ๑๙, ๒๑, ๒๓.
๒	เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ กติกามารยาทของทางราชการ	๑๓	๑, ๒, ๔, ๖, ๗, ๘, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๒.
๓	ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลากรปฏิบัติ ตามระเบียบของทางราชการ	๑๕	๒, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๒๐, ๒๓.
๔	ทราบถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนนั้น	๑๖	๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๒๐, ๒๑, ๒๒.
๕	ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือก ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของประชาชน	๑๒	๓, ๕, ๗, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๘, ๑๙, ๒๑, ๒๓.
๖	รู้จักหลักการ รู้หน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็น ธรรม	๑๑	๓, ๔, ๕, ๖, ๑๐, ๑๓ ๑๔, ๑๖, ๑๙, ๒๑, ๒๒.
๗	ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ไม่ล่วง ละเมิดข้อห้ามต่าง ๆ ตามกฎหมาย	๑๑	๓, ๔, ๕, ๖, ๑๐, ๑๓ ๑๔, ๑๖, ๑๙, ๒๑, ๒๓.

๒. อรรถกถา รู้จักผล

๑) ผู้นำทางการเมืองจำเป็นจะต้องเข้าใจให้ชัดในผลที่จะตามมาในด้านดีและไม่ดี ควรรู้จักผลในสิ่งที่ตนกำลังจะทำเพราะจะได้ทราบถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้น และสิ่งที่จะตามมาว่าผลนั้นสุจริตหรือไม่ ผู้นำทางการเมืองที่รู้จักจุดมุ่งหมายมีความรู้ความสามารถหรือใช้วิธีการใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการจูงใจ โน้มน้าวจิตใจให้ผู้อื่นร่วมดำเนินงานเพื่อให้บรรลุถึงจุดประสงค์ที่วางเอาไว้ ผู้นำที่รู้จักจุดมุ่งหมายจะมีความรู้ความสามารถที่มีความเป็นอัจฉริยะในตนเองเป็นผู้ที่สามารถแก้ไขปัญหา โดยการใช้ความรู้ความสามารถของตนเองในการแก้ไขปัญหาที่มีความสำคัญต่อสังคมส่วนรวมต่อประเทศชาติบ้านเมือง^{๙๖}

๒) ผู้นำจะต้องเลือกผลหรือจุดมุ่งหมายที่ดี ผู้นำที่รู้จักจุดมุ่งหมายเป้าหมายของการกระทำเป้าหมายของชีวิต การมีผลที่ดีได้นั้นจะต้องทำเหตุให้ดีก่อนจึงจะได้รับผลอันพึงปรารถนา รู้จุดมุ่งหมายปลายทางของการดำเนินงานว่าสิ่งที่กำลังดำเนินงานอยู่เพื่อจุดประสงค์อย่างไรหรือเมื่อพบเห็นเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นก็สามารถคาดการณ์ได้ว่าผลที่กำลังได้รับอยู่นี้เพราะเหตุอย่างนี้จึงเกิดผลอย่างนี้ หลักการนี้เป็นสิ่งที่กระตุ้นเตือนให้ผู้นำตระหนักถึงการทำงานหรือการบริหารงานอย่างมีเป้าหมายในการทำงาน^{๙๗}

๓) ผู้นำที่ไร้จุดหมายไม่รู้ว่าจะนำคนหรือกิจการจะไปทิศทางใดก็ไร้จุดหมาย นอกจากนี้ผู้นำจะต้องรู้จุดหมายมีความชัดเจนในจุดหมายแล้วจะต้องมีความแน่วแน่มั่นคงที่จะไปให้ถึงจุดหมายด้วย นี่เป็นคุณสมบัติที่สำคัญมาก ผู้นำการเมืองที่ดีต้องดำเนินงานให้เกิดความโปร่งใส ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมและสามารถตรวจสอบได้เพื่อให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ มีความโปร่งใส ยึดหลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม ต้องนำมาใช้ให้ครบถ้วนโดยสุจริตเที่ยงตรงยึดถือประโยชน์ของคนส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ^{๙๘}

๔) ผู้นำการเมืองต้องมีนโยบายการทำงานที่ชัดเจนปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล นโยบายต้องโปร่งใสชัดเจนเพื่อส่วนรวมจึงจะทำให้ประชาชนวางใจโดยการให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันทบทวนและสร้างกรอบแผนแม่บทเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี เมื่อหน่วยงานจะเข้าดำเนินการหรือพัฒนาในด้านใดก็สามารถหยิบแผนแม่บทที่ร่วมกันสร้าง และดำเนินการได้ทันทีโดยประชาชนสามารถเข้าร่วมดำเนินการและตรวจสอบได้ทุกขั้นตอนทำให้ประชาชนเกิดจิตสำนึก และประชาชนในพื้นที่เกิดความผาสุก^{๙๙}

๕) ผู้นำที่มีมุ่งจุดหมายแม้มีอะไรมากระทบกระทั่งก็ไม่หวั่นไหว อะไรไม่เกี่ยวข้องไม่เข้าเป้าไม่เข้าแนวทางก็ไม่มัววุ่นวาย ใครจะพูดว่ากล่าวอย่างไรก็ตามเมื่อไม่ตรงเรื่องก็ไม่ควรใส่ใจ ไม่เก็บเป็นอารมณ์ไม่ยุ่งกับเรื่องที่ไม่มีสาระ ใส่ใจแต่ในเรื่องที่เป็นแนวทางสู่จุดหมายอย่างชัดเจน หากผู้นำทำงานโดยขาดจุดประสงค์หรือเป้าหมายแล้ว ความก้าวหน้าในการเป็นผู้นำที่ดีจะไม่เกิดขึ้น ความหายนะจะคืบคานเข้ามาทุกขณะและจะประสบกับความล้มสลายในที่สุด^{๑๐๐}

^{๙๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๙๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๙๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๙๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๓.

๖) ผู้นำที่ทำงานอย่างมีเหตุผลทำงานอย่างมีเป้าหมาย การทำงานหรือผลงานก็จะออกมาเป็นที่พอใจและมีประสิทธิภาพทันต่อเหตุการณ์ และเวลาที่กำหนดไว้ไม่เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ เป็นการทำงานที่มุ่งตรงไปยังเป้าหมายไม่คั่งค้าง ผู้นำทุกระดับจะต้องมีการวางแผนมีเป้าหมายการทำงานเพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ ผลคือสิ่งที่เกิดมาจากการทำนั้นมี ๒ ประการ คือ ผลดีและผลเสีย ผลทั้ง ๒ ประการนี้จะเกิดขึ้นจากการกระทำทั้งนั้น เพียงแต่ผู้กระทำมุ่งเน้นให้เกิดผลอย่างไรปรากฏขึ้นเท่านั้น เพราะเหตุกับผลเป็นของคู่กัน แต่บางทีเหตุผลอาจไม่ตรงกันเสมอไปคือหากมีปัจจัยหรือตัวแปรอื่น ๆ มาแทรกผลอันเกิดจากเหตุอาจไม่ตรงตามหลักของทฤษฎีบ้าง แต่ก็มีน้อยมากอย่างไรก็ตามการทำงานของผู้นำที่ดีย่อมมีเป้าหมาย^{๑๐๑}

๗) ผู้นำการเมืองที่ดีจะต้องสามารถปฏิบัติได้ตามนโยบายถึงแม้ว่าจะทำได้ช้าบ้างก็ตาม และนโยบายนั้นก็ต้องตอบใจത്യประชาชน แก้ปัญหาของประชาชนได้จริง และนโยบายที่ดีต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มุ่งสนองนโยบายให้กับประชาชนโดยรวม และจัดลำดับตามความสำคัญและความจำเป็นก่อนหลังในการนำไปใช้ประโยชน์ และจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของวัตถุประสงค์และมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์^{๑๐๒}

๘) ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องทำให้ประชาชนไว้วางใจ มีการเชื่อมความสัมพันธ์กัน การเข้าถึงประชาชนแบบตรงต่อความต้องการ ผู้นำทางการเมืองต้องทำงานอย่างตั้งใจและสนใจปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่และสามารถแก้ไขให้ประชาชนพอใจได้ การช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชน การลงพื้นที่ที่ต้องทำควบคู่กันตลอด^{๑๐๓}

๙) ผู้นำที่มีเป้าหมายในการบริหารกิจการโดยยึดประโยชน์เพื่อส่วนรวมเป็นหลัก โดยมีการคิดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มาพัฒนา และมีความมุ่งมั่นที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ สามารถคาดการณ์และวางแผนในการทำงานได้ เช่น เห็นบุคคลทำบาปอกุศลหรือทำคุณความดี ก็สามารถที่จะคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าเหตุอย่างนี้จะต้องส่งผลอย่างนั้น อย่างนี้เรียกว่ารู้ผล ระหว่างเหตุกับผลนั้นนับว่าเป็นเรื่องเดียวกัน^{๑๐๔}

๑๐) ผู้นำจะมีความสำคัญต่อสมาชิกในกลุ่มได้ หากผู้นำเป็นผู้มีเหตุผลหรือจุดมุ่งหมาย ผู้นำจะทำอะไรต้องมีแผนการหรือเป้าหมายย่อมจะทำให้หมู่คณะดำเนินไปได้ด้วยดี หรือในการทำงานเป็นคณะทุกคนจะต้องร่วมมือกันอย่างพร้อมเพรียงงานก็จะประสบความสำเร็จได้ผลดี มีประสิทธิภาพ ผู้นำก็จะเกิดความสบายใจที่มีส่วนช่วยให้งานส่วนรวมประสบผลสำเร็จ^{๑๐๕}

๑๑) ผู้นำทำหน้าที่ให้เหมาะกับบทบาทที่ตนได้รับ และมีความรับผิดชอบ เช่น การกำหนดนโยบาย การวางแผนงาน เป็นผู้สั่งการ การตัดสินใจ การควบคุมดูแลงาน การสนับสนุน ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนรับผิดชอบต่อการทำต่าง ๆ ยังเชื่อมโยงถึงการวางแผนเพราะผู้จะวางแผนงานวางโครงการจะต้องเข้าใจในเหตุผล ประโยชน์ ขั้นตอน

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

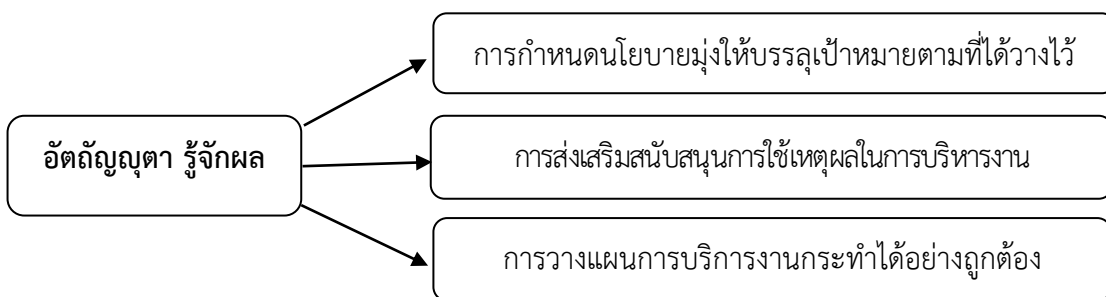
^{๑๐๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๓.

และหลักการประเมินแผนงาน วิธีการที่ดีที่สุดคือการวางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๑๐๖}

๑๒) ผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้รู้จักผล คือ รู้จักความมุ่งหมาย หรือรู้จักจุดมุ่งหมายปลายทางของการดำเนินงานว่า สิ่งที่กำลังดำเนินงานอยู่นี้เพื่อจุดประสงค์อย่างไร หรือเมื่อพบเห็นเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นก็สามารถคาดการณ์ได้ว่าผลที่กำลังได้รับอยู่นี้เพราะเหตุอย่างนี้ เมื่อผู้นำรู้จักผลและมีเป้าหมายในการดำเนินงานตามเหตุผลแล้วย่อมสามารถเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์นำพาสังคมไปสู่ความเจริญและประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้^{๑๐๗}

สรุปผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมีการกำหนดนโยบายบริหารงานให้ถึงจุดเป้าหมายที่ได้วางไว้ ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เหตุผลในการบริหารงานเพื่อจะได้ทราบถึงข้อดีและข้อเสีย และมีการประชุมปรึกษาหารือวางแผนจุดมุ่งหมายของการบริการงานได้อย่างถูกต้อง ดังแผนภาพที่ ๔.๒

แผนภาพที่ ๔.๒ แสดงผลการวิเคราะห์หลักธรรมชื่อว่า อรรถกฤษณะ รู้จักผล

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๔.๒๖ แสดงผลวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง
ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมชื่อว่า อัฏฐัญญุตารูจักผล

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	มีการประชุมปรึกษาหารือวางแผน จุดมุ่งหมายของการบริการงานได้อย่าง ถูกต้อง	๑๔	๑, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๒๐, ๒๓.
๒	มีการกำหนดนโยบายในการทำงานเพื่อ ตอบสนองความต้องการของประชาชนใน พื้นที่	๑๒	๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๖, ๑๙, ๒๐, ๒๒.
๓	ดำเนินการบริหารงานตามนโยบายที่ได้วาง ไว้เพื่อตอบสนองความต้องการของ ประชาชน	๑๓	๑, ๔, ๕, ๖, ๗, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๕, ๑๖, ๑๘, ๑๙, ๒๑.
๔	มีการกำหนดนโยบายบริหารงานให้ถึง จุดเป้าหมายที่ได้วางไว้	๑๘	๒, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๑, ๒๓.
๕	ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เหตุผลในการบริหารงาน เพื่อจะได้ทราบถึงข้อดีและข้อเสีย	๑๖	๑, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๙, ๒๓.
๖	การวางนโยบายต้องมีความชัดเจนและมี ความเป็นไปได้	๑๑	๓, ๕, ๖, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๘, ๒๐, ๒๒.
๗	เปลี่ยนความคิดเห็นรวมกันเพื่อหาแนว ทางการแก้ไขปัญหา	๑๑	๓, ๗, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๙, ๒๑, ๒๓.

๓. อัตตัญญูตา รู้จักตน

๑) ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักประเมินตน และตั้งตนอยู่ในฐานะที่สมควรก่อนแล้วจึงแนะนำ หรือนำพาผู้อื่น และควรปรับปรุงแก้ไขพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้นไป ต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีศีล มีศรัทธา มีสติปัญญา รู้ว่าตนเองมีความรู้มีความสามารถมีความถนัดเท่าใด มีลูกน้องมีบริวารมีกำลัง มากน้อยแค่ไหน ตนเองมีคุณธรรมของผู้นำหรือไม่ เป็นต้น^{๑๐๘}

๒) ผู้นำที่ดีจะต้องสำรวจตนเอง พัฒนาตนเอง เตือนตนเอง และไม่ใช้อำนาจหน้าที่ ไปในทางที่ผิด เมื่อผู้นำรู้จักตนเอง สำรวจตนเอง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมีหลายสาเหตุ สาเหตุอย่างหนึ่งคือตัวบุคคลหรือมนุษย์ไม่รู้จักตนเองจะทำอะไร ก็จะทำตามกิเลสตัณหาของตนเอง ตามความเข้าใจของตนเอง แม้ตนเองทำผิดก็เข้าใจว่าทำถูก เมื่อเป็นดังนี้ ความวุ่นวายสับสนเดือดร้อนในสังคมก็จะเกิดขึ้น เพราะการที่บุคคลไม่รู้จักตนเอง^{๑๐๙}

๓) ผู้นำทางการเมืองที่ดีควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถนำพามวลชน และองค์กรไปสู่จุดหมายได้ ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้ตามได้ปฏิบัติตาม มีคุณธรรมจริยธรรมภายใน จิตใจ ผู้นำทางการเมืองต้องดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ คือ การวางตัวดี ทำตัวให้ดี ไม่ดูหมิ่นคนอื่น เคารพสถานที่ รู้จักการวางตนในที่สาธารณะอย่างเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของคนอื่น สงบกาย สงบวาจา สงบใจ^{๑๑๐}

๔) ผู้นำที่น่ายกย่องมีความน่าเชื่อถือจะต้องมีเหตุผลก็จะสามารถนำพามุ่คณะดำเนิน ไปในทางที่ถูกต้อง ผู้นำจะต้องมีคุณธรรมมีความรู้ความสามารถซึ่งเป็นสิ่งที่จะประเมินตัวของผู้นำเอง ว่าจะสามารถนำพามุ่คณะไปถึงจุดหมายได้หรือไม่ หากผู้นำมีจิตสำนึกเรื่องการตรวจสอบ ความบกพร่องของตนเองว่าตนเองบกพร่องก็พัฒนาตนเองให้ดีขึ้น เมื่อผู้นำได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ อยู่เสมอ ๆ ก็เชื่อได้ว่าจะสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้^{๑๑๑}

๕) ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติตามหน้าที่นั้น ๆ ด้วยความใส่ใจ จริงใจ สามารถเป็นต้นแบบในการเป็นแบบอย่างที่ดีได้ ผู้นำทางการเมืองที่ดีจะต้องรู้จักตนเอง แก้ไขจุดบกพร่องของตนเอง พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เช่น มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความเสียสละ เป็นต้น^{๑๑๒}

๖) ผู้นำที่ล้าหลังไม่ทันต่อเหตุการณ์ก็เพราะผู้นำไม่รู้จักการแก้ไขปรับปรุงตนเอง พัฒนาตนเอง ประเมินตนเอง ดังนั้น การรู้จักตนเองของผู้นำจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง อีกประการหนึ่ง ในการเป็นผู้นำ ผู้นำที่ดีจะต้องมีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เปี่ยมด้วยความรู้ มีความสามารถ วางตัวได้อย่างเหมาะสม เป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชา มีจิตใจโอบอ้อมอารี และมีความเสียสละ ผู้นำจะสามารถดำเนินกิจการหรือบริหารบุคลากรในหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมาย ได้หากผู้นำรู้จักคุณภาพของตนเอง ดังนั้นคุณสมบัติที่ดีของผู้นำ หมายถึง การรู้จักตนเองทั้งนี้ เพราะปัญหาที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ก็คือปัญหาที่เกิดจากตัวมนุษย์นั่นเอง ปัญหาที่เกิด

^{๑๐๘}. สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๓.

จากภัยธรรมชาติมนุษยธรรมสามารถเอาชนะได้ไม่ยาก แต่ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์เป็นภัยที่หนักอึ้งที่กำลังคุกคามมนุษย์ การไม่รู้จักตนเองย่อมเป็นเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา^{๑๑๓}

๗) ผู้นำการเมืองต้องมีจิตใจที่มุ่งมั่นปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย มีจิตอาสาสร้างประโยชน์ให้กับสังคม แก้ปัญหาส่วนรวม โปร่งใส จิตใจดี และในการปฏิบัติงานผู้นำทางการเมืองที่ดีควรควรพบปะประชาชนปรึกษาหารือในกิจกรรมต่างๆ เพื่อรวมระดมสมองแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องในการบริหารงานของตนเองอยู่เสมอ^{๑๑๔}

๘) ผู้นำการเมืองที่ดีจะต้องการประพฤติกรรมให้สมควรเหมาะสมให้เป็นแบบอย่างที่ดีของชนทั่วไปทั้งหญิงและชาย เพราะฉะนั้นผู้นำการเมืองที่ดีจึงสมควรวางตนให้เหมาะสมแก่ความเป็นอยู่ของตนเป็นสำคัญเพราะการดำเนินชีวิตที่ผิดจากความเป็นจริงนับว่าเป็นความผิด ความเป็นผู้รู้จักตนนี้ นับว่ามีความสำคัญมากเพราะเมื่อคุณผิดย่อมวางตนไม่เหมาะสมกับฐานะที่มี มีแต่จะสร้างความเดือดร้อนให้ตนเอง และผู้อื่น^{๑๑๕}

๙) ผู้นำที่ไม่มีการประเมินตนเองให้ดีกว่าก่อนแล้วกระทำอะไรลงไปย่อมจะนำตนและผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อนและความลำบากเพราะเหตุที่ผู้นำไม่รู้จักตนเองไม่รู้ภาวะของตน ผู้นำที่ดีจะต้องรู้ว่าตนมีภาวะอะไร อยู่ในสถานะใด มีกำลัง มีคุณสมบัติ มีความพร้อม มีความถนัด มีสติปัญญา มีความสามารถอย่างไร และมีกำลังแค่ไหนมีข้อยิ่งข้อหย่อนจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ซึ่งจะต้องสำรวจตนเองและเตือนตนเองอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงตัวเองให้มีคุณสมบัติมีความสามารถยิ่ง ๆ ขึ้นไปไม่ใช่ว่าเป็นผู้นำแล้วจะเป็นคนสมบูรณ์ไม่ต้องพัฒนาตนเอง ยิ่งเป็นผู้นำก็ยิ่งต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลา^{๑๑๖}

๑๐) ผู้นำจะต้องรู้จักตนเองไม่ลืมนัดต้องสำรวจตัวเองอยู่เสมออย่างหลงระเริงในอำนาจอย่าใช้ตำแหน่งหน้าที่ไปในทางที่ผิดหรือในทางไม่เหมาะสมต้องพยายามเข้ากับทุกคนให้ได้ ถึงแม้จะอยู่ในภาวะซับซ้อนอย่างไรก็ตามต้องควบคุมสติอารมณ์ให้คงที่ไม่ว่าทำอะไรด้วยอารมณ์เมื่อรู้จักตนเองแล้วก็ต้องสำรวจข้อบกพร่องของตนเองอยู่เสมอเพื่อความก้าวหน้าของตนเองและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา^{๑๑๗}

๑๑) ผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้ฟังที่ดี ต้องหูตากว้างขวาง รับฟังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในหน่วยงานของตนเสมอ คอยฟังความคิดเห็นของลูกน้องแต่อย่าเป็นคนหูเบา ถ้าเป็นคนหูเบาจะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการฟ้อง การประจบสอพลอ ควรเปิดโอกาสให้ลูกน้องได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือให้คิดว่า การวิพากษ์วิจารณ์ของลูกน้องคือกระจกเงาส่องดูตัวเอง ผู้นำที่ดีควรยึดหลักที่ว่าพูดให้น้อยฟังให้มาก^{๑๑๘}

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

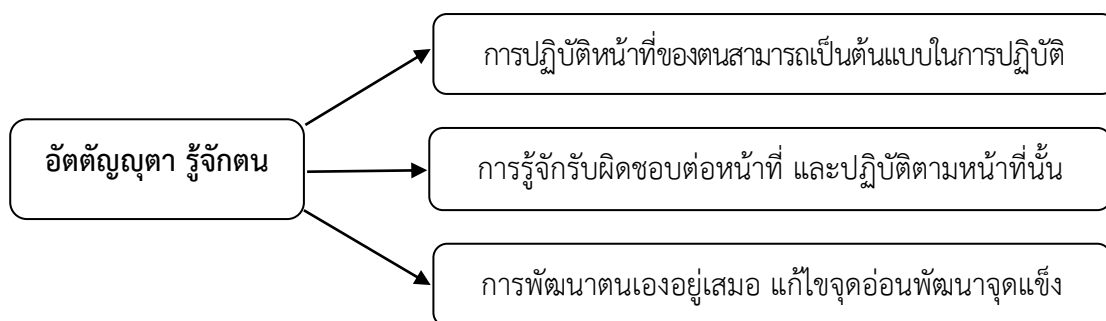
^{๑๑๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๒) ผู้นำที่ดี คือ ผู้นำที่มีหลักการ การรู้จักตนนั้นจะต้องรู้ว่าตนคือใคร อยู่ในฐานะ ตำแหน่งหน้าที่อย่างไร เป็นผู้ที่มีคุณธรรมต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด รู้ว่าตนเองมีความรู้ความสามารถ ความถนัดเท่าใด และประเมินตนเองว่ามีคุณธรรมของผู้นำหรือไม่แล้วไม่ควรลืมน ผู้นำจะต้องสำรวจ ตนเองพัฒนาตนเองเตือนตนเองและไม่ใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่ผิด เมื่อผู้นำรู้จักตนเองสำรวจ ตนเองปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองย่อมสามารถนำตนเองและสังคมไปสู่ความสุขความเจริญ ได้อย่างแน่นอน^{๑๑๙}

สรุปผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิปฏิบัติหน้าที่ของตนสามารถ เป็นต้นแบบในการประพฤติปฏิบัติ รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติตามหน้าที่นั้น และมีพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ปรับปรุงจุดอ่อนของตน ในขณะที่เดียวกันก็พัฒนาจุดแข็งของตนเอง ดังแผนภาพที่ ๔.๓

แผนภาพที่ ๔.๓ แสดงผลการวิเคราะห์หลักธรรมข้อว่า อัตตัญญูตา รู้จักตน

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๔.๒๗ แสดงผลวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง
ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมชื่อว่า **อิตฺตัญญุตํ รุํจกฺตํ**

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติตามหน้าที่นั้น	๑๗	๑, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๖, ๑๙, ๒๐, ๒๓.
๒	ปฏิบัติหน้าที่ของตนสามารถเป็นต้นแบบในการประพฤติปฏิบัติ	๑๘	๑, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๒๐, ๒๑, ๒๒.
๓	มีความมุ่งมั่นพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน	๑๓	๒, ๓, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๔, ๑๗, ๑๘, ๒๐, ๒๓.
๔	พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ปรับปรุงจุดอ่อนของตน ในขณะเดียวกันก็พัฒนาจุดแข็ง	๑๖	๒, ๓, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๙, ๒๑, ๒๒, ๒๓.
๕	มีพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีสมควรแก่คำชื่นชม	๑๓	๑, ๒, ๔, ๕, ๗, ๘, ๑๑, ๑๒, ๑๕, ๑๖, ๑๘, ๒๐, ๒๑.
๖	การวางตัวดี เคารพสถานที่ รู้จักการวางตนในที่สาธารณะอย่างเหมาะสม	๑๑	๒, ๔, ๕, ๖, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๔, ๑๖, ๑๙, ๒๒.
๗	เป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องเป็นแบบอย่างของสังคม	๑๑	๓, ๕, ๗, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๗, ๑๘, ๒๑, ๒๓.

๔. มัตตัญญุตตา รู้จักประมาณ

๑) ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักประมาณตนในการแสวงหาโดยใช้หลักความพอดี เช่น การใช้จ่ายทรัพย์สินให้เหมาะสมกับฐานะตำแหน่งหน้าที่ของตน รวมไปถึงการรู้จักประมาณในการใช้อำนาจหน้าที่ การมอบหมายงานที่เหมาะสม การให้คุณให้โทษแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา การเก็บภาษีอากรต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ต้องทำอยู่ในขอบเขตที่พอดี และเครื่องวัดความพอดีนั้นก็ไต่แก่ความสันโดษ^{๑๒๐}

๒) ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักประมาณตนในการแสวงหาตามหลักพระพุทธศาสนา ก็คือ ความสันโดษ ความยินดีด้วยปัจจัยที่ตนมีตนได้ไม่แสวงหาในสิ่งที่ไม่สมควร มีความขยัน ไม่เกียจคร้าน ความสันโดษนั้นแบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ ๑) พอดีกับสิ่งได้มาหรือมีอยู่ (ยถาลาภะ) คือ เอาสิ่งที่ได้มาหรือมีอยู่เป็นเกณฑ์ ๒) พอดีกับกำลังความสามารถ (ยถาลาภะ) คือ เอากำลังความสามารถเป็นเกณฑ์ ๓) พอดีกับฐานะ (ยถาสารูปะ) คือ เอาฐานะหรือความเหมาะสมสมควรเป็นเกณฑ์^{๑๒๑}

๓) การทุจริตคอร์รัปชันเกิดจากความเห็นแก่ตัวไม่รู้จักพอของผู้บริหารทางการเมืองทั้งระบบ การตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องที่ยากลำบาก ลำบาก บางครั้งก็หาหน่วยงานที่จะมารับผิดชอบการตรวจสอบไม่ได้ ความซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีเป็นสิ่งที่ประชาชนต้องการเห็นจากผู้นำทางการเมือง ผู้นำการเมืองที่ดีต้องดำเนินงานให้เกิดความโปร่งใส ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม และสามารถตรวจสอบได้ ต้องยึดธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการทำงานเพื่อให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ โดยยึดถือประโยชน์ของคนส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ^{๑๒๒}

๔) ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิใช้ชีวิตอย่างพอเพียงเป็นแบบอย่างแนวทางการของความพอเพียง คือ พอใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ตนได้ รู้จักประมาณโดยใช้หลักความพอดี ๓ ประการ คือ พอดีกับสิ่งที่มีอยู่ พอดีกับความสามารถ และพอดีกับฐานะ ทั้งสามารถใช้สอยงบประมาณและปรับแผนการใช้งบประมาณตามสถานการณ์ขององค์กรหรือหน่วยงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม^{๑๒๓}

๕) ผู้นำทุกระดับหากไม่มีรู้จักประมาณ แล้วย่อมประสบกับความไม่สะดวกในการดำเนินงาน เพราะว่าการดำเนินงานหรือกิจการใด ๆ ก็ตาม หากเกินความพอดี เกินกำลังต่าง ๆ ของตนเองแล้วย่อมท่วมน้ำท่วมตนเอง เพราะเกินกำลังความสามารถ แต่ถ้าน้อยเกินไปก็จะไม่คุ้มค่าหรือไม่ได้ประโยชน์กับการลงทุนในการทำงาน หากผู้นำคำนึงถึงความพอดี ความพอประมาณต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ บทบาท หน้าที่ สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ของตนเองแล้ว ผู้นำจะมีแต่ความเจริญเพียงอย่างเดียว^{๑๒๔}

๖) การดำเนินกิจการต่าง ๆ ของผู้นำต้องคำนึงถึงความพอดีพอประมาณ นี่จึงมีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของผู้นำเป็นอย่างยิ่ง ผู้นำจะขาดความพอดีพอประมาณนี้ไม่ได้เลย

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๒.

หากขาดความพอดีพอประมาณ ซอญี่แล้วย่อมประสบกับความลำบากหรือความล้มเหลวในการดำเนินกิจการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้^{๑๒๕}

๗) ในการดำเนินชีวิตในความสุขเป็นตัวอย่างที่ดีในการเป็นผู้นำโดยยึดหลักมัชฌิมาปฏิปทาและยินดีในปัจจุบันีตามกำลัง การรู้จักประมาณความพอดีหรือการรู้จักประมาณเป็นลักษณะของคนดีเพราะคนดีจะต้องรู้จักประมาณในการใช้จ่าย การรู้จักประมาณให้เหมาะสมกับรายรับรายจ่ายของตนเองไม่ทะเยอทะยานจนเกินฐานะแล้ว ย่อมจะได้รับความสุขและนำความเจริญมาสู่สังคมที่อยู่ของตนเอง และความรู้จักประมาณ อีกประการหนึ่งคือรู้จักประมาณในการรับและการให้ รู้จักประมาณตนว่าควรรับอะไรจากใครเพียงใด ควรให้อะไรแก่ใครเพียงใด ควรวางตัวอย่างไร ควรปฏิบัติอย่างไรให้พอเหมาะพอดีให้พอประมาณ ความพอดีหรือหลักการรู้จักประมาณซึ่งจะเป็นข้อที่เสริมทำให้ผู้นำทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและการรู้จักประมาณของผู้นำ^{๑๒๖}

๘) ผู้ปกครองบ้านเมืองต้องรู้จักประมาณในการใช้อำนาจการปกครองการให้คุณการให้โทษ ผู้นำจะต้องใช้หลักธรรมในการปกครองจึงจะมีส่วนช่วยในการบริหารงานให้แก่ผู้นำและการเก็บภาษี การจัดงบประมาณในการพัฒนา สิ่งเหล่านี้ต้องมีขอบเขตและต้องรู้จักว่าการกระทำในเรื่องรานั้น ๆ มีองค์ประกอบหรือมีปัจจัยอะไรเกี่ยวข้องบ้าง ทำแค่ไหนในองค์ประกอบนั้นจึงจะพอดีได้สัดส่วนพอเหมาะกับการกระทำต่าง ๆ^{๑๒๗}

๙) ความพอดีเป็นสิ่งจำเป็น ผู้นำจะต้องรู้จักประกอบและปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และความลงตัวพอเหมาะพอดี ความพอดีหรือการรู้จักประมาณมี ๓ ประการ คือ ๑) รู้จักประมาณในการแสวงหา ๒) รู้จักประมาณในการรับจากผู้อื่น ๓) รู้จักประมาณในการบริโภคใช้สอยปัจจัย^{๑๒๘}

๑๐) ผู้นำที่รู้จักประมาณคือความเหมาะสมพอดีจะทำกิจการอะไรก็ให้เกิดความพอดีกับความรู้ความสามารถฐานะหน้าที่ของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบัน การวางแผนในการทำงานจะต้องให้พอดีพอประมาณ ผู้นำจะต้องคำนึงถึงทุนทรัพย์หรืองบประมาณที่ตนมีอยู่หรือจะได้มามากน้อยเท่าใดแล้ว จึงวางแผนดำเนินงานให้พอดี^{๑๒๙}

๑๑) ผู้นำจะต้องเป็นผู้รู้ประมาณในการบริหารทั้งการรับและการจ่ายการแสวงหาตลอดทั้งการทำหน้าที่ให้เหมาะสมกับฐานะตำแหน่งหน้าที่ของตน รวมไปถึงการรู้จักประมาณในการใช้อำนาจหน้าที่การมอบหมายงานที่เหมาะสมกับบุคคล การให้คุณให้โทษแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา การเก็บภาษีอากรต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ต้องทำอยู่ในขอบเขตที่พอเหมาะพอดี เมื่อผู้นำเป็นผู้รู้จักประมาณในสิ่งเหล่านี้แล้วย่อมจะเป็นคุณธรรมสำหรับผู้นำในการพัฒนาตนเองและสังคมประเทศชาติให้เจริญ^{๑๓๐}

๑๒) ควรมีการส่งเสริมการสร้างจิตสำนึก ค่านิยม จริยธรรมของผู้นำทางการเมืองด้วยการปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ตลอดจนป้องกันและปราบปราม

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๓.

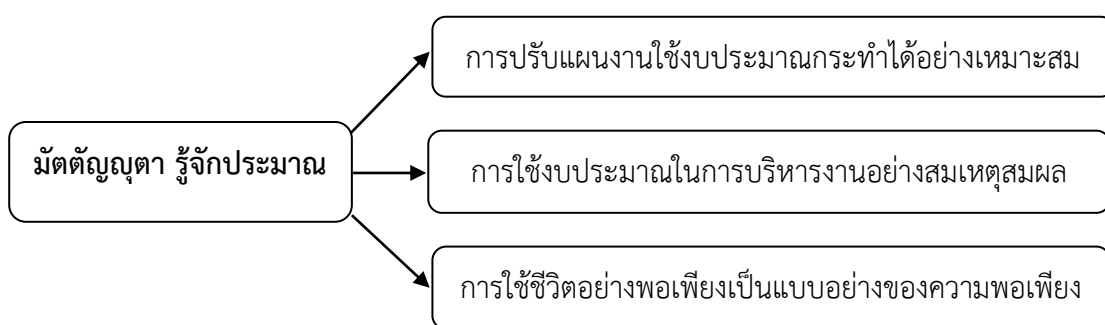
^{๑๒๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๒๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๓.

การทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ผู้นำทางการเมืองที่ดีควรประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องชอบธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น การเข้าประชุมให้ความเห็นชอบแผนการพัฒนาและเห็นชอบร่างข้อบัญญัติงบประมาณด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามข้อบัญญัติงบประมาณ ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตและมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง พอมีพอกิน เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้นำทางการเมืองส่วนมากในจังหวัดชัยภูมิสามารถปรับแผนงานใช้งบประมาณตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม รู้จักใช้สอยงบประมาณในการบริหารจัดการอย่างสมเหตุสมผล และใช้ชีวิตอย่างพอเพียงเป็นแบบอย่างแนวทางของความพอเพียง ดังแผนภาพที่ ๔.๔

แผนภาพที่ ๔.๔ แสดงผลการวิเคราะห์หลักธรรมชื่อว่า มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงผลวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง
 ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมชื่อว่า มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	ยินดีด้วยวัตถุประสงค์ของอันเป็นของตน ไม่ละโมภ อยากได้จนเกินไป	๑๕	๑, ๒, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๙, ๒๑, ๒๒.
๒	ใช้ชีวิตอย่างพอเพียงเป็นแบบอย่างแนวทาง ของความพอเพียง	๑๖	๒, ๓, ๔, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๒๓.
๓	รู้จักใช้สอยงบประมาณในการบริหารจัดการ อย่างสมเหตุสมผล	๑๘	๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๓.
๔	สามารถปรับแผนการใช้งบประมาณตาม สถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม	๑๙	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑.
๕	การพิจารณาตำแหน่งเจ้าหน้าที่หรือ พนักงานกระทำกรอย่างสมเหตุสมผล	๑๔	๓, ๔, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๘, ๒๐, ๒๒.
๖	การดำเนินงานต้องโปร่งใส สามารถ ตรวจสอบได้	๑๒	๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๑, ๑๓, ๑๕, ๑๙, ๑๘, ๒๑.
๗	การทำประชาคมช่วยให้คนที่อยู่ในพื้นที่ ได้รับทราบและมีส่วนร่วม	๑๒	๑, ๔, ๕, ๘, ๙, ๑๑, ๑๓, ๑๖, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๓.

๕. กาลัญญตา รู้จักกาล

๑) ลักษณะของผู้หน้าที่ดีจะต้องรู้จักใช้เวลาอันมีค่าให้เกิดประโยชน์เท่าที่จะมากได้ และต้องแบ่งเวลาในการทำงานเพราะบุคคลที่เป็นผู้นำนั้นหากไม่รู้จักแบ่งเวลาในการทำงานเสียแล้ว ก็จะทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายในการใช้เวลาไม่น้อย คือ การคำนึงถึงความสำคัญของงานก่อนว่าสำคัญหรือไม่ ควรช้าหรือเร็ว แล้วจึงควรวางแผนในการใช้เวลาให้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ^{๑๓๑}

๒) ในการตัดสินใจของผู้นำหากมีแนวคิดที่ถูกต้องแล้วสั่งการออกไป การดำเนินงานหรือผลงานนั้นจะออกมาดีมีประโยชน์ต่อสังคม แต่หากว่าผู้นำที่ไม่มีเหตุผลเอาแต่อารมณ์เป็นใหญ่ ประกอบด้วยความเห็นผิดจะก่อให้เกิดผลเสียอย่างร้ายแรง การตัดสินใจแก้ปัญหาให้ทันต่อเวลา และสถานการณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ^{๑๓๒}

๓) ผู้นำจะต้องมีหน้าที่ในการตัดสินใจในการดำเนินงานเพราะงานบางอย่างจะต้องขอ การตัดสินใจหรือได้รับอนุมัติจากผู้นำเพราะเป็นความรับผิดชอบของผู้นำ หากผู้นำไม่มีการตัดสินใจ อย่างเด็ดขาดหรือตัดสินใจไม่ทันเหตุการณ์ก็จะทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานได้ แต่เมื่อผู้นำ ตัดสินใจอย่างเด็ดขาดและถูกต้องแรงจูงใจหรือกำลังใจในการดำเนินงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ก็จะมีมาก เพราะจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความมั่นใจมากขึ้น^{๑๓๓}

๔) การตัดสินใจของผู้นำจึงมีผลต่อการดำเนินงานขององค์การหรือหน่วยงานมาก เมื่อผู้นำกล้าตัดสินใจในการดำเนินงาน ผลงานก็จะออกมาเป็นที่น่าพอใจ แต่หากผู้นำไม่กล้าตัดสินใจ หรือลังเลใจแล้วก็จะเสียหาย ดังนั้น ผู้นำจึงควรกล้าตัดสินใจในทางที่ถูกต้องโดยยึดหลักการหรือ เหตุผล^{๑๓๔}

๕) ผู้นำจะต้องจัดเวลาให้เหมาะสมกับงาน รู้คุณค่าของเวลา ไม่ปล่อยเวลาไปโดยเปล่า ประโยชน์ ทำงานให้ทันกับเวลาที่กำหนด จัดลำดับความสำคัญของงานคือผู้นำที่จะต้องรู้จักว่าเวลานี้ เป็นเวลาบำเพ็ญคุณความดี เวลานี้เป็นเวลาทำงาน เป็นเวลาวางแผนงาน เป็นเวลาประชุม เวลานี้ควร จะช้าหรือเร็ว เป็นเวลาศึกษาหรือเวลาพักผ่อน รวมไปถึงรู้จักว่าเป็นวัน เดือน ปี อะไร ทำงาน ให้เหมาะสมกับกาลเวลาตลอดจนรู้จักคุณค่าของเวลาว่ามีคุณค่ามหาศาลหาสิ่งอื่นมาทดแทนไม่ได้ผ่าน ล่วงเลยไปแล้วไม่สามารถเรียกร้องกลับคืนมาได้ รู้จักใช้เวลาอันมีคุณค่านี้ให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ แก่ตนเองและหน่วยงานให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ให้เหมาะสมกับเวลาให้ทันเวลาให้ถูกเวลาตรงเวลา เพราะกิจการบางอย่างจะต้องทำให้ทันกับเวลา หากไม่ทันจะเกิดความเสียหาย^{๑๓๕}

๖) ผู้นำต้องเป็นคนมีคุณธรรมและเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือ กำหนดนโยบายยึดถือเอาเสียงส่วนมากเป็นเกณฑ์ในการดำเนินกิจการต่าง ๆ โดยมีประชาชน เป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ การทำงานด้วยความร่วมมือกันจึงจะสำเร็จประโยชน์ได้^{๑๓๖}

^{๑๓๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๓.

๓) ผู้นำจะต้องรู้ถึงความสำคัญของเวลาและการใช้เวลาให้เหมาะสม หากใช้เวลาไม่ถูกต้องเหมาะสมแล้วแทนที่จะเกิดคุณค่ามีประโยชน์ แต่กลับได้รับโทษจากการใช้เวลาที่ผิด ผู้นำที่รู้จักใช้เวลาอันมีค่านี้ให้เกิดประโยชน์เท่าที่จะมากได้โดยที่ผู้นำจะต้องตระหนักถึงการทำงานและการใช้เวลาให้เหมาะสมกับงานไม่ปล่อยให้เวลาให้ล่วงเลยไปโดยเปล่าประโยชน์ต้องแบ่งเวลาในการทำงาน เพราะบุคคลที่เป็นผู้นำนั้นหากไม่รู้จักแบ่งเวลาในการทำงานเสียแล้วจะเกิดความสับสนวุ่นวายในการใช้เวลาไม่น้อย^{๑๓๗}

๔) ผู้นำจะต้องจัดเวลาโดยคำนึงถึงความสำคัญของงานก่อนว่าสำคัญหรือไม่ควรช้าหรือเร็วแล้วจึงควรวางแผนในการใช้เวลาให้ถูกต้องเหมาะสม หากไม่จัดสรรเวลาให้เหมาะสมแล้วผลที่ได้ออกมาแทนที่จะมีค่าเหมาะสมกับเวลาที่สูญเสียไป ผู้นำที่จัดทำนโยบายโครงการหรือการบริหารกิจการให้เหมาะสมกับเวลาและสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาก่อนและหลังได้ ในการบริหารจัดการเวลานี้เป็นตัวอย่งที่ดีของผู้นำ^{๑๓๘}

๕) ในการบริหารจัดการเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้จักกาลเวลาที่ควรประกอบกิจการงานต่าง ๆ หรือทำงานให้ทันกับเวลา เหมาะกับเวลา และรู้คุณค่าของเวลา ผู้นำที่ประสบความสำเร็จนั้นส่วนหนึ่งคือจะต้องเป็นผู้รู้จักการบริหารเวลาหรือวางแผนงานให้เหมาะสมกับเวลาจะเห็นว่าการรู้จักกาลเวลาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับบุคคลในระดับผู้นำจะต้องดูแลควบคุมการจัดแบ่งการทำงานให้เป็นระบบเป็นขั้นตอน ในการทำงานผู้นำจะต้องเลือกใช้เวลาที่เหมาะสมไม่ว่าจะเป็นการทำกิจการต่าง ๆ หากทำไม่ถูกต้องกับเวลาแล้วจะก่อให้เกิดความเสียหายได้^{๑๓๙}

๑๐) การตัดสินใจแก้ปัญหาของผู้นำต้องปราศจากความรุนแรง ไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม ไม่ใช่อำนาจในการบีบบังคับ รั้งฟังความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าร่วมแก้ปัญหา ซึ่งเป็นเครื่องมือในการสกัดกั้นและควบคุมความขัดแย้งให้กลายเป็นความร่วมมือระหว่างกัน สร้างความรักและลดละความเกลียดชัง ยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายก่อให้เกิดความไว้วางใจอันนำไปสู่การมีส่วนร่วมระหว่างนักรบเมืองกับประชาชนอย่างแท้จริง^{๑๔๐}

๑๑) หากผู้นำไม่จัดสรรเวลาให้เหมาะสมแล้ว ผลที่ได้ออกมาแทนที่จะมีค่าเหมาะสมกับเวลาที่สูญเสียไป เช่น เวลานี้ควรจะศึกษาเล่าเรียนแต่กลับเอาเวลาไปเที่ยวเตร่สนุกสนาน เมื่อผ่านวัยนี้ไปควรจะทำงานแต่กลับมามาศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น การใช้เวลาจำเป็นจะต้องใช้เวลาให้เหมาะสมกับวัยนั่นเอง ตลอดถึงการใช้เวลาในการบริหารงานส่วนอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน หากไม่เหมาะสมกับกาลเวลากับเพศและวัยแล้วก็จะสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ ผู้นำควรเป็นผู้รู้จักกาลเวลา การรู้จักเวลา คือ การรู้จักระยะ จังหวะ ความเหมาะสมของเวลา การใช้เวลาให้คุ้มค่า การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลา ทำงานให้ตรงกับเวลาที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะการวางแผนต้องตรงกำหนดเวลาให้สอดคล้องกับแผน ดำเนินตามแผนที่วางไว้ ไม่ใช่ใช้เวลาโดยเปล่าประโยชน์ อาจเป็นสาเหตุให้งานไม่ประสบความสำเร็จ^{๑๔๑}

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

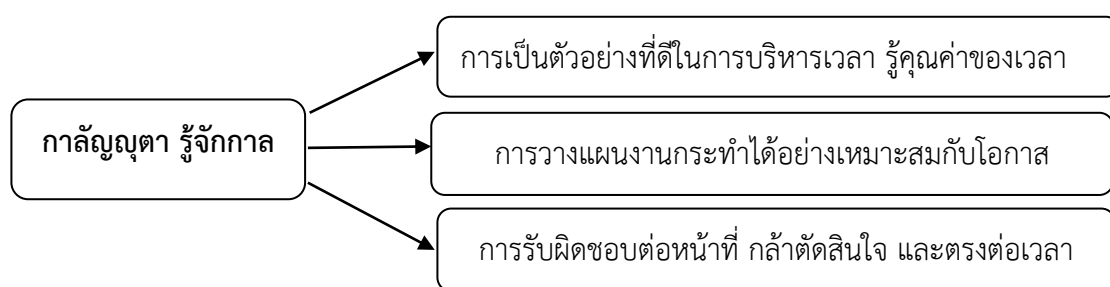
^{๑๓๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๒) ผู้นำทางการเมืองต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ กล้าตัดสินใจ ตรงต่อเวลา และรู้คุณค่าของเวลา มีสามารถในการวางแผนงานหรือคิดโครงการแล้วก็บริหารจัดการพร้อมทั้งให้การสนับสนุนกิจกรรมหรือโครงการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ชุมชน และสังคมให้คุ้มค่าคุ้มเวลา กิจกรรมหรือโครงการมีความเหมาะสมกับโอกาสและเวลาเป็นอย่างมากไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป^{๑๔๒}

สรุปผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้นำทางการเมืองส่วนมากในจังหวัดชัยภูมิสามารถเป็นตัวอย่งที่ดีในการบริหารจัดการเวลา และรู้คุณค่าของเวลา สามารถวางแผนงานหรือจัดโครงการได้อย่างเหมาะสมกับโอกาสและเวลา และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ กล้าตัดสินใจ และตรงต่อเวลา ดังแผนภาพที่ ๔.๕

แผนภาพที่ ๔.๕ แสดงผลการวิเคราะห์หลักธรรมชื่อว่า กาณ์ญญาตา รู้จักกาล

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒, วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๔.๒๙ แสดงผลวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง
ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมชื่อว่า กาลัญญุตารู้จักกาล

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ กล้าตัดสินใจ และตรงต่อเวลา	๑๔	๑, ๕, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๘, ๒๐, ๒๑, ๒๓.
๒	สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการ กาลเวลา และรู้คุณค่าของเวลา	๑๘	๑, ๒, ๓, ๔, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒.
๓	สามารถวางแผนงานหรือจัดโครงการได้ อย่างเหมาะสมกับโอกาสและเวลา	๑๖	๑, ๓, ๒, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๗, ๑๘, ๒๐, ๒๓.
๔	สามารถแก้ไขปัญหาในการบริหารจัดการได้ ทันสถานการณ์ความต้องการของประชาชน	๑๓	๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๗, ๑๙, ๒๑, ๒๓.
๕	สามารถบริหารจัดการเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด และส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของเวลา	๑๓	๑, ๒, ๔, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๒, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๒๑, ๒๒.
๖	การตัดสินใจแก้ปัญหาต้องปราศจากความ รุนแรง ไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม	๑๐	๑, ๓, ๕, ๗, ๘, ๑๒, ๑๕, ๑๘, ๒๐, ๒๓.
๗	ไม่ดำเนินกิจการใดโดยพลการเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วม	๑๑	๒, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๔, ๑๖, ๑๙, ๒๑, ๒๒.

๖. ปริสัญญูตา รู้จักชุมชน

๑) ในการรู้จักชุมชนนั้น ผู้นำที่ดีจะต้องศึกษาให้เข้าใจในภูมิหลังหรือระบบโครงสร้างของสังคมที่ตนจะเข้าไปหรือเกี่ยวข้องเพื่อจะพัฒนาแก้ไขโดยการศึกษาจากขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ของชุมชนนั้น ๆ เป็นผู้รู้จักชุมชนหรือสังคม ผู้นำนั้นจะต้องรู้จักชุมชนหรือกลุ่มชนในสังคมโดยความแตกต่างทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี กฎ กติกา ความเชื่อและค่านิยมของสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมระดับใดเล็กจนถึงสังคมประเทศโดยเฉพาะสังคมที่ผู้นำดูแลปกครองว่ามีความเป็นอยู่อย่างไร มีปัญหาที่ควรแก้ไขหรือไม่ มีความต้องการอย่างไร หากจะช่วยเหลือหรือจะพัฒนาจะทำโดยวิธีใด เป็นต้น^{๑๘๓}

๒) ผู้นำทางการเมืองที่ดีจะต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมสาธารณะประโยชน์โดยมุ่งผลประโยชน์ของประชาชน มีความอดทน มีจิตอาสา มีความจริงใจในการมุ่งมั่นพัฒนากิจกรรมที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงให้เกิดแก่ประชาชน ชุมชน และสังคม และเป็นที่พักของชาวบ้าน^{๑๘๔}

๓) ผู้นำการเมืองต้องดึงประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ โดยผู้นำการเมืองต้องสามารถปลุกฝังประชาชนเกิดความรู้สึกและมีจิตสำนึกร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งเดียวกัน และรู้สึกว่าตนเองมีสิทธิ เมื่อประชาชนรู้สึกเช่นนั้นก็จะรักษาสิทธิและดูแลผลประโยชน์ของตนเองอันนำไปสู่การเจริญเติบโตทางการเมืองซึ่งถือว่าเป็นรากฐานของประชาธิปไตย เช่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน^{๑๘๕}

๔) ผู้นำที่ดีนั้นควรวางตนให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของสังคมเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ตนและสังคมส่วนรวม ผู้นำที่รู้จักชุมชนหรือสังคม คือ รู้จักภูมิหลังของบุคคลในสังคมโดยเฉพาะ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี กฎระเบียบ ตลอดจนทั้งความเชื่อต่าง ๆ และความแตกต่างของสังคม ผู้นำจึงจำเป็นจะต้องศึกษาถึงระเบียบหรือกลไกของสังคมว่ามีปัญหาหรือสิ่งที่จะแก้ไขปรับปรุงอย่างไรบ้าง หากสังคมมีความแตกต่างกันแล้วย่อมมีความต้องการหรือปัญหาที่ต่างกัน ผู้นำจะต้องเข้าใจในส่วนนี้ ในสังคมแต่ละสังคมนั้นย่อมมีทั้งดีและไม่ดี หากผู้นำจะต้องแก้ไขปัญหาก็ต้องศึกษาสังคมให้ทราบชัด^{๑๘๖}

๕) ผู้นำจะต้องรู้จักชุมชนสังคมและความเหมาะสมที่จะปฏิบัติต่อชุมชนสังคมนั้น ๆ ให้ถูกต้อง จะต้องรู้จักสาเหตุหรือความต้องการของชุมชนสังคม การรู้จักชุมชนสังคมนั้นยังรู้จักชุมชนสังคมกว้างมากเท่าไรยังมีประโยชน์ต่อผู้นำและองค์กรมากเท่านั้น เพราะจะทำให้ผู้นำมีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีการวางแผนหรือกำหนดนโยบายเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไม่ว่าระดับประเทศหรือระดับโลก เมื่อผู้นำรู้จักชุมชนสังคมนั้นย่อมเป็นประโยชน์แก่ชุมชนที่ผู้นำจะเข้าไปปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของชุมชนสังคม^{๑๘๗}

๖) ผู้นำการเมืองที่ดีต้องมีจิตอาสา ร่วมกิจกรรมทางสังคม ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ควรมีการจัดให้มีการประชุมในพื้นที่เป็นประจำ เพื่อปรึกษาหารือกิจกรรมสาธารณะประโยชน์

^{๑๘๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๘๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๘๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๘๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๘๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.

ต่าง ๆ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จะทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เกิดการนำความคิดเห็นในการร่วมกันพิจารณาหาทางแก้ไขด้วยความรอบคอบรอบด้านให้บรรลุตามเป้าหมายในทิศทางที่ถูกต้องเพื่อลดความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นและหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของกิจกรรมสาธารณะประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน^{๑๔๘}

๗) ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องเป็นผู้บริหารที่ทันต่อโลกในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันนี้ ผู้นำที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนเป็นนักประสานงานที่ดีกับทุกองค์กรและให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน^{๑๔๙}

๘) ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องรู้จักสังคมแต่ละสังคมว่ามีความแตกต่างกันทางด้านศาสนา กฎ กติกา ระเบียบ วัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียม ความเชื่อถือและค่านิยมต่าง ๆ ตลอดทั้งความแตกต่างระหว่างบุคคลในสังคม เมื่อผู้นำทราบชัดในเรื่องดังกล่าวและวางตนให้เหมาะสมย่อมได้รับความเชื่อถือ ดังนั้น ผู้นำจึงควรรู้และเข้าใจในเรื่องชุมชนหรือสังคมเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเองและสังคมให้เจริญ^{๑๕๐}

๙) ในการรู้จักชุมชนของผู้นำและหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองของผู้นำในฐานะที่เป็นผู้ปกครองรัฐ ความเป็นอยู่ของประชาชนสาเหตุของการเกิดปัญหา และแนวทางแก้ไขที่จะทำ ให้ปัญหานั้นหมดไป ผู้นำจะต้องศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นต้องทำความเข้าใจในชุมชนทำให้สมาชิกในสังคมมีความเป็นอยู่ที่เหมาะสม เช่น ชาวนาจะต้องได้สิ่งที่จำเป็นแก่การทำนา พ่อค้าจะต้องมีทุน ลูกจ้างผู้ใช้แรงงานมีงานทำมีเงินพอเลี้ยงชีพ บุคคลผู้เดือดร้อนควรที่จะได้รับการช่วยเหลือ เช่น ผู้ที่ได้รับอุบัติเหตุจากคลื่นยักษ์ถล่ม เป็นต้น^{๑๕๑}

๑๐) ในสังคมมนุษย์นั้น ในสังคมมนุษย์สมัยแรกไม่ค่อยมีปัญหาจึงเลือกหรือมอบหมายบุคคลบางคนที่เขาเห็นว่าเขามีความฉลาดสามารถให้เป็นหัวหน้ามีอำนาจในการควบคุมการจัดระเบียบสังคมให้น่าอยู่ลงโทษผู้ที่กระทำความผิดและยกย่องผู้ที่ทำคุณประโยชน์แก่สังคม ดังนั้น บุคคลที่คอยดูแลสวัสดิการที่ดีต่อสังคมจนบุคคลในสังคมมีความสุขมีความพอใจขึ้นใจ บุคคลดังกล่าว นั้นจึงชื่อว่าราชาคือผู้ที่ให้ความอิ่มใจสุขใจแก่คนอื่น เพราะฉะนั้นผู้นำที่ดีควรตอบสนองความต้องการของชุมชน และสังคมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน และสังคม^{๑๕๒}

๑๑) ผู้นำจะต้องเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของบุคคลในสังคมซึ่งปฏิบัติต่อกัน เมื่อผู้นำ เข้าใจและปฏิบัติตามหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของสังคมนั้นแล้วย่อมจะก่อให้เกิดความสามัคคีต่อกัน นั้นก็หมายถึงเป็นผู้นำที่รู้จักชุมชน ในการรู้จักชุมชนหรือสังคมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ ต่อการบริหารงานของผู้นำหากผู้นำไม่รู้จักชุมชนว่ามีความต้องการหรือปัญหาต่าง ๆ ในสังคม จะเป็นผลให้การปกครองของผู้นำเกิดความล้มเหลว^{๑๕๓}

^{๑๔๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๓.

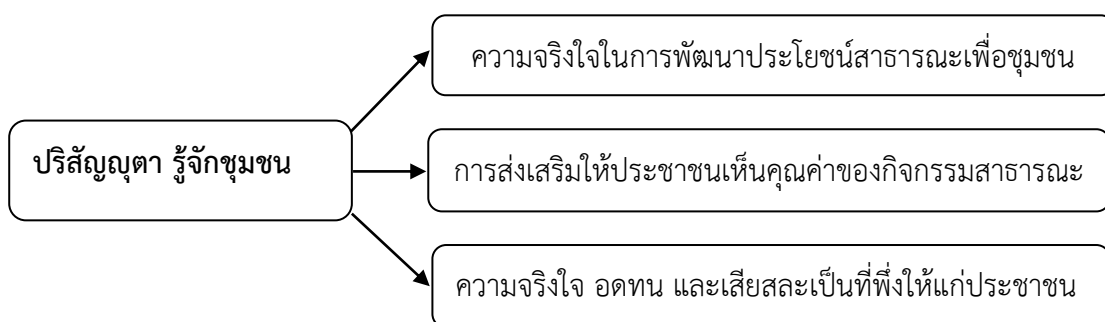
^{๑๕๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๒) ผู้นำจะต้องรู้จักชุมชนหรือสังคมว่ามีความแตกต่างทางด้านขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี กฎกติกา ความเชื่อ และค่านิยมไม่ว่าจะเป็นสังคมระดับใดเล็กจนถึงสังคมประเทศ และผู้นำจะต้องรู้ความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคมว่ามีปัญหาที่ควรแก้ไขหรือไม่ มีความต้องการอย่างไร หากจะช่วยเหลือหรือจะพัฒนาจะทำโดยวิธีใด ผู้นำควรวางตนให้เหมาะสมกับวัฒนธรรม ประเพณี ของสังคมนั้น ๆ วางวิธีการที่จะปรับปรุงและแก้ไขให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ผู้นำในการปกครองสังคมส่วนรวม และตอบสนองความต้องการของประชาชน ในชุมชนและสังคมนั้น ๆ^{๑๕๔}

ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้นำทางการเมืองส่วนมากในจังหวัดชัยภูมิมีความจริงจัง ในการพัฒนาประโยชน์สาธารณะเพื่อชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเห็นคุณค่าของกิจกรรม สาธารณะประโยชน์ และมีความจริงจัง อดทน และเสียสละเป็นที่พึ่งให้แก่ประชาชนได้ ดังแผนภาพที่ ๔.๖

แผนภาพที่ ๔.๖ แสดงผลการวิเคราะห์หลักธรรมชื่อว่า ปรีศัญญาตา รู้จักชุมชน

^{๑๕๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงผลวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง
ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมชื่อว่า **ปรีชญญตา รู้จักชุมชน**

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	เป็นผู้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมสาธารณะ ประโยชน์ และมีจิตอาสา	๑๔	๒, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๒๐, ๒๒.
๒	มีความจริงใจ อุดหนุน และเสียสละเป็นที่พึ่ง ให้แก่ประชาชนได้	๑๗	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๒๐, ๒๓
๓	บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ และมีจิตอาสา ต่อประชาชนในพื้นที่	๑๓	๓, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๘, ๑๙, ๒๑, ๒๓.
๔	ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเห็นคุณค่า ของกิจกรรมสาธารณะประโยชน์	๑๗	๑, ๒, ๓, ๔, ๖, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๑, ๒๒.
๕	มีความจริงใจในการพัฒนาประโยชน์ สาธารณะเพื่อชุมชน	๑๘	๑, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๙, ๒๑, ๒๓.
๖	มีจิตสำนึกเพื่อประชาชนตอบสนองความ ต้องการของประชาชน	๑๑	๑, ๖, ๗, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๙, ๒๑, ๒๒.
๗	ส่งเสริมกิจกรรมให้สังคมตระหนักในความ รับผิดชอบร่วมกัน	๑๑	๓, ๕, ๖, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๘, ๒๑, ๒๓.

๗. บุคคลัญญตา รู้จักบุคคล

๑) ผู้นำที่ดีจะต้องศึกษาให้เข้าใจถึงนิสัยของบุคคลผู้ร่วมงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น พฤติกรรมแล้วจึงเลือกบุคคลให้เหมาะกับงานหรือปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง การรู้จักบุคคลของผู้นำนั้น คือ จะต้องรู้จักบุคคลที่ร่วมงานและผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือบุคคลโดยทั่วไปว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นคนลักษณะเช่นใด มีความรู้ความสามารถแค่ไหน เป็นต้น^{๑๕๕}

๒) ผู้นำจะต้องเป็นคนดี มีจริยธรรม มีอัธยาศัยดี เป็นบุคคลที่น่าคบค้าสมาคม เมื่อคบแล้วไวใจได้ มีพฤติกรรมที่ดี และรู้จักเลือกคบบุคคล เมื่อผู้นำมีความรู้ความเข้าใจแล้วย่อมเป็นประโยชน์ต่อการที่ผู้นำจะเลือกคบคนหรือมอบหมายงานที่เหมาะสมให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือคัดเลือกบุคคลทำหน้าที่ที่สำคัญในบางกรณี เมื่อบุคคลทำงานให้ตรงกับความถนัดหรือเหมาะสมกับความรู้ความสามารถแล้ว ผลงานก็จะมีคุณค่ามีคุณภาพมีประโยชน์ต่อตนเองและหน่วยงานได้เป็นอย่างดี^{๑๕๖}

๓) ผู้นำที่รู้จักบุคคลคือรู้จักความแตกต่างของบุคคลในสังคมว่าแตกต่างกันโดยชาติ โคตร ตระกูล ความรู้ความสามารถ คุณธรรม ความเชื่อถือ ความถนัด ตลอดจนทั้งนิสัยต่าง ๆ ของผู้ร่วมงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้นำจะต้องรู้ว่าการรู้จักบุคคลว่าบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลประเภทใด เป็นบัณฑิตหรือเป็นคนพาล เป็นบุคคลที่ใฝ่กุศลความดีหรืออกุศล เป็นบุคคลที่ควรคบหรือไม่ควรคบ เพราะเมื่อผู้นำได้ศึกษาให้เข้าใจในความแตกต่างของบุคคลแล้วย่อมเป็นประโยชน์ต่อการแนะนำให้ถูกต้องกับความต้องการของผู้ฟังและสังคมจะได้รับประโยชน์^{๑๕๗}

๔) ผู้นำต้องเป็นผู้รู้จักพฤติกรรม มารยาท ความสามารถ ความถนัด ของผู้ร่วมงานหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเพราะว่าการรู้จักภูมิหลังของบุคคลแล้วย่อมมีประโยชน์มีคุณค่าต่อการที่ผู้นำจะพัฒนาหรือวางนโยบายในการทำงานหรือมอบหมายงานต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับความถนัด แม้แต่จะแนะนำหรือคบค้าสมาคมกับบุคคลใด ๆ ก็จะสามารถเลือกหรือปฏิบัติตนให้เหมาะสมหรือสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลในสังคมนั้น ๆ ได้ การรู้จักบุคคลของผู้นำนั้นจึงมีประโยชน์ การเลือกคบบุคคลของผู้นำนั้นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะการเลือกคบคนนั้นเป็นเครื่องชี้วัดทางแห่งความเจริญหรือความเสื่อมได้คือการไม่คบคนพาล การคบแต่บัณฑิตนั้นแหละเป็นมงคลอันอุดม สุภาชิตนี้ชี้ให้เห็นว่า การคบแต่คนที่บัณฑิต คือ คนที่มีเหตุมีผล มีคุณธรรมต่าง ๆ นั้นเป็นหนทางแห่งความเจริญตามหลักของพระพุทธศาสนา^{๑๕๘}

๕) ผู้นำที่ดีนั้นในการบริหารงานย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ของการบริหารงานได้เป็นอย่างดี คือ การเลือกบุคคลที่ดีเป็นบัณฑิตควรคบเป็นเพื่อนร่วมงาน และสามารถมอบหมายงานให้แก่บุคคลที่มีความถนัดมีความสามารถในด้านนั้น ๆ คือ ใช้คนให้ถูกกับงานที่ถนัดมีความชำนาญ เมื่อผู้ร่วมงานได้ทำงานตรงกับความถนัดหรือความชำนาญของตนเองแล้ว การทำงานนั้นก็ย่อมมีคุณภาพมีประสิทธิภาพคุ้มค่ากับการลงทุนในการทำงาน นี้เป็นผลของการรู้จักเลือกคบบุคคล^{๑๕๙}

^{๑๕๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๓.

๖) การรู้จักบุคคล หมายถึง ผู้นำที่สามารถจัดวางบุคคลได้เหมาะสมกับงานการบริหาร และสนับสนุนคนที่มีความรู้ความสามารถให้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสม และสรรเสริญบุคคลที่ควรสรรเสริญชมบุคคลที่ควรชม การรู้จักบุคคล รู้ประเภทของบุคคล รู้จรรยาบรรณต่าง ๆ และรู้จักเลือกบุคคลที่ควรคบและไม่ควรคบ ตลอดทั้งรู้จักว่าผู้นั้นมีคุณธรรมยิ่งหย่อนอย่างไร รู้จักบุคคลทั่วไปในสังคมที่ผู้นำจะเข้าไปเกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม และตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนและสังคมนั้น ๆ^{๑๖๐}

๗) ผู้นำทางการเมืองจะต้องช่วยกันส่งเสริมสนับสนุนการเคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลายซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการเคารพนับถือผู้อาวุโสในพื้นที่ ซึ่งการเคารพผู้ใหญ่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของสังคมไทย เป็นการส่งเสริมคนดี เลือกคนดีที่มีความรู้มีความสามารถเข้ามาร่วมทำงานเป็นกำลังสำคัญเข้ามาพัฒนาบ้านเมือง^{๑๖๑}

๘) การเป็นผู้นำย่อมมีความสำคัญมากในการเลือกบุคคลที่ควรคบหรือไม่ควรคบ เพราะเมื่อคบคนเช่นใด ส่วนมากก็จะเป็นไปตามลักษณะของบุคคลที่เราคบ เมื่อคบกับบุคคลที่ดีมีศีลธรรมแล้วย่อมจะนำความเจริญมาสู่ตนเองและสถาบันหน่วยงานของตน ถ้าผู้นำไม่พิจารณาในการเลือกคบบุคคลแล้วย่อมทำให้เกิดความเสียหาย คือ เมื่อบุคคลคบคนเช่นใดก็จะเป็นเหมือนบุคคลเช่นนั้น^{๑๖๒}

๙) ผู้นำจะต้องรู้จักเลือกคบคนที่ควรคบและไม่ควรคบ เพราะการคบเพื่อนเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะเพื่อนคือสิ่งที่จะหล่อหลอมชีวิตของบุคคล ถ้าคบเพื่อนดีก็จะชักนำไปในทางที่ดี แต่ถ้าคบเพื่อนชั่วจะชักจูงไปทางไม่ดีได้^{๑๖๓}

๑๐) การคบนั่นมุ่งจะให้รู้จักบุคคลโดยเน้นเรื่องสภาวะของบุคคลว่าเป็นคนที่ควรคบหรือไม่ควรคบ เป็นคนควรที่เคารพให้เกียรติ มีความประพฤติดี มีศีลธรรม หรือเป็นคนที่ไม่ควรคบ มีพฤติกรรมเลวทราม ไร้คุณธรรม และมุ่งให้รู้ความแตกต่างหรือธรรมชาติของคนที่มีความแตกต่างทางร่างกาย บุคลิกลักษณะ ภาวะทางจิตใจ อหิยาศัย กิริยามารยาท ความสามารถหรือหมดประสิทธิภาพ เป็นคนไร้คุณค่า เมื่อคบแล้วจะเกิดคุณหรือโทษ การรู้จักการคัดเลือกคบประเภทของบุคคลว่าเป็นกัลยาณมิตรเป็นบัณฑิตหรืออหิยาเป็นประโยชน์ต่อตัวของผู้นำ และสังคม^{๑๖๔}

๑๑) ผู้นำจะต้องรู้จักบุคคลที่ร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคคลโดยทั่วไปว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นคนลักษณะเช่นใด มีความรู้ความสามารถแค่ไหน เป็นคนดีมีศีลธรรมมีอหิยาอาศัยดีหรือไม่ เป็นบุคคลที่น่าคบค้าสมาคมหรือไม่ เมื่อคบแล้วไว้ใจได้แค่ไหน มีพฤติกรรมอย่างไร เมื่อผู้นำมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้แล้วย่อมเป็นประโยชน์ต่อการที่ผู้นำจะเลือกคบคนหรือมอบหมายงานที่เหมาะสมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือคัดเลือกบุคคลทำหน้าที่ที่สำคัญในบางกรณีเมื่อบุคคลทำงาน

^{๑๖๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๖๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๖๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๖๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๖๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๓.

ให้ตรงกับความถนัดหรือเหมาะสมกับความรู้ความสามารถแล้วผลงานจะมีคุณค่ามีคุณภาพมีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม^{๑๖๕}

๑๒) ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องใส่ใจให้ความสำคัญกับการอยู่ดีกินดี คุณภาพความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตที่ต้องดีขึ้นของประชาชน ชุมชน และสังคม ต้องการให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีความร่ำรวย มีความรักความสามัคคีที่มีให้แก่กันและกันเริ่มตั้งแต่ความรักในครอบครัว ความสามัคคีในชุมชน จนถึงสังคมและประเทศเพื่อความสงบสุขของคนในชาติ^{๑๖๖}

๗..๒) ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้นำทางการเมืองส่วนมากในจังหวัดชัยภูมิเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ ใส่ใจให้ความสำคัญกับประชาชนทุก ๆ คนในพื้นที่ เป็นผู้สร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน ชุมชน และสังคม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชนและสังคมเป็นสำคัญ ดังแผนภาพที่ ๔.๗

แผนภาพที่ ๔.๗ แสดงผลการวิเคราะห์หลักธรรมชื่อว่า บุคคลัญญาตา รู้จักบุคคล

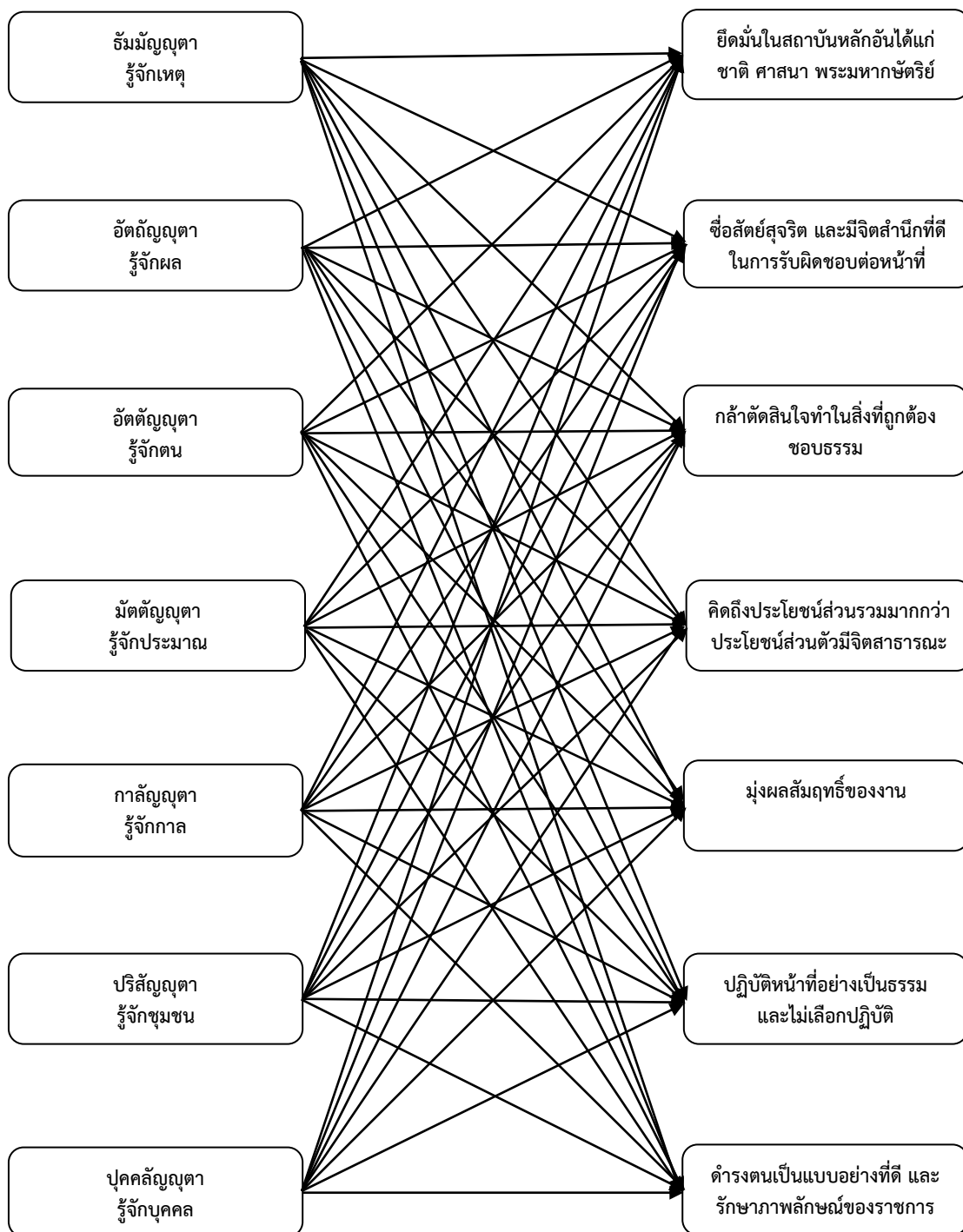
^{๑๖๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๖๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงผลวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง
ของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมชื่อว่า บุคคลัญญุตารู้จักบุคคล

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชน ชุมชน และสังคมเป็นสำคัญ	๑๔	๑, ๒, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๗, ๑๘, ๒๑, ๒๓.
๒	เคารพผู้หลักผู้ใหญ่ ใส่ใจให้ความสำคัญกับ ประชาชนทุก ๆ คนในพื้นที่	๑๖	๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๙, ๒๐, ๒๒.
๓	สร้างความรักความสามัคคีให้เกิดมีแก่ ประชาชน ชุมชน และสังคม	๑๖	๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๓.
๔	มุ่งมั่นทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการ ของประชาชนในพื้นที่	๑๒	๓, ๔, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๙, ๒๐, ๒๒.
๕	ส่งเสริมสนับสนุนคนดีให้ช่วยกันพัฒนา ประเทศชาติ	๑๓	๒, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๗, ๑๘, ๒๐, ๒๑, ๒๓.
๖	การเคารพ การยึดถือ และการฟังความ คิดเห็นของผู้หลักผู้ใหญ่	๑๑	๓, ๒, ๔, ๙, ๑๑, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๙, ๒๐, ๒๒.
๗	ส่งเสริมสนับสนุนการเคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ อาวุโสกว่าซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ	๑๒	๑, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๘, ๑๙, ๒๑, ๒๓.

การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง

แผนภาพที่ ๔.๘ แสดงการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง

หลักพุทธ จริยธรรม สัปปริสธรรม	ประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง			
	ด้านยึดมั่นใน สถาบันหลัก ของชาติอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	ด้านชื่อเสียงสุจริต และมีจิตสำนึกที่ดี ในการรับผิดชอบ ต่อหน้าที่	ด้านกล้าตัดสินใจ ทำในสิ่งที่ถูกต้อง ชอบธรรม	ด้านคิดถึงประ โยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ ส่วนตัว และมีจิต สาธารณะ
๑. ธรรมัญญตา รู้จักเหตุ	-ผู้นำต้องรู้หลัก รัฐศาสตร์และรู้ กฎกติกาของรัฐ คือกฎหมาย รัฐธรรมนูญที่ บัญญัติไว้เพื่อจะ ได้รู้คุณค่าของ สถาบันหลักของ ชาติ -การส่งเสริมให้ ประชาชนเห็น คุณค่าของ สถาบันหลักของ ชาติ	-ผู้นำจะต้องรู้จัก เหตุ รู้หลักการ รู้ กฎ กติกาเหล่านี้ ให้ชัดเจนเพื่อจะ ได้ไม่ทำผิด กฎหมาย เช่นการ ทุจริตคอร์รัปชัน -การไม่ใช้ตำแหน่ง หน้าที่ของตนใน การแสวงหาผล ประโยชน์แก่ ตนเองและพวก พ้อง	-ผู้นำจะต้องรู้ กฎเกณฑ์ของสิ่ง ทั้งหลายให้ชัดเจน ในการปฏิบัติ หน้าที่อย่าง ถูกต้องตรงต่อ ความต้องการของ ประชาชนและทัน ต่อสถานการณ์ ความเดือดร้อน ของประชาชน	-ผู้นำต้องเป็นผู้มี ความเข้าใจ และ จะต้องมีบทบาท หน้าที่ในการ วางแผนงานซึ่งเป็น เข็มทิศชี้ทิศทาง ไปสู่เป้าหมายของ การทำงานคือ ผลประโยชน์ ส่วนรวมของ ประชาชนเป็น สำคัญ
๒. อตถัญญตา รู้จักผล	-ผู้นำจะต้องเข้าใจ ให้ชัดในผลที่จะ ตามมาในด้านดี และไม่ดีของ สถาบัน ชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ -การทราบถึงผลดี ของสถาบันแล้ว ก็จะเคารพ ยก ย่อง ส่งเสริม สนับสนุนยึดมั่น ในสถาบันหลัก ของชาติ	-ผู้นำต้องเข้าใจใน ผลเสียของการ ทุจริตคอร์รัปชัน คือ การต้องรับ โทษตามกฎหมาย -ผู้นำต้องเข้าใจใน ผลเสียของการ ทุจริตคอร์รัปชัน คือ การถูกตำหนิ ติเตียนจาก ประชาชนไม่ได้รับ การยอมรับจาก สังคมโดยส่วนรวม	-ผู้นำทราบถึงผลดี และผลเสียของ การปฏิบัติหน้าที่ แล้ว ก็จะได้ ตัดสินใจในการ ปฏิบัติหน้าที่ของ ตนอย่างถูกต้อง ชอบธรรม -การกล้าตัดสินใจ ในการปฏิบัติ หน้าที่เพื่อ ตอบสนองความ ต้องการของ ประชาชน	-ผู้นำจะต้องเลือก ผลหรือจุดมุ่งหมาย ที่ดีโดยยึด ประโยชน์เพื่อ ส่วนรวมเป็นหลัก -ผู้นำรู้จักผลและมี เป้าหมายในการ ดำเนินงานตาม เหตุผลแล้วย่อม สามารถเป็นผู้ที่มี วิสัยทัศน์นำพา ชุมชนและสังคม ไปสู่ความเจริญได้

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง (ต่อ)

หลักพุทธ จริยธรรม สัปปริสธรรม	ประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง			
	ด้านยึดมั่นใน สถาบันหลัก ของชาติอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	ด้านซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดี ในการรับผิดชอบ ต่อหน้าที่	ด้านกล้าตัดสินใจ ทำในสิ่งที่ถูกต้อง ชอบธรรม	ด้านคิดถึงประ โยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ ส่วนตัว และมีจิต สาธารณะ
๓. อดตัณญตา รู้จักตน	-ผู้นำที่ดีจะต้อง ดำรงตนให้เป็น แบบอย่างที่ดีใน ด้านความเคารพ ผู้หลักผู้ใหญ่ มี ความรักชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ -ผู้นำจะต้องมี จิตใจที่มุ่งมั่น ปฏิบัติตนเสมอ ต้นเสมอปลาย	-ผู้นำต้องมีจิตใจที่ มุ่งมั่นปฏิบัติตน เสมอต้นเสมอ ปลายแก้ปัญหา ส่วนรวม โปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต และ มีจิตสำนึกที่ดีใน การรับผิดชอบต่อ หน้าที่ -การไม่ใช้อำนาจ หน้าที่ของตนไป ในทางที่ผิด	-ผู้นำต้องรู้จักการ แก้ไขปรับปรุง ตนเองเพื่อให้ทัน ต่อเหตุการณ์ และ สถานการณ์ตาม ความเป็นจริง -ผู้นำที่ได้พัฒนา ตนเองในด้าน ต่าง ๆ อยู่เสมอ ๆ ย่อมจะสามารถใช้ ชีวิตอยู่ในสังคม ปัจจุบันได้ ไม่เป็น คนล้าหลัง	-ผู้นำที่ดีจะต้อง ประพฤติตนให้ สมควรเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดี ของชนทั่วไปทั้ง หญิงและชายคิดถึง ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ ส่วนตัว และมีจิต สาธารณะ -การมุ่งมั่นเพื่อ ผลประโยชน์ ส่วนรวม
๔. มัตตัณญตา รู้จักประมาณ	-ผู้นำที่ดีจะต้อง รู้จักประมาณตน ในการแสวงหา ตามหลัก พระพุทธศาสนา และตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงต้องยึด หลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางใน ดำเนินงาน -การน้อมนำพระ ราชดำรัสมาใช้ในการ ดำเนิน ชีวิตประจำวัน	-ผู้นำที่ดีจะต้อง รู้จักประมาณตน ในการแสวงหา โดยใช้หลักความ พอดี เช่น การใช้ จ่ายทรัพย์ให้ เหมาะสมกับ ฐานะตำแหน่ง หน้าที่ของตน รวมถึงการรู้จัก ประมาณในการใช้ อำนาจหน้าที่ การ ให้คุณให้โทษแก่ ผู้ใต้บังคับบัญชา และการเก็บภาษี	-ผู้นำที่ดีจะต้อง ดำเนินงานให้เกิด ความโปร่งใส ให้ ประชาชนได้มี ส่วนร่วมและ สามารถตรวจสอบ ได้ทันต่อ เหตุการณ์ และ สถานการณ์ตาม ความต้องการของ ประชาชน -การสนองความ ต้องการของ ประชาชนให้ทัน ต่อความเดือดร้อน	-ผู้นำต้องรู้จัก ประมาณในการใช้ อำนาจหน้าที่ การ ให้คุณให้โทษเพื่อ ผลประโยชน์ของ ประชาชนเป็น สำคัญ -ผู้นำจะต้องใช้ หลักธรรมในการ บริหารงานจึง สามารถนำพา ประชาชนส่วนรวม ให้ถึงความเจริญได้

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง (ต่อ)

หลักพุทธ จริยธรรม สัปปริสธรรม	ประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง			
	ด้านยึดมั่นใน สถาบันหลัก ของชาติอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	ด้านซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดี ในการรับผิดชอบ ต่อหน้าที่	ด้านกล้าตัดสินใจ ทำในสิ่งที่ถูกต้อง ชอบธรรม	ด้านคิดถึงประ โยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ ส่วนตัว และมีจิต สาธารณะ
๕.กัลยาณุตต รูกิจกาล	-ผู้นำจะต้องเป็น คนที่มีคุณธรรม และเปิดโอกาส ให้แก่สมาชิกมี ส่วนร่วมเพื่อเป็น การสร้างความ รักความสามัคคี ให้เกิดมีแก่ ประชาชน -การส่งเสริมใน การยึดมั่น สถาบันหลักของ ชาติ	-การรู้คุณค่าของ เวลา ไม่ปล่อย เวลาไปโดยเปล่า ประโยชน์ การไม่ เอาเวลาราชการ ไปทำงานส่วนตน -การตัดสินใจไม่ เด็ดขาดหรือการ ตัดสินใจไม่ทัน เหตุการณ์ก็จะทำ ให้เกิดความ เสียหายแก่ หน่วยงานได้	-ผู้นำที่ดีจะต้อง รู้จักใช้เวลาอันมี คุณค่าให้เกิด ประโยชน์และต้อง แบ่งเวลาในการ ทำงานเพราะ บุคคลที่เป็นผู้นำ นั้นหากไม่รู้จัก แบ่งเวลาในการ ทำงานเสียแล้วก็ จะเกิดความ สับสนวุ่นวายใน การใช้เวลาไม่น้อย	-การตัดสินใจของ ผู้นำหากมีแนวคิดที่ ถูกต้องแล้วสั่งการ ออกไป การ ดำเนินงานหรือ ผลงานนั้นจะ ออกมาดีมี ประโยชน์โดย ส่วนรวม -การคำนึงถึง ผลประโยชน์ ส่วนรวมเป็นสำคัญ
๖.ปริสัจจกมุข น	-ผู้นำที่ดีจะต้อง ศึกษาให้เข้าใจใน ภูมิหลังหรือ ระบบโครงสร้าง ของสังคมที่ตน จะเข้าไปหรือ เกี่ยวข้องเพื่อจะ ได้รู้ถึงคุณค่าของ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีอันดี งามของชุมชนและ สังคมนั้น ๆ -การยึดมั่นใน สถาบันหลักของ ประเทศ	-ผู้นำต้องมีความ จริงใจในการ พัฒนาสิ่งที่ เป็นประโยชน์ให้ แก่ประชาชน ชุมชน และสังคม มีความซื่อสัตย์ สุจริตมีจิตสำนึกที่ ดีในการ รับผิดชอบต่อ หน้าที่ -การไม่ทุจริต คอร์รัปชั่นเห็นแก่ ประโยชน์ส่วนตน และพวกพ้อง	-การรู้จักจังหวะ และเวลาในการ เข้าไปสู่ชุมชนและ สังคมเพื่อแก้ไข ปัญหาความ เดือดร้อนของ ประชาชนได้ทัน ต่อสถานการณ์ -การให้ความ ช่วยเหลือชุมชน และสังคมที่ตรง ต่อความต้องการ ของชุมชน และ สังคมนั้น ๆ อย่าง แท้จริง	-ผู้นำที่ดีจะต้อง ศึกษาให้เข้าใจใน วัฒนธรรมประเพณี ของชุมชนนั้น ๆ โดยเฉพาะชุมชนที่ ผู้นำจะต้องดูแลว่า มีความเป็นอยู่ อย่างไร มีปัญหาที่ ควรแก้ไขหรือไม่ มี ความต้องการ อย่างไร หากจะ ช่วยเหลือจะทำ อย่างไรโดยมุ่ง ผลประโยชน์ของ ประชาชน

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง (ต่อ)

หลักพุทธ จริยธรรม สัปปริสธรรม	ประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง			
	ด้านยึดมั่นใน สถาบันหลัก ของชาติอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	ด้านชื่อเสียงสุจริต และมีจิตสำนึกที่ดี ในการรับผิดชอบ ต่อหน้าที่	ด้านกล้าตัดสินใจ ทำในสิ่งที่ถูกต้อง ชอบธรรม	ด้านคิดถึงประ โยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ ส่วนตัว และมีจิต สาธารณะ
๗.บุคคลัญญตา รู้จักบุคคล	-ผู้นำจะต้องรู้จัก ประเภทของ บุคคลว่าควรจะ ปฏิบัติต่อเขาอย่า ไรให้ถูกต้อง เหมาะสม และ ส่งเสริมบุคคลที่ ควรส่งเสริม ยึด มั่นบุคคลที่ควร ยึดมั่น สนับสนุน คนที่มีความรู้ ความสามารถให้ ดำรงตำแหน่งที่ เหมาะสม และ สรรเสริญบุคคล ที่ควรสรรเสริญ ชมบุคคลที่ควร ชม เคารพผู้หลัก ผู้ใหญ่ซึ่งเป็น ธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีของ สังคมไทย	-ผู้นำจะต้องเป็น คนดี มีจริยธรรม มีอัธยาศัยดี เป็น บุคคลที่น่าคบค้า สมาคม เมื่อคบ แล้วไว้วางใจได้ มี พฤติกรรมที่ดี ไม่ ทุจริตเห็นแก่ ประโยชน์ส่วนตน -การรู้จักเลือกคบ บุคคลเป็น คุณสมบัติที่ดีของ ผู้นำ สมดังพุทธ ภาษิตว่า การคบ คนพาล พาลพา ไปหาผิด การคบ บัณฑิต บัณฑิตพา ไปหาผล	-ผู้นำจะวาง นโยบายในการ ทำงานหรือ มอบหมายงาน ต่าง ๆ ต้องให้ เหมาะสมกับ ความถนัดของ บุคคลเป็นสำคัญ เพื่อผลประโยชน์ ต่อตนเองและ หน่วยงาน -การกล้าตัดสินใจ ทำในสิ่งที่ถูกต้อง ชอบธรรมเป็น คุณสมบัติที่ดีของ ผู้นำในยุค ปัจจุบันถ้าผู้นำ ไม่กล้าตัดสินใจก็ จะก่อให้เกิดผล เสียหาย ล้าหลัง ไม่ทันยุคทันสมัย	-ผู้นำจะต้องเลือกใช้ คนหรือมอบหมาย งานที่เหมาะสม ให้แก่ ผู้ได้บังคับบัญชา หรือคัดเลือกบุคคล ทำหน้าที่ที่สำคัญ ในบางกรณี เมื่อ บุคคลทำงานได้ ตรงกับความถนัด หรือเหมาะสมกับ ความรู้ ความสามารถแล้ว ผลงานก็จะมีคุณค่า มีคุณภาพมี ประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติโดย ส่วนรวมได้เป็น อย่างดี

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง (ต่อ)

หลักพุทธ จริยธรรม สี่ปुरुสธรรม	ประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง		
	ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ ของงาน	ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่าง เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ	ด้านดำรงตนเป็น แบบอย่างที่ดี และรักษา ภาพลักษณ์ของราชการ
๑.ธัมมัญญตา รู้จักเหตุ	-ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักเหตุ คือ รู้จักหน้าที่ เมื่อเหตุ ดีผลก็ย่อมจะดีไปด้วย -ผู้นำนั้นจะต้องรู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้กฎ กติกา เหล่านี้ให้ชัดเจน เพื่อที่จะเป็นแนวทางใน การปฏิบัติงานให้บรรลุ ถึงเป้าหมาย	-ผู้นำที่ดีต้องรู้จักหลักการ รู้หน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ อย่างเป็นธรรม ไม่เลือก ปฏิบัติ และรู้จักเหตุแห่ง ผลและรู้หลักการที่จะทำ ให้เกิดผล -การปฏิบัติหน้าที่ของตน เพื่อตอบสนองความ ต้องการของประชาชน	-ผู้นำที่ดีต้องรู้จักหลักการ หรือวิธีการที่จะบรรลุถึง เป้าหมายโดยต้องศึกษา ให้เข้าใจถึงหลักเกณฑ์ ของบ้านเมืองอันได้แก่ หลักกฎหมายด้วยการ ดำรงตนอยู่ในหลักของ กฎหมายบ้านเมือง
๒.อิตถัญญตา รู้จักผล	-ผู้นำที่ดีนั้นจำเป็น จะต้องเข้าใจให้ชัดใน ผลที่จะตามมาทั้งด้านดี และไม่ดี -ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จัก จุดมุ่งหมาย รู้ผลแห่ง ความมุ่งหมาย คือ มุ่ง ผลสัมฤทธิ์ของงานเพื่อ ประโยชน์แก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติ	-ผู้นำต้องมีนโยบายการ ทำงานที่ชัดเจนมี จุดมุ่งหมายในการ ปฏิบัติงานโดยปฏิบัติ หน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ -นโยบายของรัฐบาล จะต้องโปร่งใสชัดเจน เพื่อส่วนรวมจึงจะทำให้ ประชาชนวางใจได้	-ผู้นำจะต้องมีจุดหมาย ไม่ว่าจะนำคนหรือกิจการ จะไปในทิศทางใดจะต้อง มีจุดหมาย และจะต้องมี ความชัดเจนในจุดหมาย -ผู้นำจะต้องมีความแนว แน่มุ่งมั่นที่จะไปให้ถึง จุดหมายเพื่อเป็น แบบอย่างที่ดี
๓.อัตถัญญตา รู้จักตน	-ผู้นำที่ดีจะต้องปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องของ ตนเอง และพัฒนา ตนเองโดยมุ่ง ความสำเร็จของงาน -การพัฒนาตนเองอย่าง ต่อเนื่องเพื่อให้สามารถ นำพามวลชนและ องค์กรไปสู่จุดหมาย	-ผู้นำจะต้องมีคุณธรรมมี ความรู้ความสามารถซึ่ง เป็นสิ่งที่ประเมินตัว ของผู้นำเองว่าจะ สามารถนำหมู่คณะไปถึง จุดหมายได้หรือไม่ -การตรวจสอบความ บกพร่องของตนเองว่า ตนเองบกพร่องหรือไม่ แล้วก็พัฒนาตนเองให้ดี ยิ่งขึ้นไปอีก	-ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักตนเอง ว่ามีคุณสมบัติอย่างไร รู้จักพัฒนาตนเองอย่าง สม่ำเสมอ และและดำรง ตนเป็นแบบอย่างที่ดี -ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จัก ประเมินตน และตั้งตนอยู่ ในฐานะที่สมควรก่อน แล้วจึงแนะนำผู้อื่น และ ควรปรับปรุงแก้ไขพัฒนา ตนเองให้ดียิ่งขึ้น

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง (ต่อ)

หลักพุทธ จริยธรรม สี่ปुरुสธรรม	ประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง		
	ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ ของงาน	ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่าง เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ	ด้านดำรงตนเป็น แบบอย่างที่ดี และรักษา ภาพลักษณ์ของราชการ
๔.มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ	-ผู้นำจะต้องรู้จัก ประมาณในการใช้ อำนาจหน้าที่ การ มอบหมายงานที่ เหมาะสมแก่บุคคลที่ เหมาะสมโดยมุ่ง ความสำเร็จของงาน เป็นสำคัญ	-ผู้นำต้องรู้จักประมาณใน การใช้อำนาจหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็น ธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ เช่น การให้คุณให้โทษแก่ ผู้ใต้บังคับบัญชาต้อง กระทำอย่างถูก เหมาะสมสมเหตุสมผล -การปฏิบัติหน้าที่ต้อง กระทำอย่างเป็นธรรม	-ผู้นำต้องรู้จักประมาณตน ในการดำเนินชีวิตด้วย ความพอดี เช่น การใช้ จ่ายทรัพย์ให้เหมาะสม กับฐานะตำแหน่งหน้าที่ ของตน -การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี รักษาภาพลักษณ์ของ ราชการ
๕.กาลัญญูตา รู้จักกาล	-ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักใช้ เวลาอันมีคุณค่าให้เกิด ประโยชน์สูงสุดโดยมุ่ง ความสำเร็จของงาน เพื่อตอบสนองความ ต้องการของประชาชน -การตัดสินใจนั้นมีผลต่อ ความสำเร็จ	-ผู้นำจำเป็นจะต้องมี หน้าที่ในการตัดสินใจใน การดำเนินงานให้ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นธรรม -การตัดสินใจของผู้นำมี ผลต่อการดำเนินงานว่า ถูกต้องเหมาะสม และ เป็นธรรมหรือไม่	-ผู้นำจะต้องจัดเวลาให้ เหมาะสมกับงาน รู้คุณค่า ของเวลา ไม่ปล่อยเวลา ไปโดยเปล่าประโยชน์ เพื่อแบบอย่างที่ดีแก่ ผู้ใต้บังคับบัญชา และ รักษาภาพลักษณ์ของ ราชการ
๖.ปริสัญญูตา รู้จักชุมชน	-ผู้นำจะต้องศึกษาถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นต้องทำ ความเข้าใจในชุมชนทำ ให้สมาชิกในสังคมมี ความเป็นอยู่ที่ เหมาะสมมุ่งผลสัมฤทธิ์ ของงาน -ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จัก ชุมชนแต่ละชุมชนว่ามี ความต้องการที่แตกต่าง กันออกไป	-ผู้นำเมื่อรู้ว่าสังคมแต่ละ สังคมมีความแตกต่าง กันแล้วจำเป็นจะต้องหา วิธีการแก้ไขปัญหาหรือ พัฒนาชุมชน และสังคม นั้น ๆ โดยการปฏิบัติ หน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ	-ผู้นำต้องรู้จักสังคมแต่ ละสังคมว่ามีความ แตกต่างกันทางด้าน ศาสนา กฎกติกา ระเบียบ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อถือ และค่านิยมต่าง ๆ เมื่อ ทราบชัดในเรื่องดังกล่าว แล้วจะต้องวางตนให้ เหมาะสม ก็ย่อมจะได้รับความ เชื่อถือ

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง (ต่อ)

หลักพุทธ จริยธรรม สี่ปुरुสธรรม	ประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง		
	ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ ของงาน	ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่าง เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ	ด้านดำรงตนเป็น แบบอย่างที่ดี และรักษา ภาพลักษณ์ของราชการ
๗.บุคคลัญญุตารู้จักบุคคล	-ผู้นำจะต้องรู้จักเลือกคบบุคคลหรือมอบหมายงานที่เหมาะสมให้แก่บุคคลเมื่อบุคคลทำงานตรงกับความถนัดหรือเหมาะสมกับความรู้ความสามารถแล้วผลงานก็จะมีคุณค่ามีคุณภาพมีประโยชน์ต่อตนเองและหน่วยงานได้เป็นอย่างดี	-ผู้นำที่ดีจะต้องศึกษาให้เข้าใจถึงนิสัยของบุคคลผู้ร่วมงานหรือปฏิบัติหน้าที่ตนให้เหมาะสมกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง -การรู้จักหน้าที่ของตนเองการทำตามหน้าที่ของตนเองและการไม่ก้าวร้าวหน้าที่ของบุคคลอื่น คือ การปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามที่ได้รับมอบหมายอย่างถูกต้องเป็นธรรม	-ผู้นำจะต้องเป็นคนดี มีจริยธรรม มีอัธยาศัยดี เป็นบุคคลที่น่าคบค้าสมาคม เมื่อคบแล้วไว้วางใจได้ มีพฤติกรรมที่ดี และรู้จักเลือกคบบุคคลที่ควรคบเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา -การเลือกคบบุคคลที่ดีเป็นบัณฑิตควรคบเพื่อจะได้ดำรงตนเป็นคนดี

๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ

การสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ดังนี้

๑) การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง ก็คือ การกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองโดยนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้เพื่อให้ดีขึ้น ผู้นำทางการเมืองต้องตระหนักถึงตนเองว่ามีความรู้ความสามารถ สมควรที่จะเป็นผู้นำหรือไหมอย่างไรที่เรียกว่าสมรรถนะ และต้องตระหนักถึงการกำหนดพฤติกรรมของตนเองทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อให้ดีขึ้นที่เรียกว่าศีล เมื่อผู้นำทางการเมืองทำได้อย่างนี้ประชาชน ชุมชน สังคม และประเทศชาติก็จะสงบสุข^{๑๖๗}

๒) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตน ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้ หลักสัปปริสธรรม ๗ ประการนี้เป็นธรรมของสัตบุรุษ คือ คนดี มีทั้งหมดอยู่ ๗ ประการ คือ อัมมัญญาตา รู้จักเหตุ อตถัญญาตา รู้จักผล อัตตัญญาตา รู้จักตน มัตตัญญาตา รู้จักประมาณ กาลัญญาตา รู้จักกาล ปริสัจญญาตา รู้จักชุมชน และปุคคลัญญาตา รู้จักบุคคล ถ้าหากขาดหลักธรรมไปเสียข้อหนึ่งก็ไม่สามารถเป็นคนดีที่สมบูรณ์ได้ เปรียบเสมือนรถถ้าขาดอุปกรณ์ไปสักชิ้นหนึ่งก็เป็นรถที่สมบูรณ์ไม่ได้ เพราะฉะนั้นหลักสัปปริสธรรมทั้ง ๗ ประการจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง^{๑๖๘}

๓) ความเห็นส่วนตัวเห็นด้วยกับผลการวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในครั้งนี้ต้องขอชื่นชมอาจารย์ที่ปรึกษาที่เลือกหัวข้อการวิจัยได้ดีและหาหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ได้ตรงประเด็น มาตรฐานจริยธรรมทางการเมือง ๒๕๖๒ มีอยู่ ๗ ประการ คือ ๑) ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ๒) ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่ ๓) กล้าตัดสินใจ และกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ๔) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ๕) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ๖) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และ ๗) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองคือสัปปริสธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ก็มีอยู่ ๗ ประการพอดี คือ ๑) อัมมัญญาตา รู้จักเหตุ คือ รู้จักหลักการ รู้หน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม ๒) อตถัญญาตา รู้จักผล คือ รู้จักจุดมุ่งหมาย รู้ผลแห่งความมุ่งหมาย คือ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ๓) อัตตัญญาตา รู้จักตน คือ รู้จักตนเองว่ามีคุณสมบัติอย่างไร รู้จักพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และและดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี ๔) มัตตัญญาตา รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดี ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี ๕) กาลัญญาตา รู้จักกาล คือ รู้จักกาลเวลา ทำงานให้ทันกับเวลา กล้าตัดสินใจ และรู้คุณค่าของเวลา ๖) ปริสัจญญาตา รู้จักชุมชน คือ รู้จักสังคม วัฒนธรรม ประเพณีของสังคมนั้น ๆ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมของสังคม และมีจิตสาธารณะ และ ๗) ปุคคลัญญาตา รู้จักบุคคล คือ รู้จักประเภทของบุคคลว่าควรจะทำปฏิบัติต่อเขาอย่างไรให้ถูกต้องเหมาะสม และส่งเสริม

^{๑๖๗} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๖๘} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

บุคคลที่ควรส่งเสริม ยึดมั่นบุคคลที่ควรยึดมั่น พอนำมาประยุกต์ใช้ก็ลงตัวพอดีถือว่าเป็นงานวิจัยที่ดีขึ้นหนึ่งสามารถนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน สังคมโดยรวมได้^{๑๖๙}

๔) งานวิจัยเรื่องนี้โดยส่วนตัวเห็นด้วยกับผลของการวิจัยที่สามารถตอบโจทย์ของงานวิจัยได้เป็นอย่างดี แต่อยากให้เพิ่มเนื้อหาให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง เช่น จริยธรรมทางการเมืองของโสเภติส เพลโต อริสโตเติลเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาจะได้นำงานวิจัยนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมต่อไป^{๑๗๐}

๕) ผลการวิจัยนี้ถือได้ว่ามีความสมบูรณ์มีความลงตัวมาก หลักพุทธจริยธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้กับมาตรฐานทางจริยธรรมลงตัวได้พอดี เห็นด้วยกับรองศาสตราจารย์อนุภูมิ ไชวเกษมที่จะต้องเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้บริหารเมืองให้ผู้นำเสนอไปดูแลแนวคิดทฤษฎีจริยธรรมทางการเมืองมาเพิ่มเพื่อความสมบูรณ์ของงานวิจัยและงานวิจัยนี้จะเกิดประโยชน์ต่อประชาชน สังคม และประเทศชาติ ถ้าทำได้อย่างนี้งานวิจัยชิ้นนี้ก็จะสามารถตอบโจทย์งานวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้เป็นอย่างดี^{๑๗๑}

๖) การนำเอาหลักพุทธจริยธรรมมาประยุกต์ใช้กับมาตรฐานจริยธรรมทางการเมือง ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ดี ผลการวิจัยครั้งนี้โดยส่วนตัวเห็นด้วย แต่ต้องการให้เห็นเป็นรูปธรรมว่านักการเมืองนำเอาหลักพุทธจริยธรรมมาประยุกต์ใช้แล้วผลที่ได้เป็นรูปธรรมคืออะไร ให้ผู้เสนอไปกลั่นกรองให้เป็นรูปธรรมว่านักการเมืองนำเอาหลักพุทธจริยธรรมมาประยุกต์ใช้แล้วผลที่ได้ที่เป็นรูปธรรมคืออะไร^{๑๗๒}

๗) การนำเอาหลักพุทธจริยธรรมมาประยุกต์ใช้นั้นผลการวิจัยโดยส่วนมากเป็นนามธรรม แต่ถ้าสามารถแสดงให้เห็นถึงผลการวิจัยที่เป็นรูปธรรมงานวิจัยย่อมจะมีคุณค่า เห็นด้วยกับรองศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล ให้ผู้เสนอไปลองกลั่นกรองมาดูยกตัวอย่าง เช่น การที่ผู้นำทางการเมืองเข้าร่วมกิจกรรมวันเฉลิมพระเกียรติโดยเป็นผู้นำ พ่อค้า และประชาชนทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ในวันพ่อแห่งชาติ อย่างนี้ก็ถือได้ว่าผู้นำทางการเมืองยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และผู้นำทางการเมืองเป็นผู้นำต้นแบบในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ โคก หนอง นา โมเดล อย่างนี้ก็ถือได้ว่าผู้นำทางการเมืองชื่อสัตย์สุจริต ในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นต้น^{๑๗๓}

๘) การประยุกต์หลักธรรมในการพัฒนาจริยธรรมของผู้บริหารเมืองมณฑลจังหวัดชัยภูมิ ตามมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองในประเด็นการยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ นักการเมืองจะต้องแสดงออกให้เห็นถึงความจงรักภักดีต่อสถาบัน ในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันพ่อ ก็ต้องเป็นผู้นำของประชาชนในการถวายความจงรักภักดี ท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ มีของดีอะไร นักการเมืองจะต้องเป็น Presenter ในการนำเสนออัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่บ่งบอกให้รู้ว่าเป็นคนจังหวัดชัยภูมิ เมื่อถึงวัดสำคัญหรือประเพณีเฉพาะของท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นก็ต้องเป็นผู้นำ

^{๑๖๙} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๗๐} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๗๑} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๗๒} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๗๓} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

ในการสืบสานประเพณีดังกล่าว เรื่องความซื่อสัตย์นักการเมืองต้องมีพฤติกรรมที่ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ให้ประชาชนไว้วางใจก็สมัยก็จะได้รับเลือกตั้งอีก เช่น ถ้าจะกล่าวถึงนักการเมืองที่มีความซื่อสัตย์ก็ต้องนึกถึง ท่านชวน หลีกภัย ด้านการนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมก็ต้องนึกถึงท่านบรรหาร ศิลปะอาชา ที่ปฏิบัติหน้าที่เห็นแก่ความเจริญของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เป็นผู้นำที่ทำหน้าที่มุ่งผลสำเร็จของงาน^{๑๗๔}

๙) การนำเอาหลักพุทธจริยธรรมมาประยุกต์กับมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ดี ผลการวิจัยครั้งนี้ถือได้ว่าน่าสนใจ การนำเอาหลักพุทธจริยธรรมมาประยุกต์กับมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองนั้นต้องมองให้เป็นกลางจะให้เป็นรูปธรรมทั้งหมดไม่ได้ เพราะหลักพุทธจริยธรรมนั้นเป็นนามธรรมจะเป็นรูปธรรมได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับผู้นำทางการเมืองว่าจะนำเอาหลักพุทธจริยธรรมไปประยุกต์ใช้หรือไม่ ถ้าผู้นำทางการเมืองนำเอาหลักพุทธจริยธรรมไปประยุกต์ใช้อย่างจริงจังให้เกิดเป็นผลสัมฤทธิ์ก็จะเป็นรูปธรรมให้เห็นอย่างเด่นชัด ถ้าผู้นำทางการเมืองไม่นำเอาหลักพุทธจริยธรรมไปประยุกต์ใช้อย่างจริงจังให้เกิดเป็นผลสัมฤทธิ์ก็จะเป็นนามธรรม เพราะฉะนั้นการนำเอาหลักพุทธจริยธรรมมาประยุกต์กับมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองนั้นจึงอยากให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้วิจัยมองให้เป็นกลางตามความเป็นจริงเพื่อจะได้ผลการวิจัยที่ถูกต้องเที่ยงตรง และสามารถนำไปพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติได้จริงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย^{๑๗๕}

สรุป จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะเห็นด้วยกับผลการวิจัย และมีการเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปดังนี้

^{๑๗๔} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๗๕} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

การพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองตามหลักสัปปริสธรรม

ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงการพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองตามหลักสัปปริสธรรม

หลักพุทธจริยธรรม ของผู้นำทางการเมือง	มาตรฐานจริยธรรม ทางการเมือง	การประยุกต์หลักพุทธ จริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรม ทางการเมือง
บุคคลัญญาตา รู้จักบุคคล - การเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ ใส่ใจให้ความสำคัญกับประชาชน - การสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดมีแก่ประชาชนและสังคม - การให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นสำคัญ มัตตัญญาตา รู้จักประมาณ - ความสามารถในการปรับแผนงานใช้งบประมาณตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม - การรู้จักใช้สอยงบประมาณในการบริหารงานอย่างคุ้มค่า - การใช้ชีวิตอย่างพอเพียงเป็นแบบอย่างแนวทางของความพอเพียง กาลัญญาตา รู้จักกาล - ความสามารถในการเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการเวลา และรู้คุณค่าของเวลา - ความสามารถในการวางแผนงานหรือจัดโครงการได้อย่างเหมาะสมกับโอกาสและเวลา - ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่กล้าตัดสินใจ และตรงต่อเวลา	ด้านยึดมั่นในสถาบันหลัก ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ - ความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของประเทศอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ - ความต้องการความรักความสามัคคีของประชาชนในชาติ - การรู้คุณค่าของสถาบันของชาติอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ด้านซื่อสัตย์สุจริต ในการรับผิดชอบต่อนหน้าที่ - การวางแผนงานใช้งบประมาณตามสถานการณ์ได้อย่างคุ้มค่าเหมาะสม - การดำเนินชีวิตด้วยความซื่อตรง และเป็นแบบอย่างที่ดี - ความซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม - การสามารถแก้ไขปัญหาของการบริหารงานได้ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ - การส่งเสริมสนับสนุนการใช้เวลาให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด - ความกล้าหาญในการบริหารงาน กล้าตัดสินใจ	แนวทางการประพฤติปฏิบัติ ของผู้นำทางการเมือง - การเข้าร่วมในงาน รัฐพิธีในวโรกาสสำคัญต่าง ๆ - การเข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ และ ขอพรในวันสงกรานต์ - การสร้างเงื่อนไขเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน แนวทางการประพฤติปฏิบัติ ของผู้นำทางการเมือง - การเข้าประชุมสภา และเห็นชอบร่างข้อบัญญัติงบประมาณด้วยความซื่อสัตย์สุจริต - การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตเป็นผู้นำต้นแบบในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โศก หนอง นา โมเดล เป็นต้น แนวทางการประพฤติปฏิบัติ ของผู้นำทางการเมือง - การติดตามโครงการพัฒนาที่ได้ใช้จ่ายงบประมาณให้ทันต่อสถานการณ์ - การปฏิบัติหน้าที่และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมตรงต่อเวลา - การรู้คุณค่าของเวลา และใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงการพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองตามหลักสัปปุริสธรรม (ต่อ)

หลักพุทธจริยธรรม ของผู้นำทางการเมือง	มาตรฐานจริยธรรม ทางการเมือง	การประยุกต์หลักพุทธ จริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรม ทางการเมือง
ปรีชาญาณ รู้จักชุมชน - ความจริงใจในการพัฒนาประโยชน์สาธารณะ - การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเห็นคุณค่าของกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ - ความจริงใจ อดทน และเสียสละเป็นที่พึ่งให้แก่ประชาชนในพื้นที่ อัตถิยญาณ รู้จักผล - การกำหนดนโยบายบริหารงานมุ่งให้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้ - การส่งเสริมสนับสนุนการใช้เหตุผลในการบริหารงานเพื่อจะได้ทราบถึงข้อดีและข้อเสีย - การวางแผนจุดมุ่งหมายของการบริการงานกระทำได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ธัมมญาณ รู้จักเหตุ - การเข้าใจในกฎเกณฑ์ระเบียบ กติกา มารยาทของทางราชการ - การทราบถึงความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของตนและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของต่อนั้น - การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลากรปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ	ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวม และมีจิตสาธารณะ - การมีจิตสาธารณะประโยชน์ต่อชุมชน และสังคม - ความจริงใจในการสนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์ - การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนรู้จักคุณค่าของประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน - การวางเป้าหมายของการบริหารงานถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและเวลา - การวางนโยบาย การกำหนดแผนงานในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ส่วนรวม - การมีเหตุผล และส่งเสริมสนับสนุนการใช้เหตุผลในการบริหารงาน ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ - ความเข้าใจในกฎเกณฑ์ของชุมชน สังคม และประเทศชาติ - การปฏิบัติตามตามกฎเกณฑ์ระเบียบ กติกา มารยาทของสังคม - การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน สังคม	แนวทางการประพฤติปฏิบัติของผู้นำทางการเมือง - การเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อรับฟังปัญหา รวมทั้งข้อคิดเห็นของประชาชน - การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น การปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะ การทำความสะอาดรอบบริเวณชุมชน และการคัดแยกขยะ แนวทางการประพฤติปฏิบัติของผู้นำทางการเมือง - การรู้ถึงผลของการบริหารงานทั้งด้านดีและด้านที่ไม่ดี - การติดตามการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนการพัฒนา - การติดตามการใช้จ่ายงบประมาณว่าเป็นไปตามข้อบัญญัติงบประมาณหรือไม่โดยมุ่งผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ แนวทางการประพฤติปฏิบัติของผู้นำทางการเมือง - การเคารพกฎหมาย เช่นเดียวกับประชาชน ไม่ทำตนอยู่เหนือกฎหมาย - การเห็นชอบการใช้งบประมาณครอบคลุมในทุกพื้นที่ ไม่ดูแลเฉพาะในพื้นที่ของตน - การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลากรปฏิบัติตามกฎเกณฑ์

ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงการพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองตามหลักสัปปุริสธรรม (ต่อ)

มาตรฐานจริยธรรมทางการเมือง	หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง	การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง
อรรถัญญตา รู้จักตน - การปฏิบัติหน้าที่ของตน สามารถเป็นต้นแบบในการปฏิบัติ - การรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติตามหน้าที่นั้น - การพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอปรับปรุงจุดอ่อนของตน ในขณะที่เดียวกันก็พัฒนาจุดแข็ง	ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ - การรู้จักหน้าที่ของตนเอง ทำตามหน้าที่ของตนเอง ไม่ก้าวร้าวหน้าที่ของคนอื่น - การส่งเสริมสนับสนุนภาพลักษณ์ของหน่วยงานราชการให้ดีขึ้น - การประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี	แนวทางการประพฤติปฏิบัติของผู้นำทางการเมือง - การเป็นผู้ที่ประพฤติตนอยู่ในศีลในธรรมเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในที่สาธารณะ - การแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง และการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เช่น การเรียนรู้เพิ่มเติม การอบรม การสัมมนา เป็นต้น - การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนทุกหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

๔.๕ องค์ความรู้

๔.๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้สรุปแผนภาพแสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๙ แสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้มาสรุปเป็นความสัมพันธ์เชิงแผนภาพในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

๑) ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมิมีมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองด้านยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คือ รู้คุณค่าสถาบันหลัก มีความจงรักภักดี มุ่งสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดมีแก่ประชาชน เช่น การเข้าร่วมในงานรัฐพิธีเนื่องในวโรกาสสำคัญต่าง ๆ การน้อมนำเอาแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนาโดยการนำพ่อค้าประชาชนทำบุญตักบาตร การรตน้ำขอพรผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ การแสดงความเคารพต่อสถาบันโดยการติดธงชาติ และธงตราสัญลักษณ์บริเวณรั้วหน้าบ้าน เป็นต้น

หลักพุทธจริยธรรมที่ประยุกต์ใช้ ได้แก่ บุคคลัญญุตารู้จักบุคคล คือ รู้จักประเภทของบุคคลว่าควรจะทำปฏิบัติต่อเขาอย่างไรให้ถูกต้องเหมาะสม ยึดมั่นบุคคลที่ควรยึดมั่น สนับสนุนคนที่มีความรู้ความสามารถให้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสม ส่งเสริมคนดี มีความเคารพต่อผู้ใหญ่ ใส่ใจให้ความสำคัญต่อประชาชน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมประเพณีของสังคมไทย

๒) ด้านซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่

ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมิมีมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองด้านซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ คือ มีการใช้งบประมาณตามสถานการณ์ได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม ซื่อสัตย์สุจริต และใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เช่น การเข้าร่วมประชุมสภาเห็นชอบร่างข้อบัญญัติงบประมาณด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามข้อบัญญัติงบประมาณ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิต และมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง เป็นต้น

หลักพุทธจริยธรรมที่ประยุกต์ใช้ ได้แก่ มัตตัญญุตารู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอเพียง และรู้จักประมาณตนในการแสวงหาโดยใช้หลักความพอดี เช่น การใช้จ่ายทรัพย์สินให้เหมาะสมกับฐานะตำแหน่งหน้าที่ของตน และเครื่องวัดความพอดินั้นก็ได้แก่ความสันโดษ ผู้นำที่รู้จักประมาณคือความเหมาะสมพอดีจะทำกิจการอะไรก็ให้เกิดความพอดี การวางแผนในการทำงานจะต้องให้พอดีพอประมาณ ผู้นำจะต้องคำนึงถึงทุนทรัพย์หรืองบประมาณที่ตนมีอยู่หรือจะได้อะไรมากน้อยเท่าใดแล้วจึงวางแผนดำเนินงานให้พอดี

๓) ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมิมีมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม คือ มีความกล้าหาญในการบริหารงานกล้าตัดสินใจ แก้ไขปัญหาได้ทันต่อสถานการณ์ สนับสนุนส่งเสริมการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การติดตามโครงการพัฒนาที่ได้ใช้จ่ายงบประมาณ การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามแผนการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้ทันต่อสถานการณ์ กล้าตัดสินใจ และรู้คุณค่าของเวลา เป็นต้น

หลักพุทธจริยธรรมที่ประยุกต์ใช้ ได้แก่ กาลัญญุตา รู้จักกาล คือ รู้จักเวลา กล่าวตัดสินใจทำงานให้ทันกับเวลา และรู้คุณค่าของเวลา ลักษณะของผู้หน้าที่ดีจะต้องรู้จักใช้เวลาอันมีค่าให้เกิดประโยชน์สูงสุดเท่าที่จะมากได้และต้องแบ่งเวลาในการทำงาน คือ การคำนึงถึงความสำคัญของงานก่อนว่าสำคัญหรือไม่ ควรช้าหรือเร็ว แล้วจึงควรวางแผนในการใช้เวลาให้ถูกต้องเหมาะสม

๔) ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ

ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมีมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ คือ เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ สนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนให้ประชาชนรู้จักคุณค่าของประโยชน์ส่วนรวม เช่น การเข้าร่วมประชุมในการจัดเวทีประชุมประชาคมเพื่อรับฟังปัญหา ความต้องการ และความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชน การปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะ การทำความสะอาดรอบบริเวณหมู่บ้านและชุมชน การคัดแยกขยะเพื่อลดปริมาณขยะในชุมชน เป็นต้น

หลักพุทธจริยธรรมที่ประยุกต์ใช้ ได้แก่ ปริสัจญุตา รู้จักชุมชน คือ รู้จักสังคม วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนนั้น ๆ ในการรู้จักชุมชนนั้น ผู้นำที่ดีจะต้องศึกษาให้เข้าใจในขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ของชุมชนนั้น ๆ โดยความแตกต่างทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อและค่านิยมของชุมชน โดยเฉพาะชุมชนที่ผู้นำจะต้องดูแลปกครองว่ามีความเป็นอยู่อย่างไร มีปัญหาที่ควรแก้ไขหรือไม่ มีความต้องการอย่างไร หากจะช่วยเหลือหรือจะพัฒนาจะทำโดยวิธีใดโดยต้องมีความจริงใจ อุดหนุน เสียสละ เป็นที่พึ่งให้แก่ประชาชน มุ่งผลประโยชน์ของชุมชนสำคัญ

๕) ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมีมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน คือ มีการวางแผนเป้าหมายของการบริการงานได้ถูกต้องเหมาะสม มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรใช้เหตุผล เช่น การติดตามการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนการพัฒนา การติดตามการใช้จ่ายงบประมาณว่าเป็นไปตามข้อบัญญัติงบประมาณหรือไม่โดยมุ่งผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ การมีเหตุผลและการสนับสนุนส่งเสริมการใช้เหตุผลในการบริหารงาน เป็นต้น

หลักพุทธจริยธรรมที่ประยุกต์ใช้ ได้แก่ อตถัญญุตา รู้จักผล คือ รู้จักจุดมุ่งหมาย รู้ผลแห่งความมุ่งหมาย ผู้นำทางการเมืองที่ดีจำเป็นต้องเข้าใจให้ชัดในผลที่จะตามมาทั้งด้านดีและไม่ดี ควรรู้จักผลในสิ่งที่ตนกระทำเพราะจะทำให้ทราบถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้นำทางการเมืองนั้นก็คือผล ผู้นำทางการเมืองที่ดีจะต้องเลือกผลหรือจุดมุ่งหมายที่ดีในการวางแผนงานกำหนดนโยบายเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยใช้หลักเหตุผล

๖) ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมีมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ คือ รู้จักกฎระเบียบกติกาของชุมชนสังคม และประเทศชาติ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบ

เช่น การรู้จักกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกา มารยาทของสังคม การเห็นชอบในการใช้จ่ายงบประมาณ ครอบคลุมในทุกพื้นที่ ไม่ดูแลเฉพาะในพื้นที่ของตน เป็นต้น

หลักพุทธจริยธรรมที่ประยุกต์ใช้ ได้แก่ อัมมัญญาตา รู้จักเหตุ คือ รู้จักหลักการ รู้หน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องรู้จักเหตุแห่งผลและรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล คือ ต้องรู้สาเหตุที่เกิดขึ้นว่ามีต้นตอของปัญหาคืออะไร และหาวิธีการแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุและผล และรู้หลักการหรือวิธีการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายโดยต้องศึกษาให้เข้าใจถึงหลักเกณฑ์ของบ้านเมือง อันได้แก่หลักกฎหมาย กติกา ระเบียบแบบแผนของสังคมหรือบทบาทต่าง ๆ ขององค์กรที่ผู้นำไปดำรงตำแหน่งเพราะการที่ผู้นำศึกษาหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ให้เข้าใจก็เพื่อจะได้ทราบถึงความเป็นจริง จะได้ไม่ละเมิดกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกาของสังคมเพื่อจะได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นธรรมถูกต้องเหมาะสม

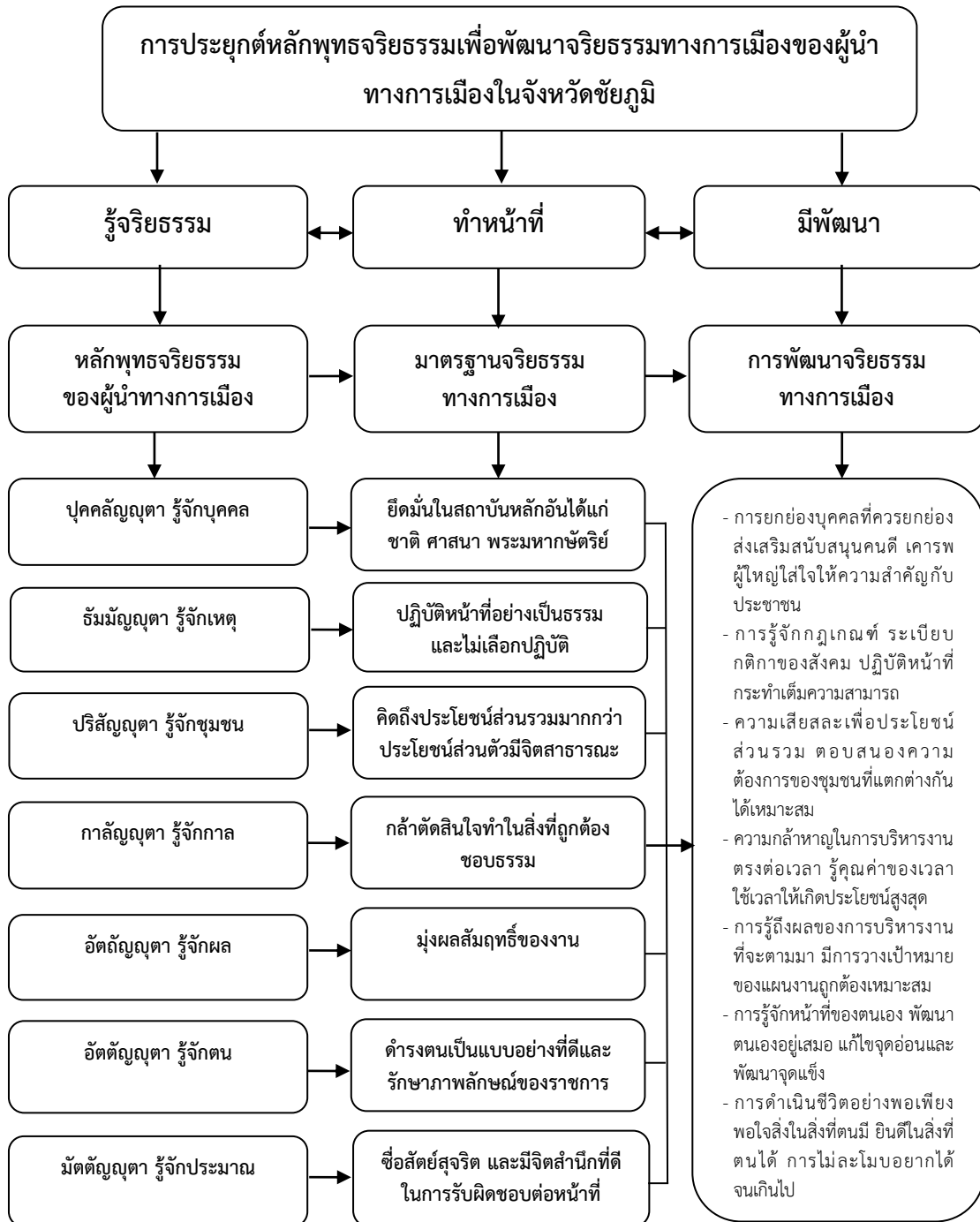
๗) ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมีมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ คือ ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รู้จักหน้าที่ของตน สนับสนุนส่งเสริมภาพลักษณ์ของหน่วยงานให้ดีขึ้น เช่น การเป็นผู้ที่ประพฤติตนอยู่ในจริยธรรมเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในที่สาธารณะ การแต่งกายสุภาพ และการสนับสนุนและส่งเสริมสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เป็นต้น

หลักพุทธจริยธรรมที่ประยุกต์ใช้ ได้แก่ อัตตัญญาตา รู้จักตน คือ รู้จักตนเองว่ามีคุณสมบัติอย่างไร รู้จักพัฒนาตนเองอยู่เสมอ แก้ไขปรับปรุงจุดอ่อนของตน พัฒนาจุดแข็ง และดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักประเมินตน และตั้งตนอยู่ในฐานะที่สมควรก่อนแล้วจึงแนะนำ หรือนำพาผู้อื่น ควรปรับปรุงแก้ไขพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้นไป ต้องรู้ว่าตนเองมีความรู้มีความสามารถ มีความถนัดเท่าใด ตนเองมีคุณธรรมของความเป็นผู้นำหรือไม่อย่างไร เป็นต้น

๔.๕.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้สรุปแผนภาพแสดงองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๑๐ แสดงองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” อธิบายได้ว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ใน ๗ ด้าน คือ ๑) ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ๒) ด้านซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ๓) ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ๔) ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวมีจิตสาธารณะ ๕) ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ๖) ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ และ ๗) ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ ซึ่งสามารถประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิทั้ง ๗ ด้าน ดังนี้ คือ ๑) เพื่อรู้จักบุคคล คือ รู้จักประเภทของบุคคลว่าควรจะทำปฏิบัติต่อเขาอย่างไรให้ถูกต้องเหมาะสม และส่งเสริมบุคคลที่ควรส่งเสริม ยึดมั่นบุคคลที่ควรยึดมั่น ๒) เพื่อรู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดี ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี ๓) เพื่อรู้จักกาล คือ รู้จักกาลเวลา ทำงานให้ทันกับเวลา กล้าตัดสินใจ และรู้คุณค่าของเวลา ๔) เพื่อรู้จักชุมชน คือ รู้จักสังคม วัฒนธรรม ประเพณีของสังคมนั้น ๆ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมของสังคม และมีจิตสาธารณะ ๕) เพื่อรู้จักผล คือ รู้จักจุดมุ่งหมาย รู้ผลแห่งความมุ่งหมาย คือ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ๖) เพื่อรู้จักเหตุ คือ รู้จักหลักการ รู้หน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และ ๗) เพื่อรู้จักตน คือ รู้จักตนเอง ว่ามีคุณสมบัติอย่างไร รู้จักพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี อธิบายได้ดังนี้

๑) ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ในจังหวัดชัยภูมิพื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นป่าไม้และภูเขา ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมียังยึดถือปฏิบัติอยู่ในวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของบรรพบุรุษ คือ ปู่ ยา ตา ยายซึ่งเป็นวัฒนธรรมประเพณีของสังคมไทย คือ ยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อันจะเห็นได้จากการเข้าร่วมในกิจกรรมรัฐพิธีต่าง ๆ และพิธีกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับสถาบันหลักของชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจงรักภักดี ความรักความสามัคคีของคนในจังหวัด การอ่อนน้อมถ่อมตน การเคารพผู้สูงอายุ และการยกย่องบุคคลที่ควรยกย่องสนับสนุนส่งเสริมคนดีซึ่งเป็นจริยธรรมที่ผู้นำทางการเมืองควรมี ควรเป็น หรือควรประพฤติปฏิบัติ ดังนั้นผู้นำทางการเมืองที่ดีควรมีจริยธรรมทางการเมืองด้านยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดังนี้

- การรู้คุณค่าของสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- ความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- ความต้องการความรักความสามัคคีของประชาชนในชาติ
- การสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดมีแก่ประชาชน ชุมชน และสังคม
- การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศชาติ
- การส่งเสริมสนับสนุนคนดีให้ช่วยกันพัฒนาประเทศชาติ
- การยกย่องบุคคลที่ควรยกย่อง การชมบุคคลที่ควรชม
- การพัฒนาชุมชนและสังคมเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ
- การให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นสำคัญ
- การเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ ใส่ใจให้ความสำคัญกับประชาชนทุก ๆ คนในพื้นที่
- การมุ่งทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน

๒) ด้านชื่อเสียงสุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบหน้าที่

การทุจริตคอร์รัปชันเกิดจากความเห็นแก่ตัวไม่รู้จักพอของผู้นำทางการเมือง ทั้งระบบการตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องที่ยากลำบาก ล้ำช้า บ้างครั้งก็หาหน่วยงานที่จะมารับผิดชอบตรวจสอบไม่ได้ ความชื่อเสียงสุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีเป็นสิ่งที่ประชาชนต้องการเห็นจากผู้นำทางการเมือง ผู้นำการเมืองที่ดีต้องดำเนินงานให้เกิดความโปร่งใส ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม และสามารถตรวจสอบได้ ต้องยึดหลักพุทธจริยธรรมเป็นแนวทางในการทำงานเพื่อให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้โดยยึดถือประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ นักการเมืองที่ประชาชนในจังหวัดชัยภูมิต้องการในด้านชื่อเสียงสุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบหน้าที่ ดังนี้

- การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง พอใจในสิ่งที่ตนมี ยินดีในสิ่งที่ตนได้
- ความไม่ละโมภะอยากได้จนเกินไป
- การไม่ทุจริตคอร์รัปชันในการปฏิบัติหน้าที่
- ความชื่อเสียงสุจริตในการปฏิบัติหน้าที่
- การใช้ชีวิตด้วยความซื่อตรง และเป็นแบบอย่างที่ดี
- การวางแผนการและการกำหนดโครงการใช้งบประมาณตามสถานการณ์ได้อย่างคุ้มค่า
- การปรับแผนการและการกำหนดโครงการใช้งบประมาณได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- การปรับตำแหน่งความดีความชอบกระทำตามหลักการและเหตุผล
- การส่งเสริมสนับสนุนความชื่อเสียงสุจริตในการปฏิบัติหน้าที่

๓) ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

การบริหารงานในระดับประเทศนั้นการตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นจะต้องให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะแก่เวลา และให้ทันต่อสถานการณ์ความเดือดร้อนของประชาชนอย่างเร่งด่วน การบริหารงานในพื้นที่นั้น ผู้นำทางการเมืองจะต้องทำให้ประชาชนในพื้นที่ไว้วางใจผลตอบแทนคือความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกันของคนในพื้นที่อันจะนำไปสู่แนวในการแก้ไขปัญหา เมื่อจะต้องตัดสินใจผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องตัดสินใจแก้ปัญหาไม่ให้เกิดความขัดแย้งกันในพื้นที่ไม่ควรลุแก่อำนาจ ไม่ดำเนินกิจการใดโดยพลการ ทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมซึ่งผู้นำทางการเมืองควรมีจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ดังนี้

- ความรับผิดชอบหน้าที่ที่กล้าตัดสินใจ และตรงต่อเวลา
- ความกล้าหาญในการบริหารงาน
- การรู้คุณค่าของเวลา
- การใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดคุ้มค่าคุ้มเวลา
- การเป็นตัวอย่างที่ดีเป็นที่ยอมรับในเรื่องของการตรงต่อเวลา
- ความสามารถในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับโอกาสและเวลา
- ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของการบริหารงานได้ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ
- การบริหารจัดการได้ทันต่อสถานการณ์ความต้องการของประชาชน
- การส่งเสริมสนับสนุนการใช้เวลาให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด

๔) ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ

ผู้นำทางการเมืองต้องเป็นคนดี มีน้ำใจ ไม่เอาเปรียบเห็นแก่ตัว เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมริเริ่มในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ซึ่งเป็นประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนทุก ๆ คนในพื้นที่ ผู้นำทางการเมืองที่เป็นตัวแทนของประชาชนจะต้องแสดงให้เห็นว่าตนเองพึงพาได้ ทำงานจริง มีผลงาน มีจิตอาสาเพื่อประชาชน สร้างความรักความสามัคคีที่ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจได้ซึ่งผู้นำทางการเมืองควรมีจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ดังนี้

- การรู้จักวัฒนธรรมประเพณีและความต้องการของชุมชนและสังคมที่แตกต่างกัน
- การตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคมที่แตกต่างกันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- การมีความจริงใจ อดทน และเสียสละเป็นที่พึ่งให้แก่ประชาชน
- การให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
- ความมุ่งมั่นเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม
- การเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
- การมีจิตสาธารณะประโยชน์ต่อประชาชน ชุมชน และสังคม
- การคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของส่วนรวม
- การส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักคุณค่าของประโยชน์ส่วนรวม และมีจิตสาธารณะ

๕) ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

ประชาชนต้องการผู้นำทางการเมืองที่มีความรู้ มีความสามารถ มีนโยบายที่สามารถตอบโจทยความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้จริง แต่โครงการที่ภาครัฐอนุมัติให้จัดทำนั้น มักไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ผู้นำการเมืองที่ดีต้องมีความมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานที่จะแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในเขตพื้นที่ ครมมีนโยบายที่มาจากความต้องการของประชาชนเป็นหลักซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้สะท้อนถึงความต้องการของตนซึ่งผู้นำทางการเมืองควรมีจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ดังนี้

- การรู้ถึงผลของการบริหารงาน
- การเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งถึงผลที่จะตามมาทั้งด้านดีและด้านเสียว่ามีอะไรบ้าง
- การประชุมปรึกษาหารือวางแผนจุดมุ่งหมายของการบริการงาน
- การวางแผนเป้าหมายของแผนงานและการกำหนดโครงการกระทำได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- ความมุ่งมั่นบริหารงานตามแผนการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
- การมีเหตุผลในการบริหารงาน
- การบริหารงานดำเนินการตามแผนงานตามที่วางแผนเป้าหมายเอาไว้
- การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรใช้เหตุผลในการบริหารงาน

๖) ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

ผู้นำทางการเมืองต้องรู้หน้าที่ กฎ ระเบียบ กติกา มารยาทของสังคม ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้นำทางการเมืองที่ดีจะต้องทำเพื่อแสดงให้เห็นว่าเลือกไม่ผิดคน พึ่งได้จริง ทำหน้าที่เป็นตัวแทนได้จริง ไม่ทิ้งปัญหาของประชาชน มีภาวะความเป็นผู้นำ

ที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ และสนับสนุนส่งเสริมสร้างความเข้าใจในการทำงานให้แก่ประชาชน มีการพบประชาชน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ เป็นตัวแทนประชาชนซึ่งผู้นำทางการเมืองควรมีจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ดังนี้

- การรู้จักหลักเกณฑ์ของบ้านเมืองอันได้แก่หลักกฎหมาย กติกา ระเบียบของสังคม
- การรักษาหลักเกณฑ์ กฎกติกา ระเบียบของสังคมเป็นแบบอย่างที่ดี
- การบังคับใช้กฎหมายต้องเช่นเดียวกันกับประชาชน ไม่ทำตนอยู่เหนือกฎ
- การรู้จักหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี
- ความมุ่งมั่นพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน
- การปฏิบัติตามหน้าที่ของตนตามหลักเกณฑ์ กฎกติกา ระเบียบของสังคม
- การปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน
- การปฏิบัติหน้าที่ของตนเต็มความสามารถเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน
- การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

๗) ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

ผู้นำทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นผู้นำทางการเมือง ผู้นำสังคม ผู้นำชุมชน หรือผู้นำครอบครัว ควรเป็นผู้ชี้แนะเป็นต้นแบบให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามในด้านคุณธรรมจริยธรรม ต้องมีจิตใจที่มุ่งมั่น ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย ต้องประพฤติตนเป็นคนดี เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม มีความรู้ความสามารถ ประพฤติดีปฏิบัติดี มีเหตุผลเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องเป็นแบบอย่างของสังคม เมื่อปฏิบัติหน้าที่ก็ไปทำหน้าที่ของตนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ไม่เลือกปฏิบัติ ทำเป็นประจําไม่เคยขาด ให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ เชื่อใจได้ว่าเลือกเข้าไปแล้วไม่ทำให้ผิดหวัง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนสม่ำเสมอ ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งผู้นำทางการเมืองควรมีจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ ดังนี้

- การรู้จักประเมินตนเองว่ามีความรู้ความสามารถเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำหรือไม่
- การมีความจริงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอยู่เสมอ
- การรู้จักหน้าที่ของตนเอง ทำตามหน้าที่ของตนเอง ไม่ก้าวกรายหน้าที่ของคนอื่น
- ความมุ่งมั่นพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน
- การปฏิบัติตนตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายกระทำได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นต้นแบบของการปฏิบัติสมควรแก่คำชื่นชม
- การพัฒนาตนเองอยู่เสมอ คือ ปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนและพัฒนาจุดแข็งของตน
- การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติตนตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- การส่งเสริมสนับสนุนภาพลักษณ์ของหน่วยงานราชการให้ดีขึ้น

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ๒) เพื่อศึกษามาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ และ ๓) เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

จากวัตถุประสงค์งานวิจัยผู้ศึกษาได้วิจัยสรุปและอภิปรายผล รวมถึงการนำเสนอแนะโดยอาศัยเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ๒ แบบ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดจำนวน ๒๓ รูปหรือคน ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ โดยมีประเด็นเนื้อหาในการสัมภาษณ์โดยแยกประเด็นในการวิเคราะห์หรือออกตามวัตถุประสงค์และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน ๙ รูปหรือคน และการสำรวจโดยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสิทธิ์เลือกตั้งซึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของจังหวัดชัยภูมิแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมี ๖ เขตเลือกตั้ง ๑๖ อำเภอ จำนวนทั้งสิ้น ๔๐๐ คนจากจำนวนประชากร ๕๘๗,๕๕๖ คน โดยสามารถนำเสนอรายงานการวิจัย ตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ และการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ โดยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ จากนั้นได้สรุปในแต่ละประเด็นดังนี้

๕.๑.๑ สรุปผลจากการศึกษาสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

การพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองถือว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะหากผู้นำทางการเมืองขาดซึ่งจริยธรรมย่อมทำให้ตน ประชาชน สังคม และประเทศชาติเกิดความเสียหายได้มากกว่าบุคคลทั่วไป เพราะฉะนั้นผู้นำทางการเมืองจึงจำเป็นต้องมีจริยธรรมคือ การสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดมีแก่ประชาชนในชาติ ยกย่องบุคคลที่ควรยกย่องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน มุ่งทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันชาติ ให้ความเคารพผู้ใหญ่ ใส่ใจให้ความสำคัญกับประชาชนทุก ๆ คนในพื้นที่ และสนับสนุนส่งเสริมคนดี เช่น การรู้คุณค่าของสถาบันหลัก จงรักภักดี การเข้าร่วมในงานรัฐพิธีเนื่องในวโรกาสสำคัญ การน้อมนำเอาแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา การแสดงความเคารพสถาบันโดยการติดธงชาติ และธงตราสัญลักษณ์บริเวณหน้าบ้าน เป็นต้น

๒. ด้านซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่

ผู้นำทางการเมืองควรมีจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความรู้ ความสามารถเพื่อช่วยกันพัฒนาประเทศชาติ เพราะผู้นำทางการเมืองเป็นกลไกสำคัญในระบอบประชาธิปไตยซึ่งได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้แทนปวงชนในการใช้อำนาจบริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและประเทศชาติโดยส่วนรวม เพราะฉะนั้นผู้นำทางการเมืองควรดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง พอใจในสิ่งที่ตนมี ยินดีในสิ่งที่ตนได้ ไม่ละโมภย์อยากได้จนเกินไป มีความซื่อสัตย์สุจริต การปรับลดตำแหน่งความดีความชอบควรกระทำตามหลักการและเหตุผล และควรสนับสนุนส่งเสริมความพอเพียง ความซื่อสัตย์สุจริตของผู้นำทางการเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญมากในการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ เช่น การเข้าร่วมประชุมสภาเห็นชอบร่างข้อบัญญัติงบประมาณด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามข้อบัญญัติงบประมาณ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิต มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง และมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ เป็นต้น

๓. ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

การพัฒนาสังคมแท้ที่จริงแล้วนั้นจะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาที่จิตใจ โดยการพัฒนาจิตใจให้กล้าหาญในการตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม จะเห็นได้ว่าการพัฒนานี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อมนุษยโลกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พระพุทธศาสนามีหลักธรรมสำหรับ

ผู้นำอยู่มากมายทั้งการพัฒนาตน การพัฒนาคนให้มีความกล้าหาญในการตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้อง ชอบธรรม เพราะฉะนั้นผู้นำทางการเมืองควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ กล้าตัดสินใจ และมีความกล้าหาญในการบริหารงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ทัน ต่อสถานการณ์ความเดือดร้อน และใช้เวลาของทางราชการให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อตอบสนอง ความต้องการของประชาชน เช่น การติดตามโครงการพัฒนาที่ได้ใช้จ่ายงบประมาณ การเข้าร่วม เป็นคณะกรรมการติดตามแผนการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้ทัน ต่อสถานการณ์ กล้าตัดสินใจ และรู้คุณค่าของเวลา เป็นต้น

๔. ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ

ผู้นำทางการเมืองควรรู้จักวัดวัฒนธรรมประเพณีความต้องการของชุมชนและสังคม ที่แตกต่างกัน ควรตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคมที่แตกต่างกันให้ถูกต้องเหมาะสม ควรมีความมุ่งมั่น มีความจริงใจ อดทน เสียสละ เป็นที่พึ่งให้แก่ประชาชน ควรเสียสละประโยชน์ ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ผู้นำทางการเมืองควรพัฒนาชุมชนหรือสังคมที่ตนเข้าไปมีส่วน เกี่ยวข้องให้เจริญก้าวหน้าเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ เพราะผู้นำ ทางการเมืองนั้นอยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจ มีหน้าที่ และสามารถกำหนดทิศทางของการพัฒนาได้ เช่น การเข้าร่วมประชุมในการจัดเวทีประชุมประชาคมเพื่อรับฟังปัญหา ความต้องการ รวมทั้งข้อคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชน เช่น การปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะ การทำความสะอาดรอบบริเวณหมู่บ้านและชุมชน การคัดแยกขยะ เพื่อลดปริมาณขยะในชุมชน เป็นต้น

๕. ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

ปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมของผู้นำยอมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไป ในองค์กรและในสังคม พระพุทธศาสนามีหลักธรรมสำหรับผู้นำในการพัฒนาตน พัฒนาคน และพัฒนางานเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนของตน ประชาชน สังคม และประเทศชาติ ผู้นำ ทางการเมืองควรรู้ถึงผลของการบริหารงานอย่างแจ่มแจ้งถึงผลที่จะตามมาทั้งด้านดีและด้านไม่ดี ว่ามีอะไรบ้าง ต้องมีการวางแผนงาน การกำหนดโครงการอย่างถูกต้องเหมาะสม ต้องมุ่งมั่นบริหารงานตามแผนการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนในพื้นที่ เช่น การติดตามการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนการพัฒนา และการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไป ตามข้อบัญญัติงบประมาณโดยมุ่งผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ การมีเหตุผล และส่งเสริม สนับสนุนการใช้เหตุผลในการบริหารงาน เป็นต้น

๖. ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

ผู้นำทางการเมืองต้องรู้จักหลักเกณฑ์ของบ้านเมืองอันได้แก่หลักกฎหมาย กฎเกณฑ์ กติกา และระเบียบของสังคม การบังคับใช้กฎหมายต้องเช่นเดียวกันกับประชาชน ไม่ทำตนอยู่เหนือ กฎ ต้องมีความมุ่งมั่นพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ควรปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ ผู้นำทางการเมืองที่ดีต้องรู้จักเหตุแห่งผล และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล เช่น ทำไมฝนจึงตก มีสาเหตุมาจากอะไร และผลจะเป็นอย่างไร เป็นต้น คือ ต้องรู้สาเหตุที่เกิดขึ้นว่าต้นตอของปัญหาคืออะไร และหาวิธีการแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุ

และผล และรู้หลักการหรือวิธีการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ เช่น การปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ กติกา มารยาทของสังคม การเห็นชอบในการใช้จ่ายงบประมาณครอบคลุมในทุกพื้นที่ ไม่ดูแลเฉพาะในพื้นที่ของตน เป็นต้น

๗. ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

ผู้นำทางการเมืองควรรู้จักประเมินตนเองว่ามีความรู้ความสามารถเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำหรือไม่ ต้องรู้จักหน้าที่ของตนเอง ทำตามหน้าที่ของตนเอง ไม่ก้าวร้าวหน้าที่ของผู้อื่น การพัฒนานั้นจะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาตนเองเสียก่อนเป็นสำคัญ คือ การรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติตามหน้าที่นั้น การปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มกำลังความรู้ความสามารถ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา การแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง และการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เช่น การเรียนรู้เพิ่มเติม การอบรม การสัมมนา การปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนของตน และพัฒนาจุดแข็งเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการประพฤติปฏิบัติ การเป็นผู้ที่ประพฤติตนอยู่ในจริยธรรมเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในที่สาธารณะ การแต่งกายสุภาพ และสนับสนุนส่งเสริมสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เป็นต้น

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ คือ หลักเกณฑ์ การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองเหล่านี้จัดเป็นกฎหมายเพราะเป็นพระราชบัญญัติ แต่มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองเหล่านี้ผู้นำทางการเมืองกลับไม่สนใจที่จะประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจัง และที่สำคัญไม่มีหน่วยงานที่จะมาบังคับใช้พระราชบัญญัติมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองอย่างจริงจัง จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นในสังคมไทย ถ้าหากผู้นำทางการเมืองนำเอามาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองเหล่านี้ไปประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจังย่อมจะนำประโยชน์สุขมาให้แก่สังคมโดยรวมได้อย่างแน่นอน

๕.๑.๒ สรุปผลมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ สามารถสรุปได้ดังนี้

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕ มีอายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป จำนวน ๑๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๕ มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๘ มีอาชีพเกษตรกร/รับจ้างทั่วไป จำนวน ๑๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๐ มีรายได้ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๗

พบว่า มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๕๖$, $S.D.=๐.๗๒$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ($\bar{X}=๓.๘๒$, $S.D.=๐.๗๕$) รองลงมาได้แก่ ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ($\bar{X}=๓.๕๘$, $S.D.=๐.๗๙$) ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ($\bar{X}=๓.๕๔$, $S.D.=๐.๘๑$) ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ($\bar{X}=๓.๕๒$, $S.D.=๐.๘๐$) ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ($\bar{X}=๓.๕๑$, $S.D.=๐.๘๑$) ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ ($\bar{X}=๓.๕๐$, $S.D.=๐.๗๗$)

และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านชื่อเสียงสุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ($\bar{X} = 3.49, S.D. = 0.82$) ตามลำดับ

๑. ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พบว่า มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้บริหารการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82, S.D. = 0.75$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ($\bar{X} = 3.90, S.D. = 0.85$)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้มีความต้องการความรักความสามัคคีของประชาชนในชาติ ($\bar{X} = 3.90, S.D. = 0.81$)” และรองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้รู้คุณค่าของสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ($\bar{X} = 3.88, S.D. = 0.85$)” ตามลำดับ

๒. ด้านชื่อเสียงสุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ พบว่า มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้บริหารการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ด้านชื่อเสียงสุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49, S.D. = 0.82$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีการวางแผนการใช้งบประมาณตามสถานการณ์ได้อย่างคุ้มค่า ($\bar{X} = 3.53, S.D. = 0.85$)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านดำเนินชีวิตด้วยความซื่อตรง และเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 3.50, S.D. = 0.81$)” และรองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านชื่อเสียงสุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ($\bar{X} = 3.47, S.D. = 0.81$)” ตามลำดับ

๓. ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม พบว่า มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้บริหารการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52, S.D. = 0.80$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านสามารถแก้ไขปัญหาของการบริหารงานได้หันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.57, S.D. = 0.88$)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านส่งเสริมสนับสนุนการใช้เวลาให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X} = 3.55, S.D. = 0.81$)” และรองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีความกล้าหาญในการบริหารงาน กล้าตัดสินใจ และรู้คุณค่าของเวลา ($\bar{X} = 3.52, S.D. = 0.82$)” ตามลำดับ

๔. ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ พบว่า มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้บริหารการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54, S.D. = 0.81$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีจิตสาธารณะ ประโยชน์ต่อประชาชน สังคม และประเทศชาติ ($\bar{X} = 3.63, S.D. = 0.92$)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักคุณค่าของประโยชน์ส่วนรวม และมีจิตสาธารณะ ($\bar{X} = 3.54, S.D. = 0.91$)” และรองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีความจริงใจในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ($\bar{X} = 3.51, S.D. = 0.92$)” ตามลำดับ

๕. ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน พบว่า มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51, S.D. = 0.81$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีการวางแผน เป้าหมายของการบริหารงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ($\bar{X} = 3.55, S.D. = 0.93$)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีการกำหนดแผนงาน วางนโยบาย ในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X} = 3.53, S.D. = 0.93$)” และรองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้มีเหตุผล และส่งเสริมสนับสนุนการใช้เหตุผล ในการบริหารงานให้สัมฤทธิ์ผล ($\bar{X} = 3.52, S.D. = 0.93$)” ตามลำดับ

๖. ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ พบว่า มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58, S.D. = 0.99$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเข้าใจกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติการายาทของชุมชน สังคม และประเทศชาติ ($\bar{X} = 3.62, S.D. = 0.99$)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ($\bar{X} = 3.61, S.D. = 0.94$)” และรองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้ปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติการายาทของสังคม ($\bar{X} = 3.60, S.D. = 0.90$)” ตามลำดับ

๗. ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ พบว่า มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52, S.D. = 0.80$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านรู้จักหน้าที่ของตนเอง ทำตามหน้าที่ของตนเอง ไม่ก้าวร้าวหน้าที่ของคนอื่น ($\bar{X} = 3.57, S.D. = 0.99$)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านได้ส่งเสริมสนับสนุนภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ราชการให้ดีขึ้น ($\bar{X} = 3.55, S.D. = 0.91$)” และรองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ($\bar{X} = 3.52, S.D. = 0.92$)” ตามลำดับ

๕.๑.๓ สรุปผลการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ สามารถสรุปได้ดังนี้

พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๔$, $S.D. = ๐.๗๑$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ บุคคลัญญาตา รู้จักบุคคล คือ รู้จักประเภทของบุคคลว่าควรจะทำอย่างไรให้ถูกต้องเหมาะสม และส่งเสริมบุคคลที่ควรส่งเสริม ยึดมั่นบุคคลที่ควรยึดมั่น ($\bar{X} = ๓.๖๔$, $S.D. = ๐.๗๔$) รองลงมา ได้แก่ ธรรมัญญาตา รู้จักเหตุ คือ รู้จักหลักการ รู้หน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม ($\bar{X} = ๓.๖๔$, $S.D. = ๐.๗๕$) อุตัญญาตา รู้จักผล คือ รู้จักจุดมุ่งหมาย รู้ผลแห่งความมุ่งหมาย คือ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ($\bar{X} = ๓.๖๔$, $S.D. = ๐.๗๕$) บริสัญญาตา รู้จักชุมชน คือ รู้จักสังคม วัฒนธรรม ประเพณีของสังคมนั้น ๆ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมของสังคม และมีจิตสาธารณะ ($\bar{X} = ๓.๖๓$, $S.D. = ๐.๗๖$) กาลัญญาตา รู้จักกาล คือ รู้จักกาลเวลา ทำงานให้ทันกับเวลา กล้าตัดสินใจ และรู้คุณค่าของเวลา ($\bar{X} = ๓.๖๓$, $S.D. = ๐.๗๖$) อัตตัญญาตา รู้จักตน คือ รู้จักตนเองว่ามีคุณสมบัติอย่างไร รู้จักพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = ๓.๖๓$, $S.D. = ๐.๘๐$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มัตตัญญาตา รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดี ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี ตามลำดับ

๑. ธรรมัญญาตา รู้จักเหตุ พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง หลักธรรมที่ว่า “ธรรมัญญาตา รู้จักเหตุ คือ รู้จักหลักการ รู้หน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม” โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๔$, $S.D. = ๐.๗๕$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเข้าใจในกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติการายาทของทางราชการ ($\bar{X} = ๓.๘๓$, $S.D. = ๐.๘๔$)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านทราบถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนนั้น ($\bar{X} = ๓.๖๘$, $S.D. = ๐.๘๘$)” และรองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลากรปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ($\bar{X} = ๓.๖๗$, $S.D. = ๐.๘๔$)” ตามลำดับ

๒. อุตัญญาตา รู้จักผล พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง หลักธรรมที่ว่า “อุตัญญาตา รู้จักผล คือ รู้จักจุดมุ่งหมาย รู้ผลแห่งความมุ่งหมาย คือ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน” โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๔$, $S.D. = ๐.๗๕$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านได้มีการกำหนดนโยบายบริหารงานให้ถึงจุดเป้าหมายที่ได้วางไว้ ($\bar{X} = ๓.๗๖$, $S.D. = ๐.๘๖$)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านได้ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เหตุผลในการบริหารงานเพื่อจะได้ทราบถึงข้อดีและข้อเสีย ($\bar{X} = ๓.๖๙$, $S.D. = ๐.๘๙$)” และรองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน

มีการประชุมปรึกษาหารือวางแผนจุดมุ่งหมายของการบริการงานได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X}=๓.๖๑$, $S.D.=๐.๘๖$)” ตามลำดับ

๓. อัตตัญญา รู้จักตน พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง หลักธรรมที่ว่า “อัตตัญญา รู้จักตน คือ รู้จักตนเองว่ามีคุณสมบัติอย่างไร รู้จักพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี” โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๓$, $S.D.=๐.๘๐$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านปฏิบัติหน้าที่ของตนเองสามารถเป็นต้นแบบในการประพฤติปฏิบัติ ($\bar{X}=๓.๖๗$, $S.D.=๐.๘๘$)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติตามหน้าที่นั้น ($\bar{X}=๓.๖๖$, $S.D.=๐.๘๘$)” และรองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ปรับปรุงจุดอ่อนของตน ในขณะที่เดียวกันก็พัฒนาจุดแข็ง ($\bar{X}=๓.๖๓$, $S.D.=๐.๘๗$)” ตามลำดับ

๔. มัตตัญญา รู้จักประมาณ พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง หลักธรรมที่ว่า “มัตตัญญา รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดี ชื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี” โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๕๘$, $S.D.=๐.๗๔$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านสามารถปรับแผนการใช้งบประมาณตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}=๓.๖๘$, $S.D.=๐.๘๗$)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านรู้จักใช้สอยงบประมาณในการบริหารจัดการอย่างสมเหตุสมผล ($\bar{X}=๓.๖๒$, $S.D.=๐.๘๓$)” และรองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านใช้ชีวิตอย่างพอเพียงเป็นแบบอย่างแนวทางของความพอเพียง ($\bar{X}=๓.๕๕$, $S.D.=๐.๘๖$)” ตามลำดับ

๕. กาลัญญา รู้จักกาล พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง หลักธรรมที่ว่า “กาลัญญา รู้จักกาล คือ รู้จักกาลเวลา ทำงานให้ทันกับเวลา กล้าตัดสินใจ และรู้คุณค่าของเวลา” โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๓$, $S.D.=๐.๗๖$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการเวลา และรู้คุณค่าของเวลา ($\bar{X}=๓.๗๐$, $S.D.=๐.๘๕$)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านสามารถวางแผนงานหรือจัดโครงการได้อย่างเหมาะสมกับโอกาสและเวลา ($\bar{X}=๓.๖๔$, $S.D.=๐.๘๙$)” และรองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ กล้าตัดสินใจ และตรงต่อเวลา ($\bar{X}=๓.๖๓$, $S.D.=๐.๘๗$)” ตามลำดับ

๖. ปริสัญญญา รู้จักชุมชน พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง

หลักธรรมที่ว่า “ปริสัญญุตตา รู้จักชุมชน คือ รู้จักสังคม วัฒนธรรม ประเพณีของสังคมนั้น ๆ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมของสังคม และมีจิตสาธารณะ” โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, $S.D. = 0.76$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีความจริงใจในการพัฒนาประโยชน์สาธารณะเพื่อชุมชน ($\bar{X} = 3.65$, $S.D. = 0.80$)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีความจริงใจ อดทน และเสียสละเป็นที่พึ่งให้แก่ประชาชนได้ ($\bar{X} = 3.64$, $S.D. = 0.84$)” และรองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเห็นคุณค่าของกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ($\bar{X} = 3.64$, $S.D. = 0.87$)” ตามลำดับ

๗. บุคคลิณุตตา รู้จักบุคคล พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ หลักพุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองหลักธรรมที่ว่า “บุคคลิณุตตา รู้จักบุคคล คือ รู้จักประเภทของบุคคลว่าควรปฏิบัติต่อเขาอย่างไรให้ถูกต้องเหมาะสม และส่งเสริมบุคคลที่ควรส่งเสริม ยึดมั่นบุคคลที่ควรยึดมั่น” โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, $S.D. = 0.78$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ ใส่ใจให้ความสำคัญกับประชาชนทุก ๆ คนในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.74$, $S.D. = 0.86$)” และรองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้สร้างความรักความสามัคคีให้เกิดมีแก่ประชาชน ชุมชน และสังคม ($\bar{X} = 3.74$, $S.D. = 0.86$)” และรองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชน และสังคมเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 3.68$, $S.D. = 0.87$)” ตามลำดับ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

พบว่าโดยรวม สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิที่มีผลต่อประชาชนมีหลายสาเหตุ เช่น เรื่องของความไม่ซื่อสัตย์สุจริต ใช้อำนาจหน้าที่อย่างไม่เป็นธรรม คิดถึงแต่ประโยชน์ส่วนตน ไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน และปัญหาด้านเศรษฐกิจปากท้อง ปัญหาด้านสังคมความเป็นอยู่ และปัญหาของประชาชนที่ไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างเต็มที่และตรงจุดจึงเป็นสาเหตุทำให้ประชาชนเบื่อหน่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ณัฐดนัย แก้วโพรงงาม** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “เศรษฐศาสตร์การเมืองในบริบทสังคมไทยภายใต้สภาวะความขัดแย้งในจังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัย พบว่า ในจังหวัดชัยภูมิมีการแสวงหาผลประโยชน์ของนักการเมือง ข้าราชการนิยมวัตถุ ความขาดแคลนทรัพยากร ความขัดแย้งส่วนบุคคล รับรู้ข่าวสารที่ผิดฟังข้อมูลด้านเดียว ผลกระทบที่เกิดจากความขัดแย้ง ได้แก่ ความวุ่นวาย ไม่มีระเบียบในสังคมขาดความสามัคคีในหมู่คณะ เกิดความล่าช้าในการพัฒนาต่าง ๆ ถึงแม้จังหวัดชัยภูมิจะมีความ

ขัดแย้งกันแต่ไม่ถึงขั้นรุนแรงเหมือนจังหวัดอื่น ๆ เนื่องจากชาวจังหวัดชัยภูมิทุกคนต่างมีความเชื่อและศรัทธาในองค์เจ้าพ่อพระยาแลซึ่งเป็นเจ้าเมืองชัยภูมิคนแรกเหมือนกันและทุกคนต่างมีความเชื่อว่าตนเป็นลูกหลานเจ้าพ่อพระยาแล หากมีการทะเลาะขัดแย้งกันก็จะทำให้เจ้าพ่อพระยาแลไม่ชื่นชอบและไม่สบายใจ อะไรที่ยอมกันได้ชาวจังหวัดชัยภูมิก็ตอบยอมกันเพื่อถวายเจ้าพ่อพระยาแล สังเกตได้จากงานกาชาดจังหวัดชัยภูมิ และงานบุญเดือน ๖ ที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีเพื่อถวายเจ้าพ่อพระยาแล เพราะชาวจังหวัดชัยภูมิทุกคนต่างเคารพศรัทธาและมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจคือเจ้าพ่อพระยาแลเหมือนกัน^๑ จะเห็นได้ว่าสาเหตุของความขัดแย้งส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง การพัฒนาจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ณัฐวัฒน์ สุดประเสริฐ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ในจกัวัตตีสูตรและวิเคราะห์พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ที่มีผลกระทบต่ออายุและทรัพยากรธรรมชาติในจกัวัตตีสูตร” พบว่า จริยธรรมของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีเป็นอันดับแรก เนื่องจากผู้บริหารต้องปกครองตนเองให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงามจนเป็นแบบอย่างที่ดีได้ก่อนจึงจะปกครองหรือบริหารพนักงานให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ^๒ จะเห็นได้ว่าผู้นำทางการเมืองเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่ต้องมีจริยธรรมเป็นอันดับแรกเนื่องจากผู้นำทางการเมืองต้องปกครองตนเองให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงามจนเป็นแบบอย่างที่ดีให้ได้เสียก่อนแล้วจึงจะปกครองผู้ตามได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชญาดา เข้มเพชร** ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาผู้นำต้นแบบในสังคมไทย” ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำต้นแบบในสังคมไทยมีคุณลักษณะ คือ การยึดหลักความพอเพียงในการดำเนินชีวิต การเสียสละ การยึดหลักความถูกต้องดีงาม การสื่อสารและการเข้าใจในเทคโนโลยีสารสนเทศคือมุ่งประโยชน์เพื่อผู้อื่น การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานคือการเป็นแบบอย่างที่ดี การมีวิสัยทัศน์และการสร้างความหวังความศรัทธาให้ผู้ตาม^๓ ซึ่งคุณลักษณะดังที่กล่าวมานี้จัดเป็นจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองที่ควรประพฤติปฏิบัติและเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

๕.๒.๒ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

พบว่าโดยรวม มาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิอยู่ในระดับมาก อภิปรายผลได้ว่า ๑) ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิเป็นผู้ยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เห็นได้จากการรู้คุณค่าของสถาบันหลัก มีจงรักภักดี สร้างความรักความสามัคคีให้เกิดมีแก่ประชาชน ๒) ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิเป็นผู้ซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ เห็นได้จากการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า

^๑ ณัฐดนัย แก้วโพนงาม, “เศรษฐศาสตร์การเมืองในบริบทสังคมไทยภายใต้สภาวะความขัดแย้งในจังหวัดชัยภูมิ”, **รายงานการวิจัย**, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

^๒ ณัฐวัฒน์ สุดประเสริฐ, “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ที่มีผลต่ออายุและทรัพยากรธรรมชาติในจกัวัตตีสูตร”, **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^๓ ชญาดา เข้มเพชร, “การพัฒนาผู้นำต้นแบบในสังคมไทย”, **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ๓) ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิเป็นผู้กล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้อง ชอบธรรม เห็นได้จากความกล้าหาญในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาได้ทันที่ สนับสนุนการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ ๔) ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิเป็นผู้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ เห็นได้จากการมีจิตสาธารณะประโยชน์ มุ่งมั่นจริงจังสนับสนุนส่งเสริมประชาชนให้รู้คุณค่าของประโยชน์ส่วนรวม ๕) ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิเป็นผู้มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน เห็นได้จากการวางนโยบายและการกำหนดเป้าหมายกระทำได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีเหตุผล ๖) ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ เห็นได้จากการเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคม สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม และ ๗) ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิเป็นผู้ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ เห็นได้จากการปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สนับสนุนส่งเสริมภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **รังสิทธิ วิทกเทิน และคณะ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธจริยธรรมแนวคิดปรัชญาและกระบวนการเสริมสร้างสังคมสันติสุขในจังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า การกระทำหรือความประพฤติที่แสดงออกทางกาย วาจา ใจอันดีงามทั้งภายในจิตใจและพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกมาให้เหมาะสมกับเวลาโอกาส และสถานที่ในชีวิตประจำวัน กระบวนการเสริมสร้างสังคมสันติสุขตามหลักพุทธธรรมประกอบด้วย เป็นคนดี มีปัญญาดี รายได้สมดุล สุขภาพดี สิ่งแวดล้อมดี สังคมดี หลุดพ้นอาชญากรรม^๔ จะเห็นได้ว่า จริยธรรมมีอยู่ในบุคคลใดหรือในสังคมใด บุคคลนั้นหรือสังคมนั้นย่อมจะประสบแต่ความสุข และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ** ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” พบว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นกลไกสำคัญในระบอบประชาธิปไตยเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้แทนปวงชนในการใช้อำนาจบริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและประเทศชาติโดยรวม คุณธรรมจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นสิ่งสำคัญมากในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมทางการเมืองเพื่อประโยชน์ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ประชาชนและความเจริญก้าวหน้าแก่ประเทศชาติ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรประกอบด้วยการกระทำดังต่อไปนี้

๑. เป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายและหลักจริยธรรมเหนือผลประโยชน์ส่วนตัว

๒. มีอุดมการณ์และตั้งใจทำงานในตำแหน่งหน้าที่อย่างเต็มที่มีความสามารถด้วยความรับผิดชอบซื่อสัตย์สุจริตเสียสละไม่ฉ้อฉลคดโกง

๓. ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบจริยธรรมคุณธรรมและศีลธรรมทั้งโดยส่วนตัวและโดยหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสาธารณะชนทำตนให้เป็นที่เชื่อมั่นศรัทธาและไว้วางใจของประชาชน

๔. มีhiriโอตบปะละอายต่อการทำความชั่วและอย่างน้อยต้องปฏิบัติตามศีล ๕

๕. ประพฤติตนโดยวางตัวเป็นกลางมีความยุติธรรมปฏิบัติต่อประชาชนทั่วไปอย่างเสมอหน้ากัน

^๔ รังสิทธิ วิทกเทิน และคณะ, “พุทธจริยธรรมแนวคิดปรัชญาและกระบวนการเสริมสร้างสังคมสันติสุขในจังหวัดบุรีรัมย์”, รายงานการวิจัย, (เงินทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

๖. มีสิ่งจะรักษาคำพูด
๗. มีมารยาทและคุณธรรมทางการเมืองไม่ซื้อเสียงไม่ใช้วาทะหยาบคายไม่กล่าวหาผู้อื่นโดยไม่มีหลักฐานและไม่มีความรับผิดชอบ
๘. ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของราชการและใช้ทรัพย์สินของราชการเพื่อประโยชน์ส่วนรวมตามวัตถุประสงค์ของราชการเท่านั้น
๙. ไม่ใช่และบิดเบือนข้อมูลข่าวสารของทางราชการเพื่อให้ผู้อื่นหรือประชาชนเข้าใจผิดหรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวและพรรคพวก
๑๐. ไม่ใช่อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ราชการไปแสวงหาการจ้างงานอื่นที่มีค่าตอบแทนสูง
๑๑. ไม่ใช่เวลาราชการไปเพื่องานส่วนตัวหรืองานอื่น ๆ หรือทำงานให้เอกชนโดยมีค่าตอบแทนนอกเหนือจากเงินเดือนที่ได้จากการทำงานในหน้าที่
๑๒. เมื่อออกหรือพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบแล้วไปทำงานให้เอกชนจะต้องไม่นำความลับหรือข้อมูลข่าวสารของราชการไปเพื่อประโยชน์ในการทำงานให้เกิดประโยชน์แก่เอกชน
๑๓. ไม่ใช่อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองก้าวก่ายกตขี้ข่มเหงข้าราชการประจำและประชาชนไม่ทำตัวเป็นนายประชาชน
๑๔. รักษาความลับของทางราชการยิ่งกว่าชีวิตของตนเอง
๑๕. พิจารณาออกกฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนโดยส่วนรวม
๑๖. ไม่คบหากับผู้ประพฤติผิดกฎหมายหรือผู้มีอิทธิพล
๑๗. ไม่แสดงกิริยาวาจาท่าทางก้าวร้าวต่อผู้อื่น
๑๘. ไม่ขาดประชุมสภาผู้แทนราษฎรติดต่อกันเกิน ๓ ครั้งโดยไม่มีเหตุผลสำคัญ
๑๙. ไม่มีพฤติกรรมทำการเมืองเป็นธุรกิจ
๒๐. ไม่ให้สัญญาผูกพันหรือผูกมัดรัฐบาลกับธุรกิจเอกชนด้วยวิธีไม่โปร่งใสต่อการทุจริตผิดศีลธรรม
๒๑. ประพฤติต่อบุคคลหรือองค์การธุรกิจที่ติดต่อทำธุรกิจกับหน่วยงานของรัฐบาลตามระเบียบและขั้นตอนอย่างเท่าเทียมเสมอหน้ากันโดยไม่เลือกปฏิบัติตามความสัมพันธ์ส่วนตัว
๒๓. ต้องเปิดเผยข้อมูลหรือการกระทำที่ทำให้ราชการเสียหายการฉ้อฉลหลอกลวงการใช้อำนาจในทางที่ผิดและการทุจริตคอร์รัปชันต่อราชการและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ
๒๔. เป็นตัวอย่างในการทำหน้าที่พลเมืองดีโดยเฉพาะความรับผิดชอบต่อในการเสียภาษีอากรให้รัฐตามกฎหมาย
๒๕. ไม่ข้องเกี่ยวถือหุ้นส่วนหรือเป็นเจ้าของธุรกิจทำธุรกิจติดต่อกับรัฐบาล
๒๖. พบปะเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือประชาชนอย่างสม่ำเสมอเอาใจใส่ทุกข์สุขและรับฟังเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชนและรับหาทางช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนและเสมอหน้ากันโดยไม่เลือกปฏิบัติว่าพวกเขาพวกเขาหรือเป็นหัวคะแนนของตนเท่านั้น

๒๗. ไม่เรียกร้องร้องขอหรือรับบริจาคทรัพย์สินของขวัญหรือของกำนัลใด ๆ ที่มีมูลค่ามากกว่าห้าร้อยบาทที่มีควรได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมจากบุคคลกลุ่มบุคคลหรือองค์กรใด ๆ^๕ จะเห็นได้ว่ามาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองเป็นสิ่งที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของผู้นำทางการเมืองให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องชอบธรรม

๕.๒.๓ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

พบว่าโดยรวม การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับมาก อภิปรายผลได้ว่า ๑) หลักธรรมชื่อว่า อัมมัญญูตา รู้จักเหตุ ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิเข้าใจกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกา มารยาทของชุมชน สังคม และประเทศชาติและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นั้นด้วยความเป็นธรรม เช่น การเห็นชอบการให้งบประมาณครอบคลุมในทุกพื้นที่ ไม่ดูแลเฉพาะในพื้นที่ของตน เป็นต้น ๒) หลักธรรมชื่อว่า อัตถัญญูตา รู้จักผล ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมีการกำหนดนโยบาย การวางเป้าหมายของการบริหารงานกระทำได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เช่น การติดตามการปฏิบัติงาน การใช้จ่ายงบประมาณว่าเป็นไปตามข้อบัญญัติงบประมาณหรือไม่โดยมุ่งผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ เป็นต้น ๓) หลักธรรมชื่อว่า อัตตัญญูตา รู้จักตน ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิรู้จักหน้าที่ของตนเอง ทำตามหน้าที่ของตนเอง ไม่ก้าวร้าวหน้าที่ของผู้อื่น สามารถเป็นต้นแบบในการประพฤติปฏิบัติ เช่น การประพฤติตนอยู่ในศีลในธรรมเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในที่สาธารณะ แต่งกายสุภาพ สนับสนุนและส่งเสริมสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เป็นต้น ๔) หลักธรรมชื่อว่า มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมีการวางแผนงานใช้งบประมาณตามสถานการณ์ได้อย่างคุ้มค่า สามารถปรับแผนงานใช้งบประมาณตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม เช่น การการเข้าประชุมสภาให้ความเห็นชอบแผนการพัฒนา และเห็นชอบร่างข้อบัญญัติงบประมาณด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตและมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง พอมีพอกิน เป็นต้น ๕) หลักธรรมชื่อว่า กาลัญญูตา รู้จักกาล ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิสามารถแก้ไขปัญหาของการบริหารงานได้ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการเวลา และรู้คุณค่าของเวลา เช่น การเป็นคณะกรรมการติดตามแผนการพัฒนา ติดตามโครงการการพัฒนาที่ได้ใช้จ่ายงบประมาณให้ทันต่อสถานการณ์ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เป็นต้น ๖) หลักธรรมชื่อว่า ปริสัจญูตา รู้จักชุมชน ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมีจิตสาธารณะประโยชน์ต่อประชาชน สังคม และประเทศชาติ มีความจริงใจในการพัฒนาประโยชน์สาธารณะเพื่อชุมชน เช่น การเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการรวมทั้งข้อคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น การปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะ การทำความสะอาดรอบบริเวณหมู่บ้านและชุมชน การร่วมโครงการคัดแยกขยะเพื่อลดปริมาณขยะในชุมชน เป็นต้น และ ๗) หลักธรรมชื่อว่า ปุคคลัญญูตา รู้จักบุคคล ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมีความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักอันได้แก่

^๕ ทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ, “ประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”, รายงานการวิจัย, (เงินทุนอุดหนุนจากสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๒).

ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เคารพต่อผู้ใหญ่ ใฝ่ใจให้ความสำคัญกับประชาชนทุก ๆ คนในพื้นที่ เช่น การเข้าร่วมในงานรัฐพิธีเนื่องในวโรกาสสำคัญต่าง ๆ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ในดำเนินชีวิต การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา การรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ แสดงความเคารพในสถาบันโดยได้ติดธงชาติและธงตราสัญลักษณ์บริเวณรั้วบ้าน เป็นต้น หลักพุทธจริยธรรม คือสัปปุริสธรรม ๗ ประการนี้เป็นธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี ธรรมของผู้ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมโพชน์ กวักหิรัญ ได้วิจัยเรื่อง “บูรณาการการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสัปปุริสธรรม” ผลการวิจัยพบว่า หลักสัปปุริสธรรม ตามหลักพุทธปรัชญา ในพระไตรปิฎก หมายถึง ธรรมสำหรับการเป็นสัตบุรุษที่ทำให้คนเป็นคนดีอันมีลักษณะปรากฏอยู่ ๗ ประการ ได้แก่ ๑) ธัญญมัญญาตา (การรู้จักเหตุ) รู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้วิธีการ ในการดำเนินงาน ๒) อุตถัญญาตา (การรู้จักผล) รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผลของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์ ในการดำเนินงานที่ตนกระทำ ๓) อุตตัญญาตา (การรู้จักตน) รู้ตามเป็นจริงว่าตัวเรานั้นว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถ และคุณธรรม ๔) มัตตัญญาตา (การรู้จักประมาณ) การรู้จักประมาณ ความพอดี ความพอเหมาะพอควรในการดำเนินงานให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม ๕) กาลัญญาตา (การรู้จักกาล) การรู้จักเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และรู้จักปฏิบัติตน ให้ถูกกับกาลเทศะ ๖) ปริสัจญญาตา (การรู้จักชุมชน) การรู้จักชุมชนหรือสังคม และความแตกต่าง ระหว่างชุมชนและสังคม และ ๗) ปุคคลัญญาตา (การรู้จักบุคคล) ความเป็นผู้รู้จักปฏิบัติตน ให้เหมาะสมกับบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกัน^๖ เมื่อผู้นำทางการเมืองได้นำเอาหลักพุทธจริยธรรมเหล่านี้ ไปประยุกต์ใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมกับหน้าที่แล้วความสงบสุขย่อมจะเกิดขึ้นแก่ประชาชนได้อย่าง แน่นนอน และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวิสุทธิภักทธธาดา ดร. (ประสิทธิ์ พรหมรสี), และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธของหมู่บ้านจ๊กसान : กรณีศึกษากลุ่มจ๊กसान อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก ความสำคัญในการนำหลักธรรม คำสอนทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการเพื่อให้เกิดผลต่อกลุ่มอาชีพจ๊กसानและพุทธศาสนิกชน ทั่วไปซึ่งทำให้เกิดมิติของการเผยแผ่หลักคำสอนต่อบุคคลในสังคมและชุมชนที่ช่วยส่งเสริมให้เข้าถึง หลักธรรมได้โดยง่าย โดยเฉพาะการสอนเรื่องหลักของความพอเพียงเป็นเรื่องที่คนทั่วไปมักตกอยู่ใน ความประมาทในการดำเนินชีวิต กิจกรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ได้ผลเชิงประจักษ์และมีความสมบูรณ์ ในกิจกรรมทุกชุดค่าเฉลี่ยระดับคะแนนเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมกิจกรรมในระดับมาก^๗ จะเห็นได้ว่าการนำเอาหลักพุทธจริยธรรมมาประยุกต์ใช้กับจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองนั้น สามารถจะพัฒนาจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องชอบธรรมได้เพื่อความ สงบสุขของประชาชน ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้อย่างแน่นอน

^๖ สมโพชน์ กวักหิรัญ, “บูรณาการการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลัก สัปปุริสธรรม”, *ดุชนิพนธ์ศาสนศาสตร์ดุชนิพนธ์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^๗ พระวิสุทธิภักทธธาดา ดร. (ประสิทธิ์ พรหมรสี) และคณะ, “การพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธ ของหมู่บ้านจ๊กसान : กรณีศึกษากลุ่มจ๊กसानอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี”, *รายงานการวิจัย*, (เงินทุนอุดหนุน จากคณะพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

๑) นโยบายส่งเสริมด้านยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ควรมีนโยบายให้ผู้นำทางการเมืองรู้คุณค่าของสถาบันหลัก มีจงรักภักดีต่อสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๒) นโยบายส่งเสริมด้านซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ควรมีนโยบายให้ผู้นำทางการเมืองมีการวางแผนงานใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าสูงสุด

๓) นโยบายส่งเสริมด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ควรมีนโยบายให้ผู้นำทางการเมืองมีความรู้มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาของการบริหารงานให้ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ

๔) นโยบายส่งเสริมด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ควรมีนโยบายให้ผู้นำทางการเมืองมีความเสียสละ มีจิตสาธารณะประโยชน์ต่อชุมชนสังคมและประเทศชาติ

๕) นโยบายส่งเสริมด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ควรมีนโยบายให้ผู้นำทางการเมืองมีการวางแผนเป้าหมายของการบริหารงานให้ถูกต้องเหมาะสมเพื่อเกิดผลประโยชน์แก่สังคม

๖) นโยบายส่งเสริมด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ควรมีนโยบายให้ผู้นำทางการเมืองมีความเข้าใจในกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกา มารยาทของสังคม

๗) นโยบายส่งเสริมด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ ควรมีนโยบายให้ผู้นำทางการเมืองรู้จักหน้าที่ของตนเอง และทำตามหน้าที่ของตนเองเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของการประพฤติปฏิบัติ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) การปฏิบัติของผู้นำทางการเมืองด้านยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ผู้นำทางการเมืองควรสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดมีแก่ประชาชนในชาติ ควรยกย่องบุคคลที่ควรยกย่อง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และมุ่งทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันชาติ ให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ ใส่ใจให้ความสำคัญกับประชาชนทุก ๆ คนในพื้นที่ และส่งเสริมสนับสนุนคนดี

๒) การปฏิบัติของผู้นำทางการเมืองด้านซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ผู้นำทางการเมืองควรดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง พอใจในสิ่งที่ตนมี ยินดีในสิ่งที่ตนได้ ไม่ละโมภย์อยากได้จนเกินไป ควรมีความซื่อสัตย์สุจริต ควรปรับลดตำแหน่งความดีความชอบกระทำ

ตามหลักการและเหตุผล และมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยเป็นปัญหาที่เรื้อรังซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศต้องอาศัยความร่วมมือกันในทุกภาคส่วนในการช่วยกันแก้ไขปัญหา โดยต้องอาศัยประชาชนในการช่วยกันตรวจสอบการดำเนินงานของผู้นำทางการเมืองให้เกิดความโปร่งใสยุติธรรม ต้องอาศัยผู้นำทางการเมืองในการให้ความร่วมมือในการตรวจสอบ และต้องอาศัยผู้นำทางการเมืองที่มีอำนาจในการจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นอิสระขึ้นมาในการกำกับ ควบคุม ดูแล และตรวจสอบมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองที่เหมาะสมซึ่งผู้นำทางการเมืองควรมี ควรจะเป็น หรือควร จะประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

๓) การปฏิบัติของผู้นำทางการเมืองด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ผู้นำทางการเมืองควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่กล้าตัดสินใจ และมีความกล้าหาญในการบริหารงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ทันต่อสถานการณ์ความเดือดร้อน และใช้เวลาของทางราชการให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าสูงสุดเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

๔) การปฏิบัติของผู้นำทางการเมืองด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ผู้นำทางการเมืองควรรู้จักวัฒนธรรมประเพณีและความต้องการของชุมชนและสังคมที่แตกต่างกัน ควรตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคมที่แตกต่างกันให้ถูกต้องเหมาะสมทุกชนชั้น มีความมุ่งมั่น มีความจริงใจ อดทน เป็นที่พึ่งให้แก่ประชาชน และเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

๕) การปฏิบัติของผู้นำทางการเมืองด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ผู้นำทางการเมืองควรรู้ถึงผลของการบริหารงานอย่างแจ่มแจ้งถึงผลที่จะตามมาทั้งด้านดีและด้านไม่ดีว่ามีอะไรบ้าง ต้องมีการกำหนดเป้าหมายของแผนการให้ถูกต้องเหมาะสม ต้องมุ่งมั่นบริหารงานตามแผนการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางเอาไว้เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

๖) การปฏิบัติของผู้นำทางการเมืองด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ผู้นำทางการเมืองควรรู้จักหลักเกณฑ์ของบ้านเมืองอันได้แก่หลักกฎหมาย กติกา ระเบียบของสังคม การบังคับใช้กฎหมายต้องเช่นเดียวกันกับประชาชน ไม่ทำตนอยู่เหนือกฎ ต้องมีความมุ่งมั่นพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เต็มกำลังความรู้ความสามารถเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

๗) การปฏิบัติของผู้นำทางการเมืองด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ ผู้นำทางการเมืองควรรู้จักประเมินตนเองว่ามีความรู้ความสามารถเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำหรือไม่ ต้องรู้จักหน้าที่ของตนเอง ทำตามหน้าที่ของตนเอง และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ คือ ปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนและพัฒนาจุดแข็งของตน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การพัฒนาผู้นำทางการเมืองในการเป็นผู้นำการพัฒนาชุมชนและสังคมของประเทศ

๒) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อสร้างผู้นำทางการเมืองตามหลักธรรมมาภิบาล

๓) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง รูปแบบของผู้นำทางการเมืองในการเป็นนักการเมืองต้นแบบ

๔) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การพัฒนารูปแบบผู้นำจิตอาสาทางการเมือง

๕) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การบริหารงานทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองตามหลักจริยธรรม

๖) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำทางการเมือง

๗) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง รูปแบบในการพัฒนาตนเองของผู้นำทางการเมืองโดยบูรณาการกับหลักพุทธธรรม

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

๑) หนังสือ :

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๑.

_____รูปแบบที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอนจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : ชนประดิษฐ์การพิมพ์, ๒๕๒๗.

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการศึกษาธรรมศึกษาขั้นตรี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๑.

กীরติ บุญเจือ. สารานุกรมปรัชญา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๒.

กวี วงศ์พุด. ภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เสริมวิชาชีพบัญชี, ๒๕๓๖.

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปรัชญาเบื้องต้น. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

_____พระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครอง. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

จีรพรรณ กาจนะจิตรา. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์, ๒๕๒๘.

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์. จริยศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๐.

ณรงค์ เส็งประชา. มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๔๑.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. พฤติกรรมศาสตร์เล่ม ๒ : จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, ๒๕๒๔.

_____การสอนค่านิยมและจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๑.

_____ระบบพฤติกรรมไทยเร่งไขปัญหาพร้อมพัฒนาเยาวชน. ชลบุรี : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๘.

เดือน คำดี. พุทธปรัชญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนส์โตร์, ๒๕๓๔.

ทองย้อย แสงสินชัย. สัปบุรุษธรรม ๗ (สมบัติผู้ดี ๗ ประการ). กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการผู้อำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, ๒๕๓๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. **ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส จำกัด, ๒๕๕๖.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๓๔.
- นิภา เมธาวิชัย. **วิทยาการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๓๕.
- ปิ่น มุทุกันต์. **พุทธวิธีคงใจคน**. กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์บุ๊ค, ๒๕๔๑.
- พรรณพ พุกกะพันธ์. **ภาวะผู้นำและการจูงใจ**. กรุงเทพมหานคร : จามจุรีโปรดักท์, ๒๕๔๔.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พุทธวิธีบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- _____ **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๑.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.
- _____ **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร : สี่ตวัน, ๒๕๔๕.
- _____ **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **ธรรมนุญชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๙.
- พระมหาสมปอง มุทีโต. **คัมภีร์อภิธานวรรณนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๗.
- พิสนุ ผ่องศรี. **วิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพร็อพเพอร์ตี้พริ้นท์, ๒๕๕๐.
- บุญมี แทนแก้ว. **จริยธรรมกับชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์, ๒๕๔๑.
- ประกาศรี สีหอำไพ. **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.
- ยงยุทธ เกษสาคร. **ภาวะผู้นำและการจูงใจ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ SK BOOKNET, ๒๕๔๒.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๖**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คพับลิเคชั่น, ๒๕๔๒.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐.
- วราภรณ์ พูลสวัสดิ์. **จริยธรรมและทักษะชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๙.
- วศิน อินทสระ. **พุทธจริยศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมดา, ๒๕๔๙.
- วิทย์ วิศเวทย์. **จริยศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๘.
- วิโรจ นาคชาตรี และคณะ. **ปรัชญาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๘.
- วุฒิชัย จำนงค์. **พฤติกรรมการณ์ตัดสินใจ**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สมพงษ์ เกษมสิน. การบริการ. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.
- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อุฎฐายี). หนังสืออนุสรณ์เนื่องในโอกาสงาน
ฌาปนกิจศพนายชัย. กรุงเทพมหานคร : หนังสืออนุสรณ์, ๒๕๐๙.
- สุจินต์ ธรรมชาติ. การวิจัยภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย,
 ๒๕๔๔.
- สุพานี สฤษฏ์วานิช. **พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่ : แนวคิดและทฤษฎี**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙.
- สุพัตรา สุภาพ. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.
- สุภัททา ปิณฑะแพทย์. **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๐.
- แสง จันทร์งาม. **วิธีสอนของพระพุทธเจ้า**. กรุงเทพมหานคร : กมลการพิมพ์, ๒๕๒๖.
- ไสว มาลาทอง. **การศึกษาจริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. **การสร้างเครื่องมือประเมินเพื่อพัฒนาคุณธรรม
 จริยธรรมและความโปร่งใสขององค์กร**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : บริษัท ดี.
 เค.ปรินติ้งเวิลด์จำกัด, ๒๕๕๓.
- สงศรี ชมภูวงศ์. **การวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช,
 ๒๕๔๗.
- สร้อยตระกูล ดิวยานนท์. **พฤติกรรมองค์การ : ทฤษฎีและการประยุกต์**. กรุงเทพมหานคร :
 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓.
- อุทัย หิรัญโต. **ศิลปศาสตร์ของนักบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๐.
- อรุณ รักธรรม. **การพัฒนาองค์การเพื่อการเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
 ๒๕๒๒.
- อาษา เมฆสุวรรณค์. **ประมุขศิลปะ ศิลปะของการเป็นหัวหน้าในหลักบริหารกรมการปกครอง**.
 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ท้องถิ่น, ๒๕๑๐.
- ๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ :**
- ชญาดา เข้มเพชร. “การพัฒนาผู้นำต้นแบบในสังคมไทย”. **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
 ๒๕๕๙.
- ณัฐวิวัฒน์ สุดประเสริฐ. “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ที่มีผลต่ออายุและ
 ทรัพยากรธรรมชาติในจักกวัตติสูตร”. **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
 พระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

นครินทร์ แก้วโชติ. “รุ่งธรรมาธิปไตยในฐานะเป็นเครื่องมือพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย”.

ดุष्ฎินิพนธ์พุทธศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์ิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

บุญส่ง นิลแก้ว. “การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผล
การศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่”. **ดุष्ฎินิพนธ์ิตศึกษาศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์ิต สาขาวิชา
การวัดและประเมินผลการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย :** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐.

วีรชัย อนันต์เจียร. “กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย”. **ดุष्ฎินิพนธ์ิตพุทธศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์ิต
บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย :** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

สมโพชน์ กวักหิรัญ. “บูรณาการการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสัปปุริสธรรม”.
**ดุष्ฎินิพนธ์ิตศาสนศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์ิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา. บัณฑิต
วิทยาลัย :** มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

๓) รายงานวิจัย :

ณัฐดนัย แก้วโพนงาม. “เศรษฐกิจศาสตร์การเมืองในบริบทสังคมไทยภายใต้สภาวะความขัดแย้งใน
จังหวัดชัยภูมิ”. **รายงานวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ :** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. “รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย
และต่างประเทศ”. **รายงานวิจัย. เงินทุนอุดหนุนจากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลัง
แผ่นดินเชิงคุณธรรม :** สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้กรมมหชน, ๒๕๕๐.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินิก. “จริยธรรมของเยาวชนไทย”. **รายงานวิจัย.
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ :** มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๐.

ทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ. “ประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”. **รายงาน
วิจัย. เงินทุนอุดหนุนจากสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร :** สำนักงานเลขาธิการสภา
ผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๒.

ธนภัทร จันทร์เรือง. “ความคิดเห็นของข้าราชการกรุงเทพมหานครต่อจริยธรรมของนักการเมือง
ท้องถิ่น”. **รายงานวิจัย. สำนักวิจัยเกษตรศาสตร์ :** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๖.

พระวิสุทธินิพนธ์ธาดา ดร. (ประสิทธิ์ พุทธิมรสิ) และคณะ. “การพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธของหมู่บ้าน
จักสาน : กรณีศึกษากลุ่มจักสานอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี”. **รายงานวิจัย.
เงินทุนอุดหนุนจากคณะพุทธศาสตร์ :** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๒๕๕๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระสามารถ อานนุโท (เนตรแสง). “ภาวะผู้นำตามหลักสัพบุริธรรม”. รายงานวิจัย. สถาบันวิจัย
ญาณสังวร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

รังสิทธิ วิหกเทิน และคณะ. “พุทธจริยธรรมแนวคิดปรัชญาและกระบวนการเสริมสร้างสังคมสันติสุข
ในจังหวัดบุรีรัมย์”. รายงานวิจัย. เงินทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

๔) บทความ/วารสารวิชาการ :

พระครูรัตนสุตากร (ปราโมทย์ ล่องแก้ว) และคณะ. “การพัฒนาการเมืองตามหลักพุทธธรรม”.
วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑๐ (ตุลาคม ๒๕๖๓) : ๓๒-๔๓.

พระมหานรินทร์ สุรบุญโธ (เอมพันธ์). “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้นำตามแนวพุทธ”.
วารสารชัยภูมิปริทรรศน์. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน, ๒๕๖๒) : ๒๘-๓๗.

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์. “จริยธรรมของนักการเมืองในระบบการเมืองไทย”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์
ปริทรรศน์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน, ๒๕๖๑) : ๒๘-๓๗.

๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

จังหวัดชัยภูมิ. ข้อมูลจังหวัดชัยภูมิ ด้านกายภาพขนาดและที่ตั้ง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.chaiyaphum.go.th/page_about/about1.php [๗ มิถุนายน. ๒๕๖๓].

_____ ข้อมูลจังหวัดชัยภูมิ ด้านกายภาพลักษณะภูมิประเทศ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
http://www.chaiyaphum.go.th/page_about/about1.1.php [๗ มิถุนายน. ๒๕๖๓]

_____ ข้อมูลจังหวัดชัยภูมิ ด้านกายภาพสภาพภูมิอากาศ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.chaiyaphum.go.th/page_about/about1.2.php [๗ มิถุนายน. ๒๕๖๓].

_____ ข้อมูลจังหวัดชัยภูมิ ด้านการปกครองโครงสร้างการบริหารราชการระดับจังหวัด
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.chaiyaphum.go.th/page_about/about2.php
[๗ มิถุนายน. ๒๕๖๓].

_____ ข้อมูลจังหวัดชัยภูมิ ด้านปกครองการบริหารและประชากร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
http://www.chaiyaphum.go.th/page_about/about2.1.php [๗ มิถุนายน. ๒๕๖๓].

นิต้าโพล NIDA Pool โพลแห่งแรกในประเทศไทย. คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทาง
การเมือง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.nidapoll.nida.ac.th/index.php?op=polls-detail&id=578> [๗ มิถุนายน. ๒๕๖๓].

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. [ออนไลน์]. แหล่ง
ที่มา : http://www.harvardasia.co.th/wp-content/uploads/2016/09/dictionary_of_buddhism_pra-muan-dhaama.pdf [๗ มีนาคม. ๒๕๖๓].

บรรณานุกรม (ต่อ)

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, **นักการเมือง**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%87> [๗ มิถุนายน. ๒๕๖๓].

อิสระพัฒน์ อธิพัฒน์ศิริ. **บทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://library.senate.go.th/document/Ext3468/3468378_0002.PDF [๗ มิถุนายน. ๒๕๖๓].

๖) ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ กฎหมาย พระราชบัญญัติ ฯลฯ ที่ไม่ปรากฏผู้แต่งรูปแบบ :

“ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง”. **ราชกิจจานุเบกษา ๑๓๕** พุศจกายน, ๒๕๖๑.

“พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒”. **ราชกิจจานุเบกษา ๑๓๖** เมษายน, ๒๕๖๒.

๗) เอกสารอื่น ๆ ที่ไม่ตีพิมพ์ :

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์. “คุณธรรมและจริยธรรมคืออะไร”. **เอกสารประกอบคำบรรยายรายวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๑.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). “แนวทางการพัฒนาจริยธรรม”. **การประชุมเชิงวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรม**. กรมวิชาการ : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๓.

๘) สัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ พระเทพภาวนาวิกรม วิ. (บุญมา ปญฺณาภโรโต). เจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ วัดชัยภูมิพิทักษ์, ๒ กันยายน ๒๕๖๓.

พระราชชัยสิทธิสุนทร (ฉวี มหฺทฺธโน). รองเจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ วัดไพร่พินาศ, ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

พระครูกัลยาณกิจจานุกูล (ศักดิ์ อคฺควโร). เจ้าคณะอำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ วัดลาดชุมพล, ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

นายณรงค์ศักดิ์ อ้อทอง. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยภูมิ, ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓

นางสาวสุริยา สุระเสียง. วัฒนธรรมจังหวัดชัยภูมิ, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

นายกอบชัย บุญอรณะ. ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ, ๓ กันยายน ๒๕๖๓.

นายจำเนียร มูลสาร. ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประจำจังหวัดชัยภูมิ, ๑ กันยายน ๒๕๖๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พ.ต.ท.ระพีพงษ์ จิรพัฒนาลักษณ์. ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ, ๘ กันยายน ๒๕๖๓.

นายมานะ โลหะวณิช. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชัยภูมิ เขต ๔ พรรคเพื่อไทย, ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.

นายสุธี ศิวาพร. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เขตอำเภอภักดีชุมพล, ๕ กันยายน ๒๕๖๓.

นายเสริม ฉิ่งสำโรง. ประธานสภาเทศบาลเมืองชัยภูมิ, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

นายณัฐพล เจริญพล. นายกเทศมนตรีตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ, ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

ดร.ศาสตราจารย์ ละเอียดศรี. อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ๖ กันยายน ๒๕๖๓.

ดร.สุนทร ธนศิลป์พิชิต. อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ, ๗ กันยายน ๒๕๖๓.

นางสาวอรุณี ธงเฉลิม. นายองค์การบริหารส่วนตำบลเขาทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ, ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

นายเหลือ วิเศษศรี. นายองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ, ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

นายธีรยุทธ หิรัญวงศ์. นายองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสก อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓.

นายสุรัตน์ จันทราศรี. นายองค์การบริหารส่วนตำบลกุดชุมแสง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

นางอัมพร ศรีละหาญ. รองนายองค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ, ๙ กันยายน ๒๕๖๓.

นายสุพิศ ขจรภพ. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓.

นางพรานภา ทับทอง. นายกพุทธสมาคม อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ, ๑๑ กันยายน ๒๕๖๓.

นายสุทธิศักดิ์ สังข์ทอง. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ, ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

นายชาญ ทองแย้ม. ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ, ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

๙) สันทนากรุ่ม :

การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระปลัดระพิน พุทธิสาโร ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓
 รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์. ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓. ผศ.ดร.ยุทธนา ประณีต. เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

ดร.กาญจนา ดำจตุติ. อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

รศ.ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฎฐิติกาล. อาจารย์พิเศษภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

รศ.อนุภูมิ ไชวเกษม. อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

ผศ.ดร.วินัย ภูมิสุข. รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

ผศ.ดร.สวาสดี พรรณนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ, ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

ดร.ณัฐมลกานต์ ไชยวิมลสิริ. รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ, ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

๒. ภาษาอังกฤษ :

Creswell. J. W. **Qualitative Inquiry and Research Design : Choosing Among Five Approaches.** 3nd. Thousand oaks. CA: Sage, 2013.

Creswell. J. W. Plano Clark. V. L. Gutmann. M. L. & Hanson. W. E. **Advanced Mixed Methods Research Designs.** Thousand Oaks. CA: Sage, 2013.

Dejnozka. **Educationl administration glossary.** Westport CT: Greenwood, 1983.

Fiedler. **A theory of leadership effectiveness.** New York: McGraw-Hill, 1967.

Lee J. Cronbach. **Essential of Psychological Testing.** 3nd ed. New York: Harper & Row Publishers, 1974.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Normand L. Frigon Sr. & Harry K. Jackson Jr. **The Leader : Developing the Skills & Personal Qualities You Need to Lead Effectively.** New York: American Management Association, 1996.
- Miles. M. B. & Huberman. A. M. **An Expanded Sourcebook of Qualitative Data Analysis.** 2^{ed}. Thousand Oaks CA: Sage, 1994.
- Silverman. D. **Doing Qualitative Research : A Practical Handbook.** London: Sage, 2000.
- Batten T.R. **Community and Their Development.** London: Oxford University Press, 1995.
- UN. **Development of Economic and Social Affairs Community Development and Related Service.** New York: United Nations Publication, 1960.
- Yamane. Taro. **Statistics: An Introductory Analysis.** New York: Harper and Row, 1967.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และหนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

๑. รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

ตำแหน่ง

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. รศ.ประณต นันทิยะกุล

ตำแหน่ง

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์

ตำแหน่ง

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. รศ.ดร.พัฒนะ เรือนใจดี

ตำแหน่ง

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๔. รศ.ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล

ตำแหน่ง

อาจารย์พิเศษภาควิชารัฐศาสตร์
สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศึกษา สาขารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โถงวี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gsu.mcu.ac.th
E-mail : gsu@mcu.ac.th

ที่ ๒๗ ๘๐๐๕๒/ว.๒๖๑๒

๒ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำคูชฎินิพนธ์

เรียน ท.พ.ที่ พ.ศ. ศรีสวัสดิ์ จิรัฏฐิติภัก

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครร่างคูชฎินิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำคูชฎินิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานรินทร์ ฉายา สุรปโม โฉ นามสกุล เอมพันธ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๑๐๔๑๐๑ นิสิตหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้บริหารการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาคศึกษาค้นคว้าหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้อย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำคูชฎินิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเมตตาพิจารณาให้ทราบมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เดมศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขารัฐศาสตร์

ยื่นขอ/นำความอนุเคราะห์

ผู้ประสานงาน : พระมหานรินทร์ สุรปโม
โทร : ๐๓๕-๒๔๘-๒๕๕

(ท.พ.ที่ พ.ศ.ศรีสวัสดิ์ จิรัฏฐิติภัก)

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง
ในจังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลทางวิชาการ สำหรับศึกษาค้นคว้าและเพื่อประโยชน์สำหรับการวิจัยและขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ตามความเห็นของท่านเพื่อจะนำไปวิเคราะห์ให้เป็นประโยชน์ดังที่กล่าว ข้อมูลที่ท่านตอบจะถือเป็นความลับและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลบนแบบภาพรวมเท่านั้น

แบบสอบถามนี้มี ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามปลายปิดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามปลายปิดเกี่ยวกับมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายปิดเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามนี้เป็นอย่างสูง

(.....)

(พระมหานรินทร์ สุรพลโย เอ็มพันธ์)

นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ : แบบสอบถามปลายปิดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่เป็นจริง

๑. เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง
๒. อายุ	☐ อายุ ๑๘ - ๓๐ ปี	☐ อายุ ๓๑ - ๔๐ ปี
	☐ อายุ ๔๑ - ๕๐ ปี	☐ อายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป
๓. ระดับการศึกษา	☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี	☐ ปริญญาตรี
	☐ สูงกว่าปริญญาตรี	
๔. อาชีพ	☐ ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	☐ พนักงานบริษัท
	☐ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	☐ พ่อบ้าน/แม่บ้าน
	☐ เกษตรกร/รับจ้างทั่วไป	
๕. รายได้	☐ ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท	☐ ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท
	☐ ๒๐,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ บาท	☐ ๒๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป

หมายเหตุ

ผู้นำทางการเมือง หมายถึง บุคคลที่ได้รับเงินเดือนจากงบประมาณรายจ่ายหมวดเงินเดือนเป็นข้าราชการทางการเมือง ในที่นี้หมายถึง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ตอนที่ ๒ : แบบสอบถามปลายปิดเกี่ยวกับมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง
ในจังหวัดชัยภูมิ

ข้อที่	มาตรฐานจริยธรรมทางการเมือง	ระดับมาตรฐานจริยธรรม				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑. ยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์						
๑	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน เป็นผู้รู้คุณค่าของสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์					
๒	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน เป็นผู้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์					
๓	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน เป็นผู้มีความต้องการความรักความสามัคคี ของประชาชนในชาติ					
๔	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน เป็นผู้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชน และสังคมเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ					
๕	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศชาติ					
๒. ชื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการ รับผิดชอบต่อหน้าที่						
๖	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง พอใจในสิ่งที่ตนมี ยินดีในสิ่งที่ตนได้					
๗	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ชื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบ ต่อหน้าที่					
๘	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ดำเนินชีวิตด้วยความซื่อตรง และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน					

ข้อที่	มาตรฐานจริยธรรมทางการเมือง	ระดับมาตรฐานจริยธรรม				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๙	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน มีการวางแผนงานใช้งบประมาณตามสถานการณ์ ได้อย่างคุ้มค่า					
๑๐	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ปรับตำแหน่งความดี ความชอบกระทำ ตามหลักการและเหตุผล					
๓. กล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม						
๑๑	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน มีความกล้าหาญในการบริหารงาน กล้าตัดสินใจ และรู้คุณค่าของเวลา					
๑๒	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน เป็นตัวอย่างที่ดีเป็นที่ยอมรับในเรื่องของการตรงต่อเวลา					
๑๓	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับโอกาสและเวลา					
๑๔	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน สามารถแก้ไขปัญหาของการบริหารงานได้ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ					
๑๕	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เวลาให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด					
๔. คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ						
๑๖	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน เป็นผู้มุ่งให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว					
๑๗	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน พร้อมเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวม					

ข้อที่	มาตรฐานจริยธรรมทางการเมือง	ระดับมาตรฐานจริยธรรม				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑๘	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน มีจิตสาธารณะประโยชน์ต่อประชาชน สังคม และประเทศชาติ					
๑๙	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักคุณค่าของประโยชน์ส่วนรวม และมีจิตสาธารณะ					
๒๐	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน มีความจริงใจในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์					
๕. มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน						
๒๑	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน มีการวางเป้าหมายของการบริหารงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม					
๒๒	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน มีวางนโยบาย การกำหนดแผนงานในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ส่วนรวม					
๒๓	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านได้ บริหารงานตามแผนการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้วางไว้					
๒๔	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน เข้าใจการบริหารงานอย่างแจ่มแจ้งถึงผลที่จะตามมาทั้งด้านดีและด้านเสียโดยใช้เหตุผล					
๒๕	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน เป็นผู้ที่มีเหตุผล และส่งเสริมสนับสนุนการใช้เหตุผลในการบริหารงานให้ได้สัมฤทธิ์ผล					
๖. ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ						
๒๖	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน เข้าใจกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกา มารยาทของชุมชน สังคม และประเทศชาติ					

ข้อที่	มาตรฐานจริยธรรมทางการเมือง	ระดับมาตรฐานจริยธรรม				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๒๗	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน เป็นผู้ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ กติกา มารยาทของสังคม					
๒๘	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลปฏิบัติตาม กฎระเบียบของสังคม					
๒๙	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน รู้หน้าที่ของตน ปฏิบัติตามหน้าที่ของตน และรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน					
๓๐	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน					
๗. ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ						
๓๑	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน รู้จักหน้าที่ของตนเอง ทำตามหน้าที่ของตนเอง ไม่ก้าวร้าวหน้าที่ของคนอื่น					
๓๒	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และปรับปรุง แก้ไขจุดอ่อนของตน					
๓๓	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน มีความจริงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง อยู่ตลอดเวลา					
๓๔	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม					
๓๕	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ได้ส่งเสริมสนับสนุนภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ราชการให้ดีขึ้น					

ตอนที่ ๓ : แบบสอบถามปลายปิดเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรม
ทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

ข้อที่	พุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง	ระดับจริยธรรม				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑. ธัมมัญญตา รู้จักเหตุ						
๑	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน เข้าใจในกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกามารยาท ของทางราชการ					
๒	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ กติกามารยาทของทางราชการ					
๓	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลากรปฏิบัติตาม ระเบียบของทางราชการ					
๔	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ทราบถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนนั้น					
๕	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ของประชาชน					
๒. อัถถัญญตา รู้จักผล						
๖	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน มีการประชุมปรึกษาหารือวางแผนจุดมุ่งหมาย ของการบริการงานได้อย่างถูกต้อง					
๗	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน มีการกำหนดนโยบายในการทำงานเพื่อตอบสนอง ความต้องการของประชาชนในพื้นที่					
๘	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ได้ดำเนินการบริหารงานตามนโยบายที่ได้วางไว้ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน					

ข้อที่	พุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง	ระดับจริยธรรม				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๙	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ได้มีการกำหนดนโยบายบริหารงานให้ถึงจุดเป้าหมายที่ได้วางไว้					
๑๐	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ได้ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เหตุผลในการบริหารงาน เพื่อจะได้ทราบถึงข้อดีและข้อเสีย					
๓. อดัตถัญญตา รู้จักตน						
๑๑	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติตามหน้าที่นั้น					
๑๒	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองสามารถเป็นต้นแบบในการประพฤติปฏิบัติ					
๑๓	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน มีความมุ่งมั่นพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน					
๑๔	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ปรับปรุงจุดอ่อนของตน ในขณะเดียวกันก็พัฒนาจุดแข็ง					
๑๕	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน มีพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีสมควรแก่ตำแหน่ง					
๔. มัตถัญญตา รู้จักประมาณ						
๑๖	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ยินดีด้วยวัตถุสิ่งของอันเป็นของตน ไม่ละโมภอยากได้จนเกินไป					
๑๗	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน ใช้ชีวิตอย่างพอเพียงเป็นแบบอย่างแนวทางการของความพอเพียง					

ข้อที่	พุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง	ระดับจริยธรรม				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑๘	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน รู้จักใช้สอยงบประมาณในการบริหารจัดการอย่างสมเหตุสมผล					
๑๙	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน สามารถปรับแผนการใช้งบประมาณตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม					
๒๐	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน เมื่อจะพิจารณาตำแหน่งเจ้าหน้าที่หรือพนักงาน กระทำการอย่างสมเหตุสมผล					
๕. กาลัญญตา รู้จักกาล						
๒๑	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ กล้าตัดสินใจ และตรงต่อเวลา					
๒๒	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการเวลา และรู้คุณค่าของเวลา					
๒๓	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน สามารถวางแผนงานหรือจัดโครงการได้อย่างเหมาะสมกับโอกาสและเวลา					
๒๔	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน สามารถแก้ไขปัญหาในการบริหารจัดการได้ทันสถานการณ์ความต้องการของประชาชน					
๒๕	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่าน สามารถบริหารจัดการเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด และส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของเวลา					
๖. ปริสัญญตา รู้จักชุมชน						
๒๖	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ และมีจิตอาสา					

ข้อที่	พุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง	ระดับจริยธรรม				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๒๗	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีความจริงใจ อดทน และเสียสละเป็นที่พึงใจแก่ประชาชนได้					
๒๘	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ และมีจิตอาสาต่อประชาชนในพื้นที่					
๒๙	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเห็นคุณค่าของกิจกรรมสาธารณะประโยชน์					
๓๐	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านมีความจริงใจในการพัฒนาประโยชน์สาธารณะเพื่อชุมชน					
๗. ปุคคลัญญุตารู้จักบุคคล						
๓๑	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชน และสังคมเป็นสำคัญ					
๓๓	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ ใส่ใจให้ความสำคัญกับประชาชนทุก ๆ คนในพื้นที่					
๓๒	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้สร้างความรักความสามัคคีให้เกิดมีแก่ประชาชน ชุมชน และสังคม					
๓๔	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้มุ่งมั่นทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่					
๓๕	ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งของท่านเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนคนดีให้ช่วยกันพัฒนาประเทศไทย					

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง
ในจังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ : _____

ตำแหน่ง : _____

วันเดือนปีที่สัมภาษณ์ : _____

เวลา : _____

ตอนที่ ๒ แบบคำถามที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างชนิดปลายเปิด

ข้อ ๑. ตามความคิดเห็นของท่าน ในปัจจุบันคุณธรรมจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร

๑.๑ เกี่ยวกับการยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ของนักการเมือง เป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๑.๒ เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตมีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักการเมืองเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๑.๓ เกี่ยวกับการกล้าตัดสินใจ และกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมของนักการเมืองเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๑.๔ เกี่ยวกับนักการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ “คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมและมีจิตสาธารณะ” อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

๑.๕ เกี่ยวกับนักการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมีความมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน หรือไม่อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

๑.๖ เกี่ยวกับนักการเมืองในจังหวัดชัยภูมิมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....

๑.๗ เกี่ยวกับนักการเมืองในจังหวัดชัยภูมิดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ อย่างไร

.....
.....
.....

ข้อ ๒. การประยุกต์ใช้หลักพุทธจริยธรรมกับผู้นำทางการเมือง (หลักสัปปริสธรรม ๗ ประการ คือ จริยธรรมของผู้นำทางการเมือง คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี ซึ่งประกอบไปด้วย การรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล) สามารถประยุกต์ใช้กับผู้นำทางการเมือง ได้อย่างไร)

๒.๑ การพัฒนาผู้นำทางการเมือง ในการเป็นผู้ “รู้จักเหตุ” ผู้นำทางการเมือง ควรประพฤติและปฏิบัติอย่างไร

.....
.....
.....

๒.๒ การพัฒนาผู้นำทางการเมือง ในการเป็นผู้ “รู้จักผล” ผู้นำทางการเมืองควรประพฤติ และปฏิบัติอย่างไร

.....
.....
.....

๒.๓ การพัฒนาผู้นำทางการเมือง ในการเป็นผู้ “รู้จักตน” ผู้นำทางการเมืองควรประพฤติ และปฏิบัติอย่างไร

.....
.....
.....

๒.๔ การพัฒนาผู้นำทางการเมือง ในการเป็นผู้ “รู้จักประมาณ” ผู้นำทางการเมือง
ควรประพฤติและปฏิบัติอย่างไร

.....
.....
.....

๒.๕ การพัฒนาผู้นำทางการเมือง ในการเป็นผู้ “รู้จักกาล” ผู้นำทางการเมือง
ควรประพฤติและปฏิบัติอย่างไร

.....
.....
.....

๒.๖ การพัฒนาผู้นำทางการเมือง ในการเป็นผู้ “รู้จักชุมชน” ผู้นำทางการเมือง
ควรประพฤติและปฏิบัติอย่างไร

.....
.....
.....

๒.๗ การพัฒนาผู้นำทางการเมือง ในการเป็นผู้ “รู้จักบุคคล” ผู้นำทางการเมือง
ควรประพฤติและปฏิบัติอย่างไร

.....
.....
.....

ขอขอบคุณที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล

ผู้ประสานงาน : พระมหานรินทร์ สุรพลโย

โทร. ๐๘๔-๖๙๖-๘๒๔๙

ภาคผนวก ค
การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

งานวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ

เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ +๑ = เห็นด้วย, ๐ = ไม่แน่ใจ, -๑ = ไม่เห็นด้วย,

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕๐-๑.๐๐ มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า ๐.๕๐ ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	ผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่ ๑	ผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่ ๒	ผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่ ๓	ผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่ ๔	ผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่ ๕		
มาตรฐานจริยธรรมทางการเมือง							
ด้านที่ ๑							
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๒							
๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๐	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๓							
๑๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้

ด้านที่ ๔							
๑๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๙	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๐.๘๐	ใช้ได้
๒๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๕							
๒๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๒	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๐.๘๐	ใช้ได้
๒๓	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๐.๘๐	ใช้ได้
๒๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๕	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๖							
๒๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๐	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๗							
๓๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๓	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๐.๘๐	ใช้ได้
๓๔	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๐.๘๐	ใช้ได้
๓๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
พุทธจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง สัปปุริสธรรม ๗							
ด้านที่ ๑							
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้

๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๒							
๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๓							
๑๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๔							
๑๖	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๕							
๒๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๖							
๒๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๙	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๐.๘๐	ใช้ได้

๓๐	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๗							
๓๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๓	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๐.๘๐	ใช้ได้
๓๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ง
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Item-Total Statistics

Items	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total	Alpha if Item Deleted	n
a1	233.8667	1979.085	0.837	0.991	30
a2	233.8667	1995.361	0.736	0.991	30
a3	233.7333	2001.720	0.755	0.991	30
a4	234.1000	1985.128	0.742	0.991	30
a5	233.8667	1983.775	0.740	0.991	30
a6	234.1333	1986.120	0.704	0.991	30
a7	234.1667	1982.282	0.761	0.991	30
a8	233.8667	1985.637	0.750	0.991	30
a9	234.0667	2004.616	0.756	0.991	30
a10	234.2667	1993.857	0.748	0.991	30
a11	234.0000	1982.138	0.843	0.991	30
a12	234.0667	1973.789	0.812	0.991	30
a13	233.9000	1983.955	0.811	0.991	30
a14	234.1000	1986.024	0.809	0.991	30
a15	234.1333	1994.533	0.795	0.991	30
a16	234.2000	1981.683	0.778	0.991	30
a17	234.0667	2001.306	0.862	0.991	30
a18	233.9000	1981.886	0.840	0.991	30
a19	233.9667	1988.447	0.715	0.991	30
a20	233.9000	1984.438	0.805	0.991	30
a21	233.9667	1993.826	0.818	0.991	30
a22	233.9667	1985.964	0.831	0.991	30
a23	234.1000	1981.748	0.870	0.991	30
a24	234.1000	1996.507	0.747	0.991	30
a25	234.0667	1977.030	0.841	0.991	30
a26	233.8667	1981.568	0.845	0.991	30
a27	234.0000	1991.724	0.799	0.991	30

a28	234.2000	1992.441	0.771	0.991	30
a29	234.1333	1988.326	0.785	0.991	30
a30	234.3000	1990.838	0.775	0.991	30
a31	234.0333	1985.551	0.847	0.991	30
a32	234.0667	1973.582	0.848	0.991	30
a33	234.0000	1985.862	0.791	0.991	30
a34	234.0667	1979.857	0.888	0.991	30
a35	234.0667	1974.892	0.868	0.991	30
b1	233.8333	1979.592	0.795	0.991	30
b2	234.1000	1991.610	0.729	0.991	30
b3	233.9000	1981.541	0.845	0.991	30
b4	233.9000	1982.852	0.827	0.991	30
b5	234.0000	2000.690	0.770	0.991	30
b6	234.1000	1987.817	0.831	0.991	30
b7	234.1000	1990.576	0.789	0.991	30
b8	234.0667	1990.685	0.778	0.991	30
b9	233.7667	1984.323	0.818	0.991	30
b10	233.7333	1987.168	0.784	0.991	30
b11	234.0000	1973.172	0.844	0.991	30
b12	233.9000	1972.162	0.887	0.991	30
b13	233.9333	1988.823	0.708	0.991	30
b14	233.9667	1977.964	0.854	0.991	30
b15	234.1000	1984.438	0.751	0.991	30
b16	234.2333	1989.013	0.769	0.991	30
b17	234.2333	1999.840	0.825	0.991	30
b18	233.9000	1983.748	0.775	0.991	30
b19	233.9667	1981.275	0.774	0.991	30
b20	234.0333	1983.551	0.787	0.991	30
b21	234.0667	1989.582	0.712	0.991	30
b22	234.0333	1987.757	0.731	0.991	30

b23	234.0333	1982.930	0.796	0.991	30
b24	234.0667	1991.926	0.760	0.991	30
b25	234.1667	1990.695	0.811	0.991	30
b26	234.0333	1985.206	0.853	0.991	30
b27	233.6667	1984.644	0.839	0.991	30
b28	233.8667	1972.533	0.847	0.991	30
b29	233.8333	1989.523	0.737	0.991	30
b30	234.0000	1984.759	0.767	0.991	30
b31	234.0333	1988.930	0.753	0.991	30
b32	234.0333	1984.171	0.779	0.991	30
b33	233.9000	1974.783	0.819	0.991	30
b34	234.0000	1982.138	0.802	0.991	30
b35	234.0000	1996.552	0.742	0.991	30

Reliability Statistics

Alpha	N of Items
0.991	70

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โถงบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรวิงน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gpmcmu.ac.th
E-mail : gpmcmu.ac.th

ที่ ฮว ๘๐๐๕.๒/๑๔๐

๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
เรียน นายอำเภออภัยคีตุมพล จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานรินทร์ ฉายา สุรปถโม นามสกุล เหมพันธ์ รหัสประจำตัวนิติ
๒๑๐๑๐๔๕๑๑๑ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของ
ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของภาคศึกษาค้นคว้าหลักสูตรดังกล่าว
ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากประชาชนและบุคลากรในการ
ปกครองของหน่วยงานความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อไปประดิษฐานข้อมูลให้สอดคล้องกับการเก็บรวบรวม
ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง
ว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เด็มศักดิ์ ทองอินทร์)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์

- ๑๕/๒/๖๓
- ๑๖/๒/๖๓
นายอภิเดช เหมแก้วสุธา
นายอำเภออภัยคีตุมพล

ผู้ประสานงาน : พระมหานรินทร์ สุรปถโม
โทร : ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โถงบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรวิงน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gpmcmu.ac.th
E-mail : gpmcmu.ac.th

ที่ ฮว ๘๐๐๕.๒/๒๕๐

๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ
เลขที่ ๙๙๖๕
วันที่ 21 ส.ค. 2563

เนื่องด้วย พระมหานรินทร์ ฉายา สุรปถโม นามสกุล เหมพันธ์ รหัสประจำตัวนิติ ๒๑๐๑๐๔๕๑๑๑
นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัด
ชัยภูมิ" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของภาคศึกษาค้นคว้าหลักสูตรดังกล่าว
การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากประชาชนในการปกครองของท่าน เพื่อ
การนี้จึงขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ทั้งนี้เป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เด็มศักดิ์ ทองอินทร์)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์

รับ ณ ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ
- /ที่/ปตจ.๑๔๐๑๑

(นายอภิเดช เหมแก้วสุธา)
ผู้ประสานงาน : พระมหานรินทร์ สุรปถโม
โทร : ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐

(นายอภิเดช เหมแก้วสุธา)
ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ

ภาคผนวก จ

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ และหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
ลำดับที่ ๑	พระเทพภาวนาวิกรม วิ. (บุญมา ปณณภริโต)	เจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ วัดชัยภูมิพิทักษ์ (ผาเก็ง)
ลำดับที่ ๒	พระราชชัยสิทธิสุนทร (ฉวี มหัทธโน)	รองเจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ วัดไพร่พินาศ
ลำดับที่ ๓	พระครูกัลยาณกิจจานุกูล (ศักดิ์ อคควโร)	เจ้าคณะอำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ วัดลาดชุมพล
ลำดับที่ ๔	นายณรงค์ศักดิ์ อ้อทอง	ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๕	นางสาวสุรียา สุระเสียง	วัฒนธรรมจังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๖	นายกอบชัย บุญอรณะ	ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๗	นายจำเนียร มูลสาร	ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต ประจำจังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๘	พ.ต.ท.ระพีพงษ์ จิรพัฒนาลักษณ์	ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๙	นายมานะ โลหะวณิชน์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ เขต ๔ พรรคเพื่อไทย
ลำดับที่ ๑๐	นายสุธี ศิวาพร	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เขต อำเภอภักดีชุมพล
ลำดับที่ ๑๑	นายเสริม ฉิ่งสำโรง	ประธานสภาเทศบาลเมืองชัยภูมิ
ลำดับที่ ๑๒	นายณัฐพล เจริญพล	นายกเทศมนตรีตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๑๓	ดร.ศาสตรศิลป์ ละม้ายศรี	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ลำดับที่ ๑๔	ดร.สุนทร ธนศิลป์พิชิต	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ลำดับที่ ๑๕	นางสาวอรุณี ธงเฉลิม	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๑๖	นายเหลือ วิเศษศรี	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๑๗	นายธีรยุทธ หิรัญวงศ์	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสก อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๑๘	นายสุรัตน์ จันทราศรี	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกุดชุมแสง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

ลำดับที่ ๑๙ นางอัมพร ศรีละหาญ	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง อำเภอผักตบชวี จังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๒๐ นายสุพิศ ขจรภพ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเจ้าทอง ตำบลเจ้าทอง อำเภอผักตบชวี จังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๒๑ นางพรานภา ทับทอง	นายกพุทธสมาคม อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๒๒ นายสุทธิศักดิ์ สังข์ทอง	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
ลำดับที่ ๒๓ นายชาญ ทองแย้ม	ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

ที่ ฮว ๘๐๐๕๒/๖ ๒๕๖๕

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะศึกษนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาคารเรียนรวม โขนวิ ชั้น 5 ห้อง B 504 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร: 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203 Fax: 035 - 248 - 000 ต่อ 8203 Website: gps@mcu.ac.th E-mail: gps@mcu.ac.th

๑ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตใบข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางพรวนภา ทับทอง นายกฤษณ์ธนาคน บ้านเหน็จณรงค์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานรินทร์ ฉายา สุรปฎิโย นามสกุล เสมพันธ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๒๐๑๑๐๘๑๐๔
นิสิตหลักสูตรปริญญาศึกษบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้บริหารการเมืองในจังหวัด
ชัยภูมิ" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว
การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางการต่อไป หลักสูตรปริญญาศึกษบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย หรือเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ดร.เดิมนัดดี ทองอินทร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.เดิมนัดดี ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ดร.พรวนภา ทับทอง
ดร.พรวนภา ทับทอง
(นางพรวนภา ทับทอง)

ผู้ประสานงาน : พระมหานรินทร์ สุรปฎิโย
โทร : ๐๘๕-๖๒๖๘-๕๐๔

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะศึกษนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาคารเรียนรวม โขนวิ ชั้น 5 ห้อง B 504 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร: 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203 Fax: 035 - 248 - 000 ต่อ 8203 Website: gps@mcu.ac.th E-mail: gps@mcu.ac.th

๑ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตใบข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายชาย หอมแก่น ประชานเสถียร ก่อการบริหารส่วนตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานรินทร์ ฉายา สุรปฎิโย นามสกุล เสมพันธ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๒๐๑๑๐๘๑๐๔
นิสิตหลักสูตรปริญญาศึกษบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้บริหารการเมืองในจังหวัด
ชัยภูมิ" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว
การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางการต่อไป หลักสูตรปริญญาศึกษบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย หรือเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ดร.เดิมนัดดี ทองอินทร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.เดิมนัดดี ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ดร.พรวนภา ทับทอง
ดร.พรวนภา ทับทอง
ผู้ประสานงาน : พระมหานรินทร์ สุรปฎิโย
โทร : ๐๘๕-๖๒๖๘-๕๐๔

ที่ ฮว ๘๐๐๕๒/๖ ๒๕๖๕

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาคารเรียนรวม โขนวิ ชั้น 5 ห้อง B 504 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร: 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203 Fax: 035 - 248 - 000 ต่อ 8203 Website: gps@mcu.ac.th E-mail: gps@mcu.ac.th

๑ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตใบข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสุทธิศักดิ์ สิงห์ทอง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานรินทร์ ฉายา สุรปฎิโย นามสกุล เสมพันธ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๒๐๑๑๐๘๑๐๔
นิสิตหลักสูตรปริญญาศึกษบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้บริหารการเมืองในจังหวัด
ชัยภูมิ" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว
การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางการต่อไป หลักสูตรปริญญาศึกษบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย หรือเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ดร.เดิมนัดดี ทองอินทร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.เดิมนัดดี ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

นางสาว น.กช.
๕๐ เขตเทศบาลเมืองจัตุรัส
ในเขตบ้านกอกให้ข้อมูลให้ขอวิจัย
๕ นกเทศมนตรีบ้านกอก
๕
สุภาวดี
ผู้ประสานงาน : พระมหานรินทร์ สุรปฎิโย
โทร : ๐๘๕-๖๒๖๘-๕๐๔

๑๗ ส.ก. ๒๕๖๓

การสัมภาษณ์
พระเทพภาวนาวิกรม วิ. (บุญมา ปญฺญาภิริโต)
เจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ
วัดชัยภูมิพิทักษ์ (ผาเกิ้ง)

การสัมภาษณ์
พระราชชัยสิทธิสุนทร (ฉวี มหฺตฺธโน)
รองเจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ
วัดไพร่พินาศ

การสัมภาษณ์
พระครูกัลยาณกิจจานุกุล (ศักดิ์ อคฺควโร)
เจ้าคณะอำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ
วัดลาดชุมพล

การสัมภาษณ์
นายณรงค์ดี อ้อทอง
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา
จังหวัดชัยภูมิ

การสัมภาษณ์
นางสาวสุรียา สุระเสียง
วัฒนธรรมจังหวัดชัยภูมิ

การสัมภาษณ์
นายกอบชัย บุญอรณะ
ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ

การสัมภาษณ์
นายจำเนียร มุลสาร
ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประจำจังหวัดชัยภูมิ

การสัมภาษณ์
พ.ต.ท.ระพีพงษ์ จิรพัฒนาลักษณ์
ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ประจำจังหวัดชัยภูมิ

การสัมภาษณ์
นายมานะ โลหะวณิชน์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ
เขต ๔ พรรคเพื่อไทย

การสัมภาษณ์
นายสุธี ศิวาพร
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
เขตอำเภอภักดีชุมพล

การสัมภาษณ์
นายเสริม ฉิ่งสำโรง
ประธานสภาเทศบาลเมืองชัยภูมิ
จังหวัดชัยภูมิ

การสัมภาษณ์
นายณัฐพล เจริญพล
นายกเทศมนตรีตำบลโคกสะอาด
อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ

การสัมภาษณ์
 ดร.ศาสตร์ศิลป์ ละม้ายศรี
 อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

การสัมภาษณ์
 ดร.สุนทร ธนศิลป์พิชิต
 อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
 วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

การสัมภาษณ์
 นางสาวอรุณี ธงเฉลิม
 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาทอง
 อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ

การสัมภาษณ์
 นายเหลื่อ วิเศษศรี
 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม
 อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

การสัมภาษณ์
นายธีรยุทธ หิรัญวงศ์
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสก
อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

การสัมภาษณ์
นายสุรัตน์ จันทราศรี
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกุดชุมแสง
อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

การสัมภาษณ์
นางอัมพร ศรีละหาญ
รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง
อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ

การสัมภาษณ์
นายสุพิศ ขจรภาพ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเจ้าทอง
อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ

การสัมภาษณ์
นางพรานภา ทับทอง
นายกพุทธสมาคม
อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ

การสัมภาษณ์
นายสุทธิศักดิ์ สังข์ทอง
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก
อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

การสัมภาษณ์
นายชาญ ทองแถม
ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก
อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

ภาคผนวก ฉ

รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ และหนังสือขอความอนุเคราะห์

รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ
(Focus Group Discussion)

ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา
วันอาทิตย์ ที่ ๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
ลำดับที่ ๑	พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ลำดับที่ ๒	รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ลำดับที่ ๓	ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต	เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ลำดับที่ ๔	ดร.กาญจนา คำจตุ	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ลำดับที่ ๕	รศ.ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล	อาจารย์พิเศษภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ลำดับที่ ๖	รศ.อนุภูมิ โขวเกษม	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ลำดับที่ ๗	ผศ.ดร.วินัย ภูมิสุข	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ลำดับที่ ๘	ผศ.ดร.สวาสดี พรรณา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ลำดับที่ ๙	ดร.ณัฐมลกันต์ ไชยวิมลสิริ	รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

ที่ อว ๘๐๐๕๒/ว ๓๐ ๕

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : sps.mcu.ac.th
E-mail : sps@mcu.ac.th
๘๔ หมู่ที่ ๑ ตำบล ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
กรณีศึกษาคณะ โขนบวิทยาลัย. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ แผ่น
เนื่องด้วย พระมหานรินทร์ ฉายา สุรปญโญ นามสกุล เอมพันธ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๒๑๐๑๐๔๑๐๔ นิสิตหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรดังกล่าว
ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ" ในวันอาทิตย์ที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมช่อปรีะ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนบ คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

(Signature)

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุขะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระมหานรินทร์ สุรปญโญ
โทร : ๐๘๕๖๒๖๒๑๕๐๕

ฉันทน์โพธิ์

รายงานผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
ณ ห้องประชุมช่อปรีะ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนบ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา
วันอาทิตย์ที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป

ที่	ชื่อ - ฉายานามสกุล	ตำแหน่ง	ลงชื่อ
๑.	รศ.ดร.สุพล สุขะพรหม	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์	
๒.	พระอุดมสิทธิธาดา, ผศ.ดร.	รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายบริหาร	
๓.	พระปลัดระพีพร พุทธิสารโร, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์	พระปลัดระพีพร
๔.	รศ.ดร.เนติศักดิ์ ทองอินทร์	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์	เนติศักดิ์ ทองอินทร์
๕.	ผศ.ดร.อุษณา ปราบัติ	เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์	
๖.	อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์	กาญจนา คำจตุ
๗.	รศ.วาที พ.ศ. ดร.สวัสดิ์ จิรัฐิติถาด	นักวิชาการชำนาญการพิเศษ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม	สวัสดิ์ จิรัฐิติถาด
๘.	รศ.อนุภูมิ ไชวงาม	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	อนุภูมิ ไชวงาม
๙.	ผศ.ดร.วินัย ภูมิสุข	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ฝ่ายบริหาร	วินัย ภูมิสุข
๑๐.	ผศ.ดร.สาสดี พรรณา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ	สาสดี พรรณา
๑๑.	ดร.เนติคุณกานต์ โชนันต์ศิริ	รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ	เนติคุณกานต์ โชนันต์ศิริ

๑๒. ดร.อนุศักดิ์ โพธิ์งาม ๐๙๑๗๕
๑๓. ดร. ชูเกียรติ วัฒนศิริ ๐๙๑๗๕
อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

(Signature)

ภาพประกอบการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ภาพประกอบการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ภาพประกอบการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล/ฉายา	: พระมหานรินทร์ สุรปณโณ (เอมพันธ์)
วัน/เดือน/ปีเกิด	: วันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๑
ภูมิลำเนา	: บ้านเลขที่ ๗๖ หมู่ ๘ ตำบลสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ๖๒๐๐๐
การศึกษา	
พ.ศ.๒๕๕๓	: เปรียญธรรม ๙ ประโยค
พ.ศ.๒๕๕๒	: ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ.๒๕๕๕	: ศาสตราจารย์มหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์การปกครอง) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประสบการณ์ทำงาน	
พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๗	: ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดเทพศิลา แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.๒๕๕๗-๒๕๖๐	: อาจารย์ใหญ่สำนักศาสนศึกษาวัดห้วยหินฝน ตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ
พ.ศ.๒๕๕๘-ปัจจุบัน	: ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดห้วยหินฝน ตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ
พ.ศ.๒๕๖๐-ปัจจุบัน	: เจ้าคณะตำบลวังทอง เขต. ๒ อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ
พ.ศ.๒๕๖๑-ปัจจุบัน	: ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
พ.ศ.๒๕๖๑-ปัจจุบัน	: อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ผลงานทางวิชาการ	
	: พระมหานรินทร์ สุรปณโณ (เอมพันธ์). ๒๕๖๒. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้นำตามแนวพุทธ. วารสารชัยภูมิปริทรรศน์. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๒) : ๒๘-๓๗.
	: พระมหานรินทร์ สุรปณโณ (เอมพันธ์). ๒๕๖๓. การพัฒนาการเมืองตามหลักพุทธธรรม. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑๐ (ตุลาคม ๒๕๖๓) : ๓๒-๔๓.
	: พระมหานรินทร์ สุรปณโณ (เอมพันธ์). ๒๕๖๔. พุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง. วารสารพุทธมัตต์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๔) : ๑๕-๒๗.
ปีที่เข้าศึกษา	: ปีการศึกษา ๒๕๖๑
ที่อยู่ปัจจุบัน	: เลขที่ ๒๔๗ หมู่ ๘ ตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ ๓๖๒๖๐ โทร. ๐๘๔-๖๙๖-๘๒๔๙ E-mail: narin-pempa123@hotmail.com